I Sidorus lectori salutem. Venit nuper ad manus meas quedam cedula quam sinonima dicunt. cuius formula persuasit a modo quoddam michi lamentum vel miseris condere. putatus profecto non eius opis eloquium sed meum votum. Quisquis ergo ille es libenter id perlege. et dum adversitatibus mundi tangeris teipsum censorio iudicio vide. discute et statim agnosces quia quasi cumque afflictiones pateris in hoc seculo retribucione tibi iustissima inferuntur. Duorum autem personis hic introducuntur: deflentis hominis et admonentis racionis.

Homo deflens

ANima mea in angustijs est. spiritus meus estuat et cor meum fluctuat. angustia animi possidet me. circumdatus sum malis et erumpnis. Non reperio vspiam tantorum malorum refugium. Ecce vbique infelicitas et calamitas me persequuntur. et velud vmbra corporis sic mala mea comitantur me. Et quamvis nulli adversus vel molestus extiterim: nemo michi amminiculum prebet. nullus malis meis succurrit. abolita est fides. quia veritas et iusticia cupiditatis amore abiciuntur. premia legibus vires tulerunt. nemo peccantibus contradicit. scelera et crimen impunita manent. iniqui salui sunt et honorantur. iusti deiciuntur et criminantur falsis iudicijs et testimonijs odiosis. Adque consilium petam? cum omnes deserta caritate michi molesti sint et fugiant a me. Quamvis humiliato vultu silerem nec responderem impijs illi tamen contumelias et opprobria super me iactant a nullo provocati. In tanto igitur turbine emarcuit cor meum et formido turbavit animam meam. miser exilio dampnatus. servili operi mancipatus in frigore et labore atque periculo positus. amissis bonis meis publice posco alimoniam. Non est qui michi misereatur. cunctis factus sum abhominabilis. nec desunt michi tormenta: et corpori meo crudelissimi carnifices. mille laceror supplicijs. Ignorante me repentina calamitas oppressit me. Infelix ego cur natus sum? Quare misero expectata mors tarde venit? cum det finem miserie requies sepulture. Nequeo consolari quia infinitus est dolor meus.

Racio admonens

Homo quid tantum diffidis animo?

vel quare tanta pusillanimitate deiceris in aduersis? Omitte tristiciam. repelle dolorē a corde.

Homo deflens

Qualiter. qua arte. quo consilio?

Racio admonens

Omni arte et racione. omni virtute et instancia sume luctamen contra temporales molestias. esto in cunctis casibus firmus. aduersa equo animo tolera. Noli pensare solam tuam acerbitatem vel calamitatem. Si respicias similes multorum aliorum miserias et pericula mitius portabis tua. Non sunt noua tua pericula vel supplicia. habes multa calamitatis exempla. Pacienter ab vno ferēdum est qd multis accidit tolerabile. Tribulacio huius temporis finem habet. Et impossibile est vt homo sis et non gustes angustias. Dolor et tristicia omnibus communia sunt. Nemo est qui in hoc seculo non doleat Qui nascitur a fletu incipit viuere. ipse ortus sequencium est gemitus. Malis omnia plena sunt. Interpone ergo tibi racionem. preualeat tibi racio. Oportet nos per multas tribulacōes intrare in regnum celorum. Nec sunt condigne passiones huius temporis ad futuram gloriā que reuelabitur in nobis. Pacienter sustinende sunt aduersitates et tribulacōes huius seculi pluribus racionibus. Vtiles sunt vite huius pressure. Malorum prauitas nō te occidit sed erudit. Semper hic deus vulnerat quos ad salutem perpetuam parat. In fornace probatur aurum. Tu vt sordes careas tribulacionis camino purgaris. ad purgacionē sunt omnia ista que sustines. non igitur murmures. non dicas quare sustineo tot mala. sed magis dic peccaui. vt eram dignus non accepi seu recipio. non sunt tanta supplicia quanta exstiterant peccata. Qui in flagellis murmurat deum contra se plus prouocat. Qui vero aduersa pacienter tolerat deū sibi cicius placat. ad purgacionem tuam proficiat si ea que pateris ad iusticiā dei retuleris. Cogita homo quoslibet mundi cruciatus et compara gehenne et leue sit valde quod pateris. Si times penas illas time. Hiis q sub flagello non corriguntur duplex manet dampnacio. Scito homo quod nō haberet potestatem aduersarius nisi permitteret deus. Nam et quod corporis debilitatibus frangeris. quod carnis morbis afficeris. quod languorū stimulis cruciaris.

pro mentis angustia torqueris
ꝓ inpugnacionibꝫ malignorũ
spirituũ agitaris · hoc ipsũ tibi
pro culpa diuini iudicij infert
senteccia Tua ɔtra te dimicāt ac
ma·telis tuis vulneraris · secut⁹
es carnē · flagellaberis in carne
in ipsa est tibi censum iudicij q̄
fuit causa peccati Discu te con-
sciencciam tuam · examina te · lo
quatur tibi cor tuum · considera
meritũ tuum · nil boni agis · nil
meriti in te ē · nil pudoris · nulla
memorie digna · q̄tidie peccas
quotidie in deteri⁹ ruis · Elacio
tua non residet · superbia tua nō
deponitur · Rapit quoqꝫ te furor
inflammat ira · clamor excitat
ɔmouet indignacio · Alienis fe
licitatibus semper es inuidus
detractor ⁊ dilacerator aliorum
⁊ iactator aliene infamie · fallax
inconstās · inhumanus · infructu
osus · non ē in te vlla misericor
dia flagras interno amore · Cō
geris res perituras · nec expletur
sitis tue cupiditatis Nō diluis
scel⁹ · ꝗ dilatas · nec sacias vnꝗ̄
flammā libidinose ɔcupiscencie
Jam tandē peccare quiesce · iam
tandem desine a scelere · Mores
malos muta in melius · habet
iniquitas ⁊ peccatũ tuum finem
Delictoꝝ tuoꝝ considera magni
tudinem · culpas tuas saltem ve

teratas agnoscito :·

Homo deflens

Heu me infelicē · heu me miserũ
Nesciebā q̄ pro mea iniquitate
percucior et iudicor · et q̄ istud
iudicium de mea fit iniusticia
Tu michi manifestasti · per te
cognoui quod nesciebā · iam nō
est absconditum vel ambiguũ

Racio admonens

Vnde est homo ista calamitas
iste cruciatus · ista erũpna · tibi
note sunt cause · non ex aliquo
casu vel euētu · Jste languor · hec
egritudo ꝓprie iniquitatis ē · an
aliud tibi videt̄ vel aliud sentis

Homo deflens

Nichil sane michil habeo quid
contradicam · negaē non possum
fateor esse verum :·

Racio admonens

Quis istud negabit si ita est si
perpessũ est et exploratũ · aufer
a te omne viciũ crimen ⁊ pc̄cm
fuge libidinem ⁊ turpem vitam
et veteras maculas ablue

Homo deflens

Bene dicis bene admones ⁊ in
struis · et ego optabā a peccato
nexu resolui ⁊ a ɔsuetudine ma
la retrahi · sed heu prauus vsus
vix auellitur · assiduo enim vsu
in naturam vertitur vicium · vix
credo vicia et peccata mea vllo
temporis spacio exsolescere · ꝓo

arbitrio perdidi me · spontaneo
studio me pollui · Liber eram spō
te factus sum debitor mortis · In
felix ego occasionem peccandi
amplexus sū · peccandi vsu astrī
gor · Longa consuetudo vim sibi
et legem fecit · Quare a lapsu re
surgere volo · et non valeo vsui
repugnare · Trahor bono amore
retrahor male ɔsuetudinis lege
Peccata mea consuetudine du
ruerunt · Volo agere bonum sed
desideria consueta nō relinquūt ·

Racio admonens

Repugna contra malam consue
tudinē · tota virtute vince vsum
carnalem · et cum dolore ꝓpone
tibi aduersus carnis ardorem
futuri supplicij ignes · memoriā
gehenne ardorem exclubit luxu
rie · Pacienter leuiora portabis
si grauiora cogitaueris · futuram
dei sentenciam cogita · ⁊ iudiciū
eius super te formida · Recole
semper diem mortis mortuum ·
sollicitus esto ne subito rapiaris
et ꝙ vlterius dies appropinqt ·
Improuisus ē mortis occursus
ideirco time ne dies illa tamq̄
fur te ɔprehendat · Spūs qui
ab peccandū succendit peccantē
subito rapit · qui viuentes inflā
mat · morientes subito deuorat
Quanti dum mori non extimāt
moriuntur · q̄ti ab eterna suppli
cia deducuntur · Vita ergo foueā
in quam vides coram te alium
occidisse · alienos casus tua repu
ta esse pericula · Aliorum perdicio
tua sit caucio · Qd male fecisti
dū potes emēda · dū dat spaciū
luge · dū est locus penite priusq̄
te infern⁹ rapiat vbi nō ē locus
penitencie vel indulgēcie aut cor
rectiōis mia · vel ɔfessionis reme
sus · vel ad veniā vllus regressus

Homo deflens

Vere dicis ꝙ oportunū est michi
expedit doces me · ſ; scire volo si ē
spes in ɔfessione vel si est locus
per penitenciā regredi ad iusticiā

Racio admonens

Est plane et indubitanter spes
in confessione · nam cōfessio iust
tificat et peccati veniam donat
⁊ in ea est locus misericordie de
qua nullo modo desperes · despe
racio enī auget pccm et est peior
omni pcc̄o · depone igit̄ iniusticiā
et spera salutē eternā · Non est
tam grauis culpa q̄ non habeat
veniā pro ɔfessione · q̄uis oībꝰ
criminibꝰ sis oppress⁹ nō denega
tū tibi penitencie locus · per peni
tenciā enī oīa delicta abstergūt̄

Homo deflens

Me miser̄ oēm spē bonā pdideā
Fract⁹ erat anim⁹ meus desparōe
ſ; iā regressus sū ad spē indulgē
cie · de pietate dei non despero ·

de eiusdem bonitate nō dubito
& ipse si q̄d facē cupio audierit
reuerti ad ipsū sine dubio cogar

Racio admonens

Deus tibi optatā tribuat volū
tatem in bono perficiat et votis
tuis suffragetur ergo age dum
licet dum mors moriē obsecra
deum & pete eum totis viribus
et deplora scelera tua & iniquita
tes Que mala illicite gessisti in
numeris lacrimis ablue :

Homo deflens

Heu anima mea sordidata tot
peccatis tantis iniquitatibus
irretita Quid primū plangam
Non sufficit memorie referre
tantorū criminū gesta ebetudine
cordis coagulate sunt lacrime
obriguit animus nec vllo me
rore compungitē Anima mea in
stuporem conuersa est facta in
sensa O lacrime vbi vos sedu
xistis Vbi estis fontes lacrimarū
Vbi es lamentū & merorīs vn
da Redite obsecro mouemini
fontes lacrimarū aspergite me
fletibus irrigate genas meas
inter omnes em̄ grauius corrui
supra oēs deterius cecidi Tartara
tormēta vix malis meis sufficiūt
Non ē peccatū super peccātm meū
Non est iniquitas super iniqui
tatē meam comparacione mea
nullus iniquus. Juste penas de
bite infelicitatis exsoluo iuste
tot supplicijs conteror iusto iu
dicio reprehenditur factis meis
congrua vicissitudo Minus em̄
retribuitur quam ipse deliqui
Grauior est culpa mea quā feci
minor vindicta q̄ꝫ pfero Penso
malum quod gessi nō est tantū
quod pacior Aliud vero ē quod
amplius me affligit quod me
magis terret cui nullū malum
est simile cui incomparabilis ē
omnis pena quod omnibus
supplicijs antefertur quod an
tecellit cuncta tormenta

Racio admonens

Quid est illud tam metuendū
q̄ sic te corrumpit & ad tantam
tristiciam te impellit

Homo deflens

Metuo diem iudicij diem tene
brarū et diem valde amarum
Jam presens pena me laniat ſꝫ
futura magis conturbat succurre
michi deus meꝰ anteq̄ꝫ moriar
anteq̄ꝫ mors me preueniat pri
usq̄ꝫ tartarea flāma me comburat
et tenebre inuoluant propter
immanitatē scelerū meorū Exa
men tuum metuo si em̄ iustus
vix saluabitur ego ipsius vbi
apparebo quo fugiā vel q̄d faciā
cum venerit tremendi formido iu
dicij q̄d dicā cū ante tribunal
terribilꝫ iudicis fuero p̄sentatꝰ

Ve diem illū q̄ trāsgressus sū
precepta dñi dei mei. O dies de
testāda q̄ me in hoc seculo ꝓtu
lit. q̄ cetus mei hostia reseruauit
Nullū eñ sordidū semē extitit
qđ in me miserū non confluxerit
flagiciosus vt bene viuerem. vi
tro promisi. qđ pollicitus sum
nunquā seruaui. Scelere meo
multe anime perierunt. Orate
pro me ad dominū omnes sanc
ti. si forte recipiat me et deleat
peccata mea. ꝛ prestet michi mi
sericordiam suam. et non retri
buat michi secundum multitu
dinem iniquitatū meaꝝ. Quis
miserebitur tui anima consolās
te? Deus meus ne obliuiscaris
me in finē. nec derelinquas me
in potestate demonū. offense sūt
intolerabiles. ꝫ tu es pius vltro
ferens misericordiā miseris. q̄̄ta
scelerati. luxuriosi. bonitate tua
indulgenciā et graciā perceperūt
Non abneges ergo michi dñe
qđ pluribus contulisti. Sana
animā meam quia peccaui tibi.
Si eñ iniquitatē obseruaueris
domine domine q̄s sustinebit?
Ad examē tuū nec iusticia iusti
secura ē. Ecce qui seruierūt deo
non fuerūt stabiles. ꝛ in angelis
reperta est iniquitas. Astra celi
non sunt munda in ꝯspectu tuo
q̄̄to magis ego indignus miser:

et abhominabilis. putredo eciā
ꝛ filius hoīs vermis. Qui hausi
vt gurgites pc̄m ꝛ bibi q̄si aq̄s
iniq̄tatē. Memēto dñe q2 terra
et puluis sum. ꝛ succurre carnali
fragilitati. patent tibi vulnera
mea. tu vides q̄̄ saucius ꝛ q̄̄ lā
guid9 sū. medelā curacōis īpende

Racio admonens

Cōmotus sū ad lacrimas. ꝛ ad
fletus tuos sū ꝯpunctus. veniā
tribuat tibi deus. culpas tuas
deleat. Non polluas post lamē
tū. post penitencie luctū non re//
deas ad peccatū. inanis eñ est
penitencia quā sequēs coīnq̄nat
culpa. vulnus iteratum tardius
sanat̄. Frequēter peccās ꝛ lugēs
veniā vix meret̄. Tunc erit per
fectū opus tuū si in finē vsq3 du
rauerit. Semper ꝯsidera termi
ipsū o homo. ꝛ scito q̄d sis ꝛ q̄re
sis in hoc seculo ꝓcreatus. Esto
talis qualē te deus fecit. et tene
rectā fidē. Nulla insipiēs doctri
na diuīdat te a fide recta. nihil de
deo prauū sencias. ꝛ quē inuocas
fide nō abneges opere. opera tua
recta. sinistra facta non maculēt
Carnali delectacioni ꝯsensū nō
prebeas vllo modo. priuata exa
minacōe oculoꝝ tuoꝝ discute late
bras. Ampla cogitacione custodi
animā tuam. Scito te et de co/
gitacionib9 tuis esse iudicandū.

piauam peccati suggestionē que
cunq; euenerit expelle·calca ser
pentis caput·calca puꝝ suggesti
onis iniciū·si cogitacioni non
consenseris cito opere vehites·Nō
enim potest corpus corrumpi nisi
prius animus fuerit corruptus
Audi que loquor·attende que
moneo·nulla immundicia pollu
aris·nulla libidine maculeris
Fornicacione contaminari·dete
rius peccatū puta·Melius ē em̄
animā offendere q̄ eam per inco
tinenciā perdere Castitas hoīeꝫ
celo iungit·regnum celoꝝ pmit
titur castitati·Quod si adhuc
carnis molestias attillaciones
sentis·memoriam mortis tibi
abice·futuꝝ iudiciū tibi ꝓpone
et perpetuos ignes·ꝛ gehenne
penas horribiles·Ora deū lacri
mans indefinenter·sint oracōes
arma assidua·surge in nocte ad
precem·incumbe nocturnis vigi
lijs·Frequens oracio diaboli ia
cula submouet·ꝛ omnibꝫ malis
preualet oracio·Adime quoq;
tibi saturitatē panis·psimonia
corpus castiga·Non potes tem
taciones vincere si ieiunijs eru
diaris·escis enim libido crescit
ciboꝝ saturitas carnis luxuriam
suscitat·saturitati semp libido
iuncta est·Vino quoq; multo
grauatur mens·vino luxuria ex

citatur ꝛ fomes libidinis enutritē
adiecta igni materia plꝰ augetē
ipsius ignis flamma·Oculi q̄z
prima tela libidinis·aspectus
namq; mentem illicitat·et cor
vulnerat Nulla ergo quasi mu
lierem vel eciam aliam rem ad
concupiscendū aspicias·nec eo
animo attendas vt ꝯcupiscas
Si vis esse a fornicacōe tutus
esto in corpe ꝛ visione discretus
Quoniā circa serpentē positus
diu non eris illesus·Ante ignē
ꝯsistēs eciā si ferreus sis dissol
ueris Sepe quos voluptas non
potuit assiduitas supauit Ocio
sitati eciam deditū cito luxuria
surripuit·corpꝰ fatigatū [illegible]
minus delectatur flagicio Qua
ꝓpter non ducas vitam in ocio
sed fatiga corpus tuū studio cu
iuslibet honesti opis atq; vtilis
cum ope vaca lectioni et in lege
dei·lectio em̄ docet quo tendis
sensū et intellectū auget·multū
peficis cū legis·si tamen facias
quod legis·Esto in humilitate
fundatus·humilitate minimū te
fac·nulli te preponas·omnes
existima in corde tuo superiores
te esse·q̄uis summus sis humi
litatem tene et habebis gloriam
Caue iactanciam ꝛ inanem glo
riam et alas superbie·nec pen
nas elaciōis erigas·nullū bonū

tibi attribuas· de bono opere nō glorieris· Descende vt ascendas humilia te vt exalteris ne exaltatus humilieris· Quia qui se exaltat humiliabitur· et qui se humiliat exaltabit· De excelso grauior casus· q̄a angelū de celo superbia in infernum deiecit· humilitas casum nescit· Cognosce o homo q2 deus humilibꝰ venit in forma serui· factus ē obediēs vsq3 ad mortem· et sequere eius vestigia· Displice tibi vt placeas deo· Porro verecundiā in vultu de recordacōe delicti et exhaustū corpus luctuosus habitus et asper tegat· Terra tibi vilis sit puluis in puluerem sede· cinis in cinerem· suspiria cordis emittens· Tantum sis pronus ad lamēta· q̄ntum fuisti pronus ad culpam· Secundū vulnus sint remedia medicine· Nulla res de peccato te securū faciat· incessanter in corde tuo spes consistat· timor dn̄i semper emendat et reprimit vicium· cautū hominē facit atq3 sollicitū· In infirmitatibus tuis nō contristeris· sed gracias age deo· et opta magis valere anima q̄ carne· Si prosperitas arriserit non attollaris· si aduersitas nō deiciaris· ad nullā insolenciā commuteris· sz ois casus paratū te inueniat· propone tibi nihil eē q̄d accidē tibi nō possit Premeditare contra oia fortuita et oēs futuras miserias· In secūdis meditare· quomodo aduersa feras· Sapiētis est periculi preuidere iacturam· Inopinatū enī malum fortiter frangit· Ad bonum igitur et ad malum prepara cor tuum et prout tibi euenerit libera mente sustine· Si preuenerit iracundia restringe illam Cohibe animi motum· refrena iracundie impetum· Si nō potes iram vitare saltem tempera· Esto paciens· mās̄uetus et modestus irrisores proba· despiciēdo exsuperā et dissimulando· Sagittas contumelie paciencie clipeo frange Contra lingue gladiū paciencie prebe scutū· Iniuriatus nō respōdeas· Conuicium non rependas quia tacendo cicius vincis· xp̄m attende et nō dolebis ꝓpt iniurias· ꝓ nobis nāq3 passꝰ· palmis caesus· flagellis cesus· sputis derisus· clauis affixus· spinis coronatꝰ· cruce dāpnatus semp contiuit· Magna ē vtus si lesus remittas· et cū possis nocē parcas· leuiꝰ cūcta portabis· si ꝓ criminibus tuis mala q̄ tibi inferunt attēderis· Cū derogat tibi tu ora· cum maledicit tibi tu benedic· Aliorum mala tuo bono supera· Valde comedit animꝰ vulnus inclusū et

et q̄ tomagis tegitur tanto ma
gis augetur Si offenderis quē
q̄ꝫ·reppropicia cum habili prece
celeiter·petenti veniam libenter
indulge·dimitte vt dimittatur
tibi·ignosce vt ignoscatur tibi
Et licet ille qui te lesit non sibi
postulat dimitti·tu dimitte ex
animo·Aufer a corde tuo frater
nam offensio nē·nam odium a
regno dei homines sepat·odiū
nec passione nec martirio expia
tur·nec sanguine fuso detergit
Quid celi referā ignē·inuidia
animum·tinea sensum comedit
mentem afficit·et quasi quedā
pestis depascit·et omnia virtutū
genera cōcremat Occurat tibi
contra zelum caritas·vt de alte
rius profectibus non tabescas
Pacem cum omnibꝫ retine·ne
sis leuis in amicicia·et retine
semper vinculū constancie·odi
entes ad pacem inuita·discordā
tes ad concordiam reuoca·ppicius
in affectu·affabilis in sermone
fuge lites·quia pacē extingunt
et faces odiorꝫ accendunt·Ne
leteris super inimici ruinam·ne
forte conuertat deus ab eo iram
suam Qui enim gaudet de
inimico cito ledit illū·delectet
te dolere super illum qui afflictꝰ
est·et sic alienam miseriā sicut
tuam luge In omnibus operibꝫ
tuis imitare bonos·et considerā
sanctorꝫ exempla·nullū vite tue
scandalizet infamia·nec vllis
lacteture opinionibus fama·con
tempne laudem popularis fauo
ris Esse magis bonus q̄ⱥ videri
stude·Non exquiras si quis te
extollat aut cōtēpnat·nec fauor
te seducat·nec vituperacio frāgat
Qui laudem non appetit nec
contumeliam sentit·Nec ideo
bonum te existimes si bonus pre
dicteris·sed discerne te non ali
eno iudicio·nemo sic scirē potest
quis sis·sicut tu qui conscius
es tui Obscuriori veste nō simu
les sanctitatem·sed professio
nem tuam et habitu et incessu de
monstra·sit in gressu tuo simpli
citas·in motu puritas·in gestu
grauitas et honestas·Animus
enim in corporis habitu apparet
et gestus corporis signū est mē
tis·incessus ergo tuus alterius
oculos non offendat·Non pre
beas de te spectaculū alijs·nec
obtrectandi locum·vita malos
Fuge turbas maxie eius etatis
qui ad vicia pna sunt Bonorꝫ
societatem quere·quia cū sancto
sanctus eris et cum peruerso per
uerteris·perniciosū est hijs qui
praue sunt voluntatis sociari et
melius est eorum habere odium
q̄ⱥ consorciū·Sicut multa bona

habet comunis vita sanctorum
sic multa mala societas affert
malorum · quí enim tetigerit
inmundum coinquínabitur ·
Claude aures tuas ne audias
malum · Fuge impudicos et in/
honestos sermones · Vanus ser
mo cito polluít mentem · et fa/
cile agitur quod libenter au/
ditur · Nichil ex ore tuo quod
impedire possit procedat · vel
quod non expedit · aut quod
offendere possit aures audien/
cium · Sermo vanus index est
vane consciencie · Ex habun/
dancia eñ cordis os loquítur ·
Deice verbum qđ non edificat
audientes · quía non erit sine
iudicio · Ante vniuscuíusqꝫ faci
em sua verba stabunt et redđet
ex eis racionem · Quí ociosa ver
ba non reprimít ad noxia cito
transit · Quí minima spernit in
maximis facile proruit · Minor
culpa maiorem generat · Que
eciam loqueris grauítate atqꝫ
doctrina sint ⁊ in nullo reprehen
sibilia · sed eciam cunctis audiē
tibus vtilia ⁊ iocunda · Fuge ca
sus lingue · ⁊ in loquendo ⁊ tacen
do peritus esto · Delibera quíd
dicas · ⁊ pone custodiam ori tuo
⁊ signaculum labijs tuis · Tace
vsquequo interrogeris · non lo
quaris nisi interrogatus · sintqꝫ
verba tua pauca · Multiloquía
non effugiunt culpam · ⁊ fluuí⁹
exundans cito colligit lutum ·
Flatusqꝫ maris vltra modum
periculum parit · ⁊ imbrium ní/
mietas semper ruinam facit · et
loquí multum stulticia est · Ma
neat in verbo igitur mensura et
statura · nec modum loquendi
trāseas · Abscinde a lingua vici
um detrahendi · nec de aliquo
malo coinquines cor tuum · non
detrahas peccanti sed condole ·
et qđ in alio detrahis in te poci⁹
pertimesce · Detractionis crimē
grauís dāpnacio est · qđ omnes
iuste vituperant ⁊ reprehendunt
quoniā mos est canum latrare
et pestifero dente mordere · Quā
do alium mordes tua peccata te
darguᵉ · Si vis alij detrahere
ad tua prius peccata recurre ·
Nunq̄ alicui detrahes si te bene
prospexeris · Detrahentes non
audias · susurrantibus auditum
non prebeas · quía pari reatu de
trahentes ⁊ audientes tenentur
Quod ad te non pertinet noli
querere · aut quíd aliquís dicat
vel faciat · Nulla curiositas
animum tuum capiat · ne obli/
tus morum tuorum alienos per
quiras · Omne quoqꝫ genus
mendacij summopere fuge · nec
casu nec studio loquaris falsa ·

nec qualibet fallacia vitam ali cuius defendas. Mēdacio fides perditur. error inducit. veritas aboletur. Omne quod a veritate discordat peccatum est. Si leges seculi falsarios dampnāt. mendaces puniūt. fallaces perimūt. ꝙto magis perimeut ante deū testes verboꝝ et opeꝝ. an quē eciā de ocioso verbo racionem vnusquisqꝫ dabit. an quē et ꝓ ocioso verbo penas vnusquisqꝫ luet. Os enim quod mentit occidit animā. et perdes omnes qui loquuntur mendaciū. esto in sermone verax. nullum menciendo fallas. vel in errorem inducas. Prohibe eciam iuramentū. tibi tolle vsum iurandi. assiduitas enim iurandi periurij consuetudinē facit. Sit sermo tuus est est non non. veritas iuramento non indiget. fidelis sermo sacramenti retinet locū. Fac bonum quod spopondisti. nec sis in verbis facilis. et in factis difficilis. Quod non potes facere non pollicearis. Multum enī eris reus deo. si non reddideris quod voueris. inter infideles ꝯputantur qui qđ vouerunt non implent. Melius enim est non vouere ꝙ post votum promissa non reddē. In malis autē promissis rescinde fidem. in turpi voto muta decretum. quod incaute vouisti nō facias. impia est enī promissio que scelere adimpletur. Verbū iniquum in corde tuo non dicas vel absconditum putes. pandetē enī in manifesto quod in occulto depromitur. lapides, quibus consciis loquimur non celabunt et ipsi parietes qđ audierūt non tacebunt. si homines taceant iumenta loquentur. ibi pecca vbi deum esse nescis. videt occulta qui fecit absconsa. quod intus autem latet ipē videt. qđ intus disponitur ipse ꝯgnoscit. quod homo ignorat in se ille noscit et nouit. Nemo potest semetipsū effugere. et si te non dampnat publica fama. condempnat ꝓpria consciencia. nulla enim pena est grauior praua consciencia. Vis nunꝙ esse tristis. habe securam ꝯscienciā bone vite. Bona vita semper gaudium prestat. mens vero rea ꝓprijs agitatur stimulis. Si in iusticia pseueraueris tristicia non occurret tibi. nec plaga nec mors terrebit te. si bene vixeris in omni opere tuo. auxilium dei posce. et bona tua tantum diuine gracie ascribe. nō meritis tuis. Si virtutes tuas augeri vis. prodere noli. quod manifestando potes amittere. tacendo custodi. Vicia cordis tui

reuela · cogitaciones tuas illico
manifesta · peccatū enī prodicū
cito curatur · crimen autem tacē
do ampliatur · Si patet vicium
fit ex magno pusillum · si latet
fit ex minimo magnū · Malum
autem cauere pocius q̄ emenda
re oportet · Melius est vt vites
vicium q̄ vt emendes · ne forte
cum eum incurreris reuocare nō
possis · Usus difficile vincit · qd̄
inoleuerit nō facile tollitur · An
cipitem diu delibera sentenciam
ante opus premeditare diu · In
certis rebus bene agendi tardi
tas remoueatur a te · In bonis
dilacio nocet · et id quod fieri
expedit differri impedit · Abusus
in bonis ēmissa segnicies · Sepe
ex consuetudine longa natura
effecta est · sed natura consuetu/
dine superatur · Omnia cedunt
usui · et qd̄ cum difficultate corpo
ris per vsum voluntate perficies
Nichil sapiencia melius vel dul
cius · nichil stulticia peius vel
turpius · Ignorancia mater est
error et viciorum nutrix · Indoc
tus facile decipit · prudens vero
cito insidias dephendit · Nopia
nō vitant nisi p sapienciā prius
cognoscant · Et est summū bonū
prescire vel scire qd̄ caueas · et sū
ma miseria nescire quo tendis
Dilige igitur sapienciam et ma

nifestabitur tibi · Assiduus esto
illi et instruet te · Disce qd̄ nescis
ne doctor inutilis inueniaris ·
ātea esto auditor · postea doctor
Discendi et docendi non contēp
nas studium · Si scienciā quā
aure capis ore diffundas alijs
magis eam auges tibi · Sapiē
cia dando largior fit et augmen
tatur · retinendo perit et minorat̄
Verba tua precedant opera · et
que verbis doces exemplis ostē
de · Non satis est laudare quod
dicis nisi dictis facta conuīcere/
tis · Sic instrue alios vt te cu
stodias · Sic doce vt humilitatis
graciā non amittas · et verbor̄ ob
scuritate nō vtaris · ne simplicib9
displiceas · et prudentes offen
das · Iuxta sensum audientis
erit sermo doctorum · Varie vo
luntates diuersas disciplinas
desiderant · Vnusquisq; secun
dum perfectionem suam docen
dus est · Inspicienda est perso
narum varietas et aperta cunc/
tis et operta paucis sunt disse/
renda · In omni tempore para
tus esto ad instructionem Nul
la hora pretereat in qua doctri
ne studium non conferas · Non
erubescas loqui quod nosti de
fendere · Quod deesse tibi scien
cie nosti quere ab alijs · colla/
cione enim obtecta clarescunt

Inoleuerit.

In bonis dilacio nocet et id quod fieri expedit differri impedit

conferendo difficilia aperiuntur · Nulla autem tibi sit curiositas scire latencia · caue indagarẽ que sunt a sensib9 humanis remota · Pretermitte quasi secretũ qđ scripture auctoritate non didisci sti · Scire non cupias quod scire non licet · curiositas presumptu osa periculum est · in heresim eñ prouocat et fabulas sacrilegas mentemq3 precipitat · In dispu tacione tolle ptinacem vincendi defensionem · Cede cito veritati non contradicas iusticie · non cõ cedas cauacionẽ quod rectum est · Disputare stude non superare · Plus dilige auscultarẽ q̃ loqui · In principio audi · loquere no uissimus · venerare vnumquemq3 pro suo merito · pociori graduũ competentem reuerenciã tribue · Secundũ dignitatẽ redde vni cuiq3 honorem · senioribo exhibe obediendam et obtemperare vel obsequere eorũ voluntati in om nibo preceptis bonis · noli cuiq̃ potestati in malũ cõsentire · eciã si pena compellat · si tormenta or cuerũt · melius est pati mortem q̃ iussa complere perniciosa et dampnari eterno iudicio · non factores sed eciã conscij peccati tenentur obnoxij · facientem et obsequentem vel obtemperantẽ seu consencientem par pena con stringit · A subditis venerari ma gis q̃ timeri stude · ex reuerẽcia timor procedit · et odium timor offert · Ubi timor non est auda cia sequit et desperacio · quaprop ter deo optempa austeritatem · Summa bonitate subditos rege et in disciplina et in modestia modum serua · nec nimium nec parum indulgeas · sed tene mo dũ in omni opere tuo · et in bonis non te decet intemperatum esse · Bona eñ imoderato vsu noxia efficiuntur · perspice semper vbi quomodo qualiter q̃diu facere debeas · In omni actione discre cionẽ tene · quia virtus sine dis crecione vicij obtinet locũ · pra uũ vsum lex et racio vitant · qđ tibi vis fieri fac alteri · Et esto alijs talis quales optas circa te esse alios · testimonio tuo nulli noceas · quod non tibi vis fieri non facias alteri · Nullũ contra veritatem defendas · Dum iudi cas causam perspice et non perso nam · In omnibus veritatem cus todi · nulla ambicione vel precio mouearis · Munera semper pre uaricant veritatem · Iusticiam pro sola eterna remuneracione distribue · In iudicio nunq̃ sine misericordia sedeas · et noli esse iustus plusq̃ iustum est · omne quod nimium est vicium est ·

Judicij examen sequaẽ pietas
Districtionis censurã temperet
indulgencia. Jta clemens esto
in alterius delictis vt i tuis. nec
quemquã iudices. Dũ indulges
alieno peccato tibi misereris.
Jn qua mensura mensus fueris
remecietur tibi et adicieẽ. Om
nia primũ require et cum iusticia
diffinias. Nullum condempnes
ante iudicium. Nullum iudices
suspicionis arbitrio. Non enim
qui accusatur sed qui conuincitur
reus ẽ. Jn ambiguis deo serua
sentenciam: qui manifestabit
consilia cordiũ. Quamuis vera
sint credenda non sunt. nec que
certis iudicijs comprobantur.
et iudiciario ordine publicantur
Jmpositas tibi curas humiliter
imple. et traditum tibi misteriũ
deuote suscipe. Esto obediens di
uine dispensacioni. et omnia nõ
turbulento animo sed trãquillo
corde dispone. Caue autem ho-
nores quos sine culpa tenere nõ
potes. Jn maiori gradu sine du
bio maior est pena. et durissimũ
iudicium hijs qui presunt fiet.
Potentes enim potenter tormẽ
ta pacientur. Cui plus comittiẽ
ab eo plus exigitur. Honores
seculi huius pericula gerunt. Et
quanto maiores fuerint. tanto
grauior pena fiue ruina. Alta ar
bor a vento forcius agitatur. et
excelse turres grauiori casu pro
cumbunt. et altissimi montes
crebris fulminibus feriuntur.
Jn potẽte cito cadit inuidia. qui
quãuis in seculi gloria fulgeat.
purpura et auro resplendeat. et
excubancium armis protegatur
et obsequencium cuneis consti
patur. semper tamen in pena est
et angustia. Breuis est huius
mundi felicitas. et gloria cadu
ca. et fragilis temporalis poten
cia. Dic vbi sunt reges et prin-
cipes. imperatores. locupletes re
rum. potentes seculi. diuites
mundi. quasi vmbra et fumus
transierũt et velut sompnia eua
nuerunt. Diuicie et opes ad pe
riculum et exicium multos trax
erunt. Sollicitudines rerum
temporalium mentem contur-
bant et exagitant. Semper mẽ
tis requiem habebis si mundi
curas a te abieceris. et si te a
strepitu terrenarum substancia-
rum subtraxeris que nunquam
sine peccato acquiruntur. Valde
rarum est vt qui diuicias possi
dẽt ad requiem tendãt. Qui in
terrenorum amore se defigit in
deo nullatenus delectatur. quo
niam et seculum simul et christũ
nemo potest amplecti. propter
deum ergo renuncia omnibus.

et ꝓpter deum a seculo te suspen
de. Nulla cura vel sollicitudo te
ab intentione dei te subtrahat.
Abice a te quicquid impedire
bonum propositum potest. Esto
mortuus mundo ⁊ mundꝰ tibi. ⁊
eius gloriā sicut qui mortuus ē
non aspicias. contempne viuēs
quod post mortem habere non
potes. Quod habes ad modera
cō; habeto. Suffrageē vītus tua
necessitatē pacienti ⁊ ad inopiā
redacto. nullus a te tristis aut
vacuus abscedat. omnibꝫ coīa
tribue. Ex omnibꝫ non eligas
cui misereaīs. ne forte pretere
mittas eum qui mereē accipere.
Incertus es pro quo magis pla
ceas deo. Prebe elemosinā sine
murmure. et maior sit beniuolē
cia ꝙ qđ daē. Tale erit opus
tuum qualis fuerit intencio tua
Qui cū tristitia manū porrigit
fructū remunerationis amittit
Nichil ꝓdest tibi si quē reficis
vnde aliū manē facis. cōdē pnat
misericordia istam nō ꝓpiciaē. Quic
quid agis ꝓpter futurā age mer
cedē: non pro laude humana. si
eīn laus hic queriē illic remune
racio amittiē. In celo non in ter
ra merces iustis pmittiē. Inter
cetera quoq; monita mea scire
debes ꝙ peccatū quatuor modis
perpetraē in corde ⁊ q̄tuor modis

cōsumiē in opere. in corde namq;
suggestiōe. delectatione. cōsensu
et defensionis audacia. fit eīn
suggestio p aduersarium. delecta
cio per carnē. cōsensus p spiritū.
defensiōis audacia per elacionē.
Culpa eīn que terrere debuit ex
tollit ⁊ deiciendo eleuat: sed gra
uius eleuando supplantat. Vnde
et illam primi hominis rectitu
dinē dyabolus hiis q̄tuor ictibꝫ
fregit. nam serpens suasit. eua
delectata est. adam consensit. et
requisitus per audaciā culpam
cōfiteri noluit. et sicut serpēs tūc
suasit: ita occultus hostis mala
cordi hominū latenter suggerit.
et sicut eua delectata est: sic car
nalis sensus ad delectamenta
substerniē. assensū adā mulieri
prepositꝰ prebuit. et dum caro ī
delectationē rapiē a sua rectitu
dine spiritus infirmatus inclina
tur. Requisitus adam culpam cōfite
ri noluit. qꝛ spiritus q̄ peccando
a veritate disiungiē eo in ruine
sue audacia nequius induratur
Hisdem eciam q̄tuor modis cō
sūmatur opere. prius eīn latens
culpa agiē: postmodum vero eci
am ante oculos hominū sine cō
fusione reatus aperitur. Dehinc
in cōsuetudinē duciē. ad extremū
quoq; vel false spei seductionibꝫ
vel obstinacōe misere desperacōis

obstruitur. Hos itaq; peccandi modos qui ꝛ latenter in opere ꝑ petrantꝰ manifestat nobis historia primi hominis. Sciendum quoq; ꝙ illi tres modi peccandi iuxta discensus sui ordinem facilius astringuntꝰ: iste vero difficile. Unde et redemptor noster puellam in domo: iuuenē extra portam: lazarum de sepulchro suscitauit. quartum vero suscitare noluit. Vitare etiam debes septē adeo originalia pcc̄a. Superbiam sc; quia maluit in sua ꝙ̄ dei esse potestate. Sacrilegiū q2 deo non credidit. Homicidiū q2 peccando semetipsū occidit. Fornicacōē; spiritualiter q2 integritatē mentis corrupit. Furtum q2 cibum prohibitum attigit. Auariciam quia plusꝙ̄ debuit appetiuit. Gulam q2 fructū vetitum comedit. et ideo ꝓmeruit maledictā terram et de paradiso exiuit ad ventū in terram vilem post mortem corporis ad inferos descensurus. Scire etiam te volo ꝙ angusta via est in hoc mundo viuere nec de eius concupiscenda aliquid habere. aliena nō appetere. ꝓpria non tenē. eius laudes despicere. ꝓ deo opprobria amare. gloriam mundi huius fugē q̄m fallax est. et eiusdē inanem pulchritudinem: q̄m deceptrix et inutilis. despectum sequi. adulantes nō sustinere. despicientes se honorare. mala nocenciū ex corde dimittere. et soli deo omnia bona hec ascribere. Ecce accepisti monita. data ē tibi viuendi norma. nulla te iam ignorancia a peccato excusat. non es iam vite nescius. non debes esse deinceps imprudēs aut ignarus. legem quam debeas sequi disposui. et qualis debeas esse descripsi. cognicōē; habeas mandatoꝝ ꝛ recte viuendi. vide ne vltra offendas. ne bonum qđ nosti despicias. ne quod legendo cōspicis viuendo contempnas. imple opere quod didicisti exhortacione.

Explicit tractatus beati ysidori de spirituali consolatione.

Incipit tractatus doctoris egre
gij beati iheronimi pro consola
cione infirmorū compositus :·

Quanquā nouerim
certissime expiciā
tuā alieni consola
minis leuaminibꝰ
ac remigijs non in
digere · Cum lāguores exūpnas
languidi corporis · stuporemqꝫ
membroꝝ rigenciūqꝫ vigentis
calentisqꝫ animi felicitate ipse
confoueas · ac medica racione cu
res atqꝫ cōponas · Tamen inter
aduersa presidiū · inter morbos
remediū · inter curas solaciū · in
fluctibꝰ aliene manus remigiū
semper queritur ⁊ optat̃ Pars
enī est procul dubio maximaꝝ
medelaꝝ fraterni consolaminis
fructus ⁊ fomes dictoꝝ mulce
dine cōsolacionū · leuamen fessis
animis introducit · Et si non
corporeis in membris recessibus
tamen et additis spirituali stu
dio cōponit hominē ⁊ inserit vt
medicus sospitatem · iuuatqꝫ co
namina exhaustaꝝ virium sub
longaꝝ sarcia pressuraꝝ · maxie
cum scriptum sit frater fratrem
adiuuans exaltabitur Ob hoc
igitur quoniā dominicaꝝ rerum
religiosa necessitas · ita me detī
net occupatum vt frequentatus

corporalis accessus exūpnas
tuas illustrare nō detur facultas
Placuit sicut petisti vt qualicū
qꝫ solacio litteratū leniam · tam
longa temptamenta virtutis
ymo pocius salutis comodum
visitatem · Et animū cristiana
virtute fundatū in robur maxi
mū promouerem qui regnorum
celestium predam censumqꝫ mu
neris sempiterni contendimus
occupare · esse non possumus in
aliqua congressione victores ·
Nunqͥ enim delicata ac ignara
certaminis virtus victorie pal
miferum culmen ascendit · aut
premium de subactis aduersis
accipit qui victoria carcerem vi
lissimā iudicat sui corporis vitā
Nec mortis enī conatur metu
cui de morte vita nascit̃ · precio
sum est illi et sanguinē fundere
felicitatis est cū infelicitate pug
nare · Summe sanitatis ē acer
ba vulnera sustinere · iacturam
quoqꝫ ferre membroꝝ oppinat̃
maximū lucrum · Et quod est
vltimū dicam · preclarū est illi
in ipso certamine palmiferam
creditori animā reuocare · meliꝰ
enī sic racio terminatur si quod
nature debetur virtute soluatur
ferenda sunt frater ferenda sūt
igitur cuncta per que te dominꝰ
afflictione longissima voluit

experiri et in magna premia des
tinari ·

Infirmus

Quis aisti non iam submissis
viribus ferat istos meuitabiles
casus ⁊ perniciose calamitatis in
cursus · atq; morbos infectos · q̄
tum video iam cum ipso corpore
morituros ·

Iheronimus

Cum periculis iam necesse ē con
grediat̄ ⁊ certet quē tempestas
inter fluctus inuenit · ⁊ quāuis
nemo libens periculū paciat̄ aut
ferat · tñ sub pondē picli cogēte
necessitate duratur ·

Infirmus

Sz alia mihi anxietas accedit
que merorib⁹ duplicatis meos
sensus inuoluat et mordacibus
curis iexplicabiles curas iponat
mouet eñ q̄ cū talib⁹ tēptamen
tis ⁊ cum tam obstinati morbi
certamine michi soli ɔtigerit di
micare · cū alios nouerī ⁊ mciori
bus plagis esse correctos et ɔpē
dioso luctamīe extitisse victorēs
Cur michi dñs nō cū ceteris cer
tamen indixit: Cur me nō sicut
ceteros castigauit:

Iheronimus

Primo eñ nō debes in tā arduo
certamīe ɔstitutus de humilib⁹
cogitare · Inferiora eñ sūt p̄mia
inferioribus pugnis · vbi deniq;
fortia fortib⁹ imperant̄ · forciorē
forcior inuenetis sequit̄ census
Et ideo ignominiā iudicat for
tis cū inforciore ɔponi · magnus
est eñ qui vicerit magna · deuo
cionis ē maxime maxia sustinē⁊
ingentis virtutis ē ingencia su
pare · nāq; meritis eminēciorib⁹
excellit a ceteris apud regē · quē
plurimū turbauerit caterua belloꝝ
et addiderit supata victorē · ad
est deniq; preda in ipso ɔflictu
ɔgruens q̄litati certaminis me
rito destinata victoris · numero
castrensi pondera ꝑ virib⁹ reges
imponūt · medici pro causis me
delas impendunt · qui curandus
ē non dicit medico q̄ lege curet̄
nec miles eligit q̄ mittatur · nec
seruus quo verbere castiget̄ · qđ
eñ ex maioris pendet arbitrio
non ē in potestate subiecti Ergo
q̄ supna regimur p̄tāte et inter
mūdi miserias milleformes cor
rigendi versamur nec nrm̄ ē de
p̄tāte dñi aut plagas eligē aut
alia certamia q̄ ferendo vincam⁹
sicut nec seruo ꝑ ē eligē de dñis
genera flagelloꝝ · Nunq̄ eñ ex
arbitrio pendēris p̄det licencia
verberantis · Potestatis ē emen
dare · condicionis est subiacere ·
regis est onus iponere · ⁊ militis
est sustinere · quippe cum et ab
ipso rege nichil geratur iniustū

quā suis legionibus pro vicium qualitate bellicosos sudores im ponens• fortes mittit ad forcia inferioribus competencia iubet vt nec inferior contra proprias vires certamine potencioris ar ceatur • nec potencior inferioris certamine degradatis meritis humilietur • et dum hoc agitur vt illus in alieno minoret aut certe succumbat • omnes cupit esse victores • Nec nimicus est medicus qui ferit vt periculum tollat ⁊ vulnere vulnꝰ excludat nec aduersatꝰ paternus affectꝰ si liberos doceat amplexibꝰ fla gellorum • paterna em̄ flagella exercicia sunt innocie pietatis ergo quoniā castigacio corrigen tis amoris est causa • cum de pie tate descendat • ama medicum percussorem • cuius plaga mater est medicine • nichil em̄ impium pietas parit • vt virtutibus am plexis fructū pietatis spūaliter curatus includat • Ergo inquit dominus necabo et viuere faciā percuciam ⁊ ego sanabo •

Infirmus

Sed aisti ergo ferit pietas

Jheronimus

Ferit vtiqꝫ ne impietas iudicetꝰ si non corrigat delinquentē • cū enim non desit in homine quod curetꝰ ferit vt curet • vt sunt ma nus medici que multa ledendo conferunt sanitatem non sine murmure pacientis • hoc modo et nos sub cura ictus medentis inter ipsas merroris angustias sic in dominum murmuramus vt in medicum vulnerati qui cu rantur ⁊ dolent • Aggredere igitꝰ Frater aggredere sustinēcie reme diū tuum quo valeas grauidam temptacionibus sarcinā leuigarē et pericula dum pateris supare iacencia mēbra animus rigidꝰ consoletꝰ et curet • Regnū teneat virtus intra corpus anxietatibꝫ captiuatum • vt anima inclusa periculis vigeat ipsius libertatē vtutis que in cōflictu temptacōis varie legalibꝫ tubis iam dudū visa est preparari ⁊ in ipso vesti bulo dominice seruitutis contra infestas calamitates armari • fili inquit accedens ad seruitutem dei • sta in iusticia ⁊ timore ⁊ pre para animā tuā ad temptacōez Ergo cū temptacio nostris vtili tatibus prerogetur non est mi randum si nobis eius ardor acci dat • sicut beatissimus petrus in epistola sua monet ac dicit No lite mirari ardorem accidentem vobis qui ad temptacionē vestrā fit ne excidatis inter varios se culi fluctus • frequētibꝫ procellis xp̄iana vita quacitꝰ atqꝫ tēptatꝰ

et pressuris innumeris letatur ⁊
crescit. Quod salomon beatissi-
mus propheta ⁊ satis illustris
testatur et probat. coniungere
inquit domino: ⁊ sustine. vt cres
cat in nouissimo vita tua. nauí
gium vite nostre agitacionibus
gaudet ⁊ sola tranquillitate tur
batur. stupet enī cursus cessan
tibus ventis. periclitatur si pe
riculis non probetur. Incertū
est enim verum ad dominū per
tineat quē pressura mater glo-
rie ventilando non purgat. pre
mendo non nutrit. castigando
non probat. cedendo non iuuat
Nam cum verbera nobis atqꝫ
varia temptamenta amor diui
nitus īpendat: ac sicut medicus
conferat remediū de contrarijs
et torquendo succurrat. non se ꝓ
bat ad amorē pertinere domini
qui plagis medicinalibus non
meruit subiacere. Sꝫ forsitā di
cis si meus est amator deus cur
me igit̄ amatoris mei flagella
grauí laceracione mestificant: et
ledendo conturbant? si me am-
plexibus flagellorum torquet
qui amat iā partes odij falsus
amor exercet. iam malo oderit
ne torqueat. Imo caue ne oderit.
roga vt amare dignetur. amor
enī emendat. odium vero suppli
cium cominat̄. amor disciplinā
consueuit impendere. odiū vero
dictante sentēcia reatū recitare.
quod odiū natiuitate humani
generis ex deo in hominē pro-
pagatur. et ideo est hominis qꝛ
odit aut irascitur deus. odit dū
offenditur. irascitur dum non
rogat̄ offensus. In odium enī
sui prouocat dominū qui factis
odibilibus se odibilem facit. ⁊
offensum rogare contempnit.
Ceterū amat deus hominem vt
artifex fabricam. sed odit mala
opera quibꝰ fabrica vrget̄ in lap
sum ⁊ cogitur in labinam. ergo
qui mala opera odit maloꝝ ope-
rum non potest amarē factorem.
sicut salomon sanctissimus pro
tulit. odiū sunt inqt deo impius
et impietas eius. Ergo melius
est in hoc mundo annis vergen
tibus perituro ⁊ cuius senectutē
ꝓmit ac sorbet occasus: ex amo
re domini medicinalia sustinere
verbera: qꝫ ex odio spectare insa
nabilem plagā. et sub flumine
sentencie ducere dāpnabilē vi-
tam. Melius ē inter manus me
dici tristitur ac modiū sustinere
tormentū qꝫ renunciare medico ⁊
incurrere suppliciū eternis tortr
ibus vexaturum. aut si adhuc
miraris amatoris nrī medicinā
per flagella constare. illud quoqꝫ
debes mirari qꝛ torqāant remedia

quos medicus amat · quā nocē
do quod nocet excludit · Utiqȝ
quā nocencia querit excludere
non pōt nō nocere · ⁊ ideo nocēdo
curat vt carior sit sanitas prepa
rata meroribus Si enī medici
na non laceraret sanandū meri
tum sanitatis ire semper delecta
ret inuoluntariū vulnus Si nō
mordacibus adiumētis nocen
cium medelarȝ cura preciosa con
staret curandum causa non coge
ret in merorem · et ideo remedijs
nocentibus cura perficitur · vt
meroris precio redēpta sanitas
carior habeatur et grata · Ergo
quā amandus est quolibet exa
mine non potest non emendari
quā corrigendus est non potest
non flagellari amatoris verbere
quā curandus est medentis mor
dacitate non potest non noceri
Quid miraculo stupes: de pericu
lis spectat auxiliū quem curat
ignis ⁊ ferrum · Multa sunt enī
que non nisi percussa sanantur
multi sunt quos medicā sine fer
ro curare non possunt · Qui sani
tatem diuersa per tormenta ro
gati concedunt · amarissima po
cula eligēte morbo remedij causa
non sicientibus sepe propināt
que non sine frōtis rugositate
sorbent · Nam si vultū bibentis
attendas tristis ⁊ anxius bibet ·

vt lesus ⁊ incolumis viuat · cru
ciabilis ⁊ incōmodis cōmoda
satis peruersitas medicine · vr
getur homo bibere quod non si
tit namqȝ interdū cibo abstinē
ciā precipiunt induta ieiunitate
corpus exonerant · vt de ipsa
lassitudie refectum atqȝ fortissi
mū reddant · repentina vulnera
quā casus in castris aduexit · fo
uent ligant · sarciunt curātmesti
ficando letificant · fatigando con
fortant · ledendo medentur · Nā
dum patulo vulneri continuata
parciū cute quibusdam fibulis
inserunt sanitatē · vitā cōsolando
pollicent quā curando cōponunt
Sed leuiora sunt ista que dixi
mus, apud quos non ē remediū
sine scalpello demere putredines
enerruatas · et amputare de hoīe
viuo mortuas partes · licet vnū
membrorȝ nō sine sensu tocius
corporis amputet · homo tamen
suis dampnis cōsentit vt viuat
aput ipōs aliquociens detractis
cutibus et ipsa ossa raduntē · ne
totus homo pericius euadat apd
ipsos non nunqȝ collectio vermi
nans et extuans tumor medici
nali ferro sulcat apud ipsos ig
nis urit vt refrigeret · mordet ⁊
lacerat puluis vt sanet · quid
plura: sub medica pietate homo
plurimū torquetur vt plurimū

viuat. Ecce necessariũ piculũ in q̃ beneficiũ ẽ fidele tormentũ. pi clitaᵃ p certo quẽ medicꝰ curat. sed perit ꝛ decipiẽ cui renũciat. huic eñ licet sub tormento vita ꝓmictaẽ. ali viuendi spes dene gaẽ. Ergo nisi necessitas exigit piclitari melius ẽ q̃ꝫ perire. mo modis vicisse cũ fructu ꝯmodiꝫ ẽ q̃ꝫ negatis incomodis mozire idest sanctꝰ ẽ remedio noceri q̃ꝫ nõ nosse curare. hoc scđm celestẽ medicũ loq̃r ꝛ cuiũ magis refero spiritualem. non illam solã que arte moritura mortalibus versa tur in membris. Est ergo nobis melius a domino redargui. casti gari et sub eius plaga curari q̃ꝫ ab eius medicina incurabiles re moueri. arcet eñ a suis vlceribꝫ deus quos viderit incurabilis morbi iniq̃tate repatos. ꝛ sicut puluerem aut palcã impetu tur binis per vicia dissipatos atqꝫ dispersos. sic ipse in sua voce lo. quiẽ dicens. Recedãt a me iniq̃ viae eñ illoꝝ scire nolo. quoniã lucerna illoꝝ extincta est ꝛ geꝰ mitũ habebunt in vita sua. Erũt eñ sicuti palee q̃ a vento volant et sicut puluis qui a tempestate tolliẽ. eoꝝ vias non vult scire qui vnã omnino nolunt tenere p dura in ardua sublimitate. ad vnũ eñ dominũ vna via in ꝓpo

tenenda est q̃ angustantibꝫ tẽp tamentis in spacio longe securi tatis inducat. huic soli vie patꝫ palaciũ celi. cetere vo voluptatũ amfractibꝫ tortuose regionẽ flã miseriã petũt. de quibꝫ salomon sic ꝓpa voce testaẽ ꝛ dicit. Sũt vie que videnẽ hominibꝫ iuste et in fine illaꝝ tristicia et dolor. et per has vias illi p̃cipites gra diunẽ quibꝫ cursus ĩimoe vite blandimẽtis fallacibꝫ adulaẽ. q̃s fallit surdũ tẽpus et decipit recipit interitus et includit. q̃s sicut in scopulos peritura nauẽ tẽpestas ipellit. sic ifelix felicitas in iteritũ ꝓnos ꝛ labiles ducit. Et sicuti aliquẽ securis icessibꝫ ꝯdietẽ repẽtino casu ã marmoris aut labina pauimẽti subũsa pe dũ tutela ꝯtorsit. ita q̃s infelicitẽ ducit scđaꝝ reꝝ iter ĩcertũ vita qꝫ male iocũda nõe ẽ in irreuo cabilẽ lapsũ subitaneꝰ casus ipin gat. sicuti salomõ sãssimꝰ testaᵃ ꝛ clamat. Sicuti inq̃t q̃ in paui mẽto cadit sic casus maloꝝ festi nanẽ veniet. hĩ sũt ꝓculdubio q̃ nõ merenẽ aliciꝰ miserie ventila tis flagitacõibus agitari quibꝫ eterna egritudo nutriẽ nᵉ vberari cũ sc̃is dño castigãte cũ q̃ pꝰ fla gella ẽgneẽ. q̃ꝫ dõ hᵒ carnis fla gitat mẽcõeꝫ. ĩ cogitacõibꝫ hoim nõ sũt. ꝛ cũ hoibꝫ nõ flagellabũᵗ.

ideo tenuit eos superbia eorum
cernis igit̃ medicinali flagello
in meritos despiciẽ · et meritos
amabiliter castigari · parens enĩ
hominũ deus vt est medicus fi
delis erga susceptos · et genitor
circa liberos suos quos amat
sic ferit vt corrigat non vt occi
dat Ergo felix est qui vapulat
vbi est amoris plaga · beatus qđ
superni verberis remediũ curat ·
corrigat · emendat · atq; cõponit
cum dauid ꝓpheta beatus ⁊ satis
illustris sic cõcionet̃ ⁊ clamitet
dicens · Felix quẽ tu emendaue
ris dñe et de lege tua docueris
eum · ergo quoniã ex diuino per
misso diuerso merdacitatis an
goribus subiacemus · ac longa
calamitate curandam gerimus
vitam · in examen nostre virtu
tis predictas olim miserias eq̃
nimiter perferamus · Infelices
autem multiplices casus anxieta
tes et fletus quos incurrimus
nati mentis felicitate portem⁹
Nec mirandũ est enĩ q̃ malorũ
frequenciũ stragibus varijs · sic
mortaliũ vita populet̃ in mundo
in quo nemo nascitur ridens · in
quo nemo lumen vite nisi cum
lacrimis auspicatur · cum nos
deniq; materne vulue tentoriũ
ostendent mundo · flentes didi
scimus mundum · vt quasi ma

lorꝫ ꝑmicias in primis lacrimis
gustaremus Salomon ꝓpheta
ac pronunciacione testat̃ · Ego h
inquit natus accepicionẽ etatẽ
etiã similiter factã decidi terrã
primã vocem similem hominibꝰ
emisi plorans · in volumentis nu
tritus sum ⁊ curis magnis · Ne
mo enĩ ex regibus aliud habuit
natiuitatis miciũ · vnus ẽ ergo
omnibus introitus ad vitam ⁊
similis exitus Necesse est enim
vt qui venerit transeat · vbi vi
tam gerit peregrinã · maxime cũ
ita salomon protestatur · vnus
inquit introitus ad vitam et si
milis exitus · quid ergo prospe
ritatis aut leticie potest nobis
obuenire vbi primo dicit̃ fletus
et inter ipsa cunabula nascẽtis
infancie · ⁊ in ipso vite vestibulo
nichil aliud michi de mundo q̃
fletus obuenit limina mundi
cum fletu calcamus hec quidem
transituri · O angustum ⁊ satis
anxium tempus vite mortalis
vbi cum inicio nominatur eciã
finis · Inicium nostrũ cum fine
suscipimus · iam captus ẽ morte
qui natus ẽ · testes sunt mortuĩ
cũ non negant se morituri · ergo
quoniã ituri venimus peregrinã
cium more · quod acciderit intra
mundi hospiciũ quasi transeun
tes ferendo mala imposita bona

deuocione portata vincamus. Pe-
ius enim nocet malum si male
portetur. ledunt et ipsa bona si
male portentur. ibi profecto sola
mine virtutis opus est sub con
templacione scilicet superne merce-
dis vbi sic desideratur finis et
exitus vite. sicut in pelago tutela
portuensis optatur. quis enim
inter anxietates vagientes se-
culi erumpnasque morborum le
dencium non magis mortem de
sideret ꝙ longam satis et lan-
guidam vitam. dicente salomo-
ne. Melior est mors ꝙ vita a-
mara. et requies eterna ꝙ lan-
guor perseuerans. Et alibi. Me-
lius est tibi mori ꝙ viuere. mors
enim omni homini dat requiem
pro certo intra mala crassancia
necessario exitus sicienter op-
tatur. sed sicut nec nostrum fue-
rat nasci ita nec potestatis nos-
tre est mori. aliquin si in nos-
tra potestate mori consisteret esset
in potestate non mori. Ad hoc
inter nostras angustias mortis
requiem flagitamus: quia in-
ter mala de bono solamen est
non tacere. nauigancium more
quibus refrigerium est inter in
festos ac sollicitos cursus loqui
de securitate portuensi. ad quam
etsi non liceat quantum ani-
mus cupit celerius peruenire: iu-
uat tamen et satis pulchrum
est meliores partes optare. sed
quoniam nec nostre potestatis
est potiri melioribus que de mor
te nascuntur spectantes melio-
ra: bonum interim geramus in-
ter mala certamen. Bonum au
tem certamen est malis non ce
dere. sed mala virtutis bono portare
per que in meliora de morte nas
cencia morbis atque morte caren
cia sublimati portemus. Sine
ducatu enim atque morsu infelici
tatis in triumphos immortalis
glorie non peruenitur. quia per
discrimina conficitur cursus in
portu. Primo triumphator non
potest dici nisi cui victoriam vir
tus inuenit. qui omne quod time
tur sub se cernit elisum trahit-
que in vita captiuum. est interea
seculum impaciens natura vt est
mare et sine ventis in flatum
exigens scilicet in ipsa tranquil
litate minaces atque terribiles
fluctus. Quod licet cessores
non noceant suos: habet tamen
aliquid formidinis eciam innox-
ia magnitudo: nec nauigan-
tibus desunt formidines fre-
quenter et ictus vndarum. Nun
quam denique gubernator totos
sinus securus explicauit. Et in

Et in hoc mundo qui fragosũ
vite huius et turbidũ quercim⁹
cursum maloꝝ tangimur nimis
frequenter ⁊ causis·maxime q̊s
intra regia castra milicia celestis
signatos inclusit·iam diximus
seculum pellago coparari in quo
rara sunt prospera · densa sunt
turbulenta·expauescit̃ timetur
morbi quoqꝫ non desunt·solus
exitus securitatis est portus·hic
atqꝫ illinc · ingruunt calamita
tes incursus infeste·sed vsqꝫ ad
portũ idest ad exitum ·virtutis
est tollerare·inter pericula guber
nator nauem tuetur et seruat ·
inter calamitates animus rector
animã gubernat et regit· q̃uis
alijs periculis paululũ tempes
tis nauigiũ tractabile ducat ·ꝫ
pocius illa expectatur atqꝫ triũ
phis maioribꝫ excipitur nauis
que turbido flamine coactos in
verticẽ fluctus potenter excussit
hanc accipit ꝓfundo cũ gaudio
turba portuensis · hanc excipit
securitas triũphalis Speciosus
est miles in exercitu constitutus
armoꝝ·scalet vero deformi vie
ture signis ⁊ vacuus·qui in cam
po nec sibi ẽ cognitus nec alteri
notus·caret enĩ laudibus·caret
et premijs Et ideo nociuũ debet
esse periculũ vbi nascit̃ premiũ
nec debet miles reuocari aut pa
ti formidinẽ vbi sequit̃ palma
victorie· sua enĩ felicitate miser
est qui autẽ infelicitatibꝫ quibꝫ
gloria gignitur · nunq̃ meruit
habere conflictu·nec suam virtu
tem didiscit quẽ calamitas non
excussit·semper deniqꝫ inertibꝫ
mẽbris suaꝝ viriũ iacet Miles
ignarus et incognitus sibi·qui
nunq̃ belloꝝ calencaũ gloriosis
estibus aucllauit.nunq̃ sudori
bus triumphos inuenit · Nec
eum sequit̃ felicitas premiorum
qui sarcinam gestare non vult
armoꝝ·et ideo in vsu esse debet
q̇d premiũ generat ·⁊ optabile
quod gloriã parit·ergo quoniã
cũ diuersis temptacionũ iaculis
dimicandi est nobis · Si quid
emerserit q̄ vires examinet·q̇d
mẽbra sauciat ·q̇d animũ ꝓbet
quasi occasionẽ muneris accipi
amus amplexu virtutis·ita de
bet esse animi in nobis virtus
atqꝫ mẽtis inconcussum robur
inuictũ · vt est petra in mari q̃
inter fluctus natura fundauit ·
quã vndarũ tumenciũ collisione
frequẽti vapulat nec mouetur
itaqꝫ vbi hominem aduersa in
preliũ prouocant·⁊ in certamie
calamitas vrget ⁊ cogit·anim⁹
felix virtutis clipeo producat
armatũ·prestetqꝫ inter pericula
tutũ atqꝫ securum inter infelicia

ostendat felicem · inter ango
res exhibeat letum · inter mor-
bidas egritudines sanum · Effi
ciatq; sustinencie iaculo victa
calamitate victorem · superatur
enim morbus in corpore si discat
animus sustinere · Et ideo vbi
corpus iacet infirmum in recessi
bus maior alenda est virtus ·
parandūq; qd nec lassitudo dei
ciat aut etas iclinet · Tene igitur
frater tene fidei robur inuictū ·
tene munimen immobile chris
tianum superni vigoris firmita
te fundatum · inter languencia
membra satisq; rigencia incolu
me validūq; gere fidei animeq;
scutū · pigrū visceris morbū per
niciosūq; languorē arietantibo
malis obicibo occurre virtutis ·
vince dū vapulas · sic enī poten
cia cristiana alitur in comodis
malis promouetur aduersis ·
milicie conuenit christiane scuti
calamitatibus probari · ipsi-
us est sub infelicitatibus et an
gustijs feliciter ampliari · sub
pressuris adolescere et pressuras
pubescendo calcare · Ipsius est
exercitacionibus crebris propriū
nutrire munimen et cum pericu
lis habere certamen · Ipsius est
ad portum perpetue felicitatis
per furencia mundi discrimina
nauigare · et sub ictibus disci-
pline medicinalis potenter ip-
sa necessitate regnare · Nostrum
est itaq; calamitatis exercicio in
glorie fastigium sublimari · et
malis prementibus in bona pre
mia promoueri · apud nos infir
mitas vel quilibet pressura aug
mentum est potencie et merce pro
certo palmate virtutis · Sic-
uti beatissimus apostolus pau
lus inter varios ictus diuersa
q; verbera impetus procellosos
in morborum predio constitutus
vt celestis armiger in infirmi-
tatibus potens gloriatur · dicit ·
Libentissime itaq; magis gloria
bor in infirmitatibus vt inhabi
tet in me virtus christi · prop-
ter qd libet michi in infirmita
tibus · in contumelijs · in necessi
tatibus · in persecucionibus · in
angustijs propter christum · Cū
enim infirmor tunc potens sum ·
Et iterum · quociens inquit in
firmor tunc verius probor · pla
ceo michi in infirmitatibo meis
Et iterum · cum a se stimulum
carnis rogaret auferri didicit in
infirmitate virtutē posse nutriri
Datus ē inqt michi stimulus car
nis angelus sathane qui me co-
laphiset vt nō extollar · propt qd
ter dnm rogaui vt discederet a
me · dixit mihi sufficit tibi grā
mea · nā vtus in infirmitate pficit

Nunquid igitur virtus de carne
tis erudit melioribus · cũ prei
erit maximarum exempla virtutũ
nauigiũ nostrũ agitacionibus
gaudet · cum in turbinibꝰ erigit
cum insanis fluctibus verberat
cum hoc iter aduersis emergen
tibus confragosũ non parcit in
assiduũ certamen · deuotam la
cessendo virtutẽ · secus em̃ apud
dñm haud possumus esse felices
nisi contigerit infelicitatibus ⁊
terreno squalore pugnari · ille
porro iudicandus ẽ miser ⁊ eger
qui voluptatibus marcidus per
illecebras volutatur et iacet · ille
se nouerit infelicem qui vagaẽ
inter oblectamẽta viuorũ eneruata
ta felicitate confessus · miser et
infelix est qui non fuerit infeli
citate temptatus · caret em̃ munẽ
qui caret et certamine · qui tela
formidauit aduersi certaminis
nunquã meruit nomen sortiri
victoris procul dubio iacentis
est animi formidolosa timere ·
humilis ⁊ inertis ẽ tuta sectari
imperfectũ ac languidũ bonum
est in ociũ sine certamĩe ꝓiecta
virtus iacet em̃ vigor eneruatꝰ
ac debilis · iacet animus eger
iacet candor obscuratus · et ideo a
fortissimo milite sem̃per in acie
standũ est · et querenda occasio
qua vꝰtus enitescat excussa · ama

tori em̃ preliorũ ornamenta sunt
vulnera · ergo ad contẽpnendos
labores et ad virtutis noticiam
experimenti opus est vsu · eligẽ
darũ scilicet viriũ nutricem · soli
dum em̃ corpus est molesq; ro
busta membrorũ quã frequens
vsus agitauerit · agricolis deni
q; frequenti opere lacertose sũt
vires · trite sunt manus · dum
inter sentes ac tribulos curua
to corpore sudoribꝰ querit fructꝰ
Ars nautica cuius nauigiũ sepe
procella concorsit · dum inter
pericula tendit in portũ · didicit
fluctus transire terre et cũ tem
pestate pugnare · ad excucienda
tela laceratus exercitus valet ·
et victorias inter vulnera q̃rit
regi proprio placiturus · agilia
sunt membra cursoribus · ⁊ hos
vsus magister docuit ⁊ instruxit
quid pluribus? Nemo non ac
cessione tẽptacionũ perfectiores
ptes ascendit · et premiũ victor
inuasit · itaq; nos dum premiũ
exigua sustinemus ⁊ mediocria
necesse est vt ampliora vel maxi
ma perferre discamꝰ · nostre em̃
milicie specimen est lucidũ · per
ardua ꝯponere gradũ · per dura
rectari et miseriarũ durã duris
viribus perferre censurã · ad celũ
nobis per aspera · per angusta · p
duros anfractus ⁊ loca · sita est

via: quã viam non tenuit qui te
pectari noluit. ad celsũ deus for
tissimũ militẽ vocat: quẽ comitã
tibꝰ glorijs pressure deducunt: p
mamq; victorẽ suscipiũt regna ce
lũ. nunq̃d nobis mortea aliq̃d i
ponit abruptũ qd excedat libera
ti ponderis qualitatẽ: nunq̃d inge
rit qd excessu transcẽdat p̃ponde
ratem nostre virtutis: fidelissi
mus moderator sarcinam pro
viribus iubet iponi. hoc paulus
preconium testatur & probat. fi
delis inquit deus qui non vos
patietur temptari supra id qd po
testis sufferre. ita nos a dño agi
regiq; credamus vt a precepto
ribus ludorꝫ regun̄ discipuli: eis
plurimũ laborem ingerunt & im
ponunt quos viderint solertibꝰ
ingenijs ceteris eminẽ. Et nos
aĩalibus domino subiectis onus
pro q̃litate viciũ temperamus.
imponimus fortioribus fortia.
et exilibus parua. quibus v̄sus
nutritor ille v̄tutis in iuuẽtutis
maximũ robur erigat & promo
ueat vires. hoc modo nostra ru
dimenta lenibus verberanẽ vt
exinde grandioribꝰ ex amore sez
diuine virtutis vsitatas ꝑparet
vires. que racio q̃ntis diuinis re
dũdet pluribus documentis tñ
aliquo & de mundanis vtamur.
exẽplo. nõ eñi nocet alienis vti
ea pte qua nostra sunt. Nunq̃d
tu iniuriosos esse lacedemonijs
liberos ꝓprios opinaris quorũ
indoles & artus teneros adhuc
sꝫ laboris ignaros experiunẽ vt
admotis verberibꝰ publicis ipsa
illos paterna pietas adhortatẽ
vt ictus flagellorꝫ fortiter ferãt.
et laceratos ac seminatos depre
canẽ & rogant vt perseuerẽt vul
nera prebere vulneribus. Quid
mirũ si te deus & generosos libe
ros ꝓpriãq; familiã ob notorem
alende v̄tutis dure tẽptari pmit
tat. regna ꝑpetua victoribꝰ colla
turus. qui sic laboris precia ꝯtra
quecũq; mala pollicetẽ & dicit. q̃
pseuerauerit vsq; in finẽ hic sal
uus erit. Et iterũ. venite ad me
oẽs q̃ laboratis & onerati estis &
ego vobis requiẽ dabo. Exicium
tp̃is pitura eternitatis ẽ preciũ.
deuocio tribulacõis reddet sem
piternis fructibꝰ fecũdata. apꝰ
nos fecũda captiuitate regnũ q̃
ritẽ. securitas piculis emitẽ. sudo
ribꝰ req̃es ꝯparatẽ. nã v̄tus inq̃t
aplus in infirmitate pficitẽ. ꝯmo
dũ ẽ ꝓfecto affectibꝰ languidis
carnalit agitatis: q̃ sanis actubꝰ
supplicio ceco ꝯsciencia hortari
reparatã. plerisq; eñ pctĩs egrotãt
ex ipsa inanitate membrorum.
dum enim ab infirmitatibus va
cant morbida lapitate fluant.

necesse ē corpus atq; letali morbo soluatur hominemq; per vicia ac siluas error nequitie sanū precipit ducat·liberos tu iudicas aut a morbis alienos·q̊s volup tates barbare deuicerunt·non habent cathenam·sed eos luxuria ferali morbacitate in vinculis te net·ita inciderunt in laqueos feralium voluptatū·Sicut aues aucupali fraude captiue q̄ quo magis conantur euadere·eo in numeris se nexibus illigant et in ꝓfundiores sinus demergūt ꝓfecto illi sani sūt quos morbo inuoluit·atq; iactat insanus incolumis vero est quē quolibet verbere corrigit deus·qui se hoīs amatorem castigando testatur quos diligo inquit dominus re darguo ⁊ castigo·⁊ ideo se sanū non iudicet·q̄ aut morbis aut sordibus caret·nec infirmitatis remedio consuetur·illi vero sūt miseri qui nimie felicitatis inerti tranquillitate torpescunt·quibus fugata sanitas vt fallat et decipiat adulatur·quos vide licet eterna tenuit egritudo etern no torrore totū hominē postmo dum vexatura·hijs tante sūt vic quāte succurrerunt voluptates·hijs iter est quo comes libido preciasis dictauerit pituri aberti eū anfractibꝰ viciorū trahenāū

vado lapsu rotantur in interitū miseri·incertissimā viam non rediruri in exteriora tendunt·auium more·quorū nunq̄ est re gressus in proprio fonte·sic qui dem hanc vitam·cui finis est co mes vt dixi opinatur properis cursibus ducunt·sed gradus in vltimis male finitus durē in no uissimo statur Et quid erit per discrimina prospere cucurrisse·si post cursum contigerit interire. Frustra deniq; nauis per superbū pelagū ⁊ insanū amicis fluctibꝰ commoda properitate cucurrit in portum·si cum naufragio perue nit et pituram portus accipit·cō modius enī est cuiuslibet ducatu pressure ad portū glorie puenire q̄ delicato nauigio morbide laxi tatis peracto cursu in penas exire sepe itaq; potior est paupertas opibus·deformitas forma·con tumelia laudibꝰ·seruitus potestate imbecillitas viribꝰ·libertate cap tiuitas·humilitas dignitate·dauid illustris ꝓpha huiusmodi carmen expressit·bonū est inq̄t michi domine·quia humiliasti me·vt cognoscam iustificacōes tuas·Ergo melius est superne discipline iudicio humiliari q̄ cum mundo dampnari·dicente apostolo cum iudicamur a dn̄o corripimur nec cum hoc mundo

dampnemur. ergo qđ ex amore
domini nostris vtilitatibus pro
rogat̃ sine murmure sufferam⁹.
impendit̃ vt a medico remediũ
a domino disciplina. artis est
medicine aliquociens ignibus ꝛ
ferro curare. quid mirum si do-
minus nostrarũ medicus anima
rum turbinibus excruciat. mor
bis examinet. calamitatibꝫ pur
get. fortitudinis ẽ nostre quasi
per ignes ꝛ flammas vasorũqꝫ
more purgare. qđ scriptura diui
na testatur ꝛ probat. vasa inq̃t
figuli probat fornax. ꝛ homies
iustos temptacio tribulacionis
Et alibi inquit. aurũ et argentũ
et ferrum et plumbũ et omne
qđ per ignem trãsierit emunda
bitur. Nunquid vasa dicunt fi
gulo cur nos arbitrio flamma
rum examinas et incendijs co-
quentibus vris ꝛ probas. que
nisi arbiter ignis iudicio suo
aptissima pronũciauerit in vsu
esse nõ possunt. nos quoqꝫ nisi
temptacionũ purgauerit iudi-
cium vel examen nostrorum fi-
gulo membrorum inutiles inue
nimur qui nos vrit vt curet.
temptat vt liberet. vexat vt sal
uet. nichil eñi tam inquinatum
tam sordidum qđ non a vicijs
purgacionibus expietur. Sepe
deniqꝫ vidimus sordidatum ipso

perio venisse candorem. ferrũqꝫ
situ obductum in antiquã faciẽ
splendescere. vidimus aurũ ar-
gentumqꝫ disciplina flãme pur
gari. Et arbores truncatas cultu
lectissimo reuiuiscere amenisqꝫ
virgultis ornari. vidimus in fe
cunditatẽ sterilia reuocari. et ex
hausto stipite expire radices ꝛ fru
gem maximã comitari. Itaqꝫ in
nobis qđ forte peccatis prementibꝫ
extuabat ꝛ quicqđ macula exta
lentis vetustatis obstabat hac
egritudinis luce exclusũ ẽ. Et ideo
sanũ te frater medica reddidit
egritudo mẽbrorum. sola in te ma
teria carnis ĩdiget vitiũ sanitatis
ac ne forte vexaret vtili mõ vexa
tur a morbo. hec ẽ quã in oibus
patitur caniculia senectutis. et sic
fenũ arescit florẽ ꝓpriũ perditura
sicut scriptũ est. Ois caro fenũ
et ois claritatis eius vt flos feni
aruit fenũ ꝛ flos cecidit. verbũ
autẽ dñi manet ineternũ. exqnimur
igit̃ feram⁹ si corpus qđ sic fenũ
legim⁹ casurus floribꝫ pitur ledẽ
tibꝫ mal̃ iacte exhaustũ. cui⁹ sa
nitas aĩe morbũ ꝯsueuit inferre.
ꝛ ꝯtra ꝯmoda spũalia fetales ac
barbaras elicẽ voluptates. sepe
deniqꝫ caro milites castitate ef
frenata destruxit. ꝓ nobis ẽ igit̃ si
lõgis flagellis ꝛ morbacibꝫ castĩ
gem. huius tñ sanitate ĩpugnam

amamus carnē stolidi·haud do
lemus anime scilicet carcerem ⁊
sepulturam·thesaurū itaqȝ ipi⁹
carnis frugalitate contempta·
qd accident deuocionis amplexi
bus rapiamus·Metiulosū est
enī cristianū militē velle letan
tium modo in tranquilla ꝯsistē·
deiecte mentis est turbidinem
formidare·contrariū vero inter
contraria trepidare·infelicitatis
est aduersa nescire·felicitatis ē
cum aduersis nosse congredi et
scire pugnare·nam cum omnes
ictus vt iam diximus quibus
quatimur diuino gignantur ex
munere·exterum se nouerit ab
amore dei qui nescit temptacio
nibꝰ vectitari·cum legalis tuba
multiplici carmine auditui nrō
inculcet ⁊ dicat·temptat inquit
dominus noster vos·vt sciat si
diligitis eū ex toto corde vestro
et ex tota anima vestra Et alibi
Fili inquit nec neglexeris disci
plinam dei·⁊ ne defeceris ab eo
correctus·quem enim diligit
deus corripit Et iterum·correcti
onē inquit domini noli cōtemp
nere·ipse enī dat dolorem·⁊ ipse
refrigeria·percutit ⁊ manus ei⁹
sanitatē prestant·Ʒ forsitā dicis

Infirmus

Utinam vt et ceteris sub spe sa
nitatis daretur per interualla
temptari·vtinam sospitatem
inter carpdinis qualiscunqȝ suc
cessus liceret paululū degustare
quid hoc ē vt morbo in mēbris
ita versetur ⁊ degat inclusus·vt
excluserit sanitatē non redituā
vt perniciosus comes vsqȝ ad
terminū vite conaissa membra
deducat·deducat ipē quoqȝ ipsa
morte cum mēbris excludendus
qd est hoc vt sanitas sensū per
omne spatiū vite frequētati sūt
artus·inducto frigore venarū
calidus vigor euanuit in algorē
incessus quos natura dederat tor
por inclusus exclusit Nō deniqȝ
ad exerciciū tabidi corporis ire
vel paululū degustarē·nō genua
solitas flectuntur in preces·digi
toꝝ impar ordo interno stupore
turbatus arceē solita ꝯtrectare·
quid pluribus ꝰ Omne officiū
corporis stacionibus connexuoꝝ
abesse sic alget inclusum·proch
dolor·solus sic debui castigari·
solus tā pniciosis ictibus subia
cere·⁊ diuturnis malis inuolui

Iheronimus

Queso te frater vt hec murmu
ra paciencie frenis arceas·et si
lencio q̄rulosas voces includas·
cum te solamen propheticū sic
alloquatur et dicat·coniungere
inquit deo et sustine vt crescat
in nouissimo vita tua·omne

quod tibi applicitum fuerit ac
cipe. et in dolore sustine. et in hu
militate tua paciencia habe.
quoniã igne probatur aurum
et argentum. homines vero re-
ceptibiles discipline in camino
humiliacionis. Cũ legalia iura
atq; carmina recenseo prophe-
tarum auctoritatis quoq; mũ
dane egregias sentencias: concu
pit auditus nisi fallor diuinas
leges furtiuas: que necesse est
preceptis legalibus inserantur.
non enim nocet alienis vti ea
parte qua nostra sunt. hec pri
ma sciencia est. aurum inquit
probat ignis et miseria bonos
viros. Et alibi. nichil inquit
eo videtur infelicius cui nichil
vnquam euenit aduersi. non licuit illi
se experiri vbi omnia illi ex voto
fluxerunt. Et alibi. miserum in-
quit te iudico quod nõ fuisti miser
transisti sine aduersario vitã:
nemo sciet quid poteris. nec tu
quidem. opus est enim ad noticiã
sui experimento. quod quisq; possit
nisi temptatus non didicit. Et
alias. diu enim esse felicem et sine
morbo animi transire vitam igno
rare est rerum nature alteram par
tem. ergo miserias emergentes
quibus ignota discuntur: et feli
citas nascitur: virtus quoq; ex
cussa purgatur felici animo pre-

feramus. siue quia pati nos o-
portebat. siue quia captiui iam
detinemur. Auro nisi addiderit
flamma fulgorem vilitatem pa
titur purgamentis obscurum.
ita qui non fuerit miseriarum
temptamentis excussus iacet
parcium felicitatis ac sue virtutis
ignarus. merito salomon hac
voce testatur. qui temptatus in
aliquo nõ est nescit qualis sit.
Benedic ergo dominũ tempore
tribulacionis: quoniã laudasti
tempore sanitatis. vtere carmi
nibus vocis prophetice. Benedi
cam inquit dominum in omni
tempore semper laus eius in ore
meo. vox illa quoq; maximi salo
monis ex te constanti preconio
depromatur. quasi defecte vires
ingenti nutrimento lactantur.
et in nouella talia reparate con-
surgant. si bona accepimus de
manu domini quare autem ma
la non sustineamus. dominus
dedit dñs recepit. vt dño visũ
est ita factũ est. sit nomen domini
benedictũ. aduersũ igitur satisq;
contrariũ est probacionis tempore in dñm
murmurare. qui vt vite nostre pesti
ferã labem erumpnarum iactacione ver
at vt libet. aut iusticia ventilat
vt coronet ac vexacione mem-
brorum aut delictum vapulat.
aut iusticia probatur vt vincat

namq; vt ad solamē passionū
tuarum probacionis antique
palme · tuum meritum reuolua
mus · iustissimis vtamur exem
plis · quāquam notum sit perso
narum merita longis gradibus
discrepare · nō ē iniquū si homi
nis cristiani certamen victricis
iusticie congressionibus compa
remus · mediocria sunt que vi
deris in hoc mundo perferre · si
recensueris quid iob familiaris
domini querit permittente domi
no sustinere · temperauit deus vt
congrueret atq; competeret viri
bus tuis · prius nec potes · qui
impar est iusticie titulis esse suc
cedentibus equalis · minus aūt
viro iusto quateris · sed grauius
a ceteris vulneratis · illius sunt
magna · sed nec minora sūt tua ·
namq; ipse magnus est qui se
queris magnum · vnus hic fuit
iob patriarcha maiestatis cul
tor inuictus · equalis sensibus
opulentus est ⁊ diues · cuius il
lustrium medicoꝝ precio extitit
dominus cum inimice factionis
instrumenta feralia laudis prē
conio preueniret · animaduer
tisti puerū meum iob · quia non
est illi similis quisquā in terris
homo sine querela verus dei cul
tor abstinens se ab omni opere
malo · et permanens in innocē
cia sua · et in simplicitate cordis
Igitur cum ex diuino permisso
hostilibus iaculis quateretur ·
eumq; frequens lacrimis insi
nuacio truculēta pulsaret · emer
gentes ictus paciencie clipeo de
bellauit · maloꝝūq; ingruendū
siluam feralem satis atq; truci
bus plenam obicibus iusticie
robustus occurrit · ille inimico
turbine ademptis opibus non
sensit aliquod dampnum quia
lucrum dampnis inuenit · qui
dominum pecoris finibus porta
bat inclusum · ille cum edificiū
concussis angulis vis repentina
torqueret in lapsum · liberis sub
ductis orbatur · et fide stabilis
et immobilis durabat · cuius
innopia membra atq; domino
plena cum bestiarum lesionibus
verminarent · ⁊ plagatū infestis
ictibus corpus et vermium glo
bus per furnaculos confosse car
nis preciosus erraret · intra vul
nera iustus incolumis militabat
et quoniā pestilentibus plagis
tabies infesta carpebat · hostiles
turbines tranquillitate mentis
vt cederent perferebat · iustus
vapulando vicit · inimicus cedē
do defecit · huic suorum negatur
seruicium famulorum · circa te
tui funguntur seruilibus minis
troꝝ · te amici frequenti accessu

consolantur & dolent vt si natu
ra permitteret hoc onus tecum
portarent. vna est frater vna e
animi virtus que nos ex huius
vite turbinibus quasi de pela-
go eruens in portum tranquilli
tatis inducat. en dies pronis
lapsibus accelerat in occasum.
Ecce mundus immundus sordi
bus senectute rotatur in lapsu.
Ecce nos suffragio mortis vic
toris suscipit celum. cuncta no
bis cadentibus pereunt et oc
casu iam finitiuo non reditura
sorbentur: apud nos post per
ditum mundum. post corporis
mortem sanata sunt omnia. le
tabimur incolumitate membro
rum vbi vita nullo morbo vexa
tur. ideo in te frater officia cor
poris impedita prestantissimus
animus illustri ducatu ita gu-
bernet et regat vt hec calami-
tas corporis fit occasio potius
virtutis. non enim est arbor so
lida nec robusta nisi que assi-
duis turbinis in aerisone stipi-
tibus concussis huc atq; illuc
inclinata temptatur. in qua se
per ventorum turbidum flamen
inaerat. ipsis enim vexationi
bus constringitur. premitur.
fixisq; radicibus citius robora-
tur. ita nos morbatibus fla-

gellis malorum frequencium
munimur extensi. corrigimur
verberati. constringimur cesi.
cateruisq; squaloribus dum
longis casibus vacillamur. er
go inter erubescentes immani
busq; miserijs affectos artus
regnet celesti vigore robusta
atq; incolumis virtus. qua se
tantur contraria et illa commo
da que vocantur aduersa. in-
ter ipsas angustias sapiens am
miniculo solaminis pati leta
tur et pubescit et ambiciosa ra-
cione ampliatur et viuit. igno
rat deniq; que patitur. qui me
mor est inuicte virtutis. qui
ducatu racionis plerosq; com
perit fuisse maris oppressos ma
lis: et malo suo magistra raci-
one auctos atq; nutritos. er
go tibi patent solacia racionis
vt iam pro commodis habea-
tur calamitas corporis. queq;
iacet tocius corporis massa cap
tiua. sed veniet resurrectio te
incolumem redditura. queque to
ta in te occupata sunt membra
sed singula in laudes domini
quotidiano nutriatur aug-
mento. copiam laudis in regnis
celestibus narratura. dominus
te medicina celesti confoueat.
et sub tali pondere inflexibili

dominus te medicina celesti cō foueat. et sub tali pondē inflexibili virtute durare permittat.

Explicit tractatus beati iheronimi de consolacione infirmoꝝ.

Epistola bartholomei facij super tractatu siue lebello quem composuit de vite felicitate pro illustrissimo principe alfonso rege aragonum :.

Bartholomeus facius roberto stroege viro nobili salutē plurimā dicit. Animaduerti vir ornatissime ex lr̄is tuis crebrioribus id qđ perhoste audiui ex te tibi lamolā cui partes dyalogi mei tribuo. minus facile concedentem guarino omnia que quidā aliꝰ quē honoris causa non nomino. dixisse fertur. Ait eñ lamolam victas vbiqȝ prebere manꝰ. q̄si nesciente obiecta confutare. ab ista racione me tibi dixisse memini pace tua loquar longe roberte discencio. Nam si vna res tantū michi tractanda esset forsitasse hoc quod dicis ꝓbaretur magis. Sed cum michi ꝓpositū sit omnes artes ingenuas atqȝ oīa scienciarū genera perquirere nunq̄ esset inuentus disputacōi mee locus. si lamolam guarino. et guarinū lamole sepius contra dicentes ac repugnantes induxerem. Idqȝ cum primū efficere temptassem prolixitatis presertim non necessarie fastidio permotus a proposito meo destiti Satis eñ duxi cū ostendissem exempli causa que bona esse viderentur in diuicijs. et econtra. que mala ad alias species deuenire. et in ea re tum progredi longius. quid eñ relinqueꝛ postq̄ enumerata sunt bona malaqȝ ex quibus felicitas et infelicitas maxime iudicantur quo longior decideretur disputacio :. Sane quicquid preterea diceret in eā sentenciā id exquisite cuiusdam magis q̄ necessarie diligencie esse censemus. Est michi preterea auctor quo nescio an vllus grauior xenophon ille socraticꝰ qui in eo dialogo qui ē de vita tyrannica inscriptus. commemoratis bonis et malis que in vita tyrannica incidunt questioni sue finē facit. quē ego in hac disputacione quod attinet ad disserē dum genus imitari volui. Sic eciā cicero de senectute disputās et de amicicia cum doceret quid boni sit i senectute q̄d i amicicia

nec scipionem cathoni nec lelio
contradicentem enniū facit · est
ǭǭ illa vna ⁊ perpetua questio
sed tacitis quibusdam obiectiū
culis confutatis disputacioni sue
modum imponit · Secundū aūt
in questionibus tusculanis facit ·
cum enim probarē vult mortem
non esse malum aut cum egritu
dinem cadere in sapientem non
posse: que vna ⁊ ꝑpetua questio
est quā hijs de rebꝫ varia ē opi
nio · propterea brutum inter-
dum repugnantem inducit · Est
altera racio qua id fecerim · scio
persone dignitatem et naturam
in dialogis maxime esse seruan
dam · Cum vero scirem qua co-
mitate ⁊ facilitate sit lamola in
respondendo et minime pertina
citer aduersando veritati: seruire
persone voluī vt eo digna videa
tur oracio · Adhuc accedit ꝙ cū
ei sermo et disputacio sit cum
preceptore suo doctissimo et gra
uissimo viro: cuius auctoritas
summa est ⁊ habetur: indignum
censui et contra inducere illum
guarini iudicio pertinaciter re-
fragantem · hijs racionibus ad
ductus sum vir doctissime ne la
molam guarini defensiones re-
fellētem sed pocius eas facile vt
tu dicis concedentē facerem · que
ideo tibi significarē voluī ne tu a

me hoc temere factum putes: et
vt omnibus nota sit propositi
atq; instituti mei racio qui ea q̄
tu opinione tenerentur · Sed
hec quidem hactenus · cum vero
ferrariam repetere ꝯstitueris pre
stabo vt aliquod ipsius dialogi
tecum ferre poteris · quandoqui
dem ita petis vt illū et principi
tuo perillustri ac litteratissimo
⁊ guarino preceptori nostro os
tendas quoꝝ alterius graciā per
te inire: alterius augere si modo
possim vehementer cupio · vale ·

Tractatus editus de vite feli
citate a bartholomeo facio pro
sapientissimo atq; illustrissimo
principe alfonso rege aragonū ·

Humane vite condicio
nem sepius reputan
ti michi rex sapien-
tissime illud maxime
mirandū videri solet: ꝙ cū deus
ipse princeps ⁊ conditor rerum
oīm nichil in terris prestā cius
hoīe creauerit: hoīez ipsū laboribꝫ
⁊ calamitatibꝫ obnoxiū fecerit:
vt nemo adhuc ex tot seculis re
pertus sit cui res in oī vita adeo
secunde cesserint vt ille se beatū
perpetuo existimauerit · Id autē
diuina sapiencia prouisum esse
satis crediderī quo mortales p
spectis tot parātis vite miserijs

nullam in terris veram solidāqꝫ felicitatē ꝯstare sciant ac ꝓinde celum illis suspiciendū esse vbi vera ⁊ semper manens beatitudo sit quā q̄ntum in me fuerit exquirendū putaui. Itaqꝫ cum superioribus mensibus ociosus essem. et aliquid scribere decreuissem qꝺ excellencie tue placere posset multaqꝫ ab antiquis ⁊ contēporaneis nostris grauiter ⁊ ornate scripta occurrerent. quibꝰ nihil omnino addi posse videatur. de vite felicitate scribere institui. q̄m ea res michi digna visa est maiestati tue. ⁊ nichil de illa adhuc scriptū vidi quod quidē michi vsque adeo satisfaciat vt aliud non desiderem. Nec vero me ab hoc proposito vt arbitror honestissime absterruit materie difficultas. Licet illam scirem theologie magis esse q̄ eorum studiorum quibus ab adolescē cia mea incubui. nec certe tantū operis aggressus sum quod sim fretus ingenio vel doctrina q̄ censeo in me q̄ sit exigua. sed pocius diuina ope confisus vnde omnia mortaliū ingenia lumen accipere et sapienciam liquet. Nam quis est q̄uis summo et acutissimo ingenio viguerit qui ista precipere et tradere absqꝫ diuino auxilio se posse confidat.

An potest esse quicquā occulciꝰ in tota theologia q̄ summi boni et beate vite questio? cuius est inter philosophos tanta differencio. ego tamen totam opinionē meā ex hebreorū sapientissimoꝝ sentencijs et diuinitus spiratoꝝ tradicione confirmaui. quam legens ipse cognosces. Hoc aūt opusculum q̄uis qꝺ ad laborē meum attinꝫ haud satis dignū videat. qꝺ in tam magni ⁊ tam excellentissimi regis manus perueiat maiestati tue dicare statui qꝺ quidē merito tuo videor mihi facere debere Nam vt omittam tuam in me beneficenciam singularē. in quē regem de beata vita libellus conuenire magis potest q̄ in te qui ꝯmuni opinione regum omniū etatis nostre beatissimus habeare. nec ab re quidē. habes em̄ rex sapientissime qꝺ de ciro minore persarum rege. a lysandro lacedemonio dictum ferunt fortunā scilicet cum virtute coniunctā. Quis em̄ te vel prudencia vel magnanimitate vel equitate vel moderacione vel clemencia vel felicitate vel liberalitate prestancior? Quis factis illustrior? Quis preterea in gerendis rebus felicior? Cum em̄ cogito q̄ꝫ topere tibi fortuna fauerit in āplificando paterno regno

Tu profecto vnus michi videris non solū cui faueat sed eciā obtemperet ipsa fortuna. sed de laudibus tuis plura posthac si michi vita contigerit. ego eñ pro meo in te amore et obseruācia singulari quā malo rebus q̄ verbis prestare tuis virtutibus et rebus gestis celebrandis magnificandisq; nunq̄ profecto saciari possem: vt omnibꝰ posteris notus et eciam per me fias. vt autem scias libelli ordinem Anthonium panormitam poetam atq; equitem preclarum. Guarinū veronensem oratorem prestantissimū ac Johānem lamolam disertissimum virum colloquentes facio: vt coram quasi presentes inuicem loqui putes. habet eñ nescio quomodo plus suauitatis et gracie: dicam eciā dignitatis oracio per dialogum descripta. q̄d ꝓ tua sapiēcia non ignoras. Quod reliquum ē rex magnanime te oro vt hunc libellū q̄cq̄d ē tuo nomini destinatū ea fronte atq; hijs oculis quibus soles q̄ tibi grata sunt suscipias et per ocium perlegas. Quē si maiestatis tue grauissimo iudicio probari censero gaudebo. meq; amplissimum laboris mei fructum maximūq; a te munus consecutum existimabo.

Incipit dialogus.

Cum anthonius panormita clarus et singularis poeta iureq; consultus ferrariā sese aliquando contulisset: et forte apud guarinum veronensem eloquentissimū virum essemus ambo: cuius hominis visendi gracia in eam vrbem profectus eram: superuenissetq; lamola post multos complexus et multa verba de mutua valitudine vltro citroq; ab illis habita: in varios sermones incidimus. Cumq; de humane vite condicione sermo inter nos ortus foret q̄ mirū videretur nobis cur cum omnes in id potissimū ingeniū ac studium intendant vt felicitatē consequantur nemo adhuc illā adeptus fuerit. Tū anthonius vis ne inq̄t guarine q̄n ociosi sumus et res digna est disputacōe vt a professione nr̄a parumper recedētes et q̄si ludētes ph̄oꝝ campū ingrediamur. atq; vt de hac re aliq̄d disseramus. Neq; eñ verendū ē ne si ph̄oꝝ arma induamꝰ aut aristoteles aut plato illa nobis tanq̄ sua e manibꝰ auferāt. eciā si illis nō omnino aptissime vti sciemꝰ. tuq; rethorum et ego poetarum armis magis vti consueuimus.

volo equidem inquit guarinus et illud vehementer cupio · nec res prope vlla est de q̄ ego dispu tare vel audire malim · Est enim vt dixi res disputacione digna ac prope cotidiana hominū ques tione pertrita michiq; erit gra tū et idem lamole nostro vt ar bitror si quid de hac censeris nobis explicabis · Tū arridēs anthonius haud equū inquit postulas guarine · qui cum etate et rerum vsu me superes velis a me de hac materia que magis tua q̄ȝ mea est priores partes in disputando suscipi · Quamobrē tuum officiū feceris · si vt etate prior es · ita prior sentenciam dixeris · Tum guarinus non diffidebor inq̄t anthoni id qđ si velim inficiari non possum me quidem etate precedere · sed qđ in ceteris partibus te antecedā in eo tibi plane non assencior presertim cum tu iuris cōsultus et eques sis cuncq; plures retho res hijs temporibus inueniant satis clari · Poeta aūt illustris preter te nullus · qui quidem a sigismondo imperatore propter optimū de te iudiciū consensu omniū excitatum laurea corona more maiorū donatus sis · que res vsq; adhuc nostrorum cōtigit nemini · Tum anthonius · facis

inquit guarine vt soles · Quos enī valde diligis eos supra mo dum laudas et extollis · Itaq; minus miror si tantū michi mō tribuisti · q̄ȝ tum vtinam michi merito tribui posse cognoscerem Sed gratum feceris si laudibus meis postpositis de re ipsa disputare ceperis · Tum guarinus faciam qđ iubes quando me ita cogis ne me inexorabilē atq; difficilē dicas aut hoc disputacionis ge nus diffugē me velle suspiceris atq; illud breui dicam quod sensio · neminē in hac vita beatū esse posse siue is actiuā siue con templatiuā vitam sequatur · Est enim insitus natura mortalibus inexplebilis quidam appetitus · vt quo plura quis adeptus sit eo plura desideret · pluribusq; ca rere se censeat · Idq; hoc vno argui et probari potest q̄ȝ nemi nem videmus quodcumq; vite genus sit ingressus quem non paulo post delecti vite peniteat · Quisq; in eo genē vite diligēdo sese errasse non existimet et alie num institutū magis probet q̄ȝ suum · Ego vero hanc esse beati tudinē vite dico habere earum rerū omniū copiam et eleganciā que ad victum cultumq; corporis ne cessarie atq; honeste sint presen tiq; rerum statu contentum esse

nec sentiat se ulla re indigere · nichil amplius requirere · nihil expetere · nulli questui servire · Omni denique animi anxietate omni corporis carere molestia · cui autem hec non sint hunc beatum esse nullo modo posse · Et quoniam nemo in hac hominum communitate degens ista assequi possit · propterea beatum neminem existimandum esse · Qui vero districti rerum humanarum curis totos sese in cognicionis et sciencie studiis collocaverint hii nec beati quidem: quoniam dum hoc corporis munere et gravi necessitate funguntur tranquillitatem mentis unde felicitas paritur consequi non possunt · Est enim innumerabilibus laboribus et periculis referta hec vita quibus etsi nō omnino frangi tamen non commoveri sapientis animus non potest nisi penitus sensu caruerit · habetis hiis paucis quid de vite felicitate censeam de qua alias multa dici posse non negaverim ·

Anthonius

Active vite partes non ausim defendere · scio enim id esse difficile · sed hec erit Lamole nostri provincia quem intellexi te dicente non annuere sentencie tue et meditari secum que tibi respondeat · Cum vero ad contemplativam vitam ventum erit eius defensionem subire non recuso · quod minus me tueri non diffido ·

Lamola

Haud equū facis Anthoni qui tantū oneris michi imponis etsi nō omnino preceptoris mei sentenciis acquiesco · sed tamen ut morem geram voluntati tue hūc laborem suscipiam non invitus · Idque aliquanto libencius ut te postea contemplativam defendentem audiamus ·

Anthonius

Bene facis Lamola qui tam facilem te nobis prebes · sed hoc imprimis agito post agā quod voles

Lamola

Recte tu quidē et sapienter guarine ut soles oīa q̄ ex te queruntur · sed tamen difficile est assentiri tibi nullā vivendi racionē esse que vitā beatā possit efficere · multos enī cotidie videmus quibus nihil deesse ad beate vivendū existimamus · esse preterea multa q̄ hoīem beatū prestare possint recte · tu nullū vero penitus excepisti · et de oībus unū atque idē tanquam de patricidis et sacrilegis iudiciū tulisti ·

Guarinus

Que nā ea sūt Lamola quibus hāc felicitatē comparari putes posse? nā libenter me ex te audiē cuiusmoī sūt

Iamola

Ego inquam primũ crediderim
diuicias prestare hominibus posse
que vel ob eam rem maxime op
tantur et queruntur. vt earum rerum
nobis sit copia. que vel necessi
tati vel ornamento sint. nunc
vero edes amplissimas. villas.
cultissima rura. vberes agros.
preciosam supellectilem. vestes
egregias. vasa argẽtea aureaq;
celata. margaritas. gemmas
infiniti sumptus. hinc equos in
signes. seruos. ministros egregi
os. hinc deniq; omnia ad splen
dorem vite pertinencia compara
mus. hinc amicos adiuuare. pro
pinquis benefacere. liberos locu
pletare possumus. Que qui non
habeat. hũc nõ beatũ minime puto

Guarinus

Longe in hoc Iamola a te dissen
cio. diuicie enim non sacietatẽ
hominibus afferunt sed maiorẽ
potius auiditatẽ et sitĩ. Quotus
enĩ quisq; reperietur qui eciam
si habundet omnibus bonis non
alia atq; alia maiora et meliora
expetat. eius rei nobis grauissi
mus testis ẽ Iuuenalis noster
elegantissimus ita inquiens. in
terra pleno consurget sacculus
ere. Crescit amor nummi quantum
ipsa pecunia crescat. et minus hãc
optat qui non habet. Nec vero
solũ appetitu augende rei famili
aris angitur diues. sed eciã que
adeptus ẽ amittendi metu. atq;
ita vnde vite tranquillitatẽ ac
iocũditatẽ expectabat inde anxi
etas et sollicitudo exorit. Quid
quod hijs probi hoĩes sepe carẽt et
improbi exuberant? sed illud di
uiciarum malum est maximũ.
quod sepe tyrannos et facinorosos
homines ad bonorum cedẽ incitãt
Legimus enĩ apud suetoniũ et
alios historiographos innume
rabiles prope clarissimos et eosdẽ
innocẽtissimos viros a caligula
et a nerone vt reliquos taceam
diuiciarum magnitudine interfec
tos fuisse. quibus non essẽt illata
vis si pauperes extitissent. hinc
idem satirus. temporibus igitur
diris iussuq; neronis longinũ
et alios senece prediuitis certos
clausit et egregias lateranorũ
obsidet edes Tota cohors. rarus
venit in cenacula miles. nec nõ
tyranni solum. sed eciam inuidi
modo et alieni sed eciã domestici.
veretur enim locuples ne aut a
seruis aut a ministris expiletur
neu tanto sudore partas diuicias
vno momẽto amittat et quod gra
uius est ne sibi auferant manus.
si quo preterea peragrandum est
quantillum argẽti secũ ferat semper
itineris sollicitudo est comes.

timet enī ne in latronē incidat a quo nedū re sed eciā vita spolietur. Cum quidem tenuis ille parvoq; contentus nec latrones nec insidias perhorrescat. et vel per medios intrepidus eat. sic sacius. Pauca licet portes argēti vascula puri. Nocte iter ingressus gladium contumq; timebis. Et mote ad lunam trepidabis harundinis vmbrā. Cantabit vacuus coram latrone viator. Nec vero hunc divitem appellabo qui questui qui mercature dat operā. eciam si cosmi fortunam possideat. Quo ad enim alia atq; alia queret divitem nō putabo. quia si dives nō erit: certe pauper. et ob id omnium hominū sentencia nō beatus. Preterea apud amicum vel apud tyrannū cenans locuples illorum epulas non nunq̄ suspectas habet. et qđ miserius est porrecta ab vxore et propinquis pocula interdum horret. hinc ille ipse sacius. Sed nulla aconita bibūtur fictilibus. tunc illa time cum pocula sumes gemmata. et lato setinū ardebit in auro. Atq; ita quem in diviciis vite portū sperabant non modo non invenerūt sed summam potius procellam et turbulentissimā tempestatē. Que cum ita sint dices in diviciis beatā vitā consistere?

Lamola

Depulisti me de sentencia mea guarine. tot enim racīones attulisti modo vt non solum non putem diviciis felicitatem contineri sed magis mirer esse aliquem qui pro illis congerendis sese laborib; et periculis cupidus exponat. Sz q̄vis tibi cesserī divicias nō posse vitā beatā reddere: non tā tibi cedo pricipes et reges non beatos esse. Quid enī illis deficit q non beati putandi sint? In primis enī que vel ad victum vel ad ornamenta vite attinent illis adsunt. nec ad sacietatē modo verū eciā ad delicias. affati nichil audiunt a suis qđ illorum aures offendat. Omnes ad eorum voluntatem loquunt. omnes ad eorum volūtatem tacent. sompnum ac requiem pro eorū voluntate atq; arbitrio capiūt. oēs venientib; illis assurgūt. assistunt. cedūt. parēt. prosperis illoꝝ reb; collectantur: adversis vero contristant et condolent. Illoꝝ casus consilio et re sublevare nitunt. Si quid ē pulchri in toto regno ad se deferꝰ. munera amplissima cotidie accipiunt: non a subditis modo verū eciā ab externis: quib; eoꝝ gracia atq; familiaritas cara est

habent aulicos magnos ⁊ prest-
antes viros·q̃ frequentes apð
illos sunt · qui illis ministrant
qui illoꝝ exequũtur imperia·vo
luptates vero oĩs generis illis
percipere facile ẽ·quibus nemo
ẽ qui non toto studio gratificari
conetur·habent preterea qð ego
maximi omniũ facio prope parẽ
cum deo in homines potestatẽ·
In illos eñi ius necis atq; vite
habent·vt et nocentes seruare
et innocentes occidere si velint
possint·Nam vt ait sapientissi
mus cicero noster nulla siquidẽ
re ad deos immortales propius
accedimus q̃ȝ salutẽ hominibꝫ
dando·et preter reges ac dños
dare nemo potest·Siquidẽ ma
gistratus legibus obstrictus est
quas ei preterire non licet·volũ
tas aũt pꝛincipis ꝓ lege habẽt

Guacinus

Credo te lamola non tã ista di-
cere q̃ȝ ita sencias q̃ȝ vt videas
quibꝫ racionibꝫ illa ꝯfutẽ : dicã
tamẽ qð sencio · michi quidem
omnia que dixisti modo videnẽ
ad refellendũ facilia·In p̃mis q;
qð dicis nichil regibus deficere
qð ad necessitatẽ dignitatemq;
vite pertineat · hoc certe haud
magnũ est et in pꝛĩcipe nequaq̃ȝ
admirandũ·multi etenĩ priuati
ciues istud assecuti sunt·quibꝫ
non modo necessaria sed eciam
deliciosa ⁊ voluptaria habunde
sunt·namq; ad explendam hu
iuscemodi reꝝ concupiscenciam
eciã pꝛiuate opes sufficiunt·hoc
assequi poterat si voluisset·M·
Crassus·hoc lucullus·hoc multi
alij romani locupletissimi viri
potest vt hoc eciã de presentibꝫ
loquar is quẽ paulo ante nomi
naui cosmus medicus·potest vi
tilianus borrome9·possunt ⁊ alij
multi diuicijs celebres viri·Ita
q; qð ad hanc partem attinet
nichil michi videris dixisse qð a
p̃uatis se iunctũ sit·Qð dicis
nichil audiri ab eis inter suos
qð eis molestũ sit·Omnes ad
eoꝝ voluntatẽ loqui ac tacere·
vide quantum ego ab opinione
tua discrepem·Id eñ qð tu illis
ꝯmodo esse ducis ego incomodo
esse arbitror·Adulatoꝝ eñ blã
dicijs inducti sepe in maxima
mala prolabuntur · quibus af
fecti cognoscunt non felicitatem
sed calamitatem in assentacione
esse repositam · delectarent vero
eos laudes si illas a sincero ho
minũ de se iudicio manare intel
ligerent · Sed cum ob vite tur
pitudinẽ·ob ignauiam·ob cru
delitatẽ eiusmodi laudibꝫ sese
indignos sciãt·nulla delectacio
ẽ que ipsoꝝ animos cape posset

iuuarent eciam sermones et si-
lencia subditorum si illa a quadam
libera voluntate proficisci crede-
rent. sed cum ea a quodam de se
metu procedere non ignorent et
propterea hec nullam volupta
tem afferre possunt. et ideirco vi
tam beatam prestare nequeunt.
Quod illos requiescere ociari ac
somnos ducere pro eorum ar
bitrio asseris et hoc quoque fal
sum esse breuibus verbis conuincam
Ego quidem Imola non solum puto
hec illis equalia cum priuatis non
esse. sed pocius eos a priuatis longe
separari. quo enim grauioribus nego
cijs curisque homines intenti sunt
eo difficilius hec corporis commoda
consequuntur. Sed cum regibus
grauiores cure quam priuatis incumbant
propterea illos hisce rebus ma
gis carere quam priuatos verissimum est
Hinc de enea virgilius. curisque in
gentibus eger spem vultu simulat.
premit altum corde dolorem. Et alibi
ipse vno graditur comitatus acha
te. Achates enim in eo loco cura est
que nunquam recedit a regibus. Se
pius enim euenit vt mistris quiescen
tibus ipsi quiescere non possint. Quod
ex eo ostenditur At pius eneas
per noctem plurima voluens. alijs enim
sompno et quieti indulgentibus.
solus eneas pro comitum salute
vigilabat. si bellum domi habent.

solliciti sunt de regno et statu suo
ne eo orbati in miserias incidant.
si pacem timent et ciues suos ne quid
aduersus se moliantur noui. ne ve
neno vel ferro petiti opprimantur
Timent eciam domesticos quod est gra
uius. Quo enim angore quam metu ex
istimas dionisium prorem affici solitum
qui cum tonsori non crederet ignito
carbone sibi vt cicero meminit
vrebat capillum? Qua sollicitudine
alexandrum pherum quo timore
vitam egisse arbitraris qui vxoris
thalamum nisi premissis inquisi
toribus ingredi non audebat? Di
ces fortasse hijs merito timendum
erat quoniam improbi fuerint. Bonis
vero et iustis regibus nichil tale
metuendum. Cur igitur tarquinius
priscus. cur seruius tullius reges
plane boni atque equi interfecti
sunt? Non igitur immerito a
iuuenali dictum est. Ad generum
cereris sine cede et vulnere pauci
Descendunt reges. et sicca morte
tiranni. Quid illa perpetua cupi
ditas augendi imperij quam grauis
est comes. putas ne illum animo
posse consistere qui semper secum
agitet quomodo possit acceptum
a patre regnum augere? Plura
alia et varia incommoda que regibus
et tirannis obueniunt memorare
possem nisi ea scirem diligentissi
me numerata esse a xenophonte

in eo libello qui de vita tyrãnica inscriptus ab aretino nostro viro eloquentissimo latinus ẽ factꝰ quẽ te vidisse ac legisse scio · habes qd ad hanc partem attinet vt michi quidem videtur satis

Iamola

Ego vero satis · cum eñi cogito quibus in laboribus angoribꝰ et periculis principũ vita versetᷓ non possum non confiteri illorũ vitam non beatam esse · Sed qd de magno ⁊ potẽti ciue dixeris : negabis illum beatum esse · cuiꝰ sũma sit in re publica dignitas : quẽ tota ciuitas miretur · quem obseruet · cui cedat · cui obsequi studeat · q̃ vel in foro vel in curia regnet ·

Guarinus

Ego vero nego · nãqȝ vt omittã per quos sudores atqȝ discrimina amplitudo ista comparetur · qua illos sollicitudine affici arbitraris ne parta dignitate vel inimicorȝ inuidia · vel fortune malignitate · vel sinistro quopiã fato priuentur ac ne summo dignitatis gradu in infimũ excussi ruãt Nec vero principes solũ ⁊ reges quibus boni ⁊ potẽtes ciues vt plurimũ suspecti sunt · sed ne ciuitas quoqȝ libera magnũ ciuẽ equis oculis põt aspicere · q̃uis illũ propter egregia in patriã beneficia fortuna q̃ amplissima dignũ putet · hec autem non minus exemplis q̃ racionibꝰ comprobari possunt · Quis eñi prestãcior fuit rome tempestate sua q̃ furius camillus : Is tamẽ aliquando vt scis optimatũ inuidia ⁊ conspiracione exul ẽ factus Quis aut affricano maiore · q̃s minore potencior : horũ tamen superior apud linternũ exulauit alter suorȝ manu vt quidã putauerunt euectus mane inuentus est mortuꝰ · Quis mario maior hic tamen a silla fugatus nocturnasȝ paludes ⁊ alia multa grauia atqȝ horrenda pertulit Quis rursum silla florencior · is tamẽ inuictẽ a mario lacessitus multa detrimẽta ⁊ clades accepit · q̃s grachis fortunatior : hij tamen patrũ consilio et manu interfecti sunt · Quis pompeio illustrior · is tamen postea a cesarẽ exagitatus ⁊ vrbe atqȝ omni ytalia expulsus ab ingrato ac nephario rege non solũ opibus sed ⁊ vita per summũ scelus priuatus est · Quis iulio cesare sublimior · hic tamẽ in curia auctore bruto crudelissime peremptus est · Que omnia cum satiro nostro nota essent · propterea inquit · Quid crassos · quid pompeios euertit · et illum ad sua qui domitos deduxit flagra quirites · Summus

de rebꝫ milicia partis testamentum condere viuis patribus · et quos velint sibi heredes instituere · qđ alijs filijs famlias omni lege non licet · quibus rebus quid beatius esse statuerimus ?

Guarinus

Magno te animo esse ostendit oracio tua Iamola mi qui adeo arma extollis · Sed q̃uis ita dicas te tamen aliter sentire existimo · verũ vt et hãc partẽ breuiter absoluamus haud longioribus immorabor · non sum qui inficiar Iamola in re militari plurimũ comodi ꝛ ornamenti inesse Sed si incomoda cũ comodis cõparaueris : tũ agnosces ꝙ procul a beatitudine eiusmodi vita remota sit · nã qđ vita illa duriꝰ ? quid grauiꝰ ? quid deniqꝫ intollerabilius ? q̃s numerarẽ q̃at pericula erũpnas et q̃tidianos casus Nõne vides militanti continue in castris iminere captiuitatẽ · direpcionem · vincula · fugam · mortem · non cibum : non potum · nõ somnũ · non requiem exigente natura a se capi posse · non noctu non interdiu vllã sibi q̃etis certã horã dari · de hostium insidijs vsqꝫ suspenso atqꝫ sollicito annone ꝛ reliquarum frugum inopia persepe adeo laborare vt nõ modo non voluptatem : sed ne ad necessitatem quidem sibi res suppetant · In tentorijs et plerumqꝫ sub dumo vitam agentem · nunc frigore confici · nunc solis ardore torreri · vulneribus affectum cirurgiam ꝛ remedia ad curandum vulnus interdum habere non posse · Quid alia cõmemorem miserrima que in huiusmodi vita contingunt · que omnia si michi sint lingue centum sint oraqꝫ centum explicarẽ nullo modo possim · Quaꝫ vero periculosum sit hoc vite genus testimonio nobis sunt ne semper de scipionibus et marcellis loquar bracius · Sforcia · Carmagnola vt reliquos taceã qui memoria nostra fere perierunt · Sed vereor Iamola plura de hac re dicere presente anthonio qui cum huiuscemodi vitã sit expertus sub diuo alfonso omnium etatis nostre rege celeberrimo a quo ornatus et exaltus diligitur in primis posset illud in me non iniuria dicere · qđ hanibalẽ illũ magnũ ꝛ singularẽ virũ phormioni pho dixisse fert : qui cũ de re militari vt scis p̃sente hanibale disputarẽ ausus esꝫ : ait hanibal cũ ab eo quesitũ esꝫ quid sibi de phormionis oracõe videret nemi nem sibi vnq̃ magis delirum visum esse ꝙ phormionẽ ·

Iamola

Nichil est profecto tibi minus verendum guarine: q̃ ne hinc delirus vel ineptus esse videaris. cum sit nemo hijs temporibus quem ego minus ineptũ putem. Sed si in ceteris partibus de quibus hactenus disputatũ est. non contradici tibi meq; facilẽ prebui in hac difficile est tibi tã leuiter assentire. Ego enim vite beatitudinẽ vel hac potissimum arte et exercitacione militari adipisci hominẽ posse crediderĩ per hanc enĩ maxime gloria paritur. qua quidẽ nichil est mortalibus optabilius. videtur enĩ res vt ait Salustius humanis bonis maior atq; amplior. et diuina magis q̃ humana. hec enĩ hominẽ remotissimis gentibus ac populis quos nunq̃ vident notum et celebrem reddit. hec hominẽ ornat. extollit. illustrat. hec homini grãm bonorũ conciliat. si iusticia. fide. liberalitate. et ceteris bonis artibus ac virtutibus cõparetur. hec dignitatẽ. hec amplitudinẽ affert. huius gracia magistratus ac sũmos honoris gradus consequimur et qd ego omniũ optatissimum iudico per hanc immortales efficimur. nec enĩ mortuos dicam scipionem. hanibalẽ. fabiũ et pirrhũ. cesarẽ et alexandrũ q̃ diu noiabunẽ q̃ viuere pocius et eã quidẽ vitã que maxime optanda ẽ. quippe q̃ nulli ãplius piculo nulli iuidie subiecta. nulli deniq; labori mãd pati sit. Inueti sũt vero multi q̃ hãc ipã; gloriã tanti fecerint vt illam quocũq; discrimine. atq; etiam voluntaria morte parare non dubitauerĩt. In quo quidẽ genere decios. cuiu n patrem ac nepotem principes dixerim. nec minus leonidam spartanum de quo illud extat elogium. dic hospes sparthe nos te hic vidisse iacentes Dum sanctis patrie legibus obsequimur. Quã q̃ enĩ hos mouit patrie caritas. tamen existimandum est spem glorie et nominis sempiterni nõ minus q̃ patrie caritatem eos ad subeundã mortẽ tã audacter impulisse. demũ quid potest esse homini in vita iocundius. Confert cum hac omnes reliquas voluptates que vel anime possint vel corpori contingere. Omnes tibi pre gloria profecto inanes esse ac friuole videbunẽ. que cũ ita sint quid est qd hanc gloriã abnuas felicitatẽ afferre posse.

Guarinus

Est profecto difficile dissuadẽ hoc vulgo. cuius quidem fere opinio nihil eẽ in rebꝰ humanis

hoc viro prestancius· ꝗ cū apud
te loquar idest apud virū philo
sophie studiosum vnde omnis
racio viuendi bene manat· puto
fore vt sine magno negocio ab
ista opinione si ita existimas te
ammoueam·

Iamola

Facile credo tibi guarine fore ꝑ
tua sūma erudicōe atq; ingenio
in sentenciā tuā me traducere· ꝗ
ne te longius interpellē sinā te
prosequi oracionē tuā vt videā
quid afferas ↄtra ea que dixi·

Guarinus

Non minus ꝑfecto me delectat
facilitas tua Iamola: q̄ꝑ hec nr̄a
disputacio· etsi ē ea michi iocū
dissima· nec ē materia fere vlla
de qua libencius differam· Sed
ne te plusculum morer pergam
vt cepi· non inficiabor equidem
gloriam vt dixisti illustrare ⁊ ce
lebrar̄ homines eorumq; ampli
ficare dignitatem· multosq; eciā
infiniti generis per hanc ornatos
atq; auctos fuisse: sed non ista
amplificacio dignitatis atq; ce
lebritas nomīs hominē presen
tibus contentū valet efficere vt
meliorem ⁊ sublimiorem statum
non desideret· si hoc potest ↄfite
bor· si minus quid est qd̄ hac in
re beatitudinē ↄtineri dixerim·
cū beatus eē aut appellari vt iā

ante diffinitū ē nemo possit nisi
q̄ nulla omnino re carere se sen
ciat· Sz nū existiabis vel scipio
nē cum apud lanternū vel hani
balē cū apd̄ prusiā bithie regē
exulabat· vel fabiū cum a muni
cio magistro equitū vexabat̄· vel
pirrhū cū prelio victus in greciā
fugit· vel eciā anteq̄ꝑ in hostes g̃
ues casus incideret fuisse ↄtētos:
nichil profecto minus· Nam
et maiora semꝑ aīo agitabāt· ⁊
in secūdis rebus atq; successibꝰ
fortune ipetus formidabāt qui
bus duobꝰ affect⁹ animus nec
noctu nec per diē possit ↄq̄escē·
Preterea nois illa diffusio quā
tu magnā atq; optabilem rem
iudicas q̄ꝑ breuis est q̄ꝑq; an
gusta ex h⁹ orbe terraꝝ q̄ ad celi
ambitū instar puncti obtinere
a mathematicis dicit̄: quotam
partē esse opinaris in quā eorū
nois fama peruenerit· Sed fac
peruenisse in oēs terras atq; in
oēs gētes· Quid ad te: nunq̄d
ob eam causam dolores· sollicitu
dines· molestias· dampna· mor
bos propulsarūt: Si nominis
ꝑpagacio tollē hec mala potuit
illos beatos fuisse iudico· ꝗ eoꝝ
varij casus in vita docēt hec ma
la per famā q̄ꝑtacūq; sit auferri
vel vitari nō posse· Hoc si in vita
q̄d post mortē: qm̄ imortalitatē

ex hac ipsa ociri dixisti · Quid
nunc ad alexandrz pertinere pu
tas celebratū ex omnib9 terris
et gentibus nomen ? Quid ad
cesarem ? quid ad marcellū ? qui
magnitudine nominis et glorie
orbem terrarum ab ortu solis ad
occasū ompleuerunt ? quid iocū
ditatis cape aut sentiē illos pu
tas ? qꝫ nomen eoꝝ omnibus in
ore sit qꝫ ab eis tanq̄ magna/
nimis et prestantissimis regib9
atqꝫ imperatorib9 capiat exem
plum · Nam si apd inferos sūt
qd talibus viris accidisse dolen
dum est · Quidnā census taliū
rerum eis relictum putas ? vbi
alia atqꝫ alia habent que curēt
ꝫ q̄ graues casus apportet ista
gloria ⁊ hanibalis ipsius interi
tus argumento est · de quo sati
rus finem anime que res roma
nas miscuit olim · Non gladij
non saxa dabunt non tela sed
ille Causarū vindex ⁊ tanti san
guinis vltor Anulus ⁊ perpes de
quo idem Sed qualis rediit ·
nempe vna naue cruētis Fruc
tib9 ⁊ tarda per densa cadauera
prora · Has totiens optata exe
git gloria penas · Testes quoqꝫ
sūt Darius Cirus Mitridates
Jugurtha qui omnes ne quid
de gloria amitterent vitā ami
sere · qd si nec perpetua nec ↄstās
ē gloria · nec de vna semp eadē
nec curis · nec laborib9 · nec egri
tudinibus vacat · liquere puto
in illa felicitatē quam querim9
inesse non posse · qd vero ad hāc
ptem attinet satis multa michi
dixisse videor nisi q̄d ↄtradicis

Jamola

Malo guarine a sentencia mea
recedere qd tu futurum esse pre
dixisti · q̄ aduersari tibi tamesi
michi argumēta in contrariam
partem non desint ne hoc loco
longiores simus q̄ proposite
disputacōis racio postulet · Sūt
eīn alia nondū a me ↄmemora
ta · quib9 fortasse cēsebis beatā
vitam effici posse · que nisi mo
lestum est prosequar

Guarinus

Tu vero velim ꝓsequaꝛ Te eīn
vt paucis eloquar audiā libens
placet eīn michi de hac re initū
in modum disputare donec que
nam ea sit et quibus artibus
comparetur didicerimus

Jamola

Pergam itaqꝫ postq̄ te haud
grauari video · fuere multi et itē
sunt qui putent eam vitam feli
citate precellere que in agro du
citur · presertī si ex possessionib9
suis eos fructus homo pcipiat
ex quibus possit honeste ⁊ libe
raliter viuere · hꝫ eīn agricultura

multa que delectent et prosint. Neq; enim solum fructus qui ex terra colligitur oblectat. sed eciam ab ipsa vis terre vehemē cius. Quid enim dulcius q̄ vi dere ipsas prope oculis crescen tes in agro fruges? et semper noui quippiam gignentem ter- ram? Quid voluptuosius q̄ as spicere arentes prius hiberno ri gore arbores sub vernum tem- pus reuirescere ac paulatim cū frondibus baccas emittere. vi tes ornari pampanis. Floribus prata vestiri. Quid siluis ac ne moribus ad declinandum solis ardorem amenius? Tum ad ve naciones atq; aucupia delecta bilius? quid deniq; mirabili- us confectionibus in froncibus q; que quidem a magno inge- nio solerciq; inuenta sūt. Quid autem de fructu loquar. qui quidem ex ipsa terra non sine magno fenore percipitur vt nō modo in necessarios sed eciam in liberales sumptus suppetit? Qui huiuscemodi vitam agunt. hos fortunatos poetarum prin cipes appellat hoc pacto inqui ens. O fortunatos nimium sua bona si norint agricolas: quibꝰ ipsa procul discordibus ārmis ꝛ fundit humo facilem victum iustissima tellus. Si non ingen- tem foribus domus alta superbis Mane salutantum totis vomit edibus vndam. Nec varias in hiant pulchra testudine postes. Inlusasq; auro vestes epirrea q; era. Alba nec assirio fusca- tur lana colore. Nec casia liqui di corrumpit vsus oliui. At se cura quies et nescia fallere vita. Diues opum variarum et latis ocia fundis. Spelunce viuiq; lacus et frigida tempe. Mugi- tusq; boum molesq; sub arbore somni. Non absunt illis sal- tus et lustra ferarum. Et paci ens operum paruoq; assueta iu uentus. Sacra deum sanctiq; patres extrema per illos. Iusti cia excedens terris vestigia fe cit. Hanc olim veteres vitam coluere sabini. Hanc remus et frater sic fortis etruria creuit. Scilicet et rerum facta est pul cherrima roma. Septemq; v- na sibi muro circumdedit ar- ces. Habes plane ex hisce maro nis versibus que vtilitas que ve delectacio ex agricultura ca- piatur. In huiuscemodi vita senectutem suam consumpsisse fertur marcus curius post tri- umphos de samnitibus de sabi- nis de pirrho parthos. In hac eciam Quintus cincinatus et illius seculi senatores pene oēs

pene omnes etatem egisse perhibent · a villa inquit cicero in cathone suo accersebant̃ ī senatū et curius et ceteri senes ex quo illos qui accersebant viatores nominati sunt · Equidē guarine si ad hoc vite genus probitas equitas · fides et continencia accesserit hanc vel solam beatam vitam audeo dicere

Guarinus

Atqz lamola ex omnibus vite generibus que adhuc commemorasti · nullam vitā esse arbitror que ad felicitatē hanc quā querimus propius accedat · In ea enī inest sūma animi delectacio et a laboribus requies non mediocre vite condimentū · In hac q̃d ad victum cultumqz corporis attinet omniū rerꝫ copia · Sed vt ait catho in hoc nec michil nec omnino sunt oīa · neqz enī est eiuscemodi · nec certe eā vim habet rusticana vita · queādmodum de opibus ꝛ gloria asserueram · vt molestijs · vt laboribus vt dāpnis · vt periculis · vt emulacione · vt iniuria liberare hominem posset · ita vt nunq̄ doleat nunq̄ angatur · nunq̄ perturbet̃ in tantis bonis et voluptatibus eorꝫ · de quibus modo mencionē fecisti · quot infortunia · quot calamitates · quot sollicitudines interuenisse putas quibꝫ vexati atqz affecti nullam in humanis rebus felicitatē esse cognouerūt Nam vt alia taceam īcomoda qua putas molestia agricolam affici · cū spem anni ꝛ expectatas ad maturitatē fruges · vel grandie · vel nebula · vel siccitate amiserit · vel eciā alieni causa ab ope in vrbem distractꝰ fuerit · Itaqz hanc vitam tuciorē esse te dicere paciar beatā vero nullo modo ·

Lamola

Non audeo multum refragari opinioni tue : p̄cipue hac in parte vbi de voluptate fit mencio : ne tu epicuri scola vnum me putes cuius ego opinionem et sectam semper improbaui atqz despexi neqz enī dignam vnq̄ duxi prestanti animo et liberali ingenio voluptatē que q̄ maior ē ac diuturnior oēm animi vi opprimit

Guarinus

Recte tu quidem et vere · semper enim aspernandos ꝛ fugiendos existimaui qui hanc voluptatē vel summū in vita bonū esse · vel felicitatem homini cōferre posse defendunt · Qd̃ vero in agris vita beata reperiri nō possit satis michi dixisse videor nisi quid aliud requiris :·

Lamola ·

Ego vero requiro et a te aliud

volo nisi grauaris sed non vt cō tradicam hijs que dixisti : nec prius hanc disputacionem dese ram q̄ꜭ intelligatur quibus ar tibus hec felicitas acquiri pos sit.

Guarinus

Perbenigne et in re tuo facis qui nunq̄ꜭ contra veritatem per tinaciter contendis. vbi enim agnoscis susceptam a te questi onem racione defendi non posse das manus : atque arma ad uersario remittis. nec nimis acriter impugnaē veritatem sus tines.

Iamola

Ego ne vtiq̄ʒ viri boni officium puto contra veritatem multa di ferere. Quid enī indignius esse potest ? quid impudencius q̄ꜭ contra id qđ rectum et verum sci as eciam si habundes argumē tis verbosius contendere ? quando quidem ab ingenij et doctrine os tentacione quadam proficisci vi deatᷣ. in quo quidem genere mul tos repias. plures eciam videre licet : qui etsi errare se sciunt ta mē pertinaci a quadam inducti opiniones suas obstinate defen dunt. quos eciam longe magis reprehendendos putarim q̄ꜭ eos qui scienter docti tamen et eru diti contra veritatem pugnant vt aduersariorum argumenta per spiciant nisi forte id agant quo melius quid veri in vnaquaq̄ʒ sit dinoscatur. Itaq̄ʒ guarine si in sentenciam tuam presertim quam veram existimem non re pugno id sit ne tu me vel inge nio vel sciencia nimiū confidere arbitreris. aut in tuenda sentē cia pertinacem putes. qđ preser tim contra te preceptorem meū iniquū puto. Sed hijs omissis ad reliqua pergamus nisi forte in crastinū diem disputacionis reliquū differri mauis.

Guarinus

Licet libenter recrearem animū assiduo legendi laborē defessum : tū quoniam non minorem q̄ꜭ tu ex huiusmodi disputacione vo luptatem capio : propterea per fici qđ ceptū est hodie q̄ꜭ in cras tinū extrahi peropto.

Iamola

Perplacet. et id est pfecto mul to iocundius. dic igitᷣ guarine : num sacerdoticam vitā negabis beatam esse ? qua quidem vt fert omnis opinio nulla beacior eē potest. in hoc enī genere vite ea oīa inesse censenᷣ que ad felici tatem pertinēt. hec ea ē per quā possis ad summā oīm dignitatū ad summas opes atq̄ʒ diuicias euehi. potes enī fieri pōtifex maximus

que quidē dignitas auctoritate
honore·potestate·omnibus hu
manis dignitatibus antecellit·
Est enī in terris par cristo deo
nostro·cuius ipse vicarius est
quo quid maius aut sublimius
optari potest·Maior est profecto
atq; amplior q̄ regū potestas·
regibꝰ enī in corpora tantūmodo
huic vero eciam in animas licet
animaduertere·habēt isti lauti
sacerdotes ⁊ pileati affatim oīa
que suppeditēt ad victum et ad
cultum corporis·nec ad necessi
tatem modo sed eciam vsq; ad
summas et exquisitissimas vite
delicias·ministros splendidos·
eq̄s egregios·mulas insignes·
frenis aureis·vasa argentea·
p̄ciosam supellectilē·purpureas
vestes·quibꝰ non modo seipsos
exornant·sed eciā equos inster
nunt·Quid plura? habent oīa
que votis et precibus a superis
peti possint·hec cum ita sint·cur
hos beatos esse abnueris?:·

Guarinus

Si ita vt dicis Iamola sentires
qd ego non puto magno te er-
rore teneri dicerem ⁊ non diffi
culter fortasse conuincerē: sed
facile pacior te iocari medi·nam
vt ad rem veniam·quot quibꝰ
ve curis sacerdotes affici opina
ris non solum augende digni
tatis causa·sed eciā amisse libe
rius viuendi licencie·Cum nec
vxoris capiēde potestas sit·nec
ex se genitis manifesto gaudere
nec sibi legittimos heredes pa
rare qui partis fruantur bonis·
Cumq; illa que tanta cura ⁊ stu
dio congesserunt alienis relin-
quenda esse recordant̄·Omitto
quanta pecunie teneantur auidi
tate·q̄q; in ea conquirenda dili
gentes sint ex qua vna re satis
iudicari potest illos presenti rerū
statu non esse contentos·quoniā
alia super alia desiderent·Qua
propter concludi iudicio meo
potest nec in hoc quoq; genere
vite felicitatem posse consistere
quoniā felicitas ab ambicione
et anxietate atq; auaricia se
iuncta sit:·

Iamola

Facile adducor guarine·vt tibi
assenciar in istis curis et cupidi
tatibus beatam vitam esse non
posse·et sane cum cogito que de
huiusmodi vita dixisti·te nichil
mentitum intelligo·sed quoniā
in hijs vite generibus de quibꝰ
hactenus disseruimus beatitudi
nem esse negasti·Credo me repe
risse aliud vite institutum qd tu
ipse probes·quo te felicitatem
contineri non neges qd michi
eo facilius persuasi fore·quoniā

idipsum vite genus ex omnibꝰ delegisti · qd non puto prefecu/tus esses nisi te per id beatum putasses fore ·

Guarinus

Et qd nam illud esse dices Iamola ? studium ne bonaꝝ arciū atqꝫ doctrine ?

Iamola

Idipsum ·

Guarinus

Qua racione istud ?

Iamola

Cum bonaꝝ arciū lr̄aꝝqꝫ sciencia multa in se habet q̄ hoīeꝫ hijs deditū beatū reddere posse videan̄ · Nā vt omissis gr̄matice studijs a rethoricis incipiā · q̄ ars tua ē et in qua etatis nr̄e ꝯsensu oīm pricipatū obtines · Et ipa quidē siue rethorica siue oratoria facultas oī suauitate atqꝫ vtilitate cumulata · Quid em̄ illa pstabilius vt ait eloquēcie pater cicero · vel admiracōe audienciū · vel spe indigenciū · vel eoꝝ q̄ defensi sūt gr̄a · Que voluptas cū elegāti ⁊ copiosa oracōe ꝯferri pōt · q̄ꝫ delectat illa iocūdoꝝ verboꝝ vis cognita · q̄ꝫ delectat rerū causam de q̄ agit accōmodata inuēcio · q̄ꝫ delectat inuentoꝝ artificiosa dispoſicio ⁊ collacio · q̄ꝫ delectat ꝯposicio elegācia ⁊ dignitas oracōis : quā elocucōeꝫ appellamꝰ · q̄ꝫ delectat inuētaꝝ reꝝ thesaurꝰ ⁊ fidelissima custos memoria · q̄ꝫ deniqꝫ delcāt moderata ꝓnūciacio · Quid vō fructuosiꝰ apcius ve ad hoīm gr̄am ad opes ⁊ āplitudinē ꝯparandā ? hoc em̄ beneficio q̄ vel fama vel capitis piculo liberāt · eos nō mō sibi addiscit orator atqꝫ ꝯciliat veꝝ eciā adiutores efficit ⁊ amplificatores dignitatis sue : atqꝫ ī quacūqꝫ causa fautores · Erat hec facultas olim ꝯiūcta cū iuris sciēcia · Cui quidē sp in oī bn̄ morigerata ciuitate vt ait cicero pricipatus ē datꝰ · nec immerito · Per hāc em̄ res publice augenē atqꝫ ꝯseruanē et idcirco huiꝰ sciēcie fructū ab oratoria vtilitate nō diuidā · et q̄ de dictione dcā sūt eadē ⁊ de legibꝰ dicta erūt · Quid vō dulciꝰ q̄d ve humano gn̄i ꝯducibiliꝰ · q̄ꝫ clarorꝫ hoīm id qd ē oratoris ꝓpriū res gestas vn̄ ad bn̄ viuendū ad subeunda ꝓ patria picula honestissimū exemplū sumi pōt lr̄is mandare · atqꝫ oībꝰ posteris omniqꝫ euo ꝯsequēti notas reddere ? Omitto iam oratoriā · qd ipa phoꝝ studia q̄ plena fructu et delectacōne sūt · hec em̄ phia dux vite ē vt inq̄t cicero · v̄tutū indagatrix · expultrixqꝫ vicioꝝ · hoc inq̄ꝫ illa est que docet q̄d in vita faciendū q̄d fugiendū sit ·

hec que sint prudencie fortitu dinis· iusticie· ac moderacionis officia explicat · hec e duobus honestis vtrum honestius et probabilius sit exponit· hec q̄d vtile in vita ⁊ quibus artibus hanc vtilitatē adipisci possum⁹ et simul duobus propositis vti lib⁹ vtꝝ sequendū sit explanat hec si qua contendo vtilis et honesta esse videat̄ vtrum rem aggredi debeamus decernit· hec est inq̄ illa ars· que vrbes pepit que dissipatos ⁊ vagos ritu fe rarū homines ad vite societatē conuocauit· hec homines inter se primo domicilijs · deinde con nubijs ⁊ affinitatibus ꝯiunxit hec eadē leges inuenit· hec reꝝ publicarū sanctissima instituta condidit · hec magistra morum et cuiusqꝫ bone disciplīe extitit hec deniqꝫ animi morbos mede tur· languores sanat· dolores ex pellit· sollicitudines leuat · mo lestias tollit· et q̄d omniū pri/ mū iudico docet fortunā euincē Alterius vero partis phīe · que est de rerum natura q̄̄ta ē bone ꝯ⁹in disputando suauitas · q̄̄ta in tradendo vtilitas· Ex ea nāqꝫ principia rerū causasqꝫ ꝯgnosci mus· Ex ea quid sit anima vtꝝ creata a deo an eterna sit ·vtrū· mundus perpetuus fuerit an a:

deo factus· vtrum elementa cor rumpantur an maneant · vtrū humana corpora de elementis participent· quot ⁊ que elemēta sint · vtrum stella maior sit q̄̄ terra· vtrum sol maior sit stella vtrum a centro mundi ad oēs circūferencias linee ducte eq̄les sint· Ex hac eciā ventoꝝ· imbriū grandinū· fulgurū turbinumqꝫ ꝯnoscuntur cause et ex quibus ista generētur · In hac intelligi datur astrorum racio quam astronomiam dicimus · ex hac lune· mercurij · veneris · solis · martis· iouis ⁊ saturni cursus· nunc rectos nūc obliquos· licet ediscere quot dieb⁹ luna quot mensibus planete orbes suos cursusqꝫ conficiāt· et vt virgilij verbis vtar · Hec canit errantē lunā solisqꝫ labores · Arcturꝫ pli adasqꝫ hiadas geminosqꝫ triones Quid tantū occeano properent se tingere soles. Hiberni· vel que tardis mora noctibus obstet · Eiusdem phīe beneficio deū ag/ noscimus et mundū absqꝫ auc tore et rectore nec esse nec ꝯsistē posse ꝯprehendimus· Ceterosqꝫ supernos spiritus et cetera que celi ambitu continent̄ agnosci mus · eiusdem artibus morboꝝ ⁊ egritudinū causas percipim⁹ · eiusdē artib⁹ ⁊ remedijs egroti

curantur et in pristinam valitudinem reducantur: quarum rerum cognicione et intelligencia quid excogitari potest beacius? quo re magis alatur et vegetetur animus. hosce philosophos si maro noster felices statuit: qui ait Felix qui potuit rerum cognoscere causas. Atque metus omnes et inexorabile fatum Subiecit pedibus. strepitumque acherontis auari. Et nos guarine cur non beatos dicemus? Nec musicam tacitus pretereo qua quid esse potest ad recreandos ab ope ac reficiendos animos accomodacius? quid auribus levius? quid suavius? ut omittam quanta insit delectacio in ipsa cantus racione in vocis mollitudine et firmitate in cithera et ceterorum instrumentorum canoris fidibus quarum tantam artem ac racionem thimotheus ille musicus tenuisse dicitur ut alexandrum cum vellet e convivio ad arma compelleret: et rursum mutato sono ab armis ad epulas revocaret. In ipsa vero poesi ut eciam de studio anthonii nostri loquar: ex quo est summam laudem et gloriam consecutus. quam dulcedinem: quod animi pabulum inesse putas? Audivi sepe ex eo tanta illum interdum aliquid componentem delectacione detineri ut omnium negociorum oblitus beatissimus sibi esse videretur. nec aliquid haberet cum hac suavitate comparandum. Qua igitur virgilium. iuuenalem. ovidium oracium. reliquosque clarissimos et prestantissimos poetas voluptate affectos putas: cum voluntati inuencio: inuencioni carmen succedebat? mea quidem sentencia nulla beacior vita esse potest. Cum itaque in hijs omnibus que commemoravi doctrine generibus tanta insit animorum oblectacio ut fructum taceam qui ex hijs uberrimus percipitur. Quid nam afferre potes guarine cur non credam hoc vite genus beatum esse et hominem in horum studiorum aliquo versantem posse beate vivere?

Guarinus

Audivi te magna cum voluptate lamola mi omnia liberalia studia percurrentem omnesque artes ingenuas: earumque proprietates et laudes disserentem. ut autem ad rem veniam facile tibi concesserim multam in hiis studijs suavitatem ac delectacionem esse maxime enim hominis ingenio natureque conveniunt. cuius est proprium sapere. Ideirco eciam cum ociosi sumus aliquid legere et discere expetimus. noticiamque rerum reconditarum ad vite felicitatem necessariam putamus. hoc est illud quod inquit cicero in officijs

ex quatuor autem locis in quos
honesti naturā vimqȝ diuisim⁹
Primus ille qui in veri cognici
one consistit. maxime naturam
contingit humanam. Itaqȝ cū
simus necessarijs negocijs cu
risqȝ vacui tū maxime amemus
aliquid videre audire discere cog
nicionemqȝ rerū aut occultarū
aut admirabiliū ad beate viuē
dum necessariam ducimus Qđ
autem dicis magnā vtilitatem
ex eisdem studijs percipi. id for
tasse contigit quibusdā paucis
vel si vis anthonio nostro. et
eciam ꝗ̄chi quibus est dei mu
nere vnde vita cum dignitate
ducatur Sed non idem omnib⁹
doctrine studiosis ⁊ eruditis ho
minib⁹ fortasse suppetit. vides
enim multos viros ingenio ac
doctrina prestātes rei familiaris
inopia laborare. iacē humi. neg
ligi a locupletibus. a principib⁹
contempni. quoꝝ fere nullus est
hac nostra tempestate qui litꝛꝝ
ingenijs faueat. preter alfonsū
regem omnibus ornamētis na
ture atqȝ fortune preditum. qui
hunc poetam nostrū accepit. ac
ceptum erexit. erectum ditauit
annuo salario sibi in omne vite
sue tempus constituto. et hunc
leonellum marchionē eiusdem
regis generꝝ non minus eloquē
cia ⁊ dicendi suauitate ꝗ̄ fortu
nis atqȝ opibus illustrem. nec
tamen est id solum huius seculi
nostri viciū. Namqȝ ⁊ iuuena
lis nostri temporibus paruo in
precio bone artes et discipline
erant. vnde est illud a se dictū
de poetis. cum iam celebres no
tiqȝ poete balneolū gabijs ro⁊
me conducere furnos tēptarent
nec fedū alij nec turpe putarent
precones fieri cum desertis aga
nippes vallib⁹ esuriēs migraret
necī atria dei. ⁊ illđ de oratorib⁹
Spes nulla vlterior didicit iā di
ues auar⁹ Tantū admirari tm̄
laudare disertos vt pueros iu
no. ⁊ illud de causidicis. dic igiť
quid causidicis ciuilia prestent
officia : ⁊ mḡno comites infasce
libelli. Qđ vocis precium siccus
petasūculus ⁊ vas Pilamidum
et veteres affroꝝ epimeīa bulbi
Aut vinum tiberi deuectū qnqȝ
lagene. Si quater egisti si con
tigit aureus vnus Inde cadunt
partes in federe pragmaticoꝝ.
et illđ de historiographis. Que
tamē inde seges terre quis fruc
tus aperte Quis dabit historico
ꝗ̄tum dabit acta legenti. ⁊ illđ
de rethoribus. Quis color ⁊ qđ
sit cause genus atqȝ vbi sūma
Questio. que veniant parte di
uersa sagitte. Scire volunt oēs

mercedem soluere nemo. et illud de gramaticis. Quis gremio en cheladi doctiq; palemois affert Quantū gmatic⁹ meruit labor. et reliqua. que ille prudētissime executus est. potes igitur lamola in tantis angustijs positum ho minem quis doctum et prestan tem beatum existimare? Ego vero non censeo. sed vt inquit catho ni lelius. sibi fortasse propter opes et copias et dignitatem suā tolerabiliorem videri senectu- tem. id autem multis non posse contingere. sic qui hisce rebus que ad vitam necessarie sunt caruerit hunc beatum esse non posse: quoniam is contentus eo rerū statu esse non possit. Quis autem est ex omniū mortalium numero qui nunq̄ re vlla om- nino careat quam adipisci non possit? Quid q𝔡 hec doctrine et bonarum artium studia plerisq; claris viris exicio fuerūt: vt ad postremū talibus rebus operam indulsisse fortasse penituerit. nescis anthonium. ciceronem. demostenē. omniū etatū. oīm seculoꝝ. oīsq; memorie oratores p̄stantissimos. Et itē. Socratē anaxagoream. calistenem. zeno nē summos et celeberrimos phi losophos a tirānis crudelissime interēptos esse. Nā de cicerone

et demostene hoc dicit satirus Eloq̄o ꝫ vterq; perit orator. ac illum. largus et exundans leto dedit ingenij fōs. Ingeīo man⁹ est et ceruix cesa. nec vnq̄ San guie causidici madauerūt rostra pusilli. Illud de cicerone. hoc de demostene. seuus et illum Exitus eripuit quē mirabantur athene Torrentem et magni moderantē frena theatri. Quē pater ardē tis masse fuligie lippus A carbo ne et forcipibꝰ gladiosq; parante Incude et luteo vulcano ad retho ra misit. Ex hisce potes intelligē lamola. nec ī diuicijs. nec in po tencia. nec in āplitudine dignita tis. nec ī regno. nec in gloria. nc in re militari. nec ī agroꝝ cultura nec in sacerdocio. nec in studijs lr̄aꝝ hanc esse quam querimus felicitatem: de qua iam dudum a nobis disputatū ē. Vēsq; mor tales in deligendo vite genere ve hementer errare. et verā esse illā satiri nostri grauissimā ꝓbatissi māq; sentenciā ita dicentis. Omi bus in terris que sūt a gadibꝰ vsq; Auroram et gangē pauci di noscē possūt vera bona. atq; illis multū diuersa remota Erroris nebula. quid enī racōne timem⁹ Aut cupimus? quid tam dextro pede concupis vt te Conat⁹ nō pe niteat votiq; pacti. nocituā toga

nocitura petunt milicia & torrens
dicendi copia. multis & sua mor
tifera est facundia. viribus ille
confisus perijt admirandisq; la
certis. hoc idem senciens oraci⁹
alijs verbis expressit. hunc in
modum inquiens. Qui fit me
cenas vt nemo quā sibi sortem
Seu racio dederit. seu sors obie
cerit illā Contentus viuat lau
dat diuersa sequentes. O fortu
nati mercatores grauis annis
Miles ait. multo iam fractus
membra laborē. Contra mercator
nauim iactātibus austris Mi
licia est pocior. quid enī concurrit
hore Momento. aut cito mors
venit aut victoria leta. Agricolā
laudat iuris legumq; peritus.
Sub galli cantu consultor vbi
hostia pulsat Ille datis vadi-
bus qui rure abstract⁹ in vrbē
est. Solos felices viuentes cla
mat in vrbe. Quāobrem que nā
vita beata sit atq; vbi sit. & quō
parari possit reperiendū ē alcius

Lamola

Vis ne igitur guarine quoniam
disputando michi defatigatus
aliquantulū videris et iam dies
declinat in vesperam ac preterea
difficillima pars huiuscemodi
disputacionis relicta est id qđ
superest in crastinum transferri

Guarinus

Michi quidem nichil molestū
erit qđ tibi placere intelligam
siue disputare siue differre velis
Nam qđ ais me tibi defatigatū
videri. non est ita. neq; enī me
disputacionis euismodi sacietas
percipere vnqꝫ posset. eciā si vel
totum triduū ieiuniū michi dif
ferendum foret. Presertim cū
te & anthoniū tam faciles michi
habeam vt non omnia mihi ne
cessaria exprimenda putem ad
ea probanda que persuadere in
tendam. Qđ restet potissima et
difficilima pars suscepte dispu
tacōis in eo ꝯfecto abs te non
dissencio. suadē vero nobis vt
dicis instans vespera videtur vt
animos ab hac disputacione
relaxemus et aliqꝫtulū ociemur
Quapropter censeo qđ reliquū
est in crastinū differamus sic &
anthonius veniet ad dicendū
paracior.

Lamola

Et ego itidē sencio. eamus hic
igitur & oculos aliquos pertam⁹
vt laxamenti quippiam animo
pariter et corpori demus. Tum
silencium subsecutum est atq;
inde discessum. postridie cū sub
meridianum tempus guarinus
et lamola ad anthoniū salutā
di gracia profecti essent. vis ne
guarine inquit anthonius ad
hesternā disputacōez redeamus

re que nam sit hec felicitas accu racius indagemus?

Guarinus

Volo id quidem anthoni nec ē aliquid qd agam minus inuitus Quid enī michi tali disputacōe pōt esse iocundius? Sz censeo hāc ptē abs te tractandā atqz explendā esse vt fuerat ↄstitutū

Iamola

Recte dicis guarine: et id equum est. Scit enī anthonius ita cō-uenisse meaum hesterno die cū me ad disputandū impulit. nec puto eū adeo difficilē fore quin idipsū ab eo impetremus nō gra uate si ↄsuetudinē suam tenuerit Solet enī in omnibus rebus et tractabilē et exorabilē se prestarē Nec omnino cuiqꝫ mortaliū in vllo genere officii cedere. Quā obrem vt iam ad te loquar an thoni omni prorsus excusacōs submota partes tuas suscipies nec te vehemēcius rogari pacie ris: ne studia nostra q̄ te audire cupimus de beata vita quid sen cias quippiā demoreris.

Anthonius

Etsi res ipsa permagna ē adeo vt nesciā q̄ maior: tamē vt vestre volūtati obsequar dicā quid de illa senciā. sz ea lege cū ostēdero si tñ id potero in rebus humanis felicitatē eē non posse: tu o gua

rine vbi ea sit et q̄lis sit explices

Guarinus

Tu qd tuū est munus anthoni primū exequere: ego istud poste rius videro. neqz enī is sum quī aut tue aut Iamole ncē volūtati ꝑserū honestissime defuturꝰ sim

Anthonius

Recte dicis. incipiam igit̄ de te dicere. Omnis beate vite racio vt michi quidem videtur ex sū mi boni opinione ducitur. viden dū igitur in primis sencio quid de summo bono phi veteres et q̄d theologi nostri senserint. Ois siquidem sapientum inuencio et excogitacio ad hoc vnū confer tur: hoc vnū spectat vt felicitatē consequamur. Nam si quid erit melius qd se non adeptum esse quis existimet is certe hac feli citate caruerit. affectus enī illiꝰ boni potiundi cupiditate quo se carere senserit q̄ero aio esse nō poterit. sed semꝑ anger̄. et appe ticione eius qd prestancius opi nabit̄ dies noctesqꝫ torquebiᵃ. Ita fiet vt sibi semper aliq̄d ad cumulatā felicitatē deesse senci at. Ceterꝫ de bonoꝝ finibꝫ aliter phi veteres: aliter nostri senciūt Quinimo et inter ipōs antiquos vt scis quod sit supremum bono rum omniū summa discrepācia atqꝫ dissencio est. q̄ꝝ sentēcias

que magis vel defense vel ipug
nate fuerint ꝙ breuius potero
exponam · ac simul ostendã id
quoqꝫ si potero ꝙ falsa fuerĩt
eorũ opinio · Sunt qui summũ
bonum in voluptate ponunt vt
aristippus ⁊ epicurus · Sũt qui
in ꝑuacione doloꝝ vt diodorus
Sunt qui in dolencia vt hiero
nimꝰ · Sunt qui honestati volup
tatem adiungant vt calipho ⁊
dinomachus · Sunt qui in sciẽ
cia vt herillus · Sũt qui in sola
virtute ⁊ honestate vt zeno et
stoici · Sunt qui in bonis animi
et corporis ⁊ fortune vt aristote
les ⁊ peripathetici · Nã de acha
demicis nihil dicã qui de finibꝫ
bonoꝝ et maloꝝ videnẽ cum pe
ripateticis consentire · sed in eo
vno differre qꝺ quemadmodũ
paripatetici affirmant ita esse ·
aut non esse · sic illi vitata affir
mandi arrogancia dicunt sibi
ita videri · aut nõ videri · Quoꝝ
omniũ sentenciã ꝙ iusta queqꝫ
sit breuiter videamus · Qui vo
luptatem summũ bonum existĩ
mant eoꝝ sentenciam confutare
haud laboriosum puto precipue
cum a cicerone · seneca · lactãcio
vt alios taceã grauissimis verbꝭ
atqꝫ sentenciis ꝑtractatũ sit ·
Et primũ omniũ cuiusmodi res
sit voluptas ex ipsius verbi diffi

nicione iudicari potest · Nam si
est vt ciceroni videtur homini
diffiniendi peritissimo leticia ve
hemens in animo ⁊ commocio
suauis iocunditatis in corpore
siue iocundus motus in sensibꝫ
vel si est vt in stoicis placet sub
lacio animi sĩ racione opinãtis
se magno bono frui · qꝺ nã dici
potest a summo bono alienum
Esset eñ hoc tantũ bonũ nobis
primũ ꝯmune cum beluis · Ille
eñ racionis ⁊ oracionis exꝑtes
ad voluptatẽ oĩa referunt · seqꝫ
id vnum optaẽ ⁊ sequi affirma
rent si natuẽ beneficio loqui pos
sent · Quid ꝙ eciam multa a
bestijs fieri cernimus vt in enu
triendis ⁊ tuendis ex se natis
q̄ quidẽ non ad finẽ voluptatis
sed pocius cuiusdã ab natura in
suos insite caritatis proficisci vi
deantur · Quid igitur foret ab
surdius ꝙ nobis statuere illud
supremũ bonoꝝ omnium cuius
non expertes sunt pecudes vel in
quo et ab illis quodammodo su
peremur · Nam cũ dederit nobis
deus excellentẽ primo figuram
corporis et statuã erectã celũqꝫ
intuentẽ · mutis vero animãtibꝫ
pronam et humi spectantem ·
non ẽ profecto in hominũ nume
ro habendꝰ · qui eandẽ quã bru
ta sibi proponat ⁊ statuat sũmi

boni racionem. Cumq; ipse deus
nobis ingeniũ racionem et me-
moriam dederit quarum rerum
expertes sunt pecudes: quibus
discernere possumus q̄tum ig-
nominie ac turpitudinis in vo-
luptate sit extreme sane insipiē
tie existimandum foret rem tam
vilem tamq; despectam non mo
do summũ bonũ sed eciam bonũ
dicere. Quin eciam ipsa natura
que de genere humano optime
merita iudicatur: cum homini
non solum rectam proceramq;
staturam et celum suspicientem
vt dixi et corpori sensus tribue-
rit vt omittam que animi sunt
quibus carent cetera animalia.
de nobis profecto male merita
videretur si homini non aliam
q̄ pecudi summi boni appeticio-
nem impressisset. huc accedit q̄
nulla res pniciosior. nulla pestis
acerbior vt architas ille tarentī
nus ait hominũ vite repciri pōt
q̄ voluptas. hinc enim et omnia
maloꝝ genera nascunt̄. nullum
siquidē est tā impiũ tam atrox
tamq; nephariũ facinus: ad qđ
suscipiendũ atq; exequēdũ vo
luptas hoiem non ꝯpellat. hinc
multaꝝ vrbiũ euersiones: ne ho
micidia ne alia scelera proferā:
sepe numero ꝯsecuta sũt. q̄s enu
merare non est necesse. sunt enī
in ꝓmptu. Nā vt omittā troia
nũ excidium in quo tot hominũ
milia periere. nonne et gallia trās
alpina que patrũ nostroꝝ me-
moria vel eciā nostris tēporibus
prouincia tocius orbis terrarũ
florentissima extitit ꝓpter hu-
iuscemodi pestē subito defloruit
et in maxīas calamitates ꝯcidit.
Aiunt huius secte atq; heresis
phi si tñ phi nominandi sũt vir
tutē idō colendā atq; expetendā
esse q̄ ea sit efficiens voluptatis
que quidē vox michi pecudũ vt
inquit cicero videt̄ esse non ho
minũ. Nō erubescunt ipudētes
hoies ne dicā imprudentes effi
cere virtutē qua nil prestabilius
homini a supis datũ ē ministrā
et ancillā voluptatis. O preclarā
phiam o sũmā o singularē sapiē
ciā q̄ imperiũ et pricipatũ in hoie
optinet hanc indignissime rei
famulatui et seruicio subdere non
verent̄. nec intelligũt q̄ sordid⁹
esset virtutis finis si ea nichil me
lius voluptate hoibus pareret.
Ego quidē nunq̄ illđ bonũ appel
landũ putaui quo nō poss; eius
possessor honeste gloriari nedũ
illđ puto sũmũ et excellentissimũ
oim. Quis aũt ē vel oino amēs
vel certe ipudēs q̄ i bonoꝝ ꝯuētu
pcepta voluptate gloriari sine ru
bore audeat. Sꝫ q̄spiā forte dixerit

Tu de corporis voluptate tantū modo intelligis non animi. Ego vero loquor licet in ea que corporis est insit turpitudo maior ea videlicet racione . q hic finis non est a beluarū fine seiunct⁹. nec fit verissimile. n° certe equū hominū et pecudū sibi idē tanq̄ signū pponere. ad qđ ↄsilia atq; actioēs suas dirigat itendatq; vt aūt exēplis res fiat illustrior Num censemus curcium quā se armatus precipitauit in illū in manē terre hiatum voluptatis causa mortē obisse. Num sceuolam voluptatis causa manū que errauerat in ignē miecisse. Nū brutū romane libertatis auctorē filios securi percussos voluptatis gracia premisse. Num torquatū latino bello filiū eius strennuū virum et victorem . voluptatis causa interfecisse. Num tres decios p salute exercitus humani voluptatis causa se morti deuouisse ⁊ in medios hostes citatis eq̄s percurrisse. Nū . M . regulū ad mortem indubitatā voluptatis causa reuertisse. Nū marcū curium oblatum sibi a samnitib; magnū auri pondus voluptatis causa respuisse. Num fabriciū ingētes pirrhi regis pollicitacōes voluptatis causa spreuisse . Nū priorem scipionē vxoris indibilis celtiberi q̄ nulla erat in tota hyspania formosior voluptatis causa concubitū abstinuisse. Nū alexandꝝ ab vxore filiaq; darij pstantissima forma regis voluptatis causa aīm īuictū prestitisse Num solonē licurgū ⁊ ceteros legum latores voluptatis causa leges ↄdidisse. Nū ipsos phos tam laboriosis conatibus voluptatis causa vitā contriuisse. Nū deniq; temistodem. periclē. cirrū argesilaum. alexandꝝ. Num fabium . marcellū. mariū. sillam cesarem augustum. cum res tam amplas . tamq; magnificas gerebāt voluptatē ēspexisse. Aliud profecto . aliud m̄g̃ prestācius atq; excellencius sibi animo pponebant. decus videlicet famā ac gloriā . licet et ipsi veri summi q; boni perfectam cognicionem non tenuerīt ⁊ in eo eciā errauerint. Preterea summū bonū quo iure quis dixerit qđ instabile caducū momentaneū fluxum q; sit. Quis autem ignorat voluptatem siue corporis . siue animi velis infirmā esse atq; mutabilē sed qđ ad illos attinet quī voluptatē summū bonum censent. satis dignum sit. Qui dolorum priuacionem summū bonum esse dixerūt hij plane michi videnē vel podagra vel laterum dolore

aliqn̄ affecti ita sensisse · nichil
em̄ est qd̄ vehemēcius optet e-
grotus ꝙ̄ dolois ⁊ morbi detrac
cionē · ꝫ vt lactācius noster ho
mo in disputando pacutus ait ·
q̄d potest dici magis cidiculū ꝙ̄
id ꝓ sūmo bono habere qd̄ a me
dico ꝯsequi doles possꝫ. Nā si id
summū bonū esꝫ dolor vtiqꝫ sepe
optandus foēt: vt dolore subla
to postea magis gauderem⁹ · Ex
quo plane ꝯsequēs esꝫ illū parū
felicē esse qui parū doluisꝫ · feli
cissimū vero qui plurimū · qd̄ ꝙ̄
absurdum sit vides · Qui autē
indolenciā summū bonū statuūt
nonne idē facere videnē qd̄ illi
qui volant in aere vt dici solet
aliq̄d designare · illud em̄ sibi bo
nū effingūt qd̄ tm̄ a supeis petēt
non nobis dare valeam⁹ · nā in
cuius potestate eē dixerim⁹ pīta
re de se ipō ne vmꝙ̄ doleat · hoc
certe non a v̉tute · nō a doctrina
non a racōe · non a ꝯsilio sed tm̄
a deo ꝯsequi possum⁹ · Profecto
q̄ ita senciūt eoꝝ michi videnē
ꝑsimiles q̄ talē sapientē āngūt
q̄lis adhuc vt cicero mq̄t inuē
tus ē nemo · Quid ē aūt stulci⁹
vel inepcius ꝙ̄ ea ꝯmentaē sibi
qꝫ pro oīm maxio bono ꝓponē
qd̄ per se nemo adipisci potest ·
Sane q̄ hanc doloris vacuitatē
summū bonū dixit esse ꝯs nō sa

tis videē intellexisse id qd̄ aris
toteli placet ⁊ cicero meminit ·
vt bouē ad arandū ⁊ equū ad ve
hendū ⁊ ad militarē vsū: vt canē
ad venandū · sic hoīeꝫ ad res du
ras atqꝫ asperas eē natū · Quid
em̄ loci haberet fortitudo q̄ hoīeꝫ
maxie illustrē ⁊ celebrē facere cō
sueuit si homini nunꝙ̄ aliq̄d ad
uersi ꝯtingeret ꝓpter qd̄ aliqn̄
dolendū esꝫ. Sꝫ hoc ē qd̄ hacte
nus · Qui v̉tuti voluptatē adi
ciūt ⁊ in hijs sūmū bonū putāt ·
hij sane ⁊ ipudencius mihi dicē
videnē ꝙ̄ hij q̄ in sola voluptate
summū bonū ꝯstituūt · Cōiungūt
em̄ res natura ꝯtrarias longeqꝫ
diuersas · Nā sicut aqua ⁊ ignis
elementa inter se contraria atqꝫ
pugnācia simul stare nūqꝫ nō
possunt · sic certe nec v̉tus cū vo-
luptate vllo mō copulari potest ·
aspernaē em̄ natura reicitqꝫ cō
traria · nec ꝓfecto secus ē volup-
tatē cū virtute ꝯiungē ꝙ̄ pecudē
cum homine sociare · atqui ita
se habet hec racio vt qui volup-
tatē sequiē is virtute: q̄ virtutē
vt is voluptate careat · Sꝫ h° hac
ten⁹ · Qui sūmū bonū in sciēcia
dixit esse honestius ille quidem
sed tn̄ omnino non recte ē · sane
ꝓpriū hoīs sapere vt sup̄ dictū
ē · ꝫ in eo errauit q̄ putauit scien
ciā ꝓpter seipsam expetendā eē ·

Cum quidē illa alterius et extrī
sice rei causa expetatur. Ideo em̄
sciencias discimus quēadmodū
inquit lactancius vt in illis ex
erceamur. vt per eas vel vite ne
cessaria vel ad splendorē honesta
adipiscamur. quoꝝ priora non
minus peccudum q̄ꝫ hominū esse
manifestum est. Ita em̄ brutis
animalibus quēadmodū homi
nibus insita est victus volupta
tisq; appeticio. videre eciā licet
in bestijs quibusdam vtputa in
equis. tauris. leonibus. ymagi
nē q̄ꝫdam similitudinēq; glorie
cupiditatis. ex q̄ nō ab re poeta
maxim⁹ de equo loquens experi
endū esse ait. Et q̄s cuiq; dolor
victo q̄ gloria palme. Illō eciā
necessario sequeretur si sciencia
summū bonū esset vt tam qui ma
las q̄ꝫ q̄ bonas artes didicissent
beati eēnt qd̄ existimaē nephas
puto. Qui vero summū bonū in
virtute ponunt hij ꝓfecto min⁹
a summi veriq; boni cognicione
q̄ꝫ ceteri aberrarunt. sed tamen
nec ipsi quod nam illud esset
satis agnouerunt. hec quidem
virtus suadet nemini nocere. pa
triam atq; amicos iuuare. com
muni hominū societati seruire.
fidem prestare. glorie vel opum
gracia nichil contra honestatē
contendere. nullo turpi questu rē

facere. nulla negligencia. nulla
pigricia quemq̄ꝫ circūueniri per
mittere. contra aduersa forti et
inuicto animo eē. res humanas
ↄtempnere. nulli fortune cedere
ardua ac laboriosa suscipe. nullo
terrore abduci. nullo discrimie
vt suscepta deserantur. Omnia
deniq; que homini eueniant in
rebus corpois aut externis. nec
bona nec mala ducē. huius mu
nus est libidines refrenare. vo
luptates compescere. iracundiam
propulsare. auariciā coherrere.
oēs animi labes diluere. eiusdē
est res altas atq; occultas in
uestigare. reꝝ inquirere. celestia
spectare. diuina ↄtemplari. deū
agnoscere. Est hec profecto res
magna. que res adeo preclaras
gignit ⁊ continet. sed tamen eā
summū bonum esse nequaq̄ꝫ ex
istimandū est. Neq; em̄ virtus
illud est qd̄ ex ipsa virtute que
rimus. sed eius pocius genitrix
atq; effectrix. hoc est em̄ illud
iter qd̄ nobis emeciendum est
ad verum summūq; bonū contē
dentibus. ad quod sine virtute
nullo modo perueniri potest. Id
q; hoc vno argumento facile iu
dicari potest. Namq; vt ait ipē
lactanci⁹. aut hoc summū bonū
qd̄ querimus adeptu facile est
aut difficile. si facile sūmū bonū

ꝑite dici non pōt · Quid enī tot labōes · tot molestias · tot picula q̄ est virtutis opus subeamus Cur nos tantope maceram⁹ ac ɔficiam⁹ ad summū et optatissimū bonū annitentes si illō adipisci leuiter possumus · cū vel ɔmune q̄dq; bonū vel mediocre non possit absq; difficultate cōparari : qm̄ natura boni ardua ⁊ laboriosa sit · quēadmodū vicioꝝ prona est et preceps : verisimile est hoc q̄d summū bonū ⁊ omniū excellentissimū dicim⁹ nō posse sine sūmis laboribus summaq; animi et corporis ɔtencione vendicari · id si ita est vt certe ē honesta actione ac v̄tute ē opus ad h⁹ supremū bonū ɔsequendū Si igit̄ per virtutē ad illō puemendū est · cui nā dubiū relinq̄ pōt ipsam virtutē in qua exercemur que ve circa laboriosa ⁊ periculosa versatur non esse summū bonū : Equidē michi persuadere non possum ciceronem ⁊ eos qui dixerunt summū bonū in virtute esse et in quo virtus sit ei nihil deesse ad bene beateq; viuendū q̄muis asserant illam esse ꝑpter se expetendam · nichil aliud vltra virtutem spectasse · maxime cum dicat in tusculanis Honos alit artes omnesq; incenduntᷣ ad studia gloria · ⁊ ī officijs Vir.

inuenitur qui laboribus suscep tis periculisq; aditis non quasi mercedem rerum gestarum desideret gloriam · Sic virgilius · vt cumq; ferunt ea facta minores · Vicet amor patrie laudūq; immensa cupido · Hec profecto illa res erat quam sibi proponebant · quam spectabāt · ad quā omnia eorum opera referebant · Id autem contingit ignoraciōe summi boni cum enim carerent veritatis lumine ac perfecte sapiencie fulgore : nec aliquid virtute prestancius reperirent : a virtute non recesserunt · eamq; in sese tanq̄ radios in solem reflecti voluerunt · Cumq; ad virtutis intelligenciam peruenerunt quasi querendo fatigati substiterunt · nec ad celum vnde mortaliū animi profecti s̄ q; reusuri sunt mentē retulerūt · Qui vero virtuti corporis ⁊ rerū externaꝝ comoda addi volunt : ⁊ in hijs summū bonū ponūt : in eo peccāt q̄ ī hijs q̄ in potestate nostra nō sūt summi boni finem statuunt · Quis autem nescit altera in potestate nature : altera in casu et fortune temeritate esse reposita. Nam quis est cui exploratū sit se incolumē ad vesperā fore · aut rem familiarem sibi vno dumtaxat die integrā esse mansurā ?

Quod si ita est vt certe negari non pōt quisnā hisce accessorijs bonis putauerit vitam beatam fieri posse Summū quippe bonū vt lactācio placet tale esse opor tet vt homini cū nullo animāte ꝯmune solius animi sit· nec vl lam cum corpore aut cum rebus externis communionē habeat· Ac deniqꝫ tale vt nō possit absqꝫ sciencia ꝛ virtute comparari hoc vero bonū ita diffinitū illoꝝ omniū sentencias excludit de quibus facta est mencio· Quecunqꝫ enī dixerīt aut nobis cū mutis animalibus ꝯmunia sūt aut a nostra potestate seiuncta· Que sit philosophoꝝ opinio de summo bono in quo vita beata contineāt satis explicatū videt· Nūc reliquū est vt quid nostri de eo senciant explicetur· Lactācius quidem summū bonū hoīs positū eē in imortalitate censet eamqꝫ quasi mercedē maximā laboꝝ ac meritoꝝ nostroꝝ a deo mortalibus constitutā esse· Cōparatiqꝫ duabꝰ rebus religione scilicet ꝛ sapiēcia· Ait enī cū oīa que data sunt homini pene videantur esse cōmunia brutis animantibꝰ· puta vox risus racitas racio· videmus enī illas ꝓprijs et sibi datis a natura vocibus inter se noti ꝯquasi simul colloqui· demulsis auribꝰ et rictu in lasciuiam soluto quasi ridere· in fetibus gignēdis educandisqꝫ quasi qͦddam speciem amoīs humani prese ferre· in tuenda vita in fugiendis periculis quedam non obscura racōis signa prebere Omnes animantes preter hominē religionis ꝛ sapiencie expertes esse video easqꝫ soli homini conuenire· racionē aliquā bestijs esse datam ad sustētandā vitā homini vero perfectam ad diuinarū rerum intelligenciam Cui quidē opinioni assensum esse ciceronē ait dicentē· Ex tot generibus nullū esse animal pter hominē qd habeat aliquam dei noticiam nullamqꝫ gentem esse tam immansuetā neqꝫ tā feram que non eciam si ignoret qualē haberi deū deceat· tamen habendū sciat· spectandū nobis esse in celum nullam aliā ob causam nisi ob religionē· Nam si religio tollatur e medio nullā superesse nobis cum deo cognicionē· erigendos ad celū oculos aut religionis causa aut rerū diuinarū cognicionē· Sed quia res diuine hominis ingenio perfecte ꝯprehendi non possunt religioni seruiendū esse· oportere aūt religionem cum sapiēcia coniungi· nec alteram rem absqꝫ altera pfectā

esse: eosqz q̄ alterutram suscipi
ant altera neglecta viam mag
nis erroribus implicitam sequū
quoniam in hijs duab⁹ insepa
biliter connexis et officium ho-
minis et veritas omnis inclusa
sit. Idcirco inquit factus est
mundus vt nascamur. ideo nas
cimur vt factorē nr̄m ac mūdi
deū agnoscam⁹. iō agnoscam⁹ vt
colamus. ideo colamus vt imor
talitatem pro labor̄ mercede ca
piamus. hanc tamen immorta
litatem cum vera dei cognicione
et contemplacione coniunctam
intelligamus. In quo quidem
errauere philosophi inter quos
M. cicero qui etiam ipsi immor
talem esse animū putauerunt. s;
verum deum omniū rer̄ condito
rem ac parentem defectu sapiē-
cie nescierunt. hoc de summo
bono lactancius. Isidorus vero
sacrar̄ lrār̄ doctissimus summū
bonū esse inquit deum q͛ sit in-
corruptus. incommutabilis. im
mortalis et simplex. que omnia
in solū deum cadunt. Nam etsi
immortales angeli atqz anime
sunt tamen et cōmutabiles sunt
quando in vicia prolapse a deo
deserunt̄. Cuius verba afferre
commodius reor. Summū bonum
inquit deus est quia incōmuta
bilis est et corrumpi omnino nō
potest. Creatura vero bonum sed
non summū: quia est mutabilis
et dū sit quidē bonū non tamen
esse potest summū. Quid ē enī
dei immortalitas nisi eius incō
mutabilitas? nam et angeli et a-
nime immortales sunt: sed incō
mutabiles non sunt. Ideoqz so
lus deus immortalis: quia sol⁹
incōmutabilis est. nam anima
moritur dum deserente deo de bo
no in malū mutatur. sicut et an
gelus dum deserente deo lapsus
est. Qđ materiā habet vnde ex
istat mutabile ē. qr de informi
ad formā transit. Qđ vero nō
habet materiā imutabile ē. sicut
deus vtiqz imutabilis ē. Bene
itaqz ac substancialiter sūt ista
in deo. incorrupcio. imortalitas
et incōmutabilitas. vn̄ et merito
cūcte preponit̄ creature opus nō
consiliū apđ deum mutari. nec va
riari eū quia per varia tempora
diuersa precipit. sed manēs idē
incōmutabilis et eternus. Qđ
cuiqz tempori congruū esset ab
ipa eternitate in ei⁹ māsit dispo
sicōe consilij. Non nos aliud deū
putam⁹ aliud pulchritudinē ei⁹
sicut aliud ē homo aliud ei⁹ pul
chritudo. qr desistēte pulchritudi
ne homo manet: ac p hoc q̄ ita
intelligit deū corporeū esse credit
dū pulchritudo dei ipse sit deus

Ideo deus dicitur simplex siue
non amittendo qd̄ habet · siue
quia non aliud ē ipse aliud qd̄
in ipso est · Incordinate dici seu
conferri vicijs ea que ordinate in
deo sunt vtpote simplicitas que
aliqñ dicit̄ pro stulticia et non
est apud deum · apud deū vero
summa simplicitas · et iuxta hāc
regulam cetera extimanda sunt
hec ysidorus · Augustin⁹ magn⁹
perfectusq₃ theologus summū
bonum esse censet eternam vitā
et summū malum eternā mortē
ac propter illam comparandā
nobis recte viuendū eē · Scrip
tū est eīn inquit · Iustus ex fide
viuit qm̄ nec bonum nostr̄ iam
videmus ex quo ē opus vt illd̄
credendo queramus · Nec vero
vt ipse testatur nostr̄ recte viuē
satis est ad vitam illā adipiscē
dam · nisi credentes et orantes
nos adiuuet qui ipā₃ fidē dedit
qua nos ab illo iuuandos esse
credamus · preclare ille quidem
de sūmo bono si illud existimat
eternam vitam Eterna em̄ vita
quid ē nisi deus eterne vite lar
gitor · ipse em̄ est ⁊ vita et salus
nostra · vnde illud · Ego sum via
veritas ⁊ vita · Ipse eternus qui
et principio caret ⁊ fine · igitur ⁊
vita eterna est cum deo eternū
esse ⁊ in deo eternū viuere · atq₃
in eius diuinitate cōtemplanda
omnes cogitaciones nostras ia
cere · quā vnā rem tantummodo
in beatoꝝ mentibus versari cre
diderim · Alibi idem augustin⁹
summū bonum ciuitatis dei eter
nam pacē esse inquit hijs v̄bis
Quamobrem cum summū bonū
ciuitatis dei sit eterna pax zat
perfecta non per quam mortales
trāseant nascendo atq₃ moriēdo
sed in qua mortales maneant
nichil aduersi omnino paciēdo
quis est qui illā vitā vel beatissi
mā esse neget vel in eius cōpara
cione istā q̄ hic agit̄ q̄ntis licet
animi ⁊ corpis et rer̄ externaꝝ
bonis plena sit nō miserrimā iu
dicet ꝫ siue eternā vitā sīu eter
nam pacē summū bonū iudicet ·
recte ille quidē · in deo em̄ ē vita
eterna ⁊ pax inest eterna · in eo
sūma quies sūma trāquillitas ⁊
status omniū rer̄ cumulacōe per
fectus · Quid plures theologos
referam ? Omnes em̄ in id con
senciunt deum esse summū bonū
in eo beatoꝝ cogitaciones finiri ·
nichil extra deum appeti · nichil
desiderari qd̄ est summi boni pro
priū · Quapropter si nec in sola
voluptate · nec in doloris priua
cione · nec in indolencia · nec in
virtute cū voluptate cōiūcta · nec
in sola honestate · nec in sciēcia

vt michi multis verbis expli-
casse videor. sed in deo et in ipsius
dei fruicione et contemplacione
ac vite eternitate vt theologis
placet. illud iudicio meo recte
concluditur. nos in hoc orbe ter-
rarum incolumes vitam beatam
adipisci non posse. Illa enim vita
beata recte appellabitur que nul-
lis est fortune telis opposita.
nullis procellis obnoxia. ad quam
nec metus. nec dolor. nec inuidia
nec maliuolencia. nec obtrecta-
cio. nec iniuria. nec vis. nec egri-
tudo. nec perturbacio vlla que
animum ab perhenni tranquillita-
te dimoueat penetrare potest. nam
dum in malis sumus. dum angimur
dum cruciamur. non nisi prius
finitis malis beati esse possumus.
licet enim racione duce humano-
rum casuum contemptrice forti-
ter aduersa toleremus: tamen si-
eri non posse arbitror hominem
quicumque sit hijs que sibi preter
naturam et voluntatem accidant
nisi omnino sit ferreus non mo-
ueri. Quid enim putas diogenem
illum vel cleantem quorum vita
fuisse fertur emendatissima num-
quam emulacione. numquam rei vllius
inopia laborasse? numquam quippiam
desiderasse? numquam re vlla pertur-
batos fuisse? equidem michi intel-
ligere videor nos ita natura pa-
ratos esse eaque condicione composi-
tos vt non tristari. non timere
non cupere. non dolere nequea-
mus. que sunt animi perturbaciones
ex corporis cogitacione procedentes.
tes. sic enim hasce animi passio-
nes cicero appellat. quoniam animum
mentemque perturbant. hoc ipsum
clare testatur poetarum latinorum
decus hijs versibus. Ingens est
ollis vigor et celestis origo Se-
minibus. quantum non noxia corpa
tardant. Terrenique hebetant
artus moribundaque membra. Hinc
metuunt cupiuntque dolentque gau-
dentque nec auras Suspiciunt. clau-
se tenebris et carcere ceco. Quis
enim hos sensus animis abstulerit
quamdiu hoc terreno carcere inclusi
sunt? Cuius quidem tanta vis est vt
ipsum animum diuinarum rerum: et vt
quidam volunt humanarumque peri-
tum vires suas exercere non si-
nat. nam si quid in corpus inep-
tum et male temperatum inciderit.
vel stoliditatis aliquando vel de-
mencie signa edit. Quid quod hec
qua modo viuimus vita non re
ipsa vita est sed mors. in quo et
veteres aliqui maxime stoici pa-
ripatetici et achademici cum the-
ologis nostris senciunt. defici-
mus enim sensim et sine sensu
continue morimur donec hoc
graui corporis onere deposito ad

ad eam vitam peruenitur · que
vera vita est · que immortalis ·
que omni sollicitudine ac desi-
derio vacua · que nichil nisi in-
corruptibile purum et simplex
potest transcendere · vbi summa
animi requies · vbi expletus vel
pocius contentus animus cum
agit cum superis sempiternum
vt non modo non miror virgili
anum illud sed etiam valde probem·
O pater an ne aliquas ad celum
hinc ire putandum est Sublimes
animas · iterumque ad tarda reuerti
Corpora · que lucis miseris tam
dira cupido est· Quo nam enim
modo beata esse vita potest que
ipsi morti subiecta nos aliquando
desertura sit· Nam si vita beata
vt ait cicero amitti potest beata
esse non potest · nec enim appellatur
beata vita nisi absoluta atque per-
fecta · nec potest quisque alias bea-
tus esse alias miser · Qui enim
existimabit se aliquando mi-
serum esse non poterit dici beatus
quoniam eo timore torquebitur ·
Nam cum semel est suscepta beata
vita tam permanet quam illa ipsa
beate vite effectrix sapiencia · hec
enim vita presens et corporalis vt
inquit lactancius beata esse non
potest quia malis subiecta per
corpus · Epicurus deum beatum
vocat quia sit sempiternus et in-
corruptus · Beatitudo vero perfecta
est vt nichil sit quod eam vexare
minuere aut imutare possit · nec
aliter quicquam beatum quidem
existimari potest nisi fuerit incor-
ruptum · Incorruptum autem nichil
est nisi quod immortale est · Sola
ergo immortalitas beata est quam
corrumpi ac dissolui non potest
Nullus beatus inquit augustinus
nisi qui viuit vt vult · et nullus
beatus nisi iustus · Sed vt ipse
iustus non viuit vt vult nisi eo
peruenerit vbi mori falli offendi
non possit eique certum sit se ita
semper futurum · hoc enim natura
expetit que nec plene nec perfecte
beata erit nisi sit adepta quod expe-
tit · Nunc vero quis hominum
potest vt vult viuere quando ipsum
viuere non est in nostra potestate
viuere enim vult et mori cogitur · et
si ideo mori velit non quo noluit
viuere sed vt melius viuat post
mortem · Nondum ergo vt vult
viuit · sed cum ad quod vult mori
endo peruenerit · Idem alibi · ab
sit autem vt quamdiu in hoc bello
intestino sumus nos eam beati-
tudinem ad quam vincendo volumus
peruenire adeptos nos esse creda-
mus · hoc augustinus Possu-
mus quidem ad illam beatam vitam
iter moliri ac struere · Quibus
autem gradibus ad eam peruadatur

etsi iam dictũ est: dicendũ tñ ẽ iterũ. Religione. sapiencia. spe. fide. caritate atq; ỽtute. hoc vno tñ beati eẽ in hac vita possum⁹ teste lactancio. Si nobis eẽ be ati minime videamur si fugiẽtes illecebras voluptatũ soliq; virtu ti seruiẽtes in omnibꝫ miserijs laboribusq; viuamus. que sunt exercicia et corroboramẽta virtu tis. si deniq; illã asperã viã diffi cilẽq; teneamus: que nobis ad beatitudinẽ patefacta est poteri⁹ mus ipso opulante aliqñ peruẽ nire. habetis guarine tuq; o la mola quid de summo bono et de beata vita censeã. de qua a the ologis nostris alia multa dici posse non negauerim. q̃obrem finẽ sermoni meo faciam.

Guarinus

Equidẽ anthoni tecum sencio. et valde me iuuit ista tua de phi losophoꝝ ac theologoꝝ senten cijs enarracio. credo idẽ lamolã. Sꝫ si in hac vita felicitatem nõ esse recte conclusum est vbi nã illam esse diximus? quẽ locũ illi dabimus? qđ nam ei domici liũ statuemus?

Anthonius

Atq; istđ erit tuũ munus tueq; ptes guarine. sic eñ pacti sum⁹ docere vbi ea sit et q̃lis sit: q̃ tibi scio erũt explicatu facilia: qm̃ re

ligionis nostre doctoribꝫ te max ime delectari non ignoro.

Guarinus

Etsi equũ erat anthoni te hanc partem prosequi atq; absoluere qui opiniones de summo bono tam nostroꝝ q̃ʒ veterũ attigisti tamen vt tue voluntati mos ge ratur hoc muneris suscipiã non inuitus atq; vt potero exequar.

Anthonius

Perbenigne ac more tuo facis guarine qui semper te michi et omnibus amicis tractabilem p̃ bere consueuisti. Quamobrem perge obsecro. qđ idẽ te rogat lamola non minus.

Iamola

Ego vero nõ solũ rogo sed etiã oro atq; obsecro. hec enim illa pars est quã ego potissimũ au dirẽ expeto: vt intelligã quo loco hoc laborioso itinẽ ꝯfecto michi perueniendũ sit et cuiusmodi vi ta mea post mortẽ futura sit. de quibus licet audierim sepe et le gerim tñ illa ex te ꝯgnita me ve hementer delectabũt atq; etiã non nichil confirmabunt.

Guarinus

Aggrediar rem quamq̃ʒ perdif ficilem et theologo q̃ʒ oratori magis congruentem. presertim quia video vtriq; vestrum illũ gratum foꝛe ex hijs anthoni que

que a te grauiter ⁊ copiose dicta sunt satis constare arbitror nõ esse in hoc orbe terrarũ supremũ bonum· consequi igitur ex eo videtur nos dum in hac vita sumus beatos esse non posse Jdcirco lactãcius hijs verbis affirmat Non cadit inquit beatitudo in hoĩe; illo modo quo philosophi putauerunt· sed ita cadit vt nõ tunc beatus sit cum viuit in corpore· qđ vtiqȝ vt dissoluaẽ corrumpi necesse est· sed tunc cum anima societate et compagine corpois liberata in solo spũ viuet in eo vero omniũ theologorum nostrorũ vt tu clare ostendisti summa consendo est· deum esse summũ bonum ⁊ ipsius dei fruicõne atqȝ intelligencia· Apud deum eñ status est omni desiderio vacuus· omniqȝ ex parte pfectus· que est felicitatis diffinicio· qđ quoniã adeo verum est vt nichil verius sit vitã beatam esse vbi summũ bonũ sit nemini debet esse ambiguũ· Si igitur apud deum vita beata agitur· dubitandum non est domiciliũ eius vite celum esse qđ est xp̃ia dei sedes· q̃uis ipse deus omnia loca comprehendens nullo cõprehendaẽ loco· ymo vero loca oĩa suaqȝ luce ⁊ potestate lustret et compleat· Nam vt psalmista inquit Celum celi domino· terrã autẽ dedit filijs hominũ· et idẽ Quis sicut domin⁹ deus noster qui in altis habitat et humilia respicit in celo ⁊ in terra Cui ñ dubiũ esse potest animũ qui diuinus ẽ ⁊ celestis in celũ reuerti locum nature sue maxime cõsentaneũ· cum sciamus que corpis sunt in elementa sua redire oĩa nam vt phisicis placet que terrena sunt in terrã· que humida in aquã· que aerea in aerẽ· que ignea in ignẽ dissoluto corpore reuertuntur· Nec illud paruo argumẽto est originis nostre celestis nostriqȝ in celum reditus ꝙ a deo nobis data forma est corporis ab alijs animantibus longe differẽs vt ante dictũ est sublimis scilicet ⁊ ad celũ erecta vt originẽ suam contempletur ⁊ spectet atqȝ vt intelligat sibi eodem reuertendũ esse vnde discessit· Jlla eñ ciuitas dei ẽ quã mira pulchritudine atqȝ artificio molitus est summus rerum opifex· vbi plura insunt bona q̃ omniũ mortalium lingue effari possint· ad quã quidem ciuitatẽ quibus gradibus remeeẽ satis a te anthoni dictũ puto· habetis paucis anthoni tuqȝ o lamola vbi nam putem vitam beatam esse· de qua plura alia dici posse

non negauerim. Sȝ quoniã id a nemine religionis nostre am-bigi reor hac parte preterita ad eam que reliqua est iam me cõferam. ea vero est vt ostendam si modo possim cuiusmodi vita illa beata sit. nec me latet id p-stare q̃ sit difficile. q̃ nõ modo videri non potest sed nec racione nec intelligencia comprehendi. magis enim et longe alcius hoc est q̃ q̃ humani ingenij vis a-spirare valeat. Sed tamen q̃-tum ex theologorum nostrorũ scriptis percipere legendo potui et de tanta re dicam quid senciam Beata vita vt michi quidem videtur tota est posita in dei frui-cione. Frui autem deo nichil aliud existimo nisi deum con-templari atqȝ cognoscere. licet vim eius et magnitudinem nul-lus vel beatorũ spirituum plene perfecteqȝ possit vt iam dictum est racione complecti: quoniam immensus et infinitus est. Tũc enim soluti hac corporis moles-tia puro ac simplici corpore as-sumpto deũ licebit intueri atqȝ agnoscere. Nam vt ait aposto-lorum princeps. nũc quasi per spe-culum in enigmate deum vide-mus. tunc autem facie ad faciẽ. Et alibi. Videbit omnis caro sa-lutarẽ suũ absqȝ difficultatis mo-do. Videbimus et angelos om-nesqȝ beatorũ spirituum ordines quasi concives et contubernales nostros. videbimus et omnia q̃ in celo sunt et que sub celo sunt. Quid erit enim qd eius aspec-tum fallat qui videt videntem omnia? nichil profecto eorum nos fugiet q̃ vbiqȝ fuerint. Et que nunc nobis videntur obscura de trinitate et ceteris archanis que a theologis tradita sunt fi-ent nobis ipsa luce clariora. ani-mus enĩ hac terrena compagie liberatus et abiecta carnis sarci-na ad naturam p̃stinam ac suã reuersus oim rerum scienciã recupe-rabit vt platoni: vel consequetur vt aristoteli et nostris placet. Nam cum sit diuine nature p-ticeps cui oĩa cognita et pspecta sunt: credibile est et humanos animos oĩa cognituros postq̃ in eum locum redierint vnde di-gressi sunt. nec amplius satur-no. ioui. marti. soli. veneri. mer-curio. lune quos nunc planetas perhorrescimus. quorum ve ortus et occasus tanta cura et formidine obseruamus. subiecti erunt. nec officere nobis poterit illorum cursus recursusqȝ nec. amplius extimescẽt reges diros horribilesqȝ terris cometas quos nũc tanto pe per-timescũt. erũt nota et explorata

omnes stelle quibus nichil ꝑ
fecto quo ad splendorē illustri⁹
quo ad ornatum et varietatem
pulchrius fingi potest. Erit in ea
vita eterna pax. ⁊ ea quidē vera
nullisq; insidijs obnoxia. nullā
enim potestatem in eos qui in
celo fuerīt retinebit ille hostis
omunis animaꝝ. quinimo vna
cum dampnatis apud inferos
perpetuo cruciabit. nec euadēdi
sibi āplius vlla potestas dabit
erit ibi summa animoꝝ trāquil
litas ⁊ requies. omni cura moles
tia ⁊ cupiditate ⁊ angore vacua
teste ysaia dicente. Sedebit po
pulus in pulchritudine pacis ⁊
in tabernaculis fiducie et requie
opulenta. Erunt corpora nostra
ipsa luce clariora. atq; ipso aere
subtiliora vt quocumq; velint
non secus penetrare valeant q̄
corporei spiritus. fulgebūt inq̄t
matheus iusti sicut sol in regno
patris mei. Quid aug⁹. vbi vo
let inquit spiritus ibi erit proti
nus ⁊ corpus. qd ezechiel de co
tis inq̄t. erit ibi ꝑpetua iuuētus
et semp florens quā nullū seniū
nulla tpis magnitudo corrūpet
nulla diuturnitas extinguet. in
illa em̄ viriditate ⁊ pulchritudi
ne perpetuo cum deo manebim⁹
psalmista testante. renouabitur
inq̄t beatoꝝ vt aquile iuuētus

Nec vero paruum ē munus q
nulli morborū generi amplius
subiecti erimus. corpora em̄ nr̄a
omni terrena concreacione pur
gata nichilq; sensionis recipere
omnino poterunt. Nec em̄ ele
menta ex quibus cōstant huma
na corpora post resurrectionem
nostram vim vllā in nos habi
tura sūt oēm siquidem potestatē
suam prorsus amiserunt. erūt
em̄ vt dixi adeo defecata ⁊ pura
ipsa corpora omni admixtione
et corruptibili labe deposita vt
nullam omnino violenciā extrī
secus sentire valeant Cuius rei
testis est ysaias ita inquiens.
Occupabit salus muros meos
hoc ē celos ⁊ beatoꝝ sedes. Mu
rus namq; dei paradisus ē vbi
cum eo quieturi sumus. erūt ibi
dem omnia cumulatissime que
a nobis desiderari possunt vt ni
chil exterius nobis querendū
sit. Deus em̄ optimus maxim⁹
in quo oīa bona insunt desideria
nostra complebit. nec vllū cupi
ditatibus nr̄is ꝓrsus relinquet
locum Saciati em̄ ⁊ expleti ho
minū animi presentibus sibi a
deo concessis contenti erūt. hoc
est qd ait psalmista. Saciabor
cum apparuerit gloria tua. sic
paulus deū loquentē faciens ait
Ego ero quocūq; ab hominibus

honeste desiderantur · vita · salus virtus et gloria · et copia et honor et pax · et omnia bona · sic enim et illud recte intelligitur qd ait apostolus · vt sit deus omnia in omnibus · ipse enim finis erit omniũ desideriorum nostrorũ qui sine fine videbitur · sine fine amabitur · sine defatigacione laudabitur · recte ille quidem et vere iugiter et sine intermissione dei laudibus vacabitur · et scilicet in eo vno occupata studia nostra vt pro ineffabilibus atq; immortalibus meritis nobis a deo impartitis illius maiestati continue gracias agamus · Sed que laudes q̃ graciarum actiões tantis in nos dei beneficijs et muneribus respondẽ possint · Erit eciã in ipso paradiso vera et pfecta gloria q̃ nec emulacõe nec simulacõe officij nec vllo genẽ corruptele parabitur · neq; enĩ ambigendũ erit q̃ maiorẽ gradũ vel grãm apud deũ adipiscamur · iusticia enĩ diuina q̃ iusta ẽ sũma atq; pfecta non finet beatorum quẽq; merito honore et digno gradu carẽ · nec erit vnus ex oĩbus q̃ non eo gradu atq; ordie contentus sit quẽ sibi diuina sapiẽcia constituerit · nec vo reperietur qui alteri inuideat · q̃uis alius in sublimiori aut digniori loco collocatus sit · Nã vt nec archangelis angeli · sic nec sanctorum vllus inferior supiori inuiderit · Cuius quidẽ rei aug⁹ nobis ẽ testis locupletis · ita inq̃ens Atq; eciã beata illa ciuitas magnũ bonum in se videbit q nulli superiori vllus inferior inuidebit sicut nũc non inuidẽt archãgelis angeli · tam q; nollet eẽ vnusq̃sq; qd nõ accepit · q̃uis nec in corpore eẽ vult oculus q̃ digitus est cũ mẽbrum vtrũq; contineat tocius carnis pacata cõpago · sic itaq; habebit inquit donũ alius alio minus vt hoc q̃; donũ habeat nec velit amplius · Sed ego illd solũ certamen in beatorum mẽtibus esse mansurum crediderĩ · vt scz deũ intelligãt eiusq; immensam potestatẽ et sapienciã spectẽt atq; perpendãt · Quid loquar sũmã caritatẽ · consensũ · equanimitatẽ · constanciã · omnia deniq; bona q̃ in celo sũt · Erit ergo inquit augustinus illius ciuitatis dei et vna in omnibus et in singulis inseparabilis voluntas ac libera · ab omni malo liberata · et ab omni bono ipleta · Fruens indeficiẽter eternorum iocũditate gaudiorum de qua gloria hoc dicit apl'us · Cũ xpũs apparuerit vita nrã tũc et vos cũ ipõ apparebitis in gloria Nec tacebo illi⁹ vite phẽne gaudiũ qd nulla vnq̃ tristicia confũdet

nulla egritudo debilitet·nulla ve
tustas corrumpet·semper enī et
assidue meditantes res diuinas
in quibus est summa leticia·sū
maqꝫ iocunditas beatoꝝ animi
leti erūt·nec iā poterit q̄cq̄ eis
accidere qđ gaudiū illud mentē
qꝫ perturbet·Nichil enī poterit
fortuna que nūc falso rebus hu
manis dominari putaṫ·qm̄ nec
offendi nec decipi nec violari
poterunt exsuscitata in meliorē
lucem corpora·nec vllū omnino
iniurie genus perpeti·nec vero
peccandi beatis potestas erit·nō
quo liberū tollatur arbitriū·sed
diuina gracia ⁊ spiritu sancto co
operante·qui nichil nisi sanctū·
nisi rectum·nisi deo acceptum in
illoꝝ mentes ⁊ cogitaciones pa
cietur irrepere·qđ quidē ab au
gustino hijs verbis expressum ē
Nec ideo inquit liberū arbitriū
non habebunt quia peccata eos
delectare non poterunt magis
quippe erit liberum arbitriū ad
delectacionem peccandi vsqꝫ ad
delectacionē non peccandi inde
clinabilē libertatē·Nam primū
liberū arbitriū qđ homini datū
est quando primum creatus est
rectus potuit non peccare sed po
tuit ⁊ peccare·hoc nouissimū co
potencius erit quo peccare non
poterit·verꝫ hoc quoqꝫ dei munē

non sue possibilitate nature·
Quid illud diuinū donum oīm
longe maximū ⁊ prestantissimū
dicerem immortalitatem scilicet
qua beati donabunṫ·quid hoc
vno expetibilius optare a deo
possumus quo ve ipsi deo simili
ores ⁊ propiores fiam9·Est enī
deo propria imortalitas q̄tum
et angeloꝝ et beatoꝝ spirituum
ordinibꝫ magnitudine pietatis
sue nobis impartiri dignatus
est vt cum illo imperpetuū viui
uamus eius maiestatē tota mē
te totoqꝫ animo contemplantes
venerātesqꝫ Siquidē quicquid
mortale est e corporibus nostris
subtrahens. illa amplius morti
mancipata esse non sinet·qua
securitate que potest esse maiorē
Nam si mors omniū rerū que
aut corpi aut animo possint ac
cidere formidolosissima et acer
bissima est vt fert comunis opi
nio nichil profecto prestancius
a deo mortalibus donari potuit
q̄ immortalitas·qꝫ si beati pu
tantur in hac vita qui ad centū
annos vixerunt q̄to beaciores
iudicandi sūt qui semper viuēt
Presertī cū hec vita qua modo
viuimus in terris non modo
theologoꝝ nostroꝝ verum eciā
philosophoꝝ veterum sentenciā
mors sit·Illa autē celestis vera

vita quam nulla sit vetustas vt
dixi nulla temporis longinq̃tas
ↄsūptura • O felicē o faustū diē
cū in eā sedē tanto conatu predi
tam tanta siderū varietate dis
tinctam peruenerimus : vbi eo
fruemur sempiterno • hec est ea
vita cuius adipiscēde gracia ste
phanus prothomartir lapidi-
bus se cedi sustinuit • hec est ea
propter quam iohannes bap-
tista capitale suppliciū pati non
dubitauit • Est hec ea cuius cau
sa petrus ⁊ paulus apostoloꝝ prī
cipes alter ceruicem secari per-
mittere ⁊ alter in crucē tolli non
recusarunt • hec est ea ob quam
bartholomeus se viuentē cute
nudari passus ē • hec ē ea ꝓpter
quā sebastianꝰ sagittis ad necē
ↄfigi non renuit • hec ē ea ꝓpter
quā laurencius flāmis subicī ⁊
ī modū agni torreri nō timuit •
hec deniqꝫ ē ea vita ꝓpt̄ quā mil
ti ⁊ ꝓpe inumerabiles clarissimi
et eruditissimi viri huic seculo
abrenūciauerēt sibiqꝫ ipsis oībꝫ
humaīs rebꝫ interdixerēt • hᵉ sūt
anthoni ⁊ lamola q̄ de vita btā
sentiē mihi videre videlicet vbi
sit ⁊ cuiusmōi sit q̄ꝰtū ex doctoꝝ
nroꝝ lectiōe percepi • ad quā vti
nā perueniamꝰ aliqñ vt cū eo bea
toꝝ cetu ꝑpetuo ↄgaudere valea
mꝰ • Quare nisi quid aliud vul
tis huic questioni modū statuā

Anthonius

Tu certe tum argumentis tum
auctoritatibꝫ grauissimoꝝ theo
logoꝝ adeo mihi in hac q̄stione
satisfecisti : puto idē lamole : vt
theologū aliū preter te desidere
mꝰ neminē • Atqꝫ de ea re de me
loquor nulla mihi dubitacio vel
obscuritas ēlicta sit vt te nō mi
nus prestantē theologū q̄ꝰ ora-
torē putē • plane cū mente ⁊ cogi
tacione ↄplector queuīqꝫ in hāc
sentenciam modo dixisti nescio
quid nam addi possit quo no-
cior esse queat humano generi
vite felicitas • Preterea iam ad
uesperascit noxqꝫ hortatur diei
tempus vt animū a labore rele
uemus nisi quid aliud lamola
noster velit •

lamola

Non est profecto q̄d amplius
de te ista disputari desiderē • ita ē
michi oīs penitus sublata dubi
tacio si qua aīo prius insederat •
Et sane mi preceptor nihil ē q̄d
pridē in te miratus sū magis q̄ꝰ
que nunc ex te audiui de theo-
logia dicente • Ego plane igna
rus eram tam bonū theologū te
esse • quē sciebam semper rethori
cam artē professū : ex qua quidē
magnā gloriā adeptus es etatē
in ea omnem contriuisse •

Guarinus

Factis amici vtreq; ⁊ pro vrã consuetudine qui semper et in omni sermone ⁊ in hac questione ppetua tantũ mihi tribuistis quãtum michi iure tribui posse nec agnosco nec postulo. Qd me theologum prestantem asseris nolim michi tantũ oneris imponas. Scio enĩ qđ procul absim ab ea facultate. sed si me theologoꝝ studiosũ appellaueris nõ mẽcieris ⁊ id a te dici facile paciar. Qd vero vtriq; vestrꝝ satisfactũ a me fuerit vehementer gaudeo Id enim est michi omniũ optatissimũ que michi possint ĩ vita contĩgere si ingenio ⁊ industria mea que vobis grata ⁊ iocunda sint que vel comprobetis ipsi prestare possim. Tum facto dicẽdi fine reliquum diei tempus deambulacioni datum est :.

Explicit tractatus de vite felicitate per barthomeũ facium ordinatus :.

Hunc librum composuit seneca nobilissimus orator ad gallionẽ amicũ suũ ↄtra oẽs impetus et machinamenta fortune. fecit aũt illũ sub dialogo vt sit sensus conquerens ⁊ racio confortãs. liber autem iste ⁊ sensuum maiestate et eloquij claritate ⁊ sentenciaꝝ breuitate refulget.

Lucij annei senece de ꝛemedijs fortuitoꝝ liber feliciter incipit.

Licet cunctoꝝ poetaꝝ carmina gremiũ tuũ semper illustrent aliquando deliberãs hoc tibi opusculum pro accidentibꝫ casibus dirigere curaui qđ non precedẽtes sed posteri narrabũt Unde ergo primũ incipiendum tibi videtur a morte ab vltimo inquis ymo a maximo ad hoc precipue gens humana ↄtremit nec ĩmerito videtur sibi hoc facere. ceteri enim timores habent aliquẽ post se locum. mors aũt omnia abscindit. alia nos torquẽt mors omnia deuorat. Omniũ que horremus exitus ad hãc spectat aliorum per circuitum. Eciam qui aliud se non timere iudicant hoc timẽt. Quicquid aliud extimescimus. habet aut remediũ aut solaciũ. Sic ergo te forma vt si quis tibi palam mortẽ minet omnes terriculas eius eludas. vale.

De morte sensus ↄquerit

Morieris.
Racio confortat.
Ista hominis natura et non
pena est. Sensus. Morieris
Racio. Hac condicione intraui
vt exirem. Sensus. Morieris.
Racio. Gencium lex est quod acce
pis reddere. Sensus. Morieris.
Racio. Peregrinacio est vita. cum
multum ambulaueris demum redeundum est
Sensus. Morieris.
Racio. Putabam te aliquid
noui dicere. ad hoc veni. hoc ago.
huc me singuli dies ducunt. nas
centi michi protinus natura po
suit hunc terminum. quid habeo
quod indigner. hec verba iuraui.
Sensus. Morieris.
Racio. Stultum est timere
quod vitare non possis. Istud
non effugit eciam qui distulit.
Sensus. Morieris.
Racio. Nec primus nec vlti
mus. omnes me antecesserunt.
omnes sequentur.
Sensus. Morieris.
Racio. Nichil graue est quod
semel alienum est meum noui.
hoc equidem cum eo creditore
contraxi cui detorquere non possim
Sensus. Morieris.
Racio. Dij melius quod nemo
michi istud minari immortalis potest
Sensus. Morieris.
Racio. Hic est humani officij fi
nis. quod sanus exactorem moleste
tulit. quam transit orbis ego transibo.
Quid ego nescio me esse animal raci
onale et mortale. cum racionali est et
mortale. Sensus. Morieris.
Racio. Ad hanc condicionem cuncta
gignuntur et quod cepit desinit.

Addicio

Sensus. Mori timeo.
Racio. Et nasci timuisses et vi
uere vite. Immo est inicium mortis et
vita ipsa cursus ad mortem seu ve
rius mors quedam. Quicquid est na
tum moritur. quicquid moritur natum erat
Sensus. Mortem metuo.
Racio. Nichil est metuendum
quod affert necessitas nature.
Sensus. Animus mortem timet.
Racio. Si sibi: supuacuus timor.
immortalis est enim ipse. si corpi: suo
hosti curam gerere pietas debita.
Sensus. Mortem horreo.
Racio. Si quid in morte mali
est idipsum metus mortis exaspat
At si nihil malum ipse metus est ma
lum. stulticia est malum suum vel augere
vel facere. Sensus. Morieris.
Racio. Immo carnis tributum na
ture debitum persolues mox futurus
liber. Fac libens quod vel nolens
faceres. Cupias quod cumque necesse
est. non est vtilius ymo quidem non est
aliud in necessitate consilium. Quicquid
fit a volente fit leuius et desinit
esse necessitas si voluntas accesserit

Sensus. Infreto morieris.
Racio. Non vbi sed qualiter moriatis ad rem pertinet.
Sensus Quo deuenerũt opes.
Racio. Unde venerũt reuertent hoc ẽ ad fortune manus inde rursus ad alios abiture apud nemĩnẽ diu mansure vage sunt enim stare nequeunt.

De decollacione. Sensus

Sed decollaberis.
Racio. Quid interest an cesim moriar an puncti
Sensus. Sed sepe ferieris et multi in te gladij conuenient.
Racio. Quid refert quod multa sint vulnera non potest amplius quã vnum esse morti ferum.

De morte in peregrinacione.

Sensus.
Peregre morieris.
Racio. Undecumqz ad inferos via vna est.
Sensus. Peregre morieris
Racio. Hoc est in patriam sine viatico peruenire.
Sensus. Peregre morieris
Racio. Ego qđ debeo soluere paratus sũ. videat fenerator vbi me appellet.
Sensus. Peregre morieris.
Racio Nulla terra alieno mortuo ẽ
Sensus. Morieris.
Racio Non est grauior foris quod domi sompnus.

De morte i iuuẽtute Sens

Sed iuuenis morieris.
Racio. Optimum est antequam optes mori.
Sensus. Iuuenis morieris.
Racio hoc equidem vnum est qđ eque ad iuuenem quam ad senẽ pertinet. Non citamur ex censu nec exigitur numerus annorũ. et adolescẽtes et impuberes eadẽ fati necessitas viget. optimum est mori cum iuuat viuere. que enim virtus est cũ eciatis exire
Sensus. Iuuenis morieris
Racio. Quicũqz ad extremũ fati sui venit senex moritur. non enĩ refert que sit hominis etas sed que sit meta.
Sensus Iuuenis morieris
Racio. Fortasse alicui malo me subducit fortuna et si nulli alij certe vel senectuti.
Sensus. Iuuenis morieris.
Racio Non refert quot annos habeã sed quot accepturi. si plus viuere non possum hec est senectus mea

De morte sine sepultura.

Sensus.
Insepultus iacebis.
Racio. Quid aliud huic respondeam quam virgilianũ illud Facilis iactura sepulchri. facilis inquam sic vt nulla facilior. Si michil sencio non pertinet ad me iactura corpis insepulti. si sencio

omnis sepultura tormentū est.
Sēsus. Insepultus ima iacebo
Racio. Quid interest ignis me an fera ↄsumat an tempus? vltiā oīm sepultura. Istō nō sencienti supuacuū ē. sencienti onus.
Sensus. Insepultus iacebo.
Racio. Aut tu obustus. aut tu obrutus. aut tu inclusus. aut tu putridus. aut tu euiscerātus et constrictus. aut traditus lapidi qui te paulatim edat ꝛ exsiccet. Nulla sepultura est. non sepeliemur sed proiciemur.
Sensus. Non sepelieris.
Racio. Quid in re tutissima trepidas? vltia penaꝝ oīm termi nū iste locus ē. vite multa debem⁹. morti nihil. Multū fortune licet in nascentem. in extinctū nichil. Non defunctoꝝ causa sed viuoꝝ inuenta est sepultura vt corpora et visu feda ꝛ odore amouerent. Alios terra obruit. alios flāma consumpsit. alios lapis ad ossa redacturus inclusit. Sic nō defunctis ꝫ nostris oculis pcim⁹.

Addicio

Sēsus. Insepultus abiciar.
Racio. Alitibus inuides. an feris. an piscib⁹? nā si metuis tibi. baculū seu custodē iuxta te poni iube. quo a cadauere depellant.
Sensus. Ludis i malis meis nam profecto nil senciam.
Racio. Quid ergo times qd nō sencies? nam si sencias probes. sentientem enī sepelire nefare est. Te nisi terra contexerit celum teget. Notū est illud. Celo tegitur qui non habet vrnam.
Sensus. Defuncto mihi terra negabitur: predurum.
Racio. Non id durum sed tu mollis q̄ ncͤ sencies ncͤ ledi q̄as.
Sensus. Inhumatus linquar horridum auditu. Insepultus abiciar.
Racio. Age res tuas curam hanc linque viuentibus.

De egritudine. Sēsus

Egroto.
Racio. Venit tempus per quod experimentum mei caperem. Non in mari tantum aut in prelio vir fortis apparet. exhibetur eciam in lecto virtus.
Sensus. Egroto.
Racio. Non potest illud toto seculo fieri. aut ego febrem relinquam aut ipsa me. semper vna esse non possumus.
Sensus. Egroto.
Racio. Cum morbo michi res est: aut vincetur aut vincet.

De maliloquio. Sensus.

Male de te loquunt̄ hoies
Racio. Sed mali mouere si de me marius

si catho· si lelius sapiēs· si alter catho· si scipiones duo ista loquerentur· nūc malis displicere laudari est· non potest vllā auctoritatem habere sentenciā vbi quī dampnandus est male de te loquitur·
Sensus· Male de te loquunť·
Racio· Moueret si iudicio hoc facerēt· nūc cum morbo faciunt non de me loquuntur sed de se·
Sensus· Male de te loquunť·
Racio· Bene em̄ nesciūt loqui· faciūt non qđ merear ꝫ q̄ꝫ solēt Quibusdā em̄ canibꝫ sic innatū est vt non pro veritate sed pro consuetudine latrant·

De exilio· Sensus· Exulabis·

Racio· Erras cū oīa feceris patriā meā transire non possum· omniū vna ē extra hanc nemo proici potest·
Sensus· Exulabis·
Racio· Non patria michi mea interdiciť sed locus· in q̄scumqꝫ terrā venio in meam venio· nulla terra exiliū est ꝫ altera patria ē
Sensus· Nō eris in patria
Racio· Patria est vbicumqꝫ bene es· illud autem per qđ bene est in homine non in loco est· in ipsius iḡᵖ potestate ē quid sit illud fortunij· si em̄ sapiens est peregrinatur· si stultus exulať
Sensus· Exulabis
Racio· Hoc dicis alterius loci ciuitate donaberis·

De exilio· Addicio·
Sensus· In exilium ire cogor & iubeor·
Racio· Si sponte peregrinacio erit non exilium & memēto quibusdā exitum quibusdā vero reditū pro exilio fore· Sūt quibꝫ nusq̄ꝫ peius q̄ᵖ in patria sua sit
Sensus· In exilium eo·
Racio· ymo forsan in requiē sub obtentu false miserie vera felicitas· iā saltē ab inuidia tutꝰ eris
Sensus· Mittor in exilium
Racio· ymo in experimentum tu videris quem te in exilio prebeas· si succumbas exul verus· si consistis exilio clarus vt multi olim qui inuicti & fulgidi per asperitates incesserūt vt sequētibus iter rectum ostenderent

De dolore· Sensus· Dolor imminet·

Racio· Si exiguus est feramꝰ leuis est paciēcia si grauis feramus non leuis est gloria·
Sensus· Clamorē dolor exp̄ᵖmit
Racio· Sed secreta non exp̄ᵖmat non potest homo dolori par esse nec racioni dolor·
Sensus· Dura est res dolor·
Racio· ymo tu mollis·

Sensus. Pauci dolorem ferre potuerunt.
Racio. Simus ex paucis.
Sensus. Imbecilli natura sumus.
Racio. Naturam infamare noli. illa nos fortes genuit.
Sensus. Fugiamus dolorem.
Racio. Quid si ille iam se quitur fugientem. contempnite dolorem aut solvetur aut solvet.

De paupertate. Sensus.

Paupertas mihi gravis est.
Racio. Imo tu paupertati. non in paupertate vicium est sed in paupere. Illa expedita est hilaris et tuta. nescis te opinione non re laborare. pauper es quia videris.
Sensus. Pauper sum.
Racio. Nichil deest avibus pecora in diem vivunt. feris in alimentum solitudo sua sufficit. Accepit ille grandem pecuniam ergo et superbiam.

De paupertate et dampno. Addicio

Sensus. Paupertas meum limen obsidet.
Racio. Non obsidet sed custodit. ultro illi ut occurras consulo venienti. minime sumptuosa et secura ac facilis hospes erit
Sensus. Domum meam paupertas irrupit.
Racio. Abusus furca et pavores furibus voluptates prodigus excubitur abusus vulgi mores et insulsa iudicia atque avaricie seu prodigalitatis infamiam que raro alibi quam locupletum sedet in limine ab hiis malis nullo melius custodiri ingenio domus potuit quam illam custodiet paupertas.
Sensus. Opes cunctas tuas fortuna precipuit.
Racio. Non tibi fecit iniuriam. suum tulit. sed vetus et nota hec ingratitudo est dati immemores memiistis ablati. Itaque rare atque tepentes gratiarum crebre ac fervide sunt querele.
Sensus. Victum vestitumque necessarium amara sors negavit.
Racio. Aliunde petendum. virtus liberalior quam fortuna est. nihil negat nisi quod et promissum noceat et negatum prosit. nihil eripit nisi quod habuisse dampnosum amisisse utile sit. non differt. non improperat. non retrahit manum. non rugat frontem. non attollit supercilium nullum despicit. nullum destituit nullum fallit. non sevit. non irascitur. non murmurat. non mutatur una semper et ubique est nisi quod magis magisque degustata dulcior indies et propius conspecta fit pulchrior. Ut sis ergo verus dives ab hac posce. non te fastidiet nec repellet quamvis experrecta difficiles habet aditus primos

Cetera prona iocunda facilia• ſemel vbi ad illam perueneris non ſencies paupertatẽ•

Senſus• Spoliauit me omni/ bus bonis meis fortuna•

Racio• Fallit te opinio• malum comune mortaliũ nam profecto non bonis et vt bona perniſerũ non tuis ꝫ que tua forſitan vul gi more credideras miror qꝫ ſi nondũ intelligis aliena

Senſus• Fortuna me nudum et inopem liquit

Racio• Virtus te veſtiet ni reſpu is ac ditabit niſi forte pluris aurũ et purpurã ꝙ decorẽ gene roſe mentis habitũ facis• qđ ſi faceres tũc vere inopem nudũqꝫ te dicerem

Senſus• Domo• familia• neceſ ſarijs• atqꝫ ornamentis omni bus ſpoliatus• qđ agam• quo me vertam•

Racio• Ad eas opes quibus ſpo liari nequeas que vndiqꝫ comi tatũ diuitem et ornatũ preſtent

Senſus• Pauper ſum in vita

Racio• Eris letior ĩ morte• nemo tam pauper vixit vt non mori ens vellet vixiſſe pauperior

De impotencia Senſus

N (n) On ſum potens•

Racio• Gaude• impotens non eris

Senſus• Iniuriã accipe potero

Racio• Gaude facere nõ poteris

Senſus• Magnã pecuniã habꝫ

Racio• Hominem illũ iudicas archa eſt• quis erario quis ple nis inuidet loculis• Et iſte quẽ dominũ pecunie exiſtimas locu lus eſt•

Senſus• Multum habet

Racio• Aut auarus aut ꝓdig⁹ eſt• ſi prodigus non habebit• ſi auarus nõ habet• Iſte quem tu felicẽ admirantibus credis ſepe dolet ſepe ſuſpirat•

Senſus• Multi illũ comitant̃•

Racio• Mel muſce ſequuntur• ca dauera lupi• frumenta formice predam ſequitur iſta turba nõ hominem•

De amiſſione pecunie• Sẽſus

P (p) Ecuniam perdidi•

Racio• Neſcis fortaſſe te illa perdidiſſet

Senſus• Pecuniam perdidi

Racio• Sed habuiſti

Senſus• Pecuniam perdidi•

Racio• O te felicem ſi cum illa auariciã perdidiſti• ꝫ ſi manet illa apud te es tamen vtrimqꝫ felicior ꝙ tanto malo materia ſubdita eſt•

Senſus• Pecuniam perdidi

Racio• Et illa quidẽ ꝙ multos eris nũc in via expedicior domi tucior• non habebis• ſed non ti mebis heredem• Exonerat te

fortuna si intelligis et tuciore posuit loco. Quod dampnum putas remedium est. Denique si amissas cum amissis rebus conferas luctum voces. defles gemis miserum te clamitas quod opibus excussus es: tuo vicio ista tibi iactura tam tristis est. Nō tam moleste ferres si tamquam perdituras habuisses.

Sēsus. Pecuniam perdidi.
Racio. Nempe quā ut tu habeas alius ante perdiderat.

De amissa pecunia. Addicio

Sensus. Pecuniam amisi.
Racio. Et cum illa curas multas periculumque perpetuum.

Sensus. Perdidi pecuniam
Racio. Et laborem custodie et perdendi metum. Sic perdendo pecuniam duo bona unumquodque prestancius amissa: securitatem et requiem inuenisti.

Sensus. Pecuniam perdidi
Racio. Bene si te illa non perdidit quod multis iam possessoribus fecit.

Sēsus. Pecuniam amisi.
Racio. Si te adeo non tue quas cruciāt iacture tibique vel alienū demi doles: disce illa conquirere que tua sunt propria atque perpetua. quorum et acquisicio facilior et possessio nobilior certiorque. virtutem si quesieris non amittes

Sensus. Perdidi pecuniam
Racio. Experrectus es: te diuitem sompniabas.

Sēsus Pecuniā magnā amisi
Racio. Magnū pondus et durum et graue: simul custodis officiū.

Sensus. Amisi pecuniam quā amabam.
Racio. Turpi amore relaxatus es. nam amor pecunie auaricia est. minus hāc amabis. hāc optabis minus. Nam et illud saticiarum experimento cognitum quod minus hanc optat qui non habet. Optanda autem amissio est. magni eciam boni cui inseparabile malum maius adiunctū sit. Plures multo propter opes quam propter inopiam periere.

De amissiōe oculorum. Sēsus.

Culos perdidi.
Racio. Habet et nox suas voluptates.

Sensus. Oculos perdidi.
Racio. Quarum multis cupiditatibus via inscisa est. quam multis hominibus carebis quos ne videre velles. vel eruendi erant. Non intelligis partem innocencie esse cecitatem. huic oculi ad ulteriū monstrant. huic incestum. huic domū quam concupiscat. huic urbem. Irritamenta sunt viciorum: duces scelerum: fomenta malicie.

De cecitate. Addicio.

Sensus Oculos perdidi
Racio • O quot simul vite fasti
dia perdidisti • q̄t feda spectacu
loꝝ ludibria non videbis • mul
tis vicijs obstructum iter
Sensus • Oculis careo
Racio • Culpis careres plurimis
si hijs perpetuo caruisses
Sensus • Auditum perdidi
Racio • Adulanciū iam susurros
atq; obtrectanciū iurgia euasisti
Sensus • Mutus factus sum
Racio • Perdidisti menciendi
consuetudinem • si muti fuissent
cicero ⁊ demostenes ⁊ diucius
vixissent ⁊ lenius obijssent •

De amissione liberoꝝ • Sēsus
Amisi liberos
Racio • Stultus es quī
fles mortem mortaliū •
Quid hic aut nouū aut mirum
est • q̄ rara ē sine isto casu domus
Quid si infelicē voces arborem
q̄ stante ipsa cadunt poma • et
hic tuus fructus ē • Nemo extra
ictū vulneris positus ē • ducunt
ex plebeia domo īmatura funera
ducuntur ⁊ ex regia • non est idē
fati ordo qui ⁊ etatis • non quo
modo quisq; venit emittitur •
Quid tamen hic est q̄ indigne
ris • quid contra expectacionem
tuam euenit • perierē perituri
Sensus Sed ego illos superstī
tes optaueram •

Racio • Sed hoc nemo tibi pro
miserat •
Sensus • Perierunt liberi mei •
Racio • Habebant illi cuius ma
gis essent q̄ tui • Apud te preca
rio morabātur • educandos tibi
illos fortuna mandauerat • rece
pit illos non abstulit

De amissione filij   Addicio
Sensus • Amisi filium
Racio • Melius dic premisi secu
turus • cito quidem • fortassis ho
die • et quid scimus an hac ipsa
hora • nulla vite fides est •
Sensus • Amisi filium
Racio • Amisisti simul et metus
multos infinitamq; materiam
curaꝝ ⁊ sollicitudinū quibus vt
careres vel tibi vel filio moriēdū
fuit • secuꝝ patrē mors sola facit
Sensus • Filium amisi •
Racio • Si piū nil est iam q̄ illi
metuas in tuto est • at si impiū
tuoꝝ numeratorem annorum tue
stimulum senectutis extulisti •
Perdidisti forsitan quī te per
ditum optabat •
Sensus • Filium perdidi •
Racio • Si virtute preditū gaude
q̄ habueris • at si vicio perditū
gaude saltem q̄ amiseris • Utro
biq; nature beneficiū agnosce q̄
talem dedit seu abstulit •
Sēsus • Acerba morte filij deiec
tus sum •

Racio. An non anaxagoram audieras? an oblitus eras te genuisse mortalem? Non affligitur sapiens liberorum amissiõe non amicorum. eodem animo fert illorũ mortem quo suã expectat.
Sensus. Extinctum fleo filium vnicum.
Racio. Si fleturus eras morientem et nascentem fleuisses. nunc mori desijt: tunc ceperat. Illi vixeras: viue iam tibi.
Sensus. Infantis filij casum miserabilem fleo.
Racio. Humanum nichil flendum. premeditata esse debent. si non sunt: nõ casum filij sed insciciã tuã defle et cõdiciõis obliuiõem

De naufragio. Sensus.
n Aufragium feci.
Racio. Cogita non ꝗ perdideris sed ꝗ euaseris
Sensus. Nudus exij.
Racio. Sed exijsti.
Sensus. Omnia perdidi.
Racio. Sed cum omnibus ꝓire potuisti.

De latronibus. Sensus.
N latrones incidi.
Racio. Alius in accusatores. alius in fures. alius in fraudatores. plena insidijs via est. Noli queri ꝗ incideris. sed gaude ꝗ effugeris.

De inimicis. Sensus.
Nimicos graues habeo
Racio. Quomodo aduersus feras munimenta conquires: quomodo aduersus serpentes: sic aduersus inimicos auxilia circumspice. quibus illos aut arceas: aut ꝯpescas: aut qđ optimũ est places.
Sensus. Inimicos habeo.
Racio. Illud est peius ꝗ amicos non habes.

De amissione amici. Sẽsus
Micum perdidi.
Racio. Iam enim te habuisse certum est.
Sensus. Amicum perdidi.
Racio. Alium quere: et ibi eum quere vbi inuenias. Quere inter liberales artes. inter recta et honesta officia. quere in laboribus ad mensam res ista non queritur. Quere aliquem frugi.
Sensus. Perdidi amicum.
Racio. Fortem animum habe si vnum: erubesce. si vnicũ: quid tu in tanta tempestate ad vnam anchoram stabas?

De amissione vxoris. Sẽsus
v Xorem bonam amisi.
Racio. Vtrũ inueneras bonã: an feceras? si inueneras: adhuc hĩc te posse ex hꝰ intelligas. licet hĩc qđ habuisti. si feceras bene sperã. res perijt. saluꝰ ẽ artifex.
Addicio.

Sensus. Sine vxore sum

Racio. Et sine aduersario. iam tui tecũqȝ dñs tuaꝝ esse incipis

Sensus. Vxorem bonã ac decoram perdidi.

Racio. Stulti est compedes suas ꝙuis auceas amare.

Sensus. Amisi vxorẽ bonam.

Racio. Quid in illa probabas pudiciciam. ꝙ multe diu custoditũ perdiderũt decus. ꝙ multe inter bona matronalis ordinis esse ceperunt inter exempla numerataꝝ delectabat te fides eiꝰ ꝙ multas ex optimis coniugibꝫ pessimas videmus. ex diligẽtissimis solutissimas. ex liberalissimis rapacissimas. Omniũ quidem imperitorũ animus. tamen maxime in lubrico muliebris ẽ. Eciam si bonã vxorem habuisti non potes affirmaꝛe in illo eam permansuram fuisse proposito. Nichil est tam mobile ꝙ feminarũ voluntas. nil tam vagum. veterum matrimonioꝝ repudia cognouimus. ⁊ fediores diuorcio male coherenciũ rixas. ꝙ multe quos in adolescencia amauerũt in senectute omnino reliquerunt Quociẽs anile diuorciũ risimꝰ ꝙ multaꝝ notus amor odio nocivore mutatus est.

Sensus. Sed hec et fuit bona et fuisset.

Racio. Mores effecit vt affirmare sine periculo possis.

Sensus. Vxorem bonam amisi

Racio. Inuenies si nichil queris nisi bonam vxorem. Tu modo ne ymagines ꝑauosqȝ prosperis nec patrimoniũ cui iã ipsa nobilitas ꝑmo loco cessit. Ista diu cum forma nõ repugnabũt facilius reges animũ nulla vanitate rerum tumentẽ. Nõ multũ abest a contemptu viri que se nimis suspicit. Duc bene ĩstitutã nec maternis inquinatã vicijs non cuius auricul͠is vtrũqȝ patrimonia bina dependent. non quã margarite suffocent. non cui minus sit in dote ꝙ in veste. non quã patente sella circũlatã per vrbem populus ab omni parte eque ꝙ maritus inspexerit. cuiꝰ sarcinis domus nõ sit angusta. Hanc facile ad mores tuos redigas quã nondum corruperunt publici corruptores

Sensus. Vxorem bonam amisi.

Racio. Non erubescis flere et intollerabilẽ iacturã vocare Hoc vnũ deest. vtrum illam lugeas an nõ. Cum maritũ te cogitauetis ⁊ virum cogita.

Sensus. Amisi vxorem bonam

Racio. Soror recuperari bona nõ potest nec mater. vxor aduenticiũ bonũ est. Non est inter illa

non nullis familiaribꝫ audiẽte
& vt in illa etate vix ausero dis
putare et colloquũ cum sceuola
quodam pre se vel etatis vel digni
tatis religionẽ ferente. Sed ad
propositũ. Anthonius igit̃ ad
me meridie cũ venisset nec occu
patũ sane offendisset: sed cum
domesticis quibusdã sedentẽ in
exhedra quodã quasi prohemio
prelocutus ad rẽ atq; opus acco
modato: ita deĩde subsecutus ẽ.

Anthonius

P p Rediffficilis michi et
in primis ardua vi
detur questio de li
bero arbitrio ex quo
pendet omnis rerũ humanarũ
actio. om̃e ius & iniuria. omne
premiũ & pena. Neq; id in hac
solum vita verum eciã in futura.
qua questione non facile dixeri
an vlla sit vel ne magis scitu ne
cessaria vel q̃ minus sciat̃. Sepe
eñ meũ metipso sepe cum alijs
ab ea re querere soleo. Nec vllũ
adhuc huius ãbiguitatis exitũ
reperire queo. vsq; adeo cõturbor
inquirendo aliquo modo prop
terea apud me atq; confundor.
verũptamen nõ idcirco vnq̄ inq̃
rendo defatigabor neq; desperabo,
hoc percipi posse licet multos
sciam eadẽ spe fuisse frustratos.

Ideoq; tuã quoq; audire in hac
questione sentenciam velim. nõ
modo q̄ omnia indagando & con
sultando fortassis ad id qd̃ q̄ro
perueniã sed eciã qd̃ notũ habeo
q̄ acri iudicio sis et exacto.

Laurencius

Est vt ais prediffficilis quidem
ista questio & ardua haud scio
an vlli cognita. sed non ẽ causa
cur conturberis propterea ac cõ
fundaris. vel si nunq̄ istud scitu
rus sis. nũquid eñ iusta indig
nacio est si id nõ assequaris qd̃
vides assecutũ neminem? Atq;
multa sunt apud alios que non
sunt apud nos nequaq̄ tamen
egre ferenda aĩo sed moderato
et eq̃. Alius nobilitate preditus
est. alius magistratu. alius opi
bus. alius ingeĩo. aliꝰ eloquẽcia
alius hoꝝ plerisq;. alius oĩbus.
Nemo equa rex ex tacio ac sue
sibi industrie cõscius rea de re do
lendũ sibi existiauit q̄ ipa illa
non haberet. Quãto aũt minꝰ
q̄ p̃enis auiũ carẽt q̃s nemo hꝫ
At eñ si per oĩa q̃ nescimꝰ moles
tiã cõtraheremus durã nobis et
acerbã vitã redderemus. Vis ne
enumerẽ q̄ ta sint nobis ignota
non solũ diuina & supnaturalia
q̃le hꝰ ẽ. ꝫ eciã hũana & q̃ in nr̃ã
scienciã cadere possũt breui dicã
multo sunt plura que ignorant̃,

Unde achademici falso uidẽ
sed tamen michil nobiniũ
esse dicebant

Anthonius

Ego vero fateor istud esse
q̄ dicis · sed nescio q̄d
impaciens sũ ⁊ auidus vetũ
nimi cohibere non poss Nã
q̄d de pennis auium dixi non
esse dolendu si illas n̄ deo
quas nemo habet: audeo
dic tamen recusare debel as
si modo dedali exemplo uti
possem · Nunc vero q̄stã
ciores alas concupiscens
non e carcere parietum ac
cere erro ꝝ euolem · Et iã
non hanc que corpora ẽ vt
ille fecit · sed in eam vbi
nascuntur trãsuolẽ ac iã
Hinc achademicos auer
suasione dimittamus qui
omnia dubia ponerẽt tãq
dubitare recte dubiũ neq
cũ nichil scire affirmarẽt
inquirendi studiũ non re
bant · Nos porro scientie
ciores ad ea que prius in
erant multa addidisse e
exemplum ⁊ institucio ad
nos debet ad alia quoq
enda · quare nolim ques
michi sollicitudinẽ moles
eripere · excepta eñ molesti
pueris simul ⁊ inquirendi

ciã nisi forte tu vt spero ⁊ opto
auiditati mee satisfeceris

Laurencius

Ego ne satisfaciam quod nemo
alius potuit · Nam quid dicis
de libris quibꝫ siue acquiescis
nõ ẽ aliud preterea requirendũ
Siue non acquiescis · nichil est
q̄d ego queã melius dicere q̄ q̄
tu videris q̄ sanctũ q̄ sit ⁊ tole
rabile omnibus libris equidẽ ⁊
probatissimus bellũ inducere et
cum nullo illoꝝ facere ·

Antho

Scio quidẽ videri non tolerabile
ac pene sacrilegũ libris iam vsu
probatis nõ acquiescere · Sed
te nõ fugit plerosq; solere inter
se illos non conuenire diuersas
sentencias defendere ac paucissi
mos eẽ quoꝝ auctoritas maior
est q̄ vt eorum dicta veniant in
questionẽ Atq; in ceteris quidẽ
rebus fere non repugno scripto
ribus modo hunc modo illũ pro
babiliora dicere existimãs · In
hac autem de qua tecum loqui
instituo pace tua et alioꝝ dictũ
sit nemini assencior · Nã quid
de alijs dicam cum boecius ipse
cui in explicanda hac questione
datur ab omnibꝫ palma quod
susceperit implere non possit sed
ad quasdã res confugiat ymma
ginarias et amenticias · Ait eñ

deum per intelligenciā que supra racionē est et per eternitatē oīa scire omniaq; habere presencia. At ego ad agnicionē intelligencie et eternitatis qui racionalis sum et nichil extra tempus agnosco aspirare qui possum. Nec quidem bociū ipsum suspicor intellexisse si modo vera sunt que dicit qd non credo. Non eīn verū dicere censendus ē cuius oracionē nec ipse nec alius intelligit. Itaq; cū recte hanc disputacionē introduxisset nō recte eā executus est. in quo si meā sentis gratulabor sentencie mee. sin minus pro tua humanitate nō grauaberis qd ille obscure locutus est illud tu lucidius eloqui. Utroq; autem modo aperies michi sentenciam tuam.

Laurencius

Vide q̄ equa postules qui iubes me vel dampnando vel emendādo boecio contumeliā facere.

Anthonius

Numqd tu vocas ɔtumeliā verā de altero sentēciā ferre? vel eiusdē obscuri⁹ dicta apcius interpretari?

Laurencius

Atq; odiosū est hoc in magnos viros facere.

Anthonius

Odiosius certe non monstrare viā erranti vt ɛ mor[...]res ocāti.

Laurencius

Quid si viam ignoro?

Anthonius

Istud ē nolentis monstrare viā dicere viam ignoro. Quarē noli recusare iudiciū tuum aperire.

Laurencius

Quid si dicam tecum sen[...] boecio? tecumq; illum non intelligere. nec aliqd preterea habere quo hanc questionē explicem.

Anthonius

Si hoc vere dicis non ita vecors sum vt abs te plus petam q̄ p̄stare potes. Sed caue ne parū sis functus officio amici si erga me fastidiosū te ɛ mēdacē p̄beas

Laurencius

Quid istuc est quod tibi expli cari p̄stulas? [...]ijs temporib[...]

Anth[...] aliquid [...]

Numqd p̄sciēcia dei o[...] liberta ti arbitrij. Et an de hac vere questione boecius disputauerit.

Laurencius

De boecio postea vidē. q̄ si ego ti hac satisfecēo spōsiōē; facias

Anthonius

Quam tandem spōnsionē?

Laurencius

Ut si te laute accepo in h⁹ p̄ndio ne iterū velis accipi in cena.

Anthonius

Qd mihi prandiū aut quā cenā p̄dicas? non eīn intelligo.

Laurencius

Ut sis contentus hac una ques
tione discussa nec alteram prete
..a adicias

Anthonius

... oro nõ
... n sic

... vel illum ir...
terum p...

... ...

... usare & al
... terum
... cie

... ti
... d
... e pre
... nd
... ta si
... no

... hunc nos
... idest necess
iuda... ... ari nisi c... ...
deũ ... prouidencia ...
Hoc cum ita sit nimirũ en
dum est humanum genu n
habere in sua potestate ...
libertatem nec de malis ...
loquor. Nam vt hiis nec
malefacere ita bonis ... com
ben... Si boni tamen mali ...
di sunt qui arbitrio car...
eorum actiones existimand...
atq; secus qu... e necessaria
... Atq; hic quid ia...
quens sit vt tu ipse vidi
deum vel hunc iusti cie ...

... causa ... al
Tu vero non modo quer...
in medi protulisti sed cã l...
quoq; ... es. Ais deũ
disse iudam preuaricaturũ f...
Nunquid ideo ad preuarican
induxit. non video causam cum
deus presciisset aliquid faciendũ
vt id facias nulla necessitas est
qua voluntate id facio. qd autẽ
volun... hoc nescit eẽ nccariũ

Anthonius

... expectare vt tibi tã facile
dem manus aut terga vertam
sine sudore & sanguine

Laurencius

Magn ... agrederer
pro ... ato me
d

men

Ad si vo
sciqu
a

... profecto diceres ali ... en pre
... facit vt idē fit. Atqui ... et illud
... igenium tuum non di
... aliquid esse quia scias
... se. veluti scis nunc diem
esse. nūquid quia hoc scis ideo
ē dies: an econtra quia dies est
ideo scis diem esse.

Anthonius

Perge vero.

Laurencius

Eadem racio est de preter...
N... iam octo horis noct...

Quomodo ergo ignorare potest
ille actionem si nouit voluntate

tem fuisse quia nox fuit. Atque
vt propius veniam prescius fu...
per octo horas noct...
ne et erit: minime. se...
erit ...

q

... aum ...
... q3 in h...
non ide... ... nisse
quia hoc est a ... fu...
... alia racio est de futuro q6
... iabile est. nec pro certo scir...
... st quod incertum est. ...
... te deum fraudemus prescien...
fateamur certum ... que ...
... tuum est: et ob id necessariū
est q nos liber...
... tet. Neq3 est q dicas id ...
do significabas. non ...
... 3 preuiderit futur... ita ...
i esse finistrū ...

Anthonius ... non ...
... ego aliud dixi ...

Laurencius

Jem aius pulchre ad pugnam ... venisti. Sz animad ... eius vter decipiat ego an ... misterioe ... inquis ... ipa ... satis hec ... sponsione ecesse facio nullam abs ... esse ... necessitati ꝑ nature sed voluntati sed potencie ... deum non posse peccare ... posse mori non posse relin ... sapienciā suam infirmita ... potencie ac ta preciatis. Sic nō posse futura ... ꝑ ille ... sapi iudam prevaricaturū ... foze impossibile ... tribuū ... taqꝫ non ... que euē tura sunt deum non posse non ... Atqꝫ vt id qd dixi auctoritate ꝯfirmē. Iheronim⁹ in iheremia idem eisdem verbis dixit inquiens. Non enī ex eo quod deus scit. aliquid futurū esse ideo futurū est sed quia futurū est deus non ... quasi prescius fu turi ... ad id quod ... respondeās prescencia et ... nō eē ideo ... Quero igitur nū ...

Anthonius

estatem vo predictum ... Sed tumpnū hiems post hiemem ver post ver estas

Anthonius

Naturalia sunt ista et eundem cursū semper currencia. ego autē loquor de voluntarijs

Laurencius

Quid ais ... possunt ne a deo ... illis necessitate ... vt foze hodie pluat aut thesaurū inue niam concedis ne hoc sine vlla necessitate posse presciri.

Anthonius

Quid ni concedā. putas ne ita ... de deo.

Laurencius

Vide ne male sencias cum dicas bene sentiē Nam si hoc ꝯcedis cur dubitas de volūtarijs vtra qꝫ enim in vtramlibet partem cadere possunt

Anthonius

Non ita res est. illa namqꝫ foz tuita suā qꝺā naturā sequunē Ideoqꝫ et medici et naute et agri cole solent multa prouidere cū ex antecedentibꝰ colligāt seque cia qꝺ in voluntarijs fieri non potest Vaticinare tu vtrum ego pedem priorem moueā vtrumli bet dixeris mentitus eris cum al ... motus sum ... si ponitur ... prescitū est ꝯsequens ē pscienciā

facio non lib[illegible] e non licet ho
ꝭ necess[illegible] hec tamen nō loqui
sic [illegible]cipere quidē potest. Quis
[illegible] se inuestigare posse
Hoc est qd pꝰq; illō michi dili
affecte volui[illegible] non eodē modo
fabule [illegible]bitriū impedirī volūtate
tam nos sciencia. nam voluntas
ac potencia [illegible]dentē causam que
parare apoll[illegible] sapienciā dei. [illegible]
vno deo ob[illegible]o reperiatur.
id obtinebit [illegible]omius
suam certā na[illegible]
to quidē creano[illegible]
mia. altero autē sap[illegible]
reat prouidenciā no[illegible] telli
necessitatis. sed [illegible]emēcio
ad voluntatē d[illegible] posse deo pla
[illegible]ecius aq; hoc vult
Si iterū in [illegible]ssem[illegible]mus solū
puteū vnde [illegible]us tonus est au
bitacio hec est illi que [illegible]ferret
a me prolata est. ibi neces[illegible]iter
asscribebat presciencie dei hic [illegible]
luntati. aut qd interest quo[illegible]
arbitriū tollas. a pñciencia tolli
illō tu quidē negas. [illegible]s a volū
tate ex q questio in id[illegible] reciderit.

Lauren[illegible]

Ego ne aio tolli arbitriū [illegible] tollo
voluntate dei?

Anthonius

An non consequens est nisi tol
las ambiguitatem?

Laurencius

ob culpā pmi pe[illegible] allatum
vel lutea [illegible] poematibꝰ stu
[illegible] Lau[illegible] nus ipenderim. [illegible]
[illegible]go quidē n[illegible] soluciaq; dictionē
[illegible] adsūt[illegible]. Cū animaduerteris
[illegible] qd [illegible]iligencius rei de qua scri
te. tati[illegible] intencionem. non
[illegible] niseret. nec hor[illegible] sed vltro
[illegible]nitā eē q si ergo ppt [illegible]uod egi
ignoracōe; et multaꝝ [illegible]
caritate dei angeli nō refugescūt
a ministeriī ordine nō recedūt bti
tudinē suā ppterea iminui non
putāt. Nos ob hāc ipa; causam
s fide a spe a caritate decidemus
et qsi ab ipatore desistemꝰ. Et si
sapientibꝰ viris eciā sīi vōe ppt
[illegible]ctoritatē fidē habemꝰ rōo c ē
alteri vero existimari possunt [illegible]
sa que ab oculis relegata qd cō
tumelio sius est q si lutea forēt
omnem obsceniratē columenq;
suscipiūt. Ideoq; flebilior illoꝝ
dāpnacio est q hoim. Polꝰ em
ꝯtumelie aurū accipit ex q facti
sūt angeli q argentū ex q fact
sūt homines si fedi tate ipleat.
no[illegible]are in adam nō est materia
argentea imutata aut si mauis
dicere lutea sed eadem remansit
que antea fuit. itaq; qualis in
[illegible] fuit talis in nobis est. An nō
appolu[illegible]lus ex eadem materia
ab ipsis pcē ap[illegible]quidem vas in
[illegible]tumeliam

Anthon[illegible]

ae dicentis . Cum
ut aliqd
sedm
...netet
ed ex vocāte
. seruiat minori
h dilexi.
. Quid
quid iniqui
bsit. Moysi
cui misereor
testabo cuius
non volētis neq;
miserentis dei est
criptura pharaoni qr
excitaui te vt ostendā
meā et annūcietur
in vniuersa terra
seretur et quē
itaq; mihi
aut. voluntati
s resistet. O homo qui
qui respondeas deo. nūquid
dicit figmentum ei qui se finxit
uid me fecisti sic. An nō habet
potestatē figulus luti ex eadem
massa facere aliud quidem vas
in honorē aliud in contumeliā.
quasi nimio splen
sapiētie oculos pstrīgente
exclamat O altitudo diuiciarū
sapiencie et sciencie dei quā incom
prehensibilia sunt iudicia eius
Quod si ille vas electionis et qui
in terciū vsq; celū raptus audiuit

...nem . An non le
...auli de duobus filiis

acchana verba q
nimi loo
sed
tandē q
et assequi s
genere aduerte:
liberū arb
dei ⁊ pre.
habet ante
sita est apud
quidē aut ille
misereat vt
optimus dignit.
duci⁹ atq; aliter s
nisi illū absolute
pſciencia autē non est
nec vlla omnino
tatis causa. Nō
hoc prescisci
Nos potuēs
quonā
ferēs arbitrij libertatē
autē si non esset possibile a
euenire q̄ prescitū est. Nūc p
nullā necessitatē affert nec p
uat nos libertate arbitrij hunc
indurans illū miserans cū sapiē
tissime ac sanctissime illd agat
Cui⁹ cause racionē in qu
chano q̄si eratio absc͞odita
cauit. Neq; dissimulauerī quo
dā ausos hāc racionē inquirē di
centes. q̄ obdurantē ⁊ reprobātē
eos ſm iusticiā obdurari ⁊ repro
bari. esse eñi nos ex massa illa

ait pau
lutea fieri
honorem aliud in

Reliquos scio. Vn est vas honoris

Flagicioꝝ suoꝝ ista materia factū pariter et scripta. at me dastra aut vides accusatoris. Statum laborem nostrum. timeantis sunt faciles eciā aliqui itēfere is Sed age accusent atq; quippe vt libet. Qs creare viderentur hs q̄ flocco disputabāt apponēt ā os numer celū atq; illud scandere ne dicam rescindere volētes quasi superbi ac temerarii gigā tes a potenti brachio dei in terrā precipitati sunt atq; in inferno vt tipheus in sicilia consepulti quoꝝ in primis fuit aristoteles in quo deus optimus maxim? maximā superbiā ac temeritatem non fit plurimi eū ex nobis obdurantur. Quare omnes qui in christi morte baptisati sunt ab illo peccato originali et ab illa morte liberati sunt. Sed eorum aliquī misericordiā consequuntur non sufficiēte baptismo. aliqui non secus obdurantur q̄ adam et angeli obdurati sūt. Respondeat igitur qui velit cur hūc induret et illius miseret. et angelū poci? q̄ hoīem confitebor si modo hec angelis nota sūt qd tamen nō credo cum paulo qd vide quā tū illi tribuā nota non fuit. Qua propter si angeli qui semper faciē dei vident hec nesciūt q̄ tandem nostra temeritas ē omnino ea scire velle. Sed anteaq̄ proe mius aliquid de boecio dicam?.

Anthonius

Oportuere de ipō fecisti mēcionē quippe illo meum aio agebā qui se sperauit hoc scire et alios docere posse. non eadē via qua paulus sed eodē tamē tendens.

Laurencius

Superbis deus resistit et humilibus dat graciā. Laurencius ... aggressus ... tendit nec viā ... inierat.

Anthonius

... facies. Laurencius

Que dicere quem est qd ego dicere volebam. q̄ primū paul? ait Non ... nec currentis hominis sed miserentis dei. Boecius vero in tota disputacione colligit non quidem volentis sed te non prouidentis dei sed volentis et currentis hominis. Deinde non satis est disputare de prouidencia dei nisi eciam dicatur de voluntate qd ne multa dicā ex facto tuo probari potest qui non contentus prima questione explicata de proxima quoq; querendū putasti.

Anthonius

Cum penitus racões tuas ostendo verissimā sentenciā de boecio

ꝑtulisti a ĩ ne ite q̄ꝺ᷑ appellare
ꝺ᷑ēt ... ncius
... ꝑt ho
mo ... aſce
re ... Cũ
ir ... Anthonius ... at
... coꝛo opere
... ulla vſ q̄ꝫ ꝺe religiõe
ma... ꝺe ꝑceptis aꝺ vitã beatã
pꝺucenti b⁹ nulla ꝺe xp̄o menci
ac pene ſignificat

Ant[illegible]

Opinoꝛ q̄ꝫ vehe...
tatoꝛ philoſophie ...

Laurencius

Optie opinaris ac potꝰ ...
gis· nã epiſtio nullũ vehe
tē phie aꝺiutatoꝛe
cere· Iꝺeoq̄ꝫ b... lonē pro
auſtro ſecẽs ... oneratã
vino non poꝛtũ patrie inuenit ſꝫ
in barbaras oꝛas atq̄ꝫ in pere
grina litoꝛa impegit·

Anthonius

Probas michi oĩa que ꝺicis·

Laurencius

Aꝺ peroracõem igit᷑ veniamꝰ· aliq
mõ finē faciamꝰ· Cũ tibi ꝺe p̄ſci
encia ꝺe voluntate ꝺei ꝺe boecio
querenti vt meoꝛ ſatiſfeceꝛĩ: hoc
qꝺ reliquũ eſt exhoꝛtanꝺi non
ꝺicenꝺi gratia ꝺicam·

Anthonius

Age vo nũq̄ꝫ exhoꝛtacio nõ oppoꝛ
tuna ã inutil᷑ fuit quã libent᷑ tibi

miracionē tibi foꝛte ...
q̄ꝫ qui conꝺenꝺi ...
ꝺia mea hacte...
...ſtã nũc ꝑm...
hi... vlecta...
boꝛ ... ꝺ...
volũ
tiꝰ n...
ag...

au...
ꝺei ꝟtus ⁊ ꝺei ſapiẽcia ſi habebiꝰ:
q̃ ait ſe oẽs ſaluos velle ⁊ moꝛtē
nolle pc̃coꝛis ſꝫ magis vt ꝯũta
⁊ viuat· Et ſi bonis hoĩb⁹ pecuniã
ſine ciroḡpho creꝺimꝰ a xp̄o in q̃
ꝺolꝰ inuẽtus nõ ẽ ciroḡphũ poſtu
labimꝰ: Et ſi amicis vitã ꝯmit
tiꝰ xp̄o ꝯmittē ñ auꝺebimꝰ: q̃ ꝓ
nr̃a ſalute vitã carnis ⁊ moꝛtem
crucis accepit· neſcimꝰ huiꝰ rei
cauſã qꝺ refert: fiꝺe ſtamꝰ ñ ꝓba
bilitate rõnũ· Sciẽ hᵒ multũ aꝺ
coꝛroboꝛacõez fiꝺei facẽt plꝰ hũi
litas ait ap̄lꝰ· Nõ alta ſapiẽtes
ſꝫ hũilib⁹ ꝯſenciẽtes· ſcĩa ꝺiuioꝝ
vtil᷑ ẽ: vtilioꝛ caritas· Dic᷑ eñ iꝺē
ap̄lꝰ· ſcĩa iflat· caritas aũt eꝺificat

Reliquos vero qui consciencia
flagiciorum suorum acti dicta omnium
pariter et scripta in se iaci suspi
cantur · video et accusaturos suscep
tum laborem nostrum · et vt ad tim⁹
sunt faciles eciam aliquando irrisores se
Sed age accusent atque [illegible] qui ne
vt libet · quos occare viderentur de
quo flocco disputabant apponentes
os [illegible] celum atque illud scan
dere ne dicam rescindere volentes
quasi superbi ac temerarij gigan
tes a potenti brachio dei in terram
precipitati sunt atque in inferno
vt tipheus in sicilia consepulti
quorum in primis fuit aristoteles
in quo deus optimus maxim⁹
maximam superbiam ac temeritatem
tum ipsius aristotelis tum ipsorum
philosophorum patefecit atque adeo damp
nauit · Nam cum non posset euripi
naturam inuestigare se in profun
dum illius precipitans demersus
est prius tamen testatus elogio
greco

Hoc est quoniam aristoteles non cepit
euripum euripus capiet aristote
lem · quo quid superbius aut furi
osi⁹ aut quomodo potuit deus
ingenium illi⁹ ceterorumque similium
magis aperto iudicio condempnare
quam vt permitteret illum ex sciencie

immoderata cupidi[illegible] in rabiem
verti · et [illegible] ubi conse
querentur atque eterna [illegible] quam se
mutu alteris prestent qui [illegible]
[illegible]on desipit ille iudicio me[illegible]
bi insanit ::

namque [illegible] pistola Maphei veg[illegible]
interest quam sentiet huius veritatis
enim modo magnificencius de deo
sentimus · Unde scriptum est · Su
perbis deus resistit · humilibus
autem dat graciam · Hanc vt adipisci
[illegible]stione quod ad
me [illegible] amplius [illegible]osus non
ero ne maiestatem dei [illegible]
obscurer a lumine quod item spero tu
facies Hec habui pro exhortacione
que dicerem que feci nota vt te et
istos animarem quam vt mee animi
persuasionem ostenderem ·

Anthonius

Ista vero exhortacio et animum [illegible]
optime persuasum ostendit · et
nostros vt pro alijs responderam
vehementissime animauit · Ceterum
hanc disputacionem quam inter
nos habuim⁹ nonne mandabis
literis et in commentarium rediges ?

Laurencius

Probe admones · Faciamus hu
ius rei ceteros iudices · si bona est
participes · Et ante omnia ad episcopum
aerdensem disputacionem hanc
scriptam vt ais in commentarium re
dactam mittamus · cuius iudicio

Explicit.

Laurencij vallensis ... de ... disputationum ... de ... arbitrio ... dialogus ...

Mafei vegij laudunensi in elegantissimū de alithia et philaliche dialogū prefacio epistolaris

Mafeus vegius eustachio fratri salutē. Cum repeterem nuper animo eustachi frater id quod sepius soleo tam perversos in omni mortaliū statu corruptosq; vivendi mores: attēderemq; nichil non plenū fraudis et improbitatis: aggressus sum nouā breuemq; et vt puto non iniocundam ingenij lugubracionem Que etsi primo conspectu ad-

a...
am...
tamē
bendum ...
modo nō admirabe...
eciam qualecumq; est ...
mus approbabis. ...um nec in primis ab poete officio discessimus. qd per sese satis scripcio ista atq; aperte manifestat. nec licet poema ediderimus potuimus facile opus dialogo contextum qd presertim neq; tragicum neq; satis comicum est astricti oribus numeris explicare. Qd si quibusdam fortasse videbitur oracio nostra mordacior qȝ vt ego soleam: vel delicata multorum ingenia paciantur: rogatos eos velim vt racionem animi nrī equanimius suscipientes existiment non tam me omniū hominū qȝ humanoꝝ omniū statuū vitam coarguisse. putētq; non ita dāpnasse me mortales scelerum suoꝝ vt non aliquos tamen ex singulis eoꝝ statibus credam bene frugi boneq; mentis semper extitisse. Hos ego si qui sint temporibus nostris nō dubito pro ɔstācia virtutis sue libello meo esse congratulaturos

Reliquos vero qui consciencia flagiciorum suorum acti dicta omnium pariter et scripta in se iaci suspicantur. video et accusaturos susceptum laborem nostrum. et vt ad risum sunt faciles eciam aliquos irrisuros. Sed age accusent atque irrideant vt libet. quos certe minoris pendo quam floccos indumenti mei. Te autem germane carissime cuius egregiam virtutem et cum virtute mixtum litterarum amorem ac studium intelligo persuasi michi non postremum fore qui scriptiunculae nostre congratulatum ires. Quem quoniam ita persuasi dignum eciam duxi insuper cui eam debito quasi quodam iure dedicarem. Veritatem igitur nostram ita vulneratam atque cruentatam vti descripsimus tibi mitto tamquam ydoneo hospiti. tu ipsam et amice et humaniter suscipito tractatoque non secus ac alter philalithes. Proficiscitur sane quidem ea ad te perlibenter. Nam cum sciscitanti illi multum mores tuos integritatemque vite commendassem. exiliit statim gaudio. et pre desiderio quo te visendi correpta est ocius euolauit. Donant alii germanos suos auro et gemmis preciosaque supellectili. ego te bonis disciplinis. claris moribus rectisque viuendi exemplis semper ornare studui. quod et itidem facio in presencia. Sed cum fluxa illa et momentanea: hec vero stabilia atque eterna sint. quantum altera alteris prestent qui ignorat non desipit ille iudicio meo sed insanit:.

Explicit epistola Maphei vegii laudunensis. Dialogus veritatis et philalithis ad eustachium fratrem incipit feliciter:.

Philalithes

Que nam es tu mortalium. que per vasta hec moncium inaccessaque aliis vagaris loca?

Veritas

Parce me mortalem appellare. quam diuino magis ex semine procreata sum

Philalithes

Diuinum est ne numen tibi?

Veritas

Vtique.

Philalithes

Que nam ergo tu celestium es? dic michi.

Veritas

Etsi mille iterum michi ingruant tormenta numquam tamen meum subticebo nomen.

Philalithes

Quid tormenta narras. aut quid est quod propter me extimescas. quam ledere neque sciui quempiam vmquam neque plane volui. effare age nomen tuum

Alithiā grai veritatem me latini vocant.

Philalithes

Tu ne veritas filia tēporis?

Veritas

Illa ipa sū. ꝫ alio tn̄ ex pēte certa

Philalithes

Audiueram equidem quosdam credentes te ex tēpore genitam.

Veritas

Audire potuisti facile. fuerūt enim certo qui ita crediderūt. neqꝫ inepta fuit eoꝝ racio credēdi. Nā cū sub aperto semper aere degā neqꝫ tegar vnq̄ꝫ latebrisqꝫ vnq̄ꝫ vllis obcludar. si tegi tamē aut obcludi per vim forte ꝯtingat: tanta sū haꝝ quas cernis alarū pernicitate tantaqꝫ corpis agilitate et aptitudīe: vt nequbi multū latere a nulloqꝫ diucius celari possim. Que proinde et nuda sū semp vt vides. et nullo vnq̄ꝫ amictu ꝯtecta. qua ducti illi racōe que veri satis similis esse videt̄ putauerūt me eo patre generatā quū oīa q̄ꝫtumcūqꝫ occultissime agant̄ detegit aliqñ atqꝫ manifestat. Verū vt indubitatū patrē meū intelligas. audistin vnq̄ꝫ magnū olimpi rectorē ex cerebro genuisse sapienciā illā quā vocant pallada. hec mihi soror. ille michi parens. edita sū ego eodē partu. eodē semine. tātaqꝫ est duaꝝ soroꝝ inter nos volēdi ac senciēdi paritas. tāta vultus facieiqꝫ similitudo vt vtrāqꝫ videns dicas in nobis nichil preter nominū appellacionē differre.

Philalithes

O faustū hunc michi diē melioreqꝫ lapillo numerandū quo tādē videre te michi ꝯtigit. Cuius videndi incredibili iā diu desiderio flagrabā ꝓpereqꝫ tabescebam. per quas te nō quesiui vrbes. per quos non vicos et opida. quibus non anxius erraui siluis. dū te querito? quibus non montibus quibus non inuijs et vastis locis. vt quā te vnā aīo menteqꝫ gerebā intueri saltē aliqñ possem? O letū me hodie et perbeatū. quia quā non inueni quesitā tociens repire tandē insperatus casus dedit Sed tu dic agnoscis ne me?

Veritas

Haud agnosco te.

Philalithes

Tuum ne philalithen quo non est alter amancior tui?

Veritas

Tu ne philalithes meus?

Philalithes

Philalithes.

Veritas

Quaꝫ poptatum te offers michi q̄ꝫ te non minore vidēdi desiderio quesiui vbiqꝫ gencium?

Quociens inuocaui nomẽ tuũ atq; inclamaui? Putaueram te ciuitates colere. frequentem esse inter conuentus hominũ. sperauerã tibi magnũ esse ac celebre nomen in populis. Sed quibus nunc te video errantẽ in asperis atq; desertis locis. squalore obsitũ. horridulũ veste. sordidulũ pallidulũ. incomptũ. solivagũ. incognitũ. despectũ? Quid mirũ si nusquam tibi dũ vbiq; te vocarẽ exaudiebar. O letam me non minus hodie et perbeatã cui vocatũ te antea tociens post longa tamẽ mala mea inopinatus hic dies atq; letus optulit. Sz cur edissere michi tam incultus es. et veste lacera squalidus et abiectus. cur hec habitas que prehorrore fere eciã loca refugerẽt.

Philalithes

Edisseram tibi vt libet. Sed in primis quando quidẽ miserabilior tua condicio videtur expone michi cur tantis tu confecta vulneribus tantoq; sis cruore conspersa atq; fedata cuius olim tam eximiã esse formã acceperã atq; liberalẽ. cuius ex ore candidiorem sole eciã splendorẽ scintillare predicabant. Cuius frons neq; hilarior neq; tristior. cuius aspectus neq; deiectus humilius neq; profusus licencius. neq; euectus alcius. sed reuerenda quedam et formidabili quasi maiestate conditus ferebatur. Vbi nũc decor ille lõge letus longeq; charites eciã ipsas exsuperãs. Vbi nunc tanta illa forme dignitas simulachris eciã omnibus emẽdacior. Vbi nunc venustas oris et elegancia. Vbi capillorum rutilacio. candor corporis. honor oculorum et gracia. Cur immutata nũc omnia deformata. conspurcata. coinquinata. Qui nã dic michi ita te vndiq; confoderunt. confossamq; ita crudeliter affecerĩt vt nullam videam sine vulnere sineq; cruore vel minimã corporis partem.

Veritas

Longum factura essem sermonẽ si malorum meorum seriem omnem explicare vellem. quod ad auctores tamẽ pertinet. possem eos breui verbo tibi significare mortales scilicet a quibus tam dirum in modũ vulnerata atq; cruẽtata sũ

Philalithes

Mortales ergo tantorum tibi malorum auctores?

Veritas

Mortales.

Philalithes

Quasi diuinabã. Nam eorum improbitas satis michi ac super manifesta est. Quos eciam pre

infinita scelerum suoꝝ turba ita sum aspernatus · ita dedignatus vt non modo a domestica eorū consuetudine sed ab aspectu in super me prorsus abstulerim · sa cius ducens mihi existimansq; dulcius in hijs vastis solitudi nibus vitam agere cum hac vili et trita veste cum tuguriolo vel minimo quo ventos arceam · ca pere tenues cibos · limphas habe re in delicijs: ꝗ̄ summa cum oīm diuiciaꝝ atq; dignitatum afflu encia versare in tot portenta fla gicioꝝ: quibus ad summū vsq; oīa referta sunt mortaliū tecta · Que cum neq; oculis conspicere neq; cogitacione prope sustinere possim: id factū est cuius causam a me querebas: vt tam maestus et squalidus elegerim hec horrē cia magis loca inhabitare · Sed tu oro enarra michi atq; a prin cipio repete causas maloꝝ tuorū quas vti magna cum attencio ne ita grauiter non sine dolore au ditturus sum ·

Veritas

Accepisti ne vnq̄ꝫ vllas celestes ꝟgīes ab optīo maximoq; parente meo ad mortales demissas fuisse?

Philalithes

Docere cupio intelligere ·

Veritas

Demissa iam pridem concordia · demissa pax · demissa iusticia · et itē pudicicia · demisse innumera biles alie eximia specie candēti q; pudore virgīes · Despecte vo a mortalibꝰ oēs · ludificate · ꝓfu gate · ⁊ per totū orbem turpitꝫ ex agitate · ac demū vī venerāt re gresse sūt · Demisit me postremo amātissimꝰ mortaliū parēs meꝰ ratus ꝓpter maiorē quā pre fero vultus mei reuerenciā ⁊ dignita tē: non tam graues mō me iniu rias accepturā: sed honori insup magno ac veneracōi apud illos futurā · Et si q̄d erat quo ꝓpter me aīo angerer · id vnū erat ex cellēcia forme corpisq; nuditas que cū cogebāt obscuras atq; in puras aliq̄ꝝ si q̄s offendissē ma nus vereri · Qua; vero longe co gitacionē euentus fefellit · ꝗ̄ lō ge crudelitatis magis ꝗ̄ obsce nitatis facinora extimescenda erāt? Que tot ac tāta quidē susti nui: vt cū audieris pre inmanitate vix illa tibi credibilia videant̄ ·

Philalithes

Ni fallor equidē intelligere vide or precipuos inter ceteros mor tales tanti sceleris reos ·

Veritas

Quos?

Philalithes

Circulatores et vanos quosdā nouarum arcium ostentatores

qui vel fucatis herbaꝝ ꝯcinna-
cionibus. vel fictaꝝ ymaginum
gesticulacionibꝰ illudunt maxi
me rudi popello. quibus nichil ē
veritate alienum magis atq; in
cognitum.

Veritas

Parum vel nichil habeo q̄ istos
accusem. Nam ludunt magis
ꝙ̄ ledunt eoꝝ artes.

Philalithes

Mimi ergo te leserunt ⁊ histri
ones. Qui quos volūt hominū
gestus et voces ipsi effingere et
mentiri possunt.

Veritas

Et hij minus ꝙ̄ superiores. Nā
offendunt neminem vmq̄. de
lectant autem quemq; iocis et
salibus suis.

Philalithes

At credo manus tibi intulerint
qui impostura faciunt conantes
vim nature inferre. dum ignobi
liores metalloꝝ materias in pre
ciosiores vertere atq; adulterare
variis artibus suis contendūt
vt vel ditescant magis vel que
non prosunt supsticioso quodā
studio magis inuestigent.

Veritas

Deplorandā sūt aliunde grauiꝰ
vulnera mea. ꝙ̄ ꝙ̄ ⁊ non nichil
fateor me leserint hij impostorēs
Sed puniuntur satis stulticia
sua. Nam delusi tandē impositi
q; suis per semet imposicionibꝰ
redigi solēt ad sūmā calamitatē

Philalithes

Leserūt te ne forsitan auspices
⁊ astrologi ceteri q; qui diuina
cionē aliquā profitentur. Qui
varios vite mortisq; euentus
prenunciantes tunc falluntur
maxime cū certius veriusq; ven
turum aliquid se intellexisse ar
bitrantur.

Veritas

Neq; hoꝝ vllam in me iniuriā
queror. Nam quo absconditā
magis futuraꝝ rerum racionem
aperire atq; notā possint efficere
elaborant plurimū et insudant.
Qui si minus qđ conati sūt ex
equuntur ascribendū id magis
est debilioribus ingenij neruis
ac viribus ꝙ̄ prauitati vlli et
malignitati.

Philalithes

At cogor eciam de philosophis
male suspicari. Qui cū abstrusa
queq; nature scrutari mouumq;
raciones fundare contendant:
tot contrarias inter se excitant
lites explicitasq; nondū concer
taciones vt nulli adhuc certa
eorū que tradunt veritatis via
pateat.

Veritas

Innocētissimas ⁊ hij quoq; ab

iniuria mea manꝰ habent. Qui etsi falsa opinātes sepius magnis irretiantur erroribus. inuestigandi tamen veri vna omniū ac par est intencio. ad qḋ pro suo quisqꝫ capiu diuersa ducit opinionum via.

Philalithes

Quid tandem restant qui tantis te affecerint malis nisi guerraꝝ inepciarumqꝫ pleni logici? qui mendacijs semper ⁊ cauillacionibus certantes: nunc currētes sedere. nunc sedentes currere credi volunt. atqꝫ tunc homines asinos. nūc asinos risibiles garriendo astruere conantur.

Veritas

Haud istud quidem dixeris. nā precipui ipsi ante omnes quos memorasti veri cultores sūt. Cuius querendi indagādiqꝫ gracia proponunt tales quasi quosdā ambiciunculas deliramentorūqꝫ ymagines. Sed solida est eorū vis atqꝫ arguta: neqꝫ guerraꝝ vt inquis ac inepciarū plena.

Philalithes

Credo omnia vt narras. nā nūc in mentē veniūt certissimi oībus qꝫ notissimi hostes ac inimici tui

Veritas

Et qui nam dic obsecro?

Philalithes

Quis nesciat poetas confictis nescio quibus nugis ac fabulaꝝ portētis totū orbem impleuisse?

Veritas

Que indigna audio?

Philalithes

Cur indigna?

Veritas

Nam nullū est mortaliū genus a quo magis q̄ ab hijs venerata. aucta. illustrataqꝫ sim.

Philalithes

Cur ergo vulgo fertur poetas omnia fingere et ementiri?

Veritas

Cur ⁊ multa alia vulgo feruntur vana stulta mendaciaqꝫ hijs quorū poetas insimulant? qui cum corticē reꝝ vt aiūt tantū intelligāt ea eciā tantū dijudicāt q̄ oculis exterius apparēcia intuentur. Sꝫ ad cognoscendas magnas arduasqꝫ res oportꝫ latētes celatasqꝫ eorum que dicuntur raciones intro speculari. pensareqꝫ vim omniū castigato lōge ac perpenso examine iudicij. ad qḋ penetrandum nulla hebetis et crassi vulgi vis q̄tumlibet magna et acris sufficere potest.

Philalithes

Et quid in se habent poetarum carmina quod lateat verum. fidele. magnificum dignumqꝫ veneracione?

Veritas

Quicquid vel ad intelligendas
varias regū ac ꝓplorꝝ res gestas
pertinet·vel ad cognoscenda ar
chana nature morumqꝫ et vite
salubria instituta conducit· Nā
a nullius sapiencie professore
melius ꝙ̄ a poeta diuersorꝫ tpm
ac locorꝫ vices situs et gesta scri
buntur· Neqꝫ phi nature morū
qꝫ raciones melius· neqꝫ astro
nomi celi astrorūqꝫ vim ac me
atus doctius· neqꝫ musici vocū
numeros ⁊ concētus eleganciꝰ
neqꝫ ceterarū quiqꝫ suarꝫ arciū
precepta fidelius ꝙ̄ poete quod
idem ē ac factores appellati sūt·
Qua in re non pauci sepsos de
ceperunt·qui cum vix pinguem
quendā ac iudicio satis suo reso
nantē cancrē sillabarꝫ eciā debi-
tam ꝓporcionem versibus suis
expressserunt attamē se eliconis
aquas plenis faucibus hausisse
atqꝫ in summū pernasi cacumen
ascendisse arbitrati sunt· Et cū
cunctis in disciplinis cuiqꝫ sua
etsi mala placere videamus·
mirum tamen est ꝙ̄ in poeticis
maxime id vicio datum sit vt
ingenio quisqꝫ suo blandiatur
vt inepto ꝙ̄uis deferat carmini
suo ac tribuat multū·vt nemo
non musam suā ac veluti simia
gnatum suū carpendat laudet
atqꝫ intencius admiretur· At p

necessaria est ad instruendum
carmen longa rerū cognicio ⁊ lō
gaqꝫ auctorꝫ et quidē eruditorꝫ
lectio· longus ⁊ inundās quasi
quidā lrārꝫ fluuius qui habun-
danter suppeditet tanta que di
cenda poete incūbunt· Petēda
sūt peruestigandaqꝫ diligenter
nata queqꝫ et ꝓpria atqꝫ rebꝰ
suis ꝯgnata vocabula·a duocādē
sunt non plebee aut seruiles vt
ita dicā sentencie·sed q̄ a vulgi
fece segregate nitido quodā de
core ac venerabili sui maiestate
resplendeant· Sed preter hec
qꝫ maius restat opus ē grandi
et prompto atqꝫ acri ingenio·
qꝫ cogitaciones suas faciliter
exprimere·expolite ordiri·luci
lenter narrare queat·qꝫ verba
sentenciasqꝫ sciat artificiose ver
sare·varie distinguere·apte con
tinuare·qꝫ castigate ꝯcinnēter
qꝫ eloqui· moderari auribus·⁊
pro rei cuiusqꝫ dignitate subli-
miter presse·concitate·tempate
oīa prosequi possit· Que cūcta
qm̄ arduum ac difficillimū esse
qui est·ideo qui boni probatiqꝫ
poete extiterint raci quidem ad
fenicis instar in lucē prodierūt
Suntqꝫ corꝫ ingenia diuini ma
gis muneris ꝙ̄ humanarꝫ virtū
Qui cum tot ligati constrictiqꝫ
sint rocim ac mensurarꝫ legibꝰ

tot uocati a differendis varijs
rebus et disciplinis haud facile
illis esset omnia perpetuo felici
q; stilo complecti nisi ad iuuãte
instigante q; dei miro assensu ac
spiraculo atq; domestico contu-
bernio calescenteq; diuini spiri
tus igni quodam ac deflagran
te magis incendio. Quos idcir
co eciã furore repleri & debachã
te quasi quopiam profluuio spi
ritus arcu macatos futura sepius
predicere manifestum est. Nam
postq̃ dulcis illa flamma con-
caluit mox vilescere humana
propha vero fieri & sapere diuina
incipiunt. tum capitur mens cor
porei sui quasi ergastuli oblita
agiturq; tamq̃ celo uaga et libe
ra: fruiturq; delicijs eius prophã
no vulgo incognitis. quas etsi
non gustu certo at ymagine sal
tem & odore quodam cuius sua
uitudo facile nunq̃ explicari pos
set attingit. Proinde quoq;
licencior est causa poetarum qui
veluti reges atq; imperatores q̃s
volũt sibi licitorias leges rogãt
exempti a comuni qua ceteri co
arctantur gramatica simul & his
toria necessitate. Inde fit vt qui
liberiores eorum terminos ac fi
nes officijq; sui laxiores habe-
nas ignorant. mirentur accu-
sentq; tantam quam fingendi
queq; licenciam sibi vendica-
runt. Sed si intelligerent di-
uersum longe ab historicis cete
risq; scriptoribus eorum offici
um. cognoscerentq; diuinam
mentis ipsorum concitacionem
qua scilicet succensi magnoq;
quasi precipites impetu rapiun-
tur. non accusarent modo sed
commendarent insuper maxime
velatas quas ipsi intexunt figu
ras rerumq; figmenta. Nam
cum carmen non sine furore mẽ
tis diuinoq; afflatu exprimi
possit. occupatum haud esse con
uenit poetam in vulgaribus qui
busq; ac minutis rebus. sed ex
cellentem et cum deo fabulan-
tem atq; iocantem spiritum ne
cesse est liberum agi. et res ges-
tas non historici more cuius pe
destre magis ac seruile est offi
cium ita explicare vt sub instru
mento publico et fide testium
tabellionisq; auctoritate claudi
videantur. Verum sicut vatici-
nantes et apolline solent pleni
oportet rem quamq; ita vt est
veram expromere. expromptam
q; non tamen cum nuda et ru-
di simplicitate apertam osten-
tare. sed cum varijs decorisq;
velamentis tortuosisq; figura-
cionibus obliquisq; traductio
nibus inuoluere. at per dulces

ac per dulces fabulososq; quasi quosdam ambitus ꝛ ambages tradere magnatū rerū veritatē quo festiuiorē sic illustrata acquirat sermonis venustatem. ꝛ leporem cultumq; decencioꝛem. Festiuioꝛq; taliter ac decencioꝛ facta summis tantū ꝛ prestātibꝫ ingenijs perspecta īnotescat. crassis vero ꝛ deiectis q̄libus iners totum habunde statuat vulgus ignota penitus atq; abstrusa delitescat. Voluit siquidē poetarum tam preciosam supellectilē suam omnibꝫ passim nisi lectis et perfectis intractabilem atq; domesticam. Hinc est vnde inualuit aliquā vana ea quorundam inscitia qui cum tantū qđ oculis subiectū habeant intelligūt. ausi sunt mistico poetaꝝ artificio calumpniā inferre. mendaces eos et falsos appellantes propter blandas quas commentati sunt ꝛ prurientes fabulas. nescientes vero poetici officij modū. cuius non tam propriū est sanctis prodesse exēplis et institutis q̄ dulcibus insuper oblectare verborū inuolucris ꝛ figuris. quibus veritatem rerūq; magnitudinem non qđ falso ipsi putant obtenebrarunt aut diminuerunt. sed exornarunt magis digniorēq; ac relucencioꝛem reddiderūt.

Philalithes

Magna de poetis narras.

Veritas

Et que magna et que vera sunt narro.

Philalithes

Et que vera ego quoq; eē puto. Sed expone tu michi qui te ita cruentarunt.

Veritas

Exponam tibi ex oꝛdine. Quā primū enī iussu magni omniū parētis descendi ī terras libuit priusq̄ conuenirē moꝛtales inuisere inferna loca. Vbi q̄nto honore fuerī ab oībus illiꝰ regni incolis suscepta nudaq; a nudis ipsis hospitata non possem facile vllo sermone comprehendere. adeo me rigidus ꝛ inultus charon. adeo me seueri ꝛ duri iudices. ꝛ pluton ipse magnꝰ ceteriq; oēs perlibenter aduenientē viderūt visāq; admirati reueritiq; maxime ꝛ venerati sūt. Mox in moꝛtaliū vrbem iter arripui: credēs et maioꝛes longe honoꝛes assecuturam: ita me decepit vana credulitas. Tum primos offendi ingentes bellatoꝝ exercitus cum multis munitissimis ad expugnādas ciuitates telis ꝛ machīs

Philalithes

Nunc rem intelligo. Ipsi ergo illi suis te gladijs ꝛ hastis tam

atrociter confoderunt?

Veritas

Minime. Etsi enim infinita con-
tinue omittant flagicia. nunc
horum opes diripiant. nunc il
los afficiant vulneribus. nunc
alios iugulent. menciuntur ta
men nunquam.

Philalithes

Quo nam modo?

Veritas

Nam non minus impudencia
sunt eorum dicta quam facta. Qui cum
multa crudelissime rapacissime
que faciant non aliter tamen ac
fecerint se vel fecisse vel facturos
esse confitentur.

Philalithes

Probe. Sed qui te tandem dic
ita grauiter afflixerunt?

Veritas

Conspicata tum vastum pelagus
animo versare cepi terras ne pri
us an maria inuiserem. vicitque
sentencia vt ad minus frequen
tatas turbis vndas me conuer
terem. At vix illuc attigeram con
scenderamque naues: cum primum
tunc aculeos malorum mecum
experta conspexi ibi tantam sce
lerum omnium turpitudinem quan-
tam nisi hiis ego oculis hausis-
sem nullo vnquam modo ante per-
suaderi potuissem. Horrendum
dictu vidisses illico in me om-
nes impetu facto correptis totam
flagellare mali rudentibus: qui-
bus certe contusaque grauiter mi
chi scapule nigrorem adhuc su
um atque liuorem aperte testan
tur. Tum ferire gubernaculis.
clauis. antemnis. arpagoni
bus. tonsillis. remis. contis. an
choris. Tum iacere trocleas.
portisculos. suppara. artemones
scalas. parastatas. transtra. ta
bulata. amplustra. summaque eci
am mali carthesia. Atque hiis
ego ita primis malis pulsata:
cruoreque non modico conspersa.
proripui me inde ocius peciique
terras. Tum ibi statim aspicio
latam et apricam planiciem. pa
tentes campos. saltus. vineas.
prata. cetos. insudantesque longo
ope indomitos agricolas. Quos
etsi olim astrea dum ab morta
libus itidem emigrasset postre-
mo loco inuiserit: primo tamen
ego conuenire statui propter ru
diorem simplicioremque ipsorum
naturam. rata et proinde huma
niores obsequencioresque erga
me illos futuros esse. Concessi
itaque illuc contemplataque eorum
mores vidi que videre dolui.
furta. rapinas. insultus. auda-
ciam. plurimaque alia et grauis-
sima scelera. Vix autem eos dul
citer amiceque salutaueram: cum

cum stimulis primo ac si bos illis visa essem me pungere. dehinc sciuas. buris. vomeres. aratra dentes. iuga. rastros. hirpicesque dentatos in me mittere aggressi sunt. Putatorias eciam falces. messoriasque ac fenarias. tum percutere me acriter cilindris. panniculis. tribulis. vannis. ventilabris. tum ligonibus. bipaliis. sarculis. bidentibus. rutris fustinis. runconibus. qualis.

Discessi ab eis tandem immaniter vulnerata et in urbes tamquam tutissimum in diversorium saluberrimumque malorum meorum levamen confugi. Cogitans primo quidnam ex omnibus qui urbes colerent modestiores essent atque sanctiores in animum induxi sacerdotes. Primum iter itaque fuit mihi ad templa arasque magnorum celitum. Speculataque itidem ibi diligenter mores habitusque sacerdotales. delectata sum certe primo eorum congressu. Nam decens suus erat habitus pariter et incessus. Deinde invocatum sepius dei adiutorio vel pro viventibus sanctam pacem. vel pro defunctis eternam requiem. vel pro universis veniam et misericordiam implorantes. divinas semper laudes sublata voce resonabant. Nonnulli eciam publice declamantes nunc virtutes summa laude. nunc vicia gravi accusacione persequebantur. atque ab hiis deterrebant. ad eas magnopere quemque invitabant. Placuit mihi hec exterior vite sue facies presertim quod in dei optimi et maximi collaudacione quo nichil fieri potest melius aut dignius semper eos occupatos videbam. Cupiensque in eorum strictiorem venire familiaritatem. introivi incunctanter secretos eciam ipsorum thalamos ubi preterquam quod viderim singula exterioribus minime interiora respondencia. Sed id saltem non omittam quod attrectantes lectitantesque breves quosdam codices a quorum brevitate nomen eciam illis consonum indiderunt. concitato quodam et prerupto oris motu ferebantur bilbientisque instar amphore multa magis quasi obmurmurabant quam proferebant. in quibus quantum coniectura capere potui divinas quas supra memoravi precaciones atque invocaciones faciebant. Sed neque ego quid dicerent facile accipiebam. neque ipsi ut arbitror plane intelligebant. Et si qua erant que percipi possent ea tantum erant nescio que verba bubulcata que magna cum labiorum festinacione ac confusione pretereibant. Nec mora magno in me cum insultu proruerunt. arreptisque

breuibus illis libellis suis adeo
michi oculos collisferunt atq; cō
tuderunt vt dextrum pene hunc
mihi quem lesum adhuc vides
eruerint. Tum acerris. aculis.
candelabris. cereis. emūctoriis.
lichinis. lāpadibꝰ. sacrisq; oibꝰ
vasis. atq; ipsis postremo q̄ sū
mū celi regē hominūq; liberatorē
affixū sustinebant sacratissimis
crucibꝰ ita me insectati sunt vt
prope tūc michi desperandū om
nino esse putauerim. Sed au
fugi inde cicius subirascens mul
tum tam vane credulitati decep
teq; de hiis opinioni mee. E-
gressa vero fores templorum ne
q; videns ad quos me confer-
rem: euolaui in plateas viasq;
publicas. Quot tunc michi et
q̄ta se palam obiecerunt vndi
q; emencium vendenciumq; in-
ter se velamenta atq; menda-
cia? Quantaq; mercatorum et
demptorumq; periuria. prosene
tarum inuolucra. institorū frau
data negocia. nummulariorum
prostituta lucra. publicanorum
audacissima scelera? Quante
artificum decepciones et depra
uaciones. quanta non virorum
modo sed et feminarum insuper
atq; puerorum mentita verba
pariter et facta? Quanti et ho
rum fuci quante nebule? Quo

rum qđ detestabilius est eo ma
gis eciam indoles probari at-
q; magnum aliquid de se polli
ceri predicatur quo mentiri ma
gis ac fallere assuescunt. Femine
in me prime iecerunt fusos. co
los. verticulos. glomera. metax
as. pensa. radios. acus. calathos
thecas. tum gemmas. lapillos.
vniones. viriolas. anulos. in-
aures. armillas. cilindros. dex-
tralia. lunulas. torques. cattel
las. murenulas. periscelidas.
zonas. semicinctia. mitras. ana
demata. discriminalia. tum mū
dū infinitū pectines. discernicula
calamistra. specula. matulas.
olfactoriola. sudariola. scalptoria
dentifricia. dētiscalpia. auriscal
pia. atq; innumerabilia q̄ magis
et me lescrunt vnguētaria vasa
elegācioris q̄ necesse sit forme
causa parata. Post puerorū
ingens et conferta turba. raptī
me fustibus ac saxis impecierūt
Tum populi longa multitudo
vt hinc inde cōcitata fugiebam.
atq; ex omni genere artifices
que ꝓ suo quisq; vsu pata habe
bat instrumēta magno cū furorē
in me inserēt. milleq; me ī locis
ꝯfoderūt. Vidisses volitare lemo
nū ceterarūq; mensas. trapes.
zophora. delphica. trutinas. pō
dera. sectamenta. hamos. vncos

tecia·cuercula·nassas·cultros
macheras·dolabras· Cocorumqꝫ
ena·caccabos·citropedes·vrceos
trullas·coclearias·nerua·craticu
las·testa·sartagines·patinas·
ollas·fidelias·lebethes·morta
ria·pila·rudes·alueos·staphas
matteras·labra·cribra·cola·pa
las·batilla·fustimulas·forcipes
vncinos·scutellas·parapsides·
coclearia·quadras·lances·cathi
nos· Cauponū cyathos·cy
phos·vrceolos·enophora·pa
theras·obbas·trullas·calices·
phialas·columpnaria·amulas
cantaros·astropas·lagenas·cō
gios·anrones·cymbia·crathe
res·amphoras·cados· Picto
rum pugillares·stilos·colores·
penicillos·spongias·conchas·
cauteria· Sutorum forfices·
acus·formas·mēsuras·scalpros
subulas·mucrones·digitalia·

Calonūqꝫ ac omnis generis
fabroꝝ forcipes·malleos·mar
des·folles·secures·cuneos·festu
cas·vectes·trullas·perpendicula
normas·regulas·amisses·mo
dulos·circinos·tornos·māphu
res·lunas·celastaphina·serras·
dolas·ascias·terebras· Medi
coꝝ tonsoꝝ pigmentariorumqꝫ
pelues·cucumas·nouaculas·co
tes·forcipes·cucurbitulas·scal
pellos·specillos·volsellas·humu
los·modiolos·diocles·staphia
matellas·pixides·piperatoria·
mortariola·pistillos·rudiculas
Quibus in me diu grauiterqꝫ
ac grandinis more ruentibus
pene tandem deficere cepi·defe
tissemqꝫ penitus nisi noui ⁊ repē
tis recentis hospicij melior me
spes recreassꝫ Nam vt rotabar
vndiqꝫ et exagitabar incerta
mei ac anxia·nec quo diuerterē
tutum vllum conspiciens locum
ecce pueri forte ad fora publica
Vbi ⁊ mira intuens cū grauitate
pretores atqꝫ presides·multam
item togatoꝝ capuciatorūqꝫ ho
minū turbā qui vel iudicabant
vel procurātes ipsi causas alioꝝ
dicebāt·Allecta sum primo coꝝ
aspectu·quoꝝ cū facies ⁊ vultus
tum longiores maxie laxioresqꝫ
toge ac capitū tegumēta magnā
et sapienciā ⁊ vite integritatem
moderacionēqꝫ animi ostētabāt
Accessi ergo propius ad eos·
existimans me de caribdi iam
securū in portum applicuisse·cum
subito niciorumsepta latrantibꝰ
canibus in scillam video me dela
tam ac precipitatā·Nam quas
ibi non audiui horrendas latrā
cium causidicoꝝ voces? Quas
non iudicanciū iniquas interlo
cuciones atqꝫ diffiniciones?
Quas nō vidi ꝓtoꝝ ambiciōes?

quas non aduerti tabellionum
scribarumq; falsitates. quos eciā
cum primo adiuissem tanq̄ hu
milioris condicionis homines
unum vt q̄tocius calamarijs si
mul atq; graphiarijs. thecis. ca
lamisq; ac attramētarijs vasis
scalpellis. eciā et ceteris scripto
rijs ferramentis suis in os ocu
losq; acriter insultauerūt. Mor
acrius quoq; et ipudencius pro
cuere in me presides. assessores.
circūlatrantesq; illi scilicet canes
tam longus tamq; venerabilis
ac togatus ordo atq; in me pri
mo vnguibus. dehinc dentibꝰ
crudelissime seuientes dilania
runt totū michi atq; vbiq; corpꝰ
exederunt. Quoꝝ quociens re/
cordor caninā illam rabiem. mor
sus venenatos. famemq; nō mi
nus ticiano vulture ardentem et
indomitam. contremisco tociens
destituorq; pene tota pre recorda
cione. ita michi penetrarūt vlti
mos eciā cordis recessus vt hoꝝ
comparacione priora certe que
excepciā q̄uis amarissima vul/
nera ꝓpe dulcescerent. At postq̄
defessi priusq̄ exsaciati sunt ma
lis meis liq̄re me tandē. Ego
vero q̄tū vulneꝝ acerbitas mag
nitudoq; sinebāt. maturaui inde
fugā. et que vnica tantū restabāt
loca me ꝯtuli ad curias pricipū

atq; eoꝝ qui principibus assiste
bant potencioꝝ hominū turbu/
lentissimas turbas. Neq; vero
dicam que passim ibi singula vi
derim licenciora eciā q̄ que sup̄
recensui. loquātur pro se conculcati pupilli. flentes vidue. egen
tes. prostrati. innocentes. dāp
nati. optimi quiq; accusati. ꝓ/
scripti. multati. Illud tantū me
morabo q̄ pre indignitate rerū
tanta permota sum ꝯmiseraciōe
vt cum innumerabilibꝰ iā corpis
vulneribus ad exalandā vsq;
ipsam animam confecta essem.
maiore tamen cum dolore et anxi
etate tulerim nouum ad animū
vulnus quo ꝑpūctā transfixā
q; incredibilis quedam me tot
ac tantoꝝ maloꝝ pietas affece/
rat. tam grauis erat et miserabi
lis facies eoꝝ. que cum viderem
non magno poteram sine horro
re intueri. Miraris forte pietatē
teneritudinemq; animi mei. sed
miraberis longe magis furorem
eorum qui longo in me concita
toq; agmine quasi debachan/
tes. non ferro quidem me ex
tinguere: nam extingui haud
posse me ferro intelligebant:
sed pugnis. calcibus. saxisq;
contundere strangulareq; laque
is promptum certumq; mor/
tis mee genus arbitrati sunt.

Quo nec contenti contusam eciã
et strangulatã vocare demũ per
pedes ac quassarẽ illidereq; terre
pro vi sua quiq; contenderunt
Quibus tantis malis affecta·
postq̃ non tam rabiẽ exsaciarũt
suam q̃ extremũ si quid adhuc
restabat spiritũ me exalasse cre
diderunt· eiecta sum in pomeriũ
vrbis tanq̃ vilissimũ cadauer
depascendũ canibus atq; feris
alitibus· Sed quas non in
ueni cunctis eciam hominibus
miciores feràs & volucres? Quid
referam q̃nto me studio & amore
prosecuti sunt in primis canes
tum corui et vultures· ceteraq;
aues eciã immaniores· q̃ congl
obati cateruatĩ omnes assistẽtes
michi certabant· nunc hee plau
dere alis· conqueri dulciter & cõ
dolere· purgare rostris vulnerꝫ
saniem· nunc illi pedibus cauda
q; blandiri· lingere vulnera· pla
gasq; mulcere· donec q̃ superat
adhuc scintilla vite mee calescẽ
rediretq; sensim in veterẽ flãmã
atq; restitui cepit· Quid cũ iam
valencior facta inde secessissem
quid narrabo non canũ modo et
alitũ: sed luporꝫ eciã vrsorꝫ: tigrũ
leonũ omnisq; generis ferarum
experta sũ mansuetudinẽ ꝓpeq;
diuersim humanitatẽ? Nã post
longa que sustinueram mala cum
ex vrbibus omnino statuissem
migrarẽ in abdita loca percepi in
siluas & nemora tamq̃ securius
in refugium vite mee· Nec vere
mea me fefellit opinio· nã q̃nta
me prius homines affecerant in
iuria: tanto postea me honore
siluestres fere atq; alites a qui
bus tam amice suscepta sũ tam
sedulo semper et officiose comi
tata vt qđ de hominibus ante
credideram viderenẽ ipse huma
nos mores mutata vtrimq; na
tura sibi vendicasse· Dehinc vo
capta desiderio vt sit plura inui
sendi cõscendi alciora hec colliũ
atq; monciũ loca· In quibus &
multos iam erraui dies· neq;
mortaliũ quemq̃ adhuc offẽdi
preter te· cuius ꝑmo eciã aspcũ
offensa non potui non timere·
memor corꝫ que tibi retuli a mor
talibꝰ me sustinuisse· Tũ securꝫ
paulatim recepi animũ· postq̃
inter loquendum tã manifesta
egregie virtutis tue ac demum
amoris signa demõstrasti quin
maiorẽ in modũ admirata fui
in ꝑmo sermonis nostri congressu
q̃ te vnũ ex omni mortaliũ tur
ba inuenissem tam mitem· piũ·
rectum· tamq; singulari preditũ
bonitate· Sed philalithen
postq̃ te meũ intellexi· quem et
precipuũ & ante omnes vnũ ve

inuiserim iusserat parens meus conuersa sum illico ex admiracione in maiorem gratulacionẽ que te mihi aliquã oblatũ habuissem vt cum ad patrẽ meũ reuerterer possim post longã reliquorũ mortaliũ in me crudelitatẽ atqꝫ inmanitatẽ tui eciã vnius summã rerumqꝫ ab illo michi prenunciatã humanitatẽ pietatẽqꝫ referre.

Philalithes

O que audio tristia. dira. infanda. execranda. O ferũ crudum immane barbarũ. o impudens o pestilens mortaliũ genus. O q̃ dehiscat vobis terra: deprecatqꝫ tota chasmate. O tollerãtissimũ magnũ tonantẽ. o fulmĩa quid cessãt sua. o ianes o extinctas iã faces suas. O iulta sic abibit tãta vorago flagicioꝝ tãta licẽcia?

Veritas

Noli tam grauiter angi philalithes satis ac super enim penas dabunt miserrimi mortales. sin tantũ ad parentẽ meũ redeã. narrẽqꝫ tã p̃clara q̃ tibi eoꝝ bñfacta memorauĩ. Pacientissime lõge q̃dẽ sũt aures sibi. s; haud surde. tñ sustiet diuci9 ille peccãtes q̃s puniat acri9 tandẽ atqꝫ castiget.

Philalithes

O nisi iã pridẽ satis p̃spectã habuissem ipuritatẽ hoĩm q̃ vnq̃ᵐ adduci nõ potuissem vt tãta q̃ vel video vel audio crederẽ teterrime crudelitatis exempla?

Veritas

Pone iam questui modũ.

Philalithes

Et pono quidẽ. sed tu oro p̃usq̃ᵐ abscedas dignat̃ tãtisper domũ meã inuisere q̃escereqꝫ meã vt in p̃speriorẽ valitudinẽ restituta ac tã atra vulneꝝ a tabe purgata possis demũ mũdior elegãciorqꝫ parentẽ tuum conuenire.

Veritas

Immo p̃stat ita vt sũ cruẽtata abire. vt manifestius impietatẽ eoꝝ pre oculis illius ponam.

Philalithes

Donato saltẽ michi paucos dies. vt dulcissime presencie tue fructu nõ omnino p̃uatus sim.

Veritas

Faxo vt vis.

Philalithes

Nõ ducã te in splẽdida edificia lautasqꝫ mẽsas. tuguriolũ ẽ mihi q̃d manib9 ipse meis extruxi. iuxᵃ q̃ᵐqꝫ antꝝ nature solerciore manu fabricatũ. porro vxor comes vite mee ñ alciore q̃ᵐ ego amictu vestita: s; pudica ⁊ sobria p̃uat. Gnati q̃ᵒqꝫ philes michi. s; nudi ita vt te q̃si repñtent. Capellas tantũ paucas possideo q̃s circũ hos q̃tidie ago montes. que ⁊ lactis nobis vbertã suppeditãt alimẽta

Pomis eciã et nucibus vescor. potum aqua ministrat. mella aliquando michi delicie. Tũ vbi nox aduenerit salientẽ prope fontem crepitantibusq; e saxis dulci murmure deriuantem fatigata mẽbra compono: substratiß arbor; folijs capio somnũ. Sz qđ oẽs exsuperat delicatissimas dapes magnificentissimosq; apparatus. est michi pax ⁊ quies perpetua. doli procul et fraudes nichil timoris. nichil odij. nihil insidiar; . Fida obsequitur vxor dulces applaudũt gnati. audiũt gaudent. rident. iocant. letusq; ego: hilaris: liber: contentus nimis. vacu9 molestiar; . securus omniũ. ⁊ ab omni prorsus anxietate atq; animi perturbacione exemptus vitã ago. In has ego nisi forte fastidis te accipiam opes meas.

Veritas

Minime fastidio. quas pactoli eciã harenis longe pluris faciendas puto.

Philalithes

Eamus iam nam aduesperascit Vides vbi fumant tecta? non multum absumus. dicto cicius illuc contendemus.

Veritas

Atq; ego te sequor libens.

Finis

Mafei vegij laudunensis dialogus de veritate et philalithe explicit. Incipit eiusdẽ dialog9 de felicitate et miseria :.

Palinurus loquitur.

O Bsecro te o charon sine me iã vt nauim conscendam.

Charon

Quis me appellas?

Palinurus

Palinurus ego nauta quondã illius quẽ nuper viuentẽ trãsuectasti enee troiani.

Charon

Tu ne ille es qui apud portus velinos inhumatus iacebas?

Palinurus

Ille ipse sũ. Sed crede celestiũ nutu fieri vt transueharr. quorũ prodigijs longe lateq; acte finitime gentes et ossa mea iam expiauerunt ⁊ tumulum michi tumuloq; insuper solẽpnia pro more statuerunt. Quare te oro o iustissime charõ patere tandẽ vt ingrediar sic prospera semp sit nauigacio tua. sit solida nauis tua semper atq; inconcussa

Charon

Rem iustã petis palinure. ingredere vt libet. vos vero tam confertis ymbre quid fatigatis me precibus? quid festinatis? Que nã

hec vis desiderij? expectate tantisper dum trans flumen hunc portoi egrediar q̄ cito.

Palmurus

Habeo tibi charon immortales gracias. qui me hijs tandē eripuisti e malis. qui me dira hac tandē qua detinebar transfretandi cupidine liberasti.

Charon

Amo te quidē palinure tū ꝓpter eneā regē tuū quē michi noīasti quī e supra oēs quos vnq̄ vidi tim mortales visus est mihi singulari quadā preditus pietate. tū ꝓpter hoc meū qd olim eciā cōe fuit tibi magisteriū. Par eñ sibi q̄sq; parē affectat. delectat q; magis q̄ inter pares fit vel cōfabulacio vel vite actio. Afficiebar porro non modico dolore cū videbā te iā dudū merentiore hac ripa errantē incertūq; sedis tue. neq; licebat tibi succurrere ꝓpt legē michi datā ne quemq̄ nisi humato prius corpe transportē Sum eñ ego minimus inter infernos habitatores. subiect9 aliene potestati. cui parere nō tam pulchꝛ michi q̄ necesse ē. Gaudeo aūt nūc et letor q ea aliqñ se tibi sors optulerit. quo e tuū implere desideriū et meū leuare dolorē salua lege officij mei possī

Palinurus

Immo ego non minus ꝓpter te dolebā o charon. quia perspiciebā tot te graues assiduosq; labores perferentē sine vlla relaxacione. Neq; enim me latet quot q̄tisq; vexari malis solēt nauiū gubernatores. qui nichil aliud in vita q̄ nauigacionē exercui. atq; ita exercui vt nichil ea grauius. nichil periclitacius contingē mortalibus putē. Propter qd credibile magis tibi videri pōt si angebat me vtiq; fatigacio tua repetentē aīo ātiquas quas viuens eciā sustinebā nauticas fatigaciones meas. quarꝫ experiencia iam edoctus sciebam ꝓ te malo tuo condolere.

Charon

Frustra ꝓpter me dolebas palinure. nam nichil molesta michi est ars mea.

Palinurus

Quid ais?

Charon

Dio gratā me hēe e iocundā artē meā. Vides vt cruda viridisq; senectus ē michi. memini haud vel vnq̄ ab ipsa q̄ iā oīm annos supero lōgeua etate mea ptesū me esse labois mei quin cotidie insto alacrior atq; valencior. Sz intelligo aut tu alit tibi psuadeas Est eñ cōis h morbo mortaliū vt sortis sue quisq̄ distedeat semp

viuatq; ↄtentus nemo studijs
suis·laudent vero longe ac bea
tiores existimēt omnes qui di
uersas a se artes atq; actiões
sequunt̄·Verū falluntur maxie
opinione sua·nā si recte intueri
velint cognoscent pspicue nullū
esse in vita eoꝝ statum qui non
magnis stateat miserijs·quem
non magne grauesq; pturbent
vndiq; molestie et vexaciones·
Et si detur aliqñ vt alter in al
terius studia transferat̄ videas
nunc cuiq; sua leuia videri que
prius pre grauitate accusabat·
contraq; ea grauiora que prius
leuia videbantur·Jtaq; si bene
consideres non est palinure ita
grauis mea condicio vt censes·
neq; ꝓpterea ꝙ nauclerus sim
sum eo miserabilior·Sed tu vt
video sequeris vanos errores
mortaliū·Ego vero integritatē
tantū iudicijq; veri lucē secutus
ago·ↄtentus ac letus sorte mea
neq; ascribo michi ad calamita
tem ꝙ desudē cotidie nauigādo
et defatiger·neq; ob hoc arbi
tror quemꝗ̄ hoīū qui mecum
simul vltimas sedes colunt me
esse beatiorē·non ipsos iudices
minoꝝ·rodomantū·⁊ eacū·ꝗꝗ̄
magna oēs emineāt potestate·
non ipsum ditem ꝗꝗ̄ sceptro
potens sit ipse atq; regna ista
moderetur·Sunt namq; et illi
sui labores sueq; molestie·⁊ ma
iores forte q̊ ⁊ maiori ēgiminis
sarcina premuntur·

Palinurus

Potes te tibi charon persuadē
vt libet·mihi vero de me nunꝗ̄
persuadere poteris·quin ars nrā
sine vlla comparacione ceteras
laboribꝫ ⁊ periculis excedat Qđ
liquido tibi probarē nisi qđ ve
rer tedio te afficeret fortasse lō
gior narracio nostra·

Charon

Jmmo summa me afficiet recre
acione·Nam ⁊ delectat me tecū
sermocinari:⁊ nauigātibꝫ eciā
magnā animi refocillacionem
afferre solent huiuscemodi con
fabulaciones·

Palinurus

Quando igitur nō est tibi inio
cundū prosequar suscepti ser
monis nostri racionē·vt intelli
gamus non esse duriorē vllam
ꝗ̄ nauarchoꝝ sortem·Qđ non
difficile persuasū ibo tibi si ani
maduerteris q̊s estus ⁊ frigora
tolerare eos:quos perhorrescere
tonitrua et fulgura·quibus per
fundi ymbribus·qua ventorū
rabie agitari cotidie necesse sit·
si cognoscis quociens torqueri
eos fame ⁊ siti:q̊ciens squalore
eciā teterrimo consumi ↄtingat

si attendas habitacionem eoꝝ instar carceris. supellectilem vel nullā vel sordidissimā. strata dura. cibaria aspera. potus immundissimos. indumēta spurca. incōmoditatē reꝝ oīm. noctes īsompnes et sub diuo semꝑ ac inq̄etas. tāceo perpetuū q̄si quoddā eoꝝ exiliū. q̄s patrie extorres. ꝓfugos. vagos. palāthes. ignaros q̄etis priuatos oī q̄ nihil ē in vita dulcius coniugij sobolisq; fructu ac iocunditate. Quis nō abiectissimos lōgeq; oīm mortaliū miserrimos esse iudicabit? Pretereo scillā. caribdī. sirtes. simplegades. tot īfesta nauigātib; mais pericula. Omitto tēpestates q̄b; nec visu quid q̄ est tristius nec horribilius. quib; e ad summū vsq; vite discrimē quotidie iactantur. quatiuntur. et q̄d persepe accidit submersi tandem obruuntur. In qua re nemo est qui ydoneus magis q̄ ego testis adhiberi queat. Qui cum multis fuerim quassatus tēpestatibus tū ea maxie q̄ me e sicilia in ytaliā nauigantē inuasit tā seua atq; horrens vt horrori sit adhuc mihi eius recordacio. Non possē certe vt par esset explicarē tibi acerbitatē illi⁹ tēpestatis. s; q̄ ta extiterit potes ex h° facile coniectură capere q̄ eneā ducē meū cui⁹ summa cōstācia e aī fortitudo vbiq; decantāt: vidi ego cōtrementē grauiter atq; ingementē. extensisq; ad celum manibus beatos longe inclamantem eos quibus ad troiam oppetere contigisset lamentantēq; pari ab eoꝝ morte ac fortissimi ab diomedis gladio se ereptum extitisse. Credidi equidē diē illū illuxisse omnib; vltimū neq; e numero nrō quē q̄ putaui euasuꝝ. non ipsū eneā nō ylioneū. non achatē. grandeuū ve alethē. quoꝝ naues longe disiectas: ad summūq; pene exiciū adductas. nescio q̄ vis vlla nisi diuina liberauit.

Charon

Non incognita michi narras. hec enim diu ipsa resciui.

Palinurus

Quo id modo?

Charon

Quo id mō rogas? an tū illū fidūq; orontē noras ductorē licie nauis. Is quidē tūc submisus accessit ad me illico exponēs michi ex ordine oīa q̄ tu disseruisti implorās deinde opē rogitāsq; multū vt se vlteriore in ripa sisterē q̄d nūq̄ passus fui qm̄ int̄ fluctus adhuc corp⁹ suū sine sepulchri honore iactaretur. nūc agit sese circum hec stagna mestus atq; errabundus. vidistin illum?

Palinurus

Et vidi · et vnicū maloꝝ meoꝝ
solaciū habui: dum tantisper in
ripa demoratus pari secū detine
bar infelicitate · nec vero falsa de
tristi eius interitu retulisti: cui9
adhuc me ymago subit: dum
excussum e puppi contortumq̄
ter eū atq̄ circumactū horrendo
a fluctu rapidus tandē equore
vortex absorpsit · Sane qđ ad
me pertinet michil condissem: quā
licet eam euasecim tempestatē
amarū tamen aliquē eciam vite
mee finē inuenī · excussus ꝛ ipse
pariter atq̄ iactatus inter vn
das: et qđ deerat insuper ferro
postea obtruncatus · ex quo nec
tantū michi timui q̄ enee meo
ne tantis vndis surgētib9 spo
liata magistro nauis deficeret ·
Hectine igitur nautaꝝ sors illa
fausta felix ac pbeata? Hectine
eoꝝ delicie · opes · tranquillitas ·
sic illis viuit · sic morit · I nunc
et alioꝝ defende studia ꝛ artes
contendeq̄ si libet maiorem esse
eoꝝ miseriam et calamitatē quā
patrias incolentes suas vxorū
q̄ ac filiorū societate beati · qui
escunt · gaudent · ludunt · ditant
amicicias colunt · exercentur cō
mode · habitant magnifice · vesti
untur culte · conuiuantur laute ·
cubant molliter · vmailos semp
ac geniales suos agunt dies ·
Adde q̄ in vrbibus optimates
ꝛ primarij magnā sibi vendicāt
auctoritatē habenturq̄ summo
in precio atq̄ honore qui ius
dicunt · causas agunt alioꝝ · quā
fasces gerunt · qui ducunt exer
citus · qui vel assistūt pricipib9 ·
vel pricipes ipsi magni illustres
sunt · quibus neq̄ optabilius
quicq̄ in vita esse video · neq̄
beatius ·

Charon

Falleris longe palinure · Nam
quos beaciores esse arbitraris
miseriores illi sunt sine vlla du
bitacione · Neq̄ vero negauerī
nautarum sortem subiectam esse
magnis malis · sed ita subiectā
vt comparacione aliaꝝ que ma
ioribus eciā grauant incomodis
recte misera esse iudicanda sit ·
Quid enī tristius vt ad tuos
veniā quā patrias suas colunt
quid miserabilius q̄ domū sue
agere et ita agere vt icumdioes
aliquādo q̄ vitam mortē optes?
Que vlla maior calamitas q̄
circumdari vrbem hostibus · in
gruere bellū · volitare tela · stringi
enses · pfodi muros · tremefieri
et concuti quemq̄ · fame sitiq̄
omnia deficere · corrumpi aerem
occupari menia · spoliari tēpla ·
diripi patrimonia · publicari bona

incendia parari· malos exultare·
bonos torqueri· affici conuicijs
expelli domibus· vulnerari· car/
cerari · relegari· deportari· truci
dari filios ante parentum ora ·
vim pati vxores· stuprari gna/
tas ? Videntur an hec tibi mala
palinure ? an hijs que tu memi
nisti vlla ex parte comparanda ?

Palinurus

Quam vera narras o charon ? q̄
nūc vel audiens ista perhorresco
Venit enim michi in mentem
grauis illa & deploranda patrie
mee desolacio troie inq̄ tam p̄
potentis olim atq; prediuitis ·
Cuius euersione nichil credo re
ferri posse crudelius aut lacri/
mabilius · Tantaq; fuit cala/
mitatis eius magnitudo vt lon
ge plura sciam ac tristiora q̄ tu
supra memoraueris sibi contige
rint· Que si velis omnia tibi vt
ūe certius agnoscas explicabo·

Charon

Haud opus est palinure· quo/
niam et tempus non patitur et
ego hec omnia non secus ac tu
nota atq; comperta habeo · Nā
ea michi renunciauerūt vt que
q; ad me aduentabant anime
ex illo bello profecte· nichil cer
te vt vere tu dixisti peruenit ad
aures meas crudelius aut lacri
mabilius ·

Palinurus

Faxo vt iubes · Sed aduertas
charon grauissima licet hec sint
mala rariora tamen contingere
q̄ ea nautarum que supra exposui·

Charon

Referam ergo alia frequenciora
et ex ipsis quidē mox ciuitatibꝰ
quarum relacio augebit eciā eorū
miseriā· Vade oro & per ciuitatū
plateas porticusq; discurre: q̄d
aliud offendes q̄ oblatracium
maledicta simulaciones pesti
lentissimas optimi cuiusq; dila
ceraciōes ? Quid nisi exploratorū
insidias inuidenciūq; venena ?
Diuerte mox gressū et artificū
mercatorūq; tabernas ac conuen
tus pete · q̄d aliud deprehendes
q̄ sermonū nebulas· fucos· mē
dacia· decepcōesq; maifestas ?
Transfer dehinc te in fora pub
lica sedesq; iudiciales· q̄d aliud
audies q̄ vndiq; omnia magno
strepitu ac clamore misceri ? q̄d
intelliges aliud q̄ cedes homi/
nū· compilaciones· furta· grassa
ciones· conspiraciones ? Que a/
lia occurrent ibi nisi litigato/
rum iurgia & contenciones· tes
tium perturaciones· causidicorū
preuaricaciones· iudicum corrup
ciones· presidum ambiciōes ac
rapine ? Quos ibi obuiam tibi
habebis q̄ exultātes improbos·

lugẽtes bonos·oppressas viduas procalcatos pupillos · egentes ꝓstratos ? Attolle postea alcius oculos:⁊ cercias principū ꝑscru tare· Quã non videbis ibi assen tatoꝝ exaltacionem ·speculatoꝝ accepcionem·militū audaciam feneratoꝝ voracitatem·questoꝝ improbitatē· Quã non potentū hominū in tenuiores vim atq; insolenciã ? Quas non concussio nes·quas nõ populaciones · q̃s non innocentes accusari · crimi nari·carcerari·proscribi·

Palinurus

Grauia hec nimis ⁊ miserabilia

Charon

At restant alia que non minus tibi grauia ⁊ miserabilia videbūt

Palinurus

Perge ·

Charon

Que fortasse eciam grauiora et miserabiliora iudicabis quoniã domestica et frequens magis ẽ eorum pestis ·

Palinurus

Fare ·

Charon

Nolo tibi palinure afferre ĩ me dium graues longosq; artificū ac negociatoꝝ labores ·non eos quibus afficiuntur agroꝝ culto res · non quibus milites ·non quibus causidici ceteroꝝq; disci plinaꝝ sectatores Non attingã singuloꝝ vel sudores ·estus·algo res ·inediam · peregrinaciones· anxietates vel pericula·vulnera· cedes· districtas obseruaciões infinitaq; agendi· cubãdi·vescẽ di·incomoda vel fastidia·lassitu dines·vigilias·sollicitudines · odia eciã ⁊ infamaciones Nam et si complecti cuncta sermone meo atq; exequi voluerim tot tantaq; dicenda se offerẽt:vt pre longitudine maloꝝ ac mole sti⁹ nauigacio nostra q̃ꝫ oracio finem possit inuenirẽ· Omittam itaq; ⁊ commemorabo tantū quas infra domesticos parietes tū ser uoꝝ: tū vxoꝝ ⁊ filioꝝ molestias ac turbaciones pessimas ꝑferre solent qui gubernacioni presūt rei familiaris · Cuius si ita vt naualis expertus esses:facile q̃c quid dicturus sū me eciã tacẽte et intelligeres ⁊ approbares·nã seruoꝝ primo in dominos semꝑ prompta maledicta·furta· im/ posiciones·fugas·arrogãciam negligenciã rerum dominicarū temulẽciam·edacitatē·sompno lenciã·tarditatē·ignauiã nemo non videat magnã afferre hijs qui ea paciuntur infelicitatem Deinde filios q̃ꝝ amore nichil dulcius esse fertur q̃ta animi cū amaritudine aspiciãt parentes ·

vel egrotare vel mortem obire qđ
frequenter admodū fit satis ex
istimo eciam te intelligere·q̄ vo
grauem et anxiam credis esse
eorum vel procreacionem vel educa
cionem vel institucionē? Quoci
ens pro eis bonos parētes dolē·
gemere·suspirare·torqueri? Quā
ta eciam putas turbacione affi
ci dum quos progenuerunt im
pensaq; adeo cura aluerunt: vel
parum sibi audientes vel rebel
les ac infestos postea habere con
tingat? Quaz dolenter eos fer
re arbitraris dum effeminati et
molles·dum dilapidant et euer
tunt patrimonia·dum nulli bo
no operi et studio intendunt·
dum per precipicia vicioꝝ omni
um vitam ducunt suā? Quid
de vxoribus loquar? quas dos
tumidas: genꝰ insolētes: forma
suspectas deformitas reddit in-
uisas? Quarum lingua nichil
perniciosius·quarum audacia
nichil prodigiosius·quarum im-
probitate nichil execrabilius·
que iurgijs semper et contencio
nibus obtundūt viros·que sem
per conqueruntur·semper expro
brant·semper insidiantur· qui
bus cum desint cetera nunq̄ ta
men lacrime·gemitus·suspiria·
Que certa sua qua tantū ardent
ornamentoꝝ ambicione exhau-
riunt opes·labefactant domos·
cogūt maritos in malos questꝰ
in dura scelera· non refero tur-
pissima adulteria quibꝫ nec pu
niuntur minus nec peccatur magis
quitq̄·Ea q̄tro dolore afficiant
bonos coniuges nemo satis vnq̄
iudicio meo enarrare posset·Sz
magnū doloris augmentū pres-
tant grauissime cedes·et incēdia
que sepius corruptas ꝓpter vx
ores bella exarserunt·

Palinurus

Hoc plusq̄ vellē et scio·nā arduū
illud dico qđ ego vidi grecoꝝ et
troianoꝝ bellū ꝓpter helene rap
tum in eam excreuit rabiem quā
nulla mundi regio ignorauit·

Charon

Que toti mundo manifesta sūt
ea tantum nosti palinure· at si
singula quorum nichil me latet
intelligeres adducereris in tantū
stuporem vt obstupesceres et pre
miseracione coniugalem vitam
illacrimares·

Palinurus

Huy quid narras?

Charon

Narro q̄ q̄tidie viso ac ptracto

Palinurus

Ergo omnia putas polluta et
coinquinata?

Charon

Minime id vnq̄ dixerim

Palinurus

Atqui multas memini me vi-
disse ea preditas honestate: ea
religione ac vite integritate vt
diuinū quoddā magis q̄ huma
num viderentur

Charon

Et multas vtiq; eiusce modi eē
confiteor. Sed eas quidem que
optimis honestissimisq; orte pa
rentibꝰ ebiberunt a p̄mis annis
sobrios et castos mores: q̄ sanctis
parentū suoꝝ exemplis educate
vitam instituerunt parce . casti
gate . sapiēter . ad mansuetudinē
edocte . ad pietatē . ad fidem . ad
diuinū cultū . ad rectū cōpositūq;
regimen rei familiaris . que se a
thyasis salibus vel iocis . que se
a spectaculis . ab immodestiore
cultu . ab licenciore colloquio ab
dicarunt . Ceterū que contra fac
titant que malis institutis pre
uersisq; parentū exēplis imbute
molliter vixerunt: assuefacte de
licijs et turpi ocio . q̄ nichil nisi
saltare . canere . fides pulsare di-
dicerunt . Que preterea oculis
suis hauserūt matrꝫ presertī ob
scenitates et imundicias . Has tu
qua fide et integritate esse putas
erga maritos? Illabunt siquidē
tamq̄ venena tenellis mentibꝰ
mala parentum exempla . Inde
tractē eciā q̄ veris est feminarū
honestas q̄ qui eas vel emēda
tis instituāt moribꝰ vel sancto
imbuerent exemplo parentes simul
tractores habeant . prodeūt postea
in publicum queq; eciam proca
ciores apta frōte directo gressu
quasi pudiciciā ipse consecrasse
videantur . et que secretum intra
cubile probra gesserūt: cū vestē
induerint contexisse atq; occul
tasse existimāt . vosq; eas vanū
vulgus ita vt cernitis pro falsis
vera ducentes esse arbitramini
At ego nichil ac res se habet de
eis iudico . nuda eñ hic omnia
atq; aperta sunt . non veste hic
teguntur macule . non pallio ob
nubunt scelera . exutos omnes
ac nudatos rerumq; omniū va
cuos prius huc ingredi oportet
Quicq̄d in vita male receptatū
maleq; actū est . hic fronte corā
ipsa demū gestatur . dispalliat
ostentatur . Quare non mirum
tibi videat si quorū cumq; nota
habeo crimina . qui quorūcumq;
eciā nudas vt predixi trāsuecto
vmbras . Quarū proinde ingentem
video earū turbam que cū impu
diciciā longe aptam ostendant
suam: pudicissime tamē in vita
habebant? Quantas secum in
maritos fraudes gerunt . quot
simulaciones . quot prodiciōes
q̄ntam ypocrisim . quot aliorum

obscenos amores · q̃t pollucões
q̃t suppositos ptus · q̃t mẽtitas
enutricões · q̃t alieni scia suscep
tas messes ? At q̃d ridiculũ ma
gis est? lugent postea ignari ma
riti hasce sibi extinctas vxores ·
laudãt inter cetus ⁊ p̄dicãt q̃ si
pudicicie p̄ncipes · statuũt manso
lea: plurimn q̃ȝ epigrãmata condi
oracões scribi ⁊ p̄nunciari curãt
in laudẽ ac memoriã castitatis
fideiq; eaꝝ sempiternã · An hec
tristia ⁊ amara eẽ cẽses palmurẽ
et an cõpacõeȝ vllã hẽre putas cũ
hijs nautaꝝ miserijs q̃ ea seueri
tate ⁊ acrimoĩa recẽsuisti vt cete
ra leta fausta deliciaꝝq; plena si
tibi fides dareẽ existiãnda eẽnt?

Palinurus

Haud equidẽ tanta i ciuitatibꝫ
p̄uatisq; domibus q̃ta mõ enu
merasti mala regnare credidissẽ

Charon

Ita p̄ficit inexptos s̃monẽ aliꝝ
q̃n mre cũ hijs qui multaꝝ rerũ
vsum atq; experienciã habent·

Palinurus

Ita fit ·

Charon

Os si aĩaduũtas labores q̃s p̄fe
tũt naute corpi magis q̃ aĩo in
fensos ire cõcedes ãpli? etiã in sen
tenciã meã · nã huiuscemodi res
dure assiduo q̃dã vsu ⁊ assuefac
tione mitiores fiũt ⁊ q̃dãmõ tro

mã' · q̃s v̄o ego mẽoraui q̃m aĩm
magis affligũt · nõ ita vsus ⁊ as
suefactio mitigaẽ atq; edomaẽ p̄ot

Palinurus

Cõsencio iã tibi · gaudeoq; in eã
lucẽ te illustrãte puenisse vt intelli
gã tã magnã alioꝝ ⁊ maioreẽ etiã
q̃ nauarcoꝝ miseriã · s; illõ n̄ pos
sũ itelligẽ q̃n p̄ncipes saltẽ ac m̃g
ni viri ñ dicã nautis s; ceteris īsu
p q̃buscũq; mortlibꝫ beaciores sit

Charon

Cur ?

Palinurus

Cũ oĩbꝫ hũdẽt atq; affluãt bõis

Charon

Quibus ?

Palinurus

Honore · gloria · opibus · delicijs
amicis · potentatu · imperio ·

Charon

Hisce ?

Palinurus

Hisce et multo pluribus ·

Charon

Erras ·

Palinurus

Errorẽ hũc optasse in vita mihi

Charon

Delitas ·

Palinurus

Maluissem ita delirare q̃ tua
cum sentencia sapere ·

Charon

Quid si nichil illis miserius ?

Palinurus

Quid si michil beacius ?

Charon

Haud vnq̃ hoc michi demonstrabis.

Palinurus

Num hij tibi beati videnť qui quicquid ad explendas voluptates optari potest assequunť ? Quibus conuiuandi·cubandi·vngendi·lauandi·ludendi·venandi·aucupandi·ad omnem nitorē atq3 sacietatē semper facultas fit ? Quibus quotquot velint concubitus feminaꝝ·q̊tq̊t velint arma·equi·canes·quibꝰ tot sunt agri·tot serui·tot excelsa palacia·tot munite arces et opida ? Qui tantū possideāt auri·gēmaꝝ·vestiū·supellectilis ? Quibus audiāt oēs·assurgāt inclinēt·quos populi venereť timeant·laudent·decantēt·qui leges dicāt·mandēt·exterreāt proscribant·puniant·extollāt amicos·vindicēt inimicos·trucident rebelles ?

Charon

Non est tam magna vt existimas palinure eoꝝ beatitudo·nā parit certe fastidiū tanta bonoꝝ continuacio tantaq3 affluencia·neq3 sapit tantū que non aliq̃n intermittiť voluptas·Preterea quomodo eos tu beatos iudicās potes qui tantis opibus ac delicijs suis nunq̃ fruantur cum iocūditate·nunq̃ cum gaudio ? Qui in tanta rerū copia nunq̃ exhilarēt se·nunq̃ releuēt aīm nunq̃ exultēt ? Qui tanta licet bonorum vbertate redundantes tristicia semper obducanť·sollicitudine premātur·anxietate torqueantur ? Num tibi multo optabilior videtur p̃uatoꝝ condicio quoꝝ et vita securior·et voluptates eciam si mentem intendas maiores sunt ? Quos summa semper condit hilaritas·mulcet festiuitas·expl3 alacritas·Quā tam putas afferat delectacionē comunis que cū vxoribꝰ ac filijs vita exigitur ? dum cibant tute vescuntur lete·iocanť modeste ? Qua3 dulcē esse arbitraris amicoꝝ inter se et equaliū parē vitā domesticā vsum·frequentē conuentū ? Quid eoꝝ amore suauiꝰ confabulacione gracius·consultacōe liberius ? Quid ad relaxandas hominū curas melius atq3 commodius ? Quantū cordis leticie et exultacionis habeant eorum conuiuia·ludi·cantus·saltacōes ? Q̃tum dilatent animū et permulceant·q̃tum emanent mellis cū nec stillam vnq̃ principum aliquis degustauit.

Palinurus

Haud intelligo charon hãc quã refers regum tristiciã atq; anxietatem qui inter risus tantũ blandicias iocosq; versent̃ · quibus semper psallatur · canatur · plaudat̃ · et quicq̃d ad trãsigendũ hilarẽ vitã excogitari põt exhibeat̃

Charon

Ea iã vt video iudicas palinure que oculis tantũ patent · quo errore decepti mortales plurimũ seduci solẽt Sz qd certũ afferre possunt iudiciũ exteriora corpis q̃ velamẽta magis quedã sũt veritatis: Aut q̃d certi pmittere et ostentare potest frõs hoim q̃ plures q̃ ptheus species mẽtiri atq; in plures mutari queat: cõsiderande sunt secrete ai sedes · pscrutande sũt interiores mentis latebre · q̃s si puidere ita vt frõtẽ posses: pch dolor q̃ta ibi malor turbã · q̃tum formidinũ et trepidacionũ aciẽ introspicẽs · q̃t angores · sollicitudines · suspiciones · q̃t pestilentes morbos et perturbacões: q̃ta aperirentur vlcera · q̃t plage et cedes · q̃t insidie · q̃t enses et telor ĩfinita gn̄a: Que nec somnos eor q̃etos · nec cibos nec epulenciã dulcem · nec imperiũ iocundum · nec delicias iocosq; letos esse permittant:

Palinurus

Nesciebam adhuc hec eor quã dominãtur mala · sed cur illis cõtingant tanta minime capio ·

Charon

Contingũt tanta pp̃ter graues inimicicias acerbaq; odia q̃s ↄtinue cũ finitimis ciuitatib⁹ · cũ subditis sibi populis · cũ sibimet ipsis eciã gerunt · Quo fit vt ingrauescentib⁹ odiis: increscẽtib⁹ iniuriis quib⁹ cotidie afficiunt quẽq; : necesse sit illis torq̃ri et affligi grauit̃ · ↄfidere nemini · suspicari oĩa pessime · extimere muscas eciã vt aiunt volantes · gaudere et letari nunq̃ · tristicia et merore destitui semper ·

Palinurus

Adducis me facile vt credã suspectas eos hr̃e finitĩas ciuitates cũ quib⁹ et ĩfensa eẽ odia ↄtrrere ppter ↄtinua q̃ exercent bella et dñandi libidinẽ q̃ plurimũ incẽdunt̃ · cũ suis vo quib⁹ ĩpant populis nihil accipe possũ nisi amorẽ et dulcissimã pacẽ · Porro si cũ finitĩs sint ĩimicicie · si oriãt bella · at demũ eciã augent̃ ĩpia subdũt̃ opida · pfligant̃ acies · spoliant̃ et captiuant̃ hostes · populacões magne fiũt · tropheis decorant̃ pria · victoriis celebrant̃ triũphis extolli² · ob q̃ et pncipũ gloia et vrbiũ ornatus et ĩimicor timor et pplor int̃ se leticia atq; erga pncipes fides et amor crescit

Ea tantū narras que prospera
sunt ⁊ leta· at que frequencius
accidunt aduersa et tristia pre
termittis· q̄si semper eos putes
debellare hostes· potiri victoriā
triumphis exultare· nunq̄ʒ vero
vinci· prosterni· agros suos po
pulari· bona sua diripi· ⁊ e suis
se opidis deici· Sʒ maiora hec
preteream⁹ de minoribꝫ tantū
dicamus· Quippe si conferas q̄s
pro instruendis bellis impensas
subministrant· q̄s strages suoꝝ
et cedes sustinent· ꝯperies lōge
maiore dāpno q̄ʒ lucro partas
eoꝝ victorias cōstare· disputata
qʒ racione decessisse plus illis q̄ʒ
accessisse· Hijs adicias vt popu
loꝝ eciā suoꝝ odia nedum finiti
moꝝ intelligas· qꝫ ad inferenda
bella ⁊ psequendos hostes opus
illis ē ingēti et munito exercitu
multo nauigio· longa armoꝝ ⁊
machinarū preparacione· que
cū magno et inestimabili ꝯstēt
sumptu nec proprij suppeditent
redditus: necesse est nouis vecti
galibus vexare populos· nouas
inducere prestaciones· nouas
angarias· augere tributa· mul
tiplicare onera· exhaurire es· oīm
eradere marsupia· pmo viscera
pauperū· puos eque ⁊ magnos
diripere· spoliare· ꝯculcare· Inde

fit vt cum inuisos manifeste se
cunctos intelligāt· suspectū sibi
incipiant habere quemqʒ· nulli⁹
fidei: nullius amicicie credere· cō
iectari omnia in malam partē·
Habet eñ hoc in se pessimū ma
lefactoꝝ ꝯsciencia vt q̊s iniuria
affecit nūq̄ʒ reuocari in amiciciā
nunq̄ʒ mitigari ⁊ ad veniā mo/
ueri posse putet· Proinde magis
insurgitur· ad grauiores itur in
iurias· hunc proscribunt· illum
carcere includunt· quoꝝ patri
monia publicāt· alios iugulari
atqʒ strāgulari iubent· volūtate
pro racione vtunt· Eoꝝ quoqʒ
quos tantis lesecrint malis cog
natos· affines· amicos· socios
seruos· quasi fidei sue diffidētes
persequuntur· Tum ceteri qui
cariores eciā videbant exempla
alioꝝ proponunt sibi· acuūtqʒ
ipsi non minus odia· nam non
minus rebus suis ac saluti sue
timent· ita pedetentim ciuitas
omnis indignat· obmurmurat
rapitur ira· odijs conscenditur·
coquit nouas cogitacōes· noua
ꝯsilia molit· Mox eo deueniūt
vt hec intelligentes videāt q̄ʒ tre
mine· q̄ʒ toqʒ pcipicio subiaceāt
q̄ʒ tenuissime quodā quasi filo
pendeant imperia sua· Tunc
cernas eos pallere· tristari· con
sumi· expauere omnia· torqueri

scelerū suorum consciencia · que
prima est penarum omniū · ti-
mere hostium insidias · ciuium
conspiraciones · domesticorum
prodiciones · oppressorum vin-
dictas · tunc securum nichil exis-
timare nisi quod vi aut ferro
tueatur · propterea non credunt
se tuto cuiq̄ · non ministris non
necessariis · non germanis · quo
rum maiorem eciam q̄ aliorum
auctoritatem magis formidāt ·
arcent se ab aspectu · a presencia
omniū · cingunt se fossis et agge
ribus · claudunt arcibus quasi
ad perpetuos dampnati carce-
res · custodibus eciam tamq̄ ad
expedicionem belli paratis vt ob
sideri eos putes circumuallant̄
nichil illis dulce · nichil sapidū
nichil iocundum · Dormiunt cū
magna inquietudine · cum maio
ri eciam vigilant · Terret illos
conuentus hominum · angit soli
tudo · timent colloquia · timent
salutaciones · timent dona · sus-
pecti illis aditus · suspecte selle ·
suspecti cibi et potus qui nec eci
am nisi pregustata sumuntur ·
Suspecti pelicum et item vxorū
thori · quibus mirum est cur si
ne cuiusq̄ eciam pregustacione
congrediantur · Ipsos vero quo
rum se custodie commiserunt non
minus extimescunt · Quibus

cum carere nequeant ob tutelam
suam eo magis augetur eorum
timor et miseria quo armatos
pro firmiore illos presidio esse
necesse sit · Quare alienigenas
et barbaros homines atq̄ ab
iectissimos quosq̄ sibi deligūt ·
eosq̄ frequencius commutant
deiciunt sepius ac exterminānt ·
quo saluti sue etsi non alia at
saltem hac via consultum ire pos
sint · Quid fedius et ignauius
dici queat q̄ hominibus se ex
teris immanibus flagiciosis com
mittere ? suos vero prudentes ·
sobrios · iustos spernere atq̄ de
uitare ? Quanta ista tirannoꝝ
felicitas quos continuus et in-
gēs semꝑ angore afficit metus ?
Quo non mō ai grauiter excru
cianē : sed cuncta insuꝑ dulcia
mūdi dona fuganē et dissipanē
Quāte iste eoꝝ delicie : q̄ta gau
dia qui tranq̄llitatē nūq̄ et pacē
sibi ne dicā ꝓpriis suis aut hosti
bus concesserūt ? expertes oīm tam
sanctissimi atq̄ oīm dulcissimi
boni · q̄ nā vbertas ista bonorū
suoꝝ q̄ districti aliū de neq̄ sciāt
neq̄ visant · neq̄ pertractēt · neq̄
gustēt vnq̄ ? Quāta ista iperij
bona q̄ cū ipsi videre et attrectarē
non possint omittāt necce ē alioꝝ
curē et gubernacōi · ignari reꝝ suaꝝ
nescij oīm ferme q̄ sub se gerūē

fraudati quotidie et decepti ab
hijs presertim quos pre ceteris
auxerunt. Quibus cũ se credãt
quot innocenciũ criminaciões
quot facinorosorũ falsas ↄmen
daciones audiunt? quociẽs eoꝝ
fidem secuti bonos pro malis
malos pro bonis ducunt? Atqꝫ
hos beneficijs illos penis affici
unt? Quodqꝫ grauius est quo
ciens ipsis eciam nescientibus
hijs quos tantũ extulerunt pro
sentencia sua inferiores quosqꝫ
ledunt. conculciunt. opprimunt
atqꝫ dilaniant? Quid mirum
si exardescunt postea populorũ
odia si labefactatur postea eorũ
status atqꝫ desolatur? Quãta
ista quãqꝫ optanda imperia cũ
quibus ꝛ seruitutem pessimam
delegant: subiecti tantis: pertur
bacionibus tantis insidijs sub
iecti ipsis eciã quos sibi subie-
cerunt. ↄstricti quasi quibusdã
regni compedibus. clausi intra
arces quasi magni alicuius cri
minis rei. coartati instar ferarꝫ.
exclusi ab omni que fois capit
recreacione. priuati libertate. qd
est tam dulce et omnibus opta
bile bonũ: non hominibꝫ modo
sed ceteris insuper quibuscumqꝫ
animantibus. cuius ꝑuacione
quid ẽ qd tristius aut infelicꝰ
contingere possit?

Palinurus

Non credis charõ bonos aliqs
mitisqꝫ ꝛ moderate nature tiran
nos esse?

Charon

Immo mltos credo. Sed tanta
est libido dominandi: tantus ar
dor: tanta nescio que pestis inge
nita. vt qs semel inuaserit sint
summa ꝙuis bonitate prestãtes
adeo illiciat eos illiciesqꝫ depra
uet. vt vita pocius ꝙ imperio qd
iam occupauerũt carere possint
Ad qd vel conseruandũ vel am
plificandũ contendunt vnguibꝫ
dentibusqꝫ. ac propterea nemo
est tam bonus tyrannus cui con
seruaciõis amplificacionisqꝫ sue
gracia multis non magnas in-
ferre iniurias: atqꝫ ob eas illa
tas non plurimũ timere. pluri-
mas re pati anxietates ↄtigat.

Palinurus

Miror cur tantis in malis que
plane ita vt narrasti vera esse
puto. appetant tantopere morta
les imperiũ. nisi id fortasse faciũt
cupidine honoris et glorie. Qs
nimirũ tam prestans atqꝫ excel
lens bonũ tolerabiliores reddit
tantas quas modo exposuisti mi
serias. Dulce quippe ẽ mãdare
alijs. preferri omnibus. eminẽ
precellere. venerari. timeri. suppli
citer exorari. assurgi sibi. via

decedi·inclinari ceruicem·inflecti genua·audire laudes suas·et rerum a se bene gestarum decantaciões·que cum diuina numina plurimũ capiant facile intelligi potest q̃ᵖtum et hijs quoqȝ mortalium mentes capiantur·

Charon

Que tantũ capere potest tirãnos vllius honoris aut glorie exhibicio·qui se certo inuisos omnibus esse sciũt: a quibus si laudentur: si audiañ: sibi assurgatur atqȝ incuruetur: intelligunt palam vel assentacionis vel timoris causa id fieri·Quare non est ita dulcis vt putas honoris et glorie extorsio magis q̃ᵖ exhibicio· At vero dulcior is est qui in priuatos homines ab amicis et beniuolis honor exhibetur propter aliquod egregium eorum facinus aut excellentem virtutem·vera ista gloria verus iste honor ac dignus quidẽ quo et diuina numina capiantur·

Palinurus

Nullam ergo video causam cur tantopere imperia desiderentur desiderataqȝ consectuentur: nisi q̃ᵖ habendi cupido qua tantũ trahit humanũ genus in hijs maxime expletur· Quo enĩ quisqȝ plus auri agrorum edificiorum opidorum acquirere possit: nulli parcit labori q̃ᵖuismacumqȝ vis magno et intolerabili· Neqȝ vllus est tam amarus labor quin propter questum et maiorem rerum cumulacionem dulcescat· Itaqȝ cum tiranni supra omnes plus possideant: supra omnes eciã beaciores videnẽ·licet cetera eis tristicia sint atqȝ acerba·

Charon

Neqȝ istud quidem affert vllam beatitudinẽ·nam in primis non efficit diuitem maior habundãcia sed minor cupiditas· Qui eciam paruo contentus id tantũ cupit qd necessitati vite sufficiat is habunde ẽ locuples propter honestum qd facilius implere potest desiderium· quod cum impleuerit liberatus est eciã ab omni qua alij capiunẽ habendi anxietate· Qui vero q̃ᵖtumlibet diues plura concupiscit pluribus indiget·qz perseuerante acq̃rendi anxietate efficiẽ minꝰ voti compos· Quo enĩ magis crescit multarũ rerũ possessio magis eciã cupiditas·neqȝ finẽ vnq̃ᵖ hȝ vorago illa cupiditatis· Deinde non ẽ iudicandꝰ q̃sq̃ᵖ vel locuples m̃ltitudĩe vel paup paucitate diuiciaȝ: sed vel rerũ magis implemento vel necessitate· Nam si m̃ltitudinẽ excedũt sũptus quõ p̃ot is credi diues qui minus hȝ q̃ᵖ nẽce est:

Quare cum necessitatem sepius
magnā paciantur qui tantam
imperij molem administrāt in-
digenciores eciā putandi sunt
priuatis hominibus · quibus
licet tenues sint opes · at neces-
sitatibus saltem suis vel pares
vel superiores · Taceamus graues
quas quotidie expilaciones et
rapinas perferūt a questoribus
et ab hijs maxime quorū fidei
magis credūt · qui quo maiora
eciam nacti sunt imperia eo ma
iora vtiqȝ furta · maiorēqȝ ꝓinde
rerum suarū diminucionem · a
quibus priuatos saltem hoīes
liberos esse constat · qui ꝫ diligē
cius patrimonia sua ipsi per se
curare ꝫ attencius omnia intueri
possunt · Dicamus vero curas et
laborēs quos in administrandis
tantis opibꝫ gubernādoqȝ tāto
potentatu tolerare eos oportet ·
quorꝫ forciores ꝙ̄ herculis hu-
meros esse necesse ē ad sustinē
dam tantā molem · plures eciā
ꝙ̄ argi oculos ad tantarū rerū
varietatē ꝓuidendā atqȝ distri
buendam · plura qȝ ꝙ̄ cerberi ca
pita ad intelligenda estimāda
qȝ tot ac tanta hostiū tū ꝓplorꝫ
suorꝫ que illis negotia deferunē
que tanta animi vis que non
debilitetur ? que tanta soliditas
que non concuciatur ? que tanta
promptitudo que nō remittatur ?
Cuius est tanta valitudo tantū
robur · qui se tam vasto curarū
ponderi parem audeat polliceri ?
Cuius est adeo equabilis ꝫ mo
deratus animus · adeo ꝑseuerās
qui tam multis tamqȝ ꝯtinuis
laboribus non defatigari : non
quassari vmꝙ̄ atqȝ infringi pos
sit ? Omittamus mortales · de
nobis tantū q̄ hec vltima loca
colimus loquamur · vtꝝ putas
palinure beaciorē esse vel me qui
pauperrimus sū oīm : qui michil
preter hanc quā cernis pusilem
lintrem possideo · vel plutonem
tam lati tamqȝ immensi regni
tirannū · intelligo etsi taceas q̄le
de hoc sis iudicium prolaturus
sed crede michi minime meum
cum suo statum ꝯmutarem ·

Palinurus

Quare ?

Charon

Quia letus ago · ꝫ summa cum
animi quiete neqȝ vllius rei curā
gero nisi trāsuehendi hasce huc
descendentes animas · et ꝯseruā
di incolumen hanc phaselum
meam · In qua dicam tibi q̄cq̄d
est qđ me grauet · Cū enī ꝓpter
vetustatem fatiscat aliqñ rimis
curare me oportet vt restituatur
integritati sue · quare eā consuo
sepius ꝫ obstruo si q̄d rimarꝫ ē

hec omnis cura mea · hic omnis
labor · At pluton cum tantis diui
cijs suis ac regno tanto nunq̄
letatur · nunq̄ quiescit · tot curis
carpitur quot repletur hic vm/
bris locis · Implicatum semper
habet vbiq; animū · hic fertur
illinc rapitur · omnibus interen/
tus locis · omnibus occupatus
ministris · huic mandat · illum
terret · alios acciri iubet · metum
illi omnia incuciunt · nunc terre
hiatus · nunc motus formidat ·
sepe illum trepidare cogit lam/
pas phebi ne vlla ex parte ir/
radiet regno suo · sepe eciam
fulmen magni fratris ne pene/
tret auerna atq; labefactet · Quo
ciens vidi ego illum dum rebus
suis timet inuectum curru cur/
ru peragrare omnem hanc regio
nem · lustrare fines · scrutari om
nia diligenter · ascendere et in su
perum orbem · circuire terras · per
uestigare quecumq; periculum
afferre possent · nichil omnino
incauti et inexplorati relinquere ·
Que cum multis in locis at max
ime ea solet efficere in terris si/
cilie · que magis eciam eum ter
rent propter magnas relucta/
ciones tiphei gigantis quibus
totam conquassat illam patriā.
Nam postq̄ ausus fuit ipse bel
la inferre celo iniecerunt superi

eius corpori trinacriam sub quā
ab omnibus vndiq; montibus
pressus et grauatus conatur se/
pe se attollere : impositamq; sibi
molem reicere · proindeq; mag
nos concitat motus ac tantos
quidem vt hec loca nostra con
cuciat grauiter et tremefaciat ·
Cogita nunc q̄ leta atq; optan
da sit sors huius inferni tyran
ni cuius tot diuiditur animus
curis · tot propellitur tumultua
cionibus · quem tot oporteat pre
cauere periculis · tot dispensare
ministeria · omnia percensere ·
omnia corrigere · omnia vel ipse
gubernare vel alijs gubernanda
committere · Attende rogo et vel
ex vno collige eius felicitatem ·
Namq; si me deficere continge
ret huic nauiculario ministerio
quod ita necessarium est vt vi
des necesse esset cū vices meas
subire : ne alioquin deficiente por
titore regno suo male succederet ·

Palinurus

Hoc profecto non modo verum
esse video · sed manibus eciam
ipsis vt aiunt tango · Nam ea
nocte q̄ alias sompno grauatus
e puppi in mare excussus fui co
ntinuo sensit eneas rex meus :
qui errantem sine magistro na
uim intelligens gubernauit eā
tota ipsa nocte · nō indignatus

gꝝ que sceptrū gestare solebāt remū etiā manus attractarent ·

Charon

De magno eius germano nihil loquor· Nō me latet q̄tos ꝗ ille labores ac curas sustinet · Sed id precipue scio cum temeritate phetontis totus pene orbis con flagrasset q̄tum tunc regno suo timuit · q̄tū tota celi menia cir cuiuit · ꝗ ne q̄d labefactū viribꝰ ignis corruēt explorauit · Pre terea terciū fratrē moderatorem vndarū cuius plurime etiā ac maxime cure nō facile explicari possent· Sed presertim que sub illa quoq; phetontea ɔflagratiōe ad summū pene exitiū cum toto regno suo eum affecerunt ·

Palinurus

De hoc possim quod et oculis meis vidi afferre testimonium· Vidi equidē tempore illius quā supra retuli horrende apd sicilā tempestatis : ɔmotū grauit nep tunū ꝗ ex alto ꝓspicientē vocasse ad se eurū ꝗ zephirū increpitiꝗ acriter eis pro tanta suscitata hieme placasse ociꝰ omnia atq; tranquilla reddidisse · q̄d argu mentum prestat michi euidens plurimaꝝ vt inq̄s ac maximaꝝ et que latissimo imperio suo pa tia sint curarū suarum ·

Charon

Dic oro palinure putas ne iam beatam esse tirannoꝝ vitam?

Palinurus

Minime ·

Charon

Optarēs ne viuēs tibi eoꝝ sortē?

Palinurus

Vt quid optarem in qua nichil omnino optandū esse manifeste nunc intelligo?

Charon

Ergo ēte eos arbitrais miseros?

Palinurus

Non miseros modo· sed omniū etiā miserrimos ·

Charon

Mirum : qui modo eos tanta frui beatitudine predicabas ·

Palinurus

Quid miꝝ si cecus laudet tene bras· quas postea luci restitutus dampnet?

Charon

Vis vt ꝗ alia eoꝝ mala tibi ēferā?

Palinurus

Restant item alia?

Charon

Et alia et grauiora ·

Palinurus

Quid audio : grauiora? Haud vmq̄ꝑ istud credam posse his q̄ modo dixisti grauiꝰ aliq̄d addi·

Charon

Credes cum audieris ·

Palinurus

Dic ergo.

Charon

Vides vt appropinquamus iam ripe? Non possum longiora te cum verba facere.

Palinurus

Rogo te mi charō ne fallas auidissimam expectacionem meā.

Charon

An ceterarum vmbrarum quas in litore reliqui auidissimam expectacionem vis vt fallam?

Palinurus

Non diu moraberis. perge o mi charon.

Charon

Immo diucius q̄ᵖ soleo demoratus sum. sed lencius eciam nauigaui propter te cuius confabulacione delectabar.

Palinurus

Age ergo vt facis lenciorem protrahe nauigacionem. vt que reliqua sūt dicenda ꝓsequi possis

Charon

Ea tandem tanta est audiendi cupido?

Palinurus

Tanta.

Charon

Morem tibi geram. qua in re illud te scire velim quod primū miseram reddit mortaliū vitam instabilitatē scilicet ꝛ ruinā rerū. Nam cum certū nichil ꝛ permanens in vita quisq̄ᵖ sibi polliceri queat. quō is beatus censebitur cuius summā q̄ᵖtum vis ꝛ plenā beatitudinē minima oīs disturbacio violare et auferre potest? Sane cū oīa apud mortales infirma atq; mutabilia sint. illa tū infirmior sors ē atq; mutabilior q̄ᵖ tirannoꝝ. quoꝝ eciā cum maior sit exaltacio ꝛ sublimata magis status multitudo maior et ꝓinde cū mutari eos ɔtingat casus ꝛ ruina. Inde tante tirannoꝝ ꝓdiciones. euertiones. trucidacōēs. vt nemo eoꝝ fere vnq̄ᵖ euaserit. q̄ non vel regno depulsus vel veneno necat⁹ vel crudeli aliq̄ ꝛ pessima morte cesus atq; peremptus sit. Quis talem eoꝝ vitam optabit qui pro modici tp̄is felicitate: si tū illa felicitas appellanda sit: tam tristi postea tāq; amaro fine ɔsumant? Horret animus dicere. nā ne credas hijs tantū mo͞rtales subiectos malis esse sensimus ꝛ hoꝝ magnā partē aliq̄n nos inferi licet tam valida nobis ꝛ munita sit ciuitas tam firma ꝛ̄ prepotens atq; omnibus vndiq; presidijs circū septa. Nō possum sine dolore meminisse illius diei qua hercules ille heros fortissim⁹ hec regna penetrauit. perfregit fores. inuasit regem. exterruit reginā

quā et ante socij eius rapere ad-
ceti erant · abstraxit cerberum
vinctūq; et cathenatū magna vi
in orbem duxit · cōcussit loca oīa
trepidare omnes vmbras atq;
ipōs iudices fecit · me quoq; nō
modicū lesit : quē arrepta cymba
conto hoc meo percussit · impul
sūq; grauiter in mediā paludē
exturbauit · Timui equidē tūc
desolatū iri baratr̄ totū · credidi
supremū plutoni finē aduenisse
regni sui · neq; illū minus cum
coniuge in predas duci ad supos
q̄ tartareū canem · Sed paulo
humanius cū eo actū est q̄ opi
nabar · nam tandē sibi ac regno
suo bene consultū est · neq; tamē
ita consultum est : quin tricipiti
faltē custode suo qui tam necne
cessarius erat spoliaretur · Qd
si iuxta opinionem meam que
cōis erat omniū facta coequas-
sent : tunc cernere fuisset vter
beacior meus vel plutonis tanti
regis status esset : ego quidē nihil
ambigo priuatus fuissem hac
nauicula · h° enī habeo tantū qd
adimi michi possit · priuatus etiā
fuissem rege meo · sed quotquot
alios voluissem reges procul du
bio inuenissem · qui ministerio
meo indigentes seruiciū meum
perlibenter sibi delegissent · Et
fortasse hoc lucri fecissem · q̄ p̄
vetusta et attrita qualē hanc in
tueris nouā michi et magis soli
dam lembum acquisiissem · At
pluton q̄tas opes : q̄tos hono
res : q̄tum regnū amisisset ? Quā
tam in egestatē : quan tā in cala
mitatē decidisset ? Cū neq; par
vnq̄ aliud vti parem ego vel
meliorē nauim · neq; parē aliū
famulatū vti parē ego vel melio
rē dnm inuenisset · Excedo iā modū
dicendi · sed si tempus sineret
narrarē et quibus olim curis vex
atus quātoq; timore concussus
propter bella gigantū fuit sūmus
olimpi rector · cui⁹ narracio ma
iorē etiā augeret eorum que supra
tibi dixi malorum confirmacionem ·

Palinurus

Haud opus est exemplis mihi
Nam nemo mortaliū fuit qui
maiora q̄ ego vnq̄ viderit eorum
malorum exempla · Quid enī exti
tit hijs temporibꝰ troiano rege
maius ? Quid opibus suis cu
mulacius ? Quid opidis muni
cius et pulchrius ? quid vxore
et gnatis prestācius ? quid im
perio gloriosi⁹ ? At quid demū
exitu tantorum bonorum tristius ? qd
crudelius ? quid flebilius ? Vi
dit infelix pater tam longum et
ardēs bellum · tot cruentas mor
tes gnatorum suorum · vidit euersam
fundit⁹ et incēsam vrbem · vidit ·

lat ante coiugē · captiuas nurus et filias · populacionem tantarū diuiciarꝝ · Ipse quoqꝫ qđ vltimū restabat illi senectutis sue sola ciū pirrhi ense confossus ⁊ cru delissima morte consumptus ē?

Charon

Quis melius me hec nouit qui cunctos hac stapha transueri? A quibus eciā omnē calamitatē suam seriatim perdidici · notus est habunde michi priamus · cuius cognito acerbo casu non potui nō dolere · notus est troilus · noti hector et deiphebus · nota ē cetera tot filiorꝝ ac nepotum turba · noti innumerabiles q̄ illo bello deperierunt troiani pariter et grai duces · nota est infinita que tunc vtrimqꝫ cecidit populorum manus · nullo memini tempore longiorem interfectorū multitudinē huc descendisse q̄ illo · quo ita lassatus fui vt pre multitudine omnibus trāsuehendis minime hec cymba sufficeret · Plane quid opus est tibi monitore ad aperiendas eorꝝ miserias q̄s tu subiectas ocul' tuis habuisti? Qđ si per angustias temporis liceret iam enim video propius nos applicare ripe narrarē ⁊ milia aliorum tirannorꝝ ex quibus cresceret eciā magis tibi opinio eorum calamitatis · Nam illud possum qđ certo scio tibi verum affirmare nullū fere me vidisse vnq̄ tirannorum huc descendēcium · descendunt porro huc omnes qui non vel alicuius veneni infectione vel magnas vulnerū cicatrices et sanguinolente alicuius mortis horrida signa pre se ferunt · Ita mirum est videre tot ac tantos necatos · confossos · cruentatos · trucidatos ·

Palinurus

Quis nunc tantis in malis tirannū se esse vnq̄ optabit? q̄s imperia assequi queret? Que iā cercius certo cognosco magis fugienda esse q̄ meduseū caput?

Charon

Audisti quibus apud superōs tiranni malis torquentur · sed si intelligeres que hic apud inferos grauiora eciam illis patiantur perhorrescetes ⁊ lōge magis eorum sortem ·

Palinurus

Ergo ⁊ alia hic tirānis patanē?

Charon

Credis palinure scelera que patrant mortales hic aliquando inpunita esse?

Palinurus

Hoc non animaduertebam ·

Charon

Animaduertendū ē igit̄ tibi q̄dciqꝫ i vita pecca' pari demū p' mortē

et respondentes peccatis pena pu
niri. Nam vt capias qđ dico
si tute palinure artē tuā nauicu
lariā viuens male exercueris. si
in dominū tuum mali quicq̄ vel
cogitaueris vel cōmiseris. si mau
diens dicto suo extiteris. inuen
es hic tibi preparatas hijs que
deliqueris similes penas.

Palinurus

Nichil profecto charō scio qđ
male egerim vel in dominū meū
peccauerim nisi somnolentam
illam dormitacionē meam. qua
negligencius certe q̄ debebam
me gessi. Nā magno in periculo
nauim simul ⁊ dominū quē vehe
bat meū reliquit. nisi vigilācior
ipse ⁊ caucior melius sibi consu
luisset. Sed penā satis tamen
ob hoc crassum peccatum meum
in vita recepi.

Charon

Recipies eciā in morte. Ibis enī
cum e naui te dimisero ad seue
ros iudices nrōs qui examināt
et censent delicta omniū. ducēt
quoq; te in examinacionē. scru
tabunturq; crimina tua. Videor
vero videre quali te iudicabunt
pene subiciendū.

Palinurus

Quali?

Charon

Parem peccato tuo penam tibi
statuēt. Nam cū sompno pecca
ueris. eterno te eciam sompno
dampnabunt.

Palinurus

Dormiam ego me eternū?

Charon

Ita puto nisi grauius sit aliud
peccatum tibi.

Palinurus

Sic mites habeam iudices vt
non est aliud grauius michi.

Charon

Nullā ergo nisi sompni penam
pacieris.

Palinurus

Non hec grauis pena mihi videt̄

Charon

Neq; asinis eciam ⁊ bobus. At
magnis ⁊ excellenti aliqua vir
tute preditis viris grauissima
estimatur.

Palinurus

Quas vero dic penas perferent
tyranni?

Charon

Audis tot exclamantes ⁊ lamē
tantes voces. tot horrificos plāc
tus. tantum stridorem ferri. tot
tractus cathenarum?

Palinurus

Delectabat me adeo sermocina
cio tua vt hijs minime animū
attenderē. Sed quid audio tā
triste atq; horrendū qđ pre hor
rore pene aures mee sustinē pn̄t

Charon

Sunt hec que audis tormenta tirannorum. Nam cum illi in vita carceri quemque incluserint, spoliauerint, flagellauerint, trucidauerint, in summum luctum, in summam egestatem et calamitatem deduxerint, dampnati sunt eciam ab illis incorruptis iudicibus ad preferendas pares penas. Ideo teterrimis quoque carceribus inclusi, spoliati, flagellati, rotati, cesi membratim, ac mille atrocissimis mortibus cruentati, tantos edunt quantos audis gemitus, tantum luctum, tot ac tantos reboantes clamores atque eiulatus.

Palinurus

Dic eciam michi charon an eisdem penis plectuntur qui magni atque primarii tyrannis assistunt?

Charon

Prorsus eisdem. Nam suasu et consilio eorum maxime committunt tiranni scelera sua.

Palinurus

An et in vita illi beati sunt?

Charon

Non secus ac tiranni quibus assistunt. Nam hiisdem quoque malis subiecti sunt, eadem enim sunt in eos populorum odia, maiora eciam inter se, eedem cure, eadem pericula, et quod miserabilius est deiciuntur sepius a tirannis suis, et vel carcere vel morte aliquando pessima afficiuntur.

Palinurus

Tanta est ergo tamque generalis omnium mortalium calamitas? Nullam ne prorsus esse putes hominum sortem que beata dici possit?

Charon

Immo beatos aliquos non nego fuisse mortales.

Palinurus

Quos?

Charon

Sed perraros tamen.

Palinurus

Quos perraros?

Charon

Qui amore virtutis et litterarum contempserunt cetera mundi bona, qui se innocuos, puros, castos, integros, incorruptosque conseruantes extulerunt animum altius ad gustandam diuinam excellenciam: humana quasi sordida et abiecta relinquentes. Nam virtus per se tam dulcis tamque iocunda res est ut incredibiles amatoribus suis afferat voluptates. Tam nobilis et prestans est eius possessio ut summa quadam bonorum ubertate ditet possessores suos.

Quã qui vere ẽ assecutus · nichil preter litteraꝝ studia dulce · nichil preter dei cognicionẽ habet ama bile · Que tã predulcia sibi dona stabilia : perpetua : incorrupta : ꝑ elegit · custodit · complectitur · Reliqua vero mundi supremo tandẽ gustu amara · infirma · mo mentanea · corruptibilia · fuco mendaciora · hylo ianiora · hilla ieiuniora · pappis volantibꝫ leui ora · fugit · ꝯtempnit · abicit · con culcat · contentusqꝫ studijs suis totum nichili mundũ ducit · ru entẽqꝫ eciã non formidat · In hijs vero recreatur · refocillatur letam ⁊ iocundam agit vitam · videt tãtas hoĩm tamqꝫ stultas · ⁊ vltro sibi q̃sitas anxietates · tot inepcias · tot cassos laboꝛẽs · tot inanes curas · Nemini nocet nemini molestus est · laudãt eũ omnes · predicant · admirantur beniuolencia ꝯplectunt̃ · fauore prosequuntur · Quã vere hic bea tus est qui consciencie sue inno cencia ⁊ integritate fruitur · qꝺ primũ est ⁊ dulciꝰ omnibꝫ bonũ securusqꝫ sui · nullo timore angi tur · nulla angustia torquetur · Non timet largas quibꝫ caret quasqꝫ nichilifacit diuicias sibi a potẽcioꝛibꝫ eripi · Non timet a quoq̃ꝫ se ledi · qui nec quemq̃ꝫ se lesisse certo intelligit · Quã vere hic felix est · q̃ a tot tantisqꝫ semotus curis ⁊ ꝑiculis · tantaꝝ vacuus ꝑturbationũ · sibi semꝑ alijsqꝫ iocundus · letetur semper et omnibus quotq̃t sũt mundi honestis · et hijs eciã que celitũ ꝯmunes sunt perfruatur volup tatibus qui humanioꝛibꝫ sancti oꝛibusqꝫ deditus studijs ꝯtemp nat omnia · non qui omnibus habundet sed cui nichil deficiat Porro illi nichil deficit q̃ nihil concupiscit · concupiscens autẽ nichil contempnit omnia · con tempnensqꝫ ita id assequitur qꝺ desiderat · desiderio vero suo frui ea demum vera et sola beatitudo bonoꝛũqꝫ omniũ plenitudo est ·

Palinurus

Hij ergo cũ nichil male egerĩt penaꝝ eciam nichil paciuntur ?

Charon

Nichil prorsus ymmo propter transactam bene vitam meritum magnum assequuntur ·

Palinurus

Quid ?

Charon

Vel celi fiunt incole · ꝯmunicãtqꝫ eternum celestibus illis bonis · vel si huc descendũt mittuntur in eliseũ qui locus ẽ quietis ac deliciaꝝ · vbi sedes fortunate · cã pi aprici · leti omniũqꝫ omnino penarum expertes ·

Palinurus

O si mihi ad mortales redire aliquã contingeret inclamarem q̃ alta possem voce·admonerẽ pro suo quẽq; officio et dignitate· aduisarem tantam laborũ frustrationẽ·tantam rerũ vanitatẽ tot corruptas opiniones peruersaq; iudicia· Sed q̃ maxime increparẽ q̃ vel magistratu quopiam magno vel imperio ceteros antecedunt· ostenderem tanta que antea ignorabam· Sed te docente intelligo mala eorum grauissima dictuq; horribilia· reuocarem omnes a vicijs· ab inferendis iniurijs· a molliore victu·a superflua cogendarum rerum cura· incenderẽ desiderio virtutis· laudarem innocenciã predicarem frugalitatẽ·exhortarer cunctos ad bene grauiter castigateq; viuendum· ad se cognoscendũ· ab contempnendum tot caduca et insompnijs cunctis vel vmbre magis similia mundi bona· inuitarem ad honestas artes ·ad ingenuas exercitaciões ad studia lrãz· ad spem et contemplacionẽ diuine bonitatis·

Charon

Et recte sane· Sed vides ne te ripã attigisse? egredere iam·

Palinurus

Et iam egressus sum· ad iudices eo·placidam opto tibi semper nauigacionem· salue o charon et vale·

Charon

Et ego ad reliquas vmbras redeo· placidos opto tibi semper iudices·salue o palinure & vale·

Explicit dialog⁹ mafei vegij laudunẽij de felicitate & miseria

Pogij florentini oratoris disertissimi ad franciscũ barbaz dialogi in auariciã prefacio epistolaris feliciter incipit·

q Voniã plures mortaliũ mi francisce non viuũt s₃ agũt vitã: hoc eñ oim est: illud paucoz: fortunati illi esse videnẽ et pene felices quibꝰ dono immortalis dei id ɔtigit vt possint dicere se vixisse· Id ergo nõnullis etatis nostre viris accidisse puto :qui rebus a se editis magnã laudẽ & gloriã sunt secuti· Mãã & varia scriptorũ genera e grecis latini reddiderunt nobis· et ipsi sua quedam summa cum doctrina atq; eloquencia conscripserunt

Quā quidē rem haud ꝑdifficilē
illis fuisse arbitror· cum grecis
ac latinis lrīs eruditis· tum sū
ma dicendi copia prestantibus
At vero michi durior quedam
scribendi racio videt̄ esse ꝓposita
cui neq; greca lingua ad vsum
nostrū transferendi sit facultas·
et eas ↄgnoscā meas eē copias
q̄s adhuc in aciē atq; in campū
non ausus sum educere · Ver₃ qm̄
audaces q̄nq; fortuna adiuuet
temptandū michi q̄z visū ē· an
ego quitq̄ꝫ posse afferre in coēm
vtilitatē· quo etsi nō vixisse vt
illi ꝯat saltē non omnino igna
uiter vixisse diceret. Itaq; susp
onus nescio an gratum multis
michi certe iocundū ꝛ forsan ce
teris non inutile vt referrē ser-
monē habitū contra auariciam
a doctissimis viris tibiq; amā
tissimis quibꝫ cū tibi frequēs
dū hic aderas ꝛ ꝑiocunda fuit
vite ↄsuetudo· mō assequi possim
vt ea que prouide ac luculenter
ab illis disputata sūt: a me lrīs
mandent̄· Atqui hoc audientiꝰ
aggressus sum quo pauciores ex
hijs fuere qui vacarēt ad corrcp
tionē vicioꝝ · Que cū sint diuersa
que vitā nostrā conturbent: id
potissime in hanc disceptacionē
est collatū: ex quo scelera omnia
et maleficia vt ait cicero gignū

tur · Qd̄ si cui forte aut minus
habile videbitur disputandi ge
nus· aut non satis explicata ra
cio oneris suscepti · Is ↄsideret
queso nec q̄ꝫtum aut q̄ꝫ elegant̄
de eiuscemodi re disseruerim · sed
quid ingeniū meū scribendo con
sequi potuerit· Satis michi eñ
eē visū est ꝓponē in mediū facul
tates meas · ex quibꝫ vel queāt
sumere si qui forsitan dignas
existimacōe aliqua arbitrarent̄
vel absoluere aliquid perfectius
qui voluerit emendandi atq;
amplioꝛa dicendi curā suscipere
Tibi autē mi fransisce viro et
amicicissimo michi et ingenio
excellentessimo· cuius labore et
industria latine muse plurimū
decoris atq; ornamēti susceperūt
Hoc opusculū tanq̄ꝫ primicias
studioꝝ meoꝝ dicaui· Qd̄ susci-
pias oro in tutelam tuam· non
tanq̄ꝫ horridus iudex ꝛ seuerus
arbiter· ſ₃ tanq̄ꝫ disertus atq;
elegans patronꝰ censeas ꝛ agē
dam tibi illius causam si qui in
eum forsan insurgerent ꝛ errata
defendere ·

Explicit prologus· Incipit
liber contra auariciam ·

Cum diebus estiuis an-
thonius luscus· cincius
romanꝰ aliiq; nō nulli

et pontificis secretarijs cenarē
cū bartholomeo pollicianoꝰ eos
eñ rogauerat more romano ad
vineā suā que est prope basilicā
lateranensem · venit eodem ⁊ ipē
ad cenam vocatus andreas con-
stantinopolitanus vir sciencia
et religione prestans et secreta
rijs summa beniuolencia coniuc
tus · Fuit autem conuiuiū illud
inter humanissimos viros omni
comitate atq; hilaritate ser-
monis refertum cum neq; vinū
varium defuisset: verba vero eciā
supessent · Sublatis epulis eue
nit vt illis sedentibus cū varijs
de rebus vt fit sepius post cibū
colloquerentur · tum vero maxie
quererentur de condicione tp̄m
quibus et nulla virtutis racio
haberi et vicia nimis inolescere
viderentur · Quidam cū sapiēcie
studijs nulla premia constituta
dicerent · stulticie autē mercedē
infinitam: laudabāt priora secu
la quibus boni viri maxime flo
ruissent · etatis nostre maligni
tatem culpabāt · quia ⁊ probitas
decresceret: ⁊ improbis ac facino
rosis omnia redundarent · Alij
magnum semper fuisse affirma
bant numerū malorū neq; nos
priori condicione esse ꝙ̄ superi
ores illos quorū gesta tantopere
admiraremur · sed eam eē hoim

sortē vt omnis etas de tempore
suo cōquererē · nam viciorꝫ omni
tempore segetē permagnā fuisse
constat · ⁊ optimis semper pessi
ma permixta · vicia autē fugiēda
esse omnia · tum illorꝫ vim repe
tam perniciosiorē que precipue
esset homini vitanda · Cūq; de
viciorꝫ gradu ⁊ potēcia q̄ri cepisū
quesitūq; fuisꝫ q̄ nā illa dicerēt
q̄rꝫ ipetus potissimū essꝫ pertimes
cend⁹ · Cū multa neq; sine altri
cacōe vt tēpus postulabat varie
afferrentur · alijq; aliud malicia
excellē pseueraret · Tūc andre
as · Si mō inq̄t colloq̄mur atq;
cōdie efficiem⁹ fortasse hec cena
aliq̄d nobis afferet vtilitatis
Nō eñ sum⁹ vt in symposio pla
tonis legi aut ebrij aut sompno
lenti · quibus clamore opus sit
ad nos excitandos ꝙ̄ꝙ̄ potus
vt videor q̄sdā reddidelt paulo
verbosiores · Cum silenciū factum
esset · Ego quidē inquit ille fate
or cōmunē esse nō solū opinionē
sed veterē querelā virtutē sine
premio iacere · bonos ac sapiētes
viros cōtempni · stultis atq; in-
dignis facilē ad sūmas dignita
tes aditū patē · vt mōstri simile
videaē si qñ bonis demādeē · id
aūt neq̄ꝙ̄ mirū videri debet · nā
delectam̄ oēs morꝫ silitudie idq;
appeti⁹ ad q̄d p̄cipue ꝓpēsi sum⁹

Et vetus est puerbiũ eas max
ime arbo͛s agricolã serere quas
maxime capiẽ voluptate. Quo
fit vt cũ ad malos defertur po
testas verũ raro extollanẽ boni.
Sed si q̃s arbitratur aut bonis
viris vnq̃ p̃mia virtutis deesse
aut in malis illã posse consistere
dignitatẽ vehemẽter errat. Nã
et in virtute satis premij ac mu
neris est collatũ. cũ seipsa cõtẽta
sit. et in stulticia cum ipsa sit cũ
maximo malo nulla inesse potest
dignitas que speciem et nomen
suũ amittit cũ eam indigni pos
sideant. Qua in re sapiẽtissime
vester scp̃sit cicero. qui cũ cesar
aliquos ignobiles post ciuilem
victoriam in senatum elegisset.
Cesar inquit cũ quosdã ornare
voluit non illos honestauit sed
ipsa ornamenta turpauit. Itaq;
cum videritis extolli quempiã
ad illũ locum in quo seipsũ ascẽ
disse miratur. nullo pacto vos cõ
moueri decet sed ridere ad ludũ
iocumq; fortune neq; quicquã
ducere expetendũ preter virtutẽ
atq; fugiendũ preter vicia. Os
autẽ que eorũ turpissima que vi
deretnẽ grauiora esse q̃rebat.
si quẽ de hac re stoycũ rogetis
nichil sane interesse respõdebit
assereretq; et viciorũ ac virtutum
paritatẽ. Sed nimis remota ẽ

illa sentencia a sensibꝫ nostris
et omni prudencia. nullũ esse
peccatũ aliud alio maius et eque
peccare qui vnã q̃dam cdiculã
et qui patriã incenderit. Nam
dispares volunt esse virtutes et
vicia multũq; inter se distare et
pondere et magnitudine. Si q̃s
a me querat qd̃ videaẽ reliqua
antecedere peccata cũ multa esse
dicam que sunt grauissima. tum
vero superbiã omniũ viciorũ arcẽ
et principatũ tenere a qua veluti
fonte peccatorũ omniũ malorũq;
nostrorũ flumina emanauerunt.
Ea solũ perdidit humanũ genꝰ
ea primũ celestes creaturas ag
gressa est. Nam et luciferũ e celo
deiecit. et primũ parentẽ nostrũ
e paradiso expulit voluptatis.
Ex quo tocius orbis dãpnacio
subsecuta est. Quãobrem facile
potest perspici q̃tum in terra hu
iusmodi scelus prestet ceteris cũ
eius temeritas tanta fuerit pena
multata. Tum cincius. At
qui inquit tuus crisostomus in
anem gloriã arbitraẽ. Scribit
enĩ nichil esse passione inanis
glorie periculosius. Cũ quicquid
mali fiat huius solius studio p
ficisci putet et hanc ipsam velut
superbiã inanis glorie vento ex
citatã. Verũ quoddã aliud mihi
videẽ eẽ vicij genus ad qd̃ alia

ne vtiq; accedant proxime. id ambicionem dico a quo difficile est enumerare q̄ta mala proue-niant. primum eius opere ac pe-tulancia pax maximū inter mor-tales bonum tollitur e medio. Magnus enim est mentis stimu-lus imperij cupido. que quicquid libuerit licitū persuadet. vt dif-ficile sit vllam iusticiam aut e-quitatem notam ei quem ambi-cionis aura commouit. hinc se-dicionum bellorumq; omniū se-men exoritur. hinc cedes. incen-dia. nacionumq; interitus de-scendunt et regnorum euersio-nes. declarauit id maxime alex-ander macedo ex tuis andrea: ex nostris cesar. Quorum effre-nata cupido regnādi totum sub-uertit orbem cedibus. incendijs rapinis. imperium certe romani populi duorum ambicione prin-cipum cecidit. Quid ytaliam eciam diebus nostris adeo con-triuit: nisi paucorum princi-pum quos nouimus peruersa aut inexhausta cupiditas imperandi? hec certe extremū dici potest malorū quo sublato ex animis nostris perpetua quadā felicitate homines fruerentur. His subridens an-thonius. Ego malorū omniū ex-tremū inquit id iudico qđ a nobis euellere aut arte aut racione nō possumus. hoc videtur michi esse podagra. quā nullo pacto nullo studio amouere a me queo. a ce-teris me facile tueor. Si q̄ disputacio me harū molestia leuaret summo me afficeret bono. Tū bartholomeus. Hec tua inquit an-thoni verba vt ego q̄; in partē huius sermonis accedā me ad-mouent vt existimē qđ q̄sq; fla-gicium aut scelus maxime natura a moribus abhorreat id ei permag-nū videri. veluti eā q̄; voluptatē iocūdiorē qua plurimū delectet. Apud nos theologos andrea di-lectio et caritas habent maxime virtutū. Quo fit vt odiū et ipie-tas siue magis crudelitas vicia illius contraria omniū perniciosissi-ma a nobis debent censeri. Sed quicquid et loquant alij si sen-ciant michi cum multa a vobis dicta existāt tn̄ nōdū videmini caput et radicē viciorū attigisse. Duo aūt singula vicia lustrāti mihi se obiciūt luxuria. s. et auari-cia veluti serpētes tetri atq; ima-nes quorū virus infecerit orbem terre. Nā si ab ipsis mūdi inicio rerū historias recordari volueri-mus: ex hijs duobus dāpna hoim generi importata recognoscemus q̄ per ceteras oēs viciorū pestes. Et quidē haud negauerī ambicōē; multorū causam malorū extitisse

superbiã plurimos subuertisse· Ita nõ solũ homines sed ⁊ vrbes fuisse deletas· Possem afferre inuidiã ebrietatẽ odiũ quibus non nulli mortaliũ periere· Sed eorum quodlibet cum alia virtute potest esse coniunctũ· Inferius certe est auaricia ⁊ luxuria que et in nullius virtutis societatẽ coeunt et veluti ex superiori loco cetera infra se vident vicia· Hij sũt duo humani generis morbi pestiferi qui tamq̃ aliqđ clarũ sidus stragẽ pniciemq; omnibꝰ minantur· Ita eñ luxuriam et auariciã precipue sedem esse ac fundamentũ malorum omniũ qui bus mortale affligit̃ genus vt verissima sit prisci cathõis sapientissimi viri sentencia· Ciuitates luxuria atq; auaricia laborare· que pestes oĩa magna impia euerterunt· Eorum alterũ cum videatur originem ducere a natura tamẽ racio adhiberi potest ⁊ modus quidã ne sit effeãt vtq; infra certas metas contineat̃· Alterũ cum sit nature aduersum nulla racione regi potest· neq; moderãdum est id genus mali sed excidendũ· Nam luxuriam multorum licet malorũ causam sapientes dixerint· est tamen aliq̃ ex pte vt possit ferri veluti q̃ admiscet̃ procreacione liberorum· blandum malũ sed sibi nocens· soli non alteri: neq; alienũ a conseruacõe generis humani· At auaricia ẽ ad subuersionẽ eius· execrandũ scelus· omnibus nocens· omnes ledens· omnibꝰ infestũ· cui nihil laudabilis nichil honesti potest esse coniunctũ· monstrũ ingens horrendũ atq; in perniciẽ gencũ procreatũ· ⁊ ad delendũ inter se hominũ societatẽ· nichil ẽ michi credite fedius auaricia· nichil scelestius· nichil turpius· nichil horribilius· cuius si possz facies videri magis nos terreret q̃ furiarũ agmen ex infimo tartaro eductũ· Nolo exemplis vti ne mea verba offendant· At si liceret multorum exẽplo docerẽ nullũ esse malũ· nullũ flagiciũ· quod illa non suadeat· non importet secum· nichil bonitatis qđ non auferat ab eo quem occupauit denudat illũ virtute omni· spoliat amicicia· beniuolencia· caritate· replet odio· fraude· maliuolencia· ĩpietate· reddens ex hoĩe scelestũ portentũ et crudelẽ vt si reliqua omnia in vnũ vicia congerantur cum hoc solo non putẽ comparanda· Volumus ne igit̃ andreas inquit postq̃ ociosi sumus ⁊ interĩ tempus relinquit̃ vacuũ· ceteris ad cenam in hijs ipsis insistere ⁊ paululũ scrutari

an abs te recte senciatur horum
maliciam vicijs ceteris prestare
tanq̄ ex hostili specula nobis in
sidiantē. Hoc inquit bartho
lomeus ⁊ cuperē et non esset ali
enū a nobis: quibus ⁊ illa euā
tare ⁊ bonos eē ɔdeceat: nisi nox
iam immineret ⁊ redeundū nob̄
esset ad publica negocia que sūt
a pōtifice demandata. Immo
et temporis superest satis ad dis
putādū cincius inquit. et dum
hoc agimus publica quoq; trac
tamus negocia neq; parua extī
manda. Egregie quippe scripsit
preceptor morū seneca in libro
de tranquillitate animi. nō solū
eos ꝓdesse rei publice q̄ assunt:
qui tuentur eos qui de pace bel
loq; censent: sꝫ illos quoq; qui
virtute instituunt animū: ⁊ qui
in luxuriam pecuniamq; curren
tes pensant ac retrahūt. Quare
temptemus ⁊ ipsi si quid possu
mus ꝓdesse hoc sermone nostro
et si non ceteris at saltē nobis.

Equidem letor inquit antho
nius nos incidisse in hec verba
vt disceptem⁹ paulisper de cor
viciorum vi atq; natura qua cog
nita illoꝝ crimen culpamq; faci
lius euitem⁹. q̄q̄ fatebor vobis
ingenue alterum ne possem iam
anni effecerunt. alterum ne vel
lem cum natura consecutus sum.
tū vero plurimū lrās ⁊ doctrina.
mallem tamen si quid dici pla
cet aduersus auariciam dissert
cū vereor ne sit necesse nos eciā
inuitos id crimen subire ob te
nuitatē lucri. quo vix tueri possu
mus nostri officij dignitatem.

Hic cū omnes assentiri inq;
auariciam dici velle viderentur
Equum est inquit andreas vt
dicendi prerogatiuam huic nrō
hospiti concedamus. vt ⁊ qđ iā
cepit perficiat. et ab sumptum
cene eciam loquendi addatur
molestia. hoc enim modo plecte
tur hic preter modū apparatus
et epularum multitudo. Im
mo te inquit ille aut cinciū opor
tet. Hec quidē fuerunt partes
lancem atq; vberem mensam in
cena reddere. vestre nunc huma
nitatis est efficere vt videamini
non solum cibis sed ⁊ potui in
dulsisse: qđ plurimo sermone so
let fieri. et antiquum est Bene
inflatas tibias meliorem sonū
solere reddere. Probe inquit
cincius et iocatur et partitur cō
uiuij magister: vt cum ipse curā
corporeā susceperit nos aliquid
animo tribuamus. Sed andre
as hoc nobis prestabit vt ali
quid explicet sua illa facilitate
quo paululū ornamenti ad hoc
conuiuium eius opera adiciat.

Ad hec equidem contumelia quedā esset inquit andreas nō eum videri qui cibos pararit et condire possit si velit. Cui ego. non adimā hanc laudē vt non tantū in aīo recreando facultatis q̄tum in pascendo corpore dili gēcie habere visus sit. Itaq; vel abeundū ē bartholomee vel cer te a te loquēdi sumēdū pncipiū

Tū ille. Etsi honestius erat inquit me subsequi q̄ preire. p sertim qui vos possem cogere tū ingrediar postea q̄ vobis lubet huius disputacionis modū. Ita tamen vt non spectetis a me aut accuratā oracionē aut graues sentencias. cum post cenā non sit aut nimiū prudens ⁊ grauis sermo aut dicendi ordo requirē dus. Dicenē autē que in mentē venient ex tempore. et que sunt huius ⁊ loci ⁊ temporis. Memi nistis enī non disputacionū sed potacionū hunc solere esse locū

Hec certe causa fuit andreas inquit cur primā effugi aciem ⁊ me in subsidia retuli vt priorū culpa meum errorē si quid dicē dum erit possim tueri. Tum ille. Cum multa sint inquit tū cristianis doctissimis ac sanctissi mis viris. tum vero a gentibus grecis ⁊ latinis contra auariciā scripta. superuacuū fortasse vide

atē de ea re amplius loqui nos presertim quorum verba haud magni pensabunē. Sed postq̄ conferendi inter nos erga ⁊ ad nrām vtilitatē aliqd dici placet michi quidē in primis dicendū videtur vnde auari nomē: nam inde ē auaricia: dicatē. Existimo autē auaros ideo appellatos nō nullos q̄ auidi essent eris. Cui enī eris cupidi nimis erāt inq; eo querendo summā operā pluri mumq; studij ponebant. auari nominabantur. Si hoc verū est inquit subridens anthonius cessant apud nos auari. Auri enī argentiq; homines nostri non eris ducuntur cupiditate.

Atqui inquit bartholome9 ad id mouerī cuiusmodi homini bus tūc indiciū fuit cum nondū esset vllus vsus vel auree vel ar gentee monete. Nam es solum in precio est habitū apud roma nos vsq; ad bellū punicū primū Quinq; enī annis ante id bellū argentū p̄mo signatū est bigarū et quadrigarū nota. anno vrbis condite. cccc.lxxxv. Atq; anno post sexto et sexagesimo nūmus aureus percussus ē. Es seruius tullius primus signauit nota pecudū: inde ⁊ pecunia dicta. cū antea rudi ere vterentē. Ita licet variaretur monete materia: idē

tamen auaro nomen mansit vt auri · argenti · eris · opum cupidi atqȝ ita cupidi vt omne ĩ ib stu diũ suũ cōferant · semper appetãt sumptu abstineant · nullũ questum horreant · nullo lucro saciẽ tur · omnia referant ad suam vti litatem · proprio ꝯmodo queqȝ meciantur recte dicantur auari · vñ erit auaricia libido habendi immẽsa vel potius quedam diui ciarum cumulandarum fames · Est enim auari animus deditus studio thesauri ꝯpandi · obnoxi us cupiditati · pecuniarũ seruus quarũ cura nunq̃ illum derelin quit semper cupidũ · semper egẽ tem · Nunq̃ enĩ vt scitis saciat aut expletur cupiditatis sitis · Cruciabitur ergo continua ra// bie cumulandi · nulla dies nulla hora pretermittetur vacua ab hac cogitacione · estuabit semp fluctuabitqȝ anxius ad sacien dum famescentẽ auri appetitũ · Igitur inseruiet ꝓuate vtilitati ad eam accomodabit oĩa dicta facta cogitatus publiciqȝ oblitꝰ ꝯmodi ⁊ ꝯmunis societatis sibi soli vacabit rei sue intẽtus · Quo fit vt id vicium sit repugnante atqȝ aduersante natura · Cuius lex ꝑscribit vt ꝯmunẽ vtilitatẽ nostre anteponamus · ꝯpellamurqȝ vt velimus prodesse q̃plurimis

Vñ stoycus ille catho apd' cice/ ronẽ disputat non esse magis vituperandũ proditorem patrie q̃ ꝯmunis vtilitatis desertorẽ propter suam vtilitatem · Cum ergo auarus sibi ꝓspiciens sibi ꝯsulens non solum desertor sed oppugnator atqȝ hostis sit oĩs vtilitatis sui ꝯmodi causa · neqȝ prosit multis sed obsit omnibꝰ certũ est ipsum veluti societatis humane proditorẽ desistere ab ipsius lege nature · Contraqȝ eã eẽ auariciã remotã atqȝ adũsam ab vtilitate publica ad quã ꝯser uandã tuendãqȝ editi sumꝰ · hᵒ ꝯstituo · et illud sequit̃ auarum nulla racõe posse esse virũ bonũ vt enĩ quisqȝ ẽferet ad suũ ꝯmo dũ queciiqȝ agit · ita minime est vir bonus vt tullius noster in libris officioꝝ testat̃ · At auarus nulli dubiũ ẽ quin ad suũ ꝯmo dũ referat queciiqȝ agit · idõ nul lus vnq̃ auarus erit vir bonꝰ Non solũ autẽ non bonus sed ⁊ summe malus · ipsum enĩ nomẽ auari cum sit in vicio maliciam designat · Nam fieri nequit vt quis auaricia versetur absqȝ de trimento atqȝ iniuria multo// rum · in quo precipue offendi/ tur regina virtutum iusticia cum omnes auari actiones et opera ab iniquitate proficiscantur ·

Dum enī cupit augere opes· dū
nititur congregare pecunias · dū
occupare terras possessionibus
iusticiā omnē exuit atq; equi-
tatē· Quibus cum vacet· nullū
scel⁹ omittet spe comodi allata
vel oblata· Fraudabit pauperes
diuicijs· expilabit socios· igno
tos vexabit· extorquet ab infir
mis· rudes decipiet· nulla exco-
gitabitur turpitudo· nullū malū
facinus· nullū dedecus quo non
letetur· qd̄ non persuadeat perpe
tretq; proposita spe vtilitatis·
Optabit mteritū cognati · affi
nis· noti atq; ignoti· si quā pti
unculam hereditatis speret ad
se peruenturā· Imprecabitur ad
uersam fortunam vicino· cuius
possessionibus hians imminet
detractiones· cedes· naufragia·
incendia affectabit · si aliorum
dāpno res sua sit melior futura·
Gaudebit caristia ānone si fru
mento habundet quo vendat cā
rius · Memini quēdam auarū
dicere solitū· custodienda horrea
esse ad id tempus q̊ flens puer
a parentibus panē efflagitaret
designans tempora sterilitatis
expectanda· Qua voce nōn hōis
sed portēti inhumanissimi quid
asperius· quid crudelius potest
proferri ? huic tam vaste belue
nil aliud mali optes nisi vt suo
pereat desiderio· Ergo ita affect⁹
nec amiciciā colere poterit nec
beniuolencia aut misericordia
comoueri· Nam quomodo mise
ricordē se aut beniuolū prestabit
is cui omnī re pecunia est accep
cior vel quā seruabit amiciciam
qui totus pendet ex cupiditate ·
quā q̄ agit· cogitat· pensat · ꝓpa
vtilitate metitur· Nulla michi
credite racione sustentabit alte
rius inopiam qui se iudicat egē
tissimū non precibus mouebit̄
non lacrimis non fletu per me
dias lugenciū erūpnas turmas
transibit · ipsaq; miseroꝝ corpa
calcabit ad replendā sue cupidi
tatis vastitatē acerbo· impius
crudelis· Quāobrem est hic dig
nus comuni odio mortaliū pub
licus oīm insectator atq; hostis
amouendusq; ab hominū cōsor
cio tamq̄ꝫ bonoꝝ omniū corrup
tela · seminariūq; maloꝝ· Nam
quid recti inter alios dicet quā
vt cetera omittā duo hec amorē
scilicet et beniuolenciā humane
societatis vincula sine quibus
nulla neq; priuata neq; publica
res cōsistit aufert a nobis · Qd
q̄d est aliud q̄ꝫ perdere funditus
humanū genus · at ipse pocius
delendus esset · ipse e numero
hominū tollendus multis ciui
tatibus rei publice perniciosius

Iniquum est enim ci locum esse in ciuitate que si omnes imitarent nullas omnino ciuitates habere mus. nam sublata beniuolencia et amicicia disgladiabunt ho/ mines inter se: rapinis et cedibus omnia permiscentes. sed videte queso quantum hoc sit malum et quam cauendum omni etati. Consuetum est esse homines in senectute prudenciores sapiencioresque quam in reliqua vita. nam et vsu experiencia que rerum multarum quas longa etate tractant prudenciam et legendo discendoque sapienciam consequuntur vt quo longius vixerimus eo propius ad sapienciam soleamus accedere. Unde quidam e grecis sapiencie auctoribus questus est moriens tunc se exire e vita cum inciperet sapere. At hec peruersa labes senes potissimum inuadit eam etatem expugnans cui ad ob/ sistendum plus roboris ac virium esse deberet. Eo autem imbecilles mentes eorum deducit vt quibus minimum satis esset: nam paruum eis iter conficiendum: eo querant plura quo egent paucioribus. Multa monstra dicunt a poetis fuisse in terris sed auarus senex cuiusuis monstri exuperat defor mitatem. Nam si quam adoles cente videris auaricie semina huic fugias abhominerisque veluti hor rendum portentum nature. Actum enim de eo scias cuius adolescencie primicias libido pecunie occupa uit. Verum vt tam faciem et pic turam quandam auarorum conspicia tis referam illos virgilij versus eximios quibus arpias descrip sit designans in eis naturam for mamque auaricie: tenetis memoria vt opinor. Uirginei volucrum vultus fedissima ventris. Proluuies vnceque manus et pallida semper Ora fame. Quis potuit pingere elegancius formam quandam cuiuspiam auiantis quam id vicium a virgilio est ver sibus expressum. Dixit volucris vultu virgineo si hominem esse auarum sed monstrum cuius sub nutu humano truculenta latet bestia ad omne nephas parata. Uultus virginei testantur virescentem semper cupiditatem. augetur enim coti die et tempore sumit vires: fitque in dies tenecior crescens corpore decrescente. vt non infirmetur etate sed validior assurgat. Uolucres finxit propter velocitatem appetitus qui nunquam quiescit nunquam sedatur. fertur enim semper velud rapidus torrens ad opum per/ uestigacionem. Uentris vero pro luuie immensam querendi libidinem notans comprobauit haud iniuria vulgatum esse hunc versum. Aua rus animus nullo saciatur lucro. Nam stat ore patulo non famelicus sed rabidus tanquam cerberus promptus

ad excipiendū vorandūq3 q̄cq̄d obiciatur • nulla habundancia acquiescens • fedissimam quoq3 ait non solū ꝓpter obscenitatē vicij vnde et paulo post addit fedat omnia immundo contactu sed ⁊ ꝓpter auari vitam immūdam et sordidos mores • Sunt em̄ impuri • asperi • squalidi • inculti • vt ⁊ veste vtantur vt pluri mū vili atq3 abiecta • ⁊ nō nulli adeo expauescunt ad nomen expensi vt refugiant eciā tonsorē Vidimus quosdā note auaricie qui barbā capillosq3 nutrirent longius q̄ ferret ꝯsuetudo • neq3 em̄ deponerent nisi admoniti et pudore conterriti • quos sepe sole mus videre cū se offerūt nobis promissa ac suffulta barba veluti rusticanos • At man⁹ vncas q̄ recte addidit ad mōstrandū auari rapacitatē • aufert • mutilat eripit • extorquet • nullū tractās • ex quo non aliquid piloꝝ atq3 adeo cutis abradat • Nā q̄ pallida ꝓtulit ora fame nil potuit dici verius • Primū conquerende rei familiaris congregandeq3 fame torquetur • que cū cura cogitacioq3 in diem extenuat cū nulla detr̄ sibi intermissio ab eiusmodi sollicitudie ⁊ quo plus creuit pecunia eo magis suboriē mētis afflictio • deinde bibendi edendi q3 fame eciā maceratur quā raro sedat nisi vili et incondito cibo Quo modo em̄ prestāciorib9 aut preciosioribus epulis cenabit mensam miser ille • Fuit em̄ florentinus vt aiunt nobilis • auarus qui cum esset opulētissim⁹ et duo porci in cenā aliquando afferentur • iussit auferri alterū seruariq3 in posteꝝ diē castigato prius verbis dispēsatore tamq̄ prodigo • Nobilis autē notus quispiā delectari se ad modum asseuerabat cepe et alleis cum domi obsonaret • foris cū cenaēt eiusmodi rerū deficerat ⁊ sapor ⁊ appetitus • Alter : quē honoris gracia pretereo : cū esset aduersa valitudine grauis • medicus aūt rogat quibus vesceretur cibis carnib9 ait bouis aut vituli • Tū reprehensus q̄ non pullis gallinacijs vteretur • respondit non conuenire morbo aut nature sue • q3 scz maiore precio parabanē Sed postmodū cum dono dati essent ab amico qui id nouerat neq3 is lōge aberat auide ꝯmedit Quid mirū igitur pallere eius faciē cuius corpus esurie absumitur anim⁹ tabescit cupiditate Illud quoq3 non omisit poeta noster arpie et vestigia feda dicere ⁊ tetrā vocem vt nullā neq3 factis eorum fidem neq3 verbis

auctoritatē adhiberemus a qui
bus nichil nisi fedum & tetrum
prodiret · Qd autem tres ab eo
arpie afferuntur id puto super/
biam · crudelitatem · inuidiam
qz intelligi voluisse · Non enim
vnico vicio laborant auari sed
multa in eis accumulantur om/
ni virtute expulsa · Sed tamen
in eis inuidia vmi suam exer//
cet ex bonis alterius concepta ·
nam que assequi ipsi nequeunt
perditum iri pocius cupiunt ꝙ
in nostrum vsum relinqui · ha//
retis auaricie veluti formam ꝙ
dam que si oculis cerni posset
magnum incuteret mētibus ho
minum terrorem maiusqz por//
tentum videretur ꝙ describan/
tur arpie · Nam & ipse virgilius
anteꝙ eos versus proferret vi/
dens se non exequaturū verbis
illarum viciositatem dixit Tris
tius haud illis monstrum nec
seuior vlla Pestis & ira deum sti
gijs sese extulit vndis · Etenim
qd maius monstrum in terris
potest ꝙ esse aliquem predonem
auiditate conflagrantem semp
inaibantem questui inhiantem
auro · hereditatū · incultū · qui nul
lum refugiat luctum · nullam no
rit amiciciam · querat · rapiat ·
laceret · extorqueat · qui cupidi/
tate inexplebili etatē agat · qui
opes sciens sine intermissione
pecuniam cumulet & cumulatam
summo angore custodiat · vita
miser · asper moribus · sumptu
tenax · qui quocumqz transierit
incessu sui imprimat feditatem ·
hunc ego omnia herculis mon/
stra inmanitate atqz acerbita
te exuperare confitear · Itaqz si
diligenter auarorum mores et
naturam consideretis iudicabi//
tis profecto eos veluti monstra
gencium ciuitatumqz portenta
semouendos procul a nobis pro
iciendosqz longe aliquo & sicuti
purgamenta vrbium spurcissi/
ma · vnde neqz fetore lederent
neqz contagione nocerēt · Quic
quid enim tangunt aut contrec
tant obscenius aut fedius red
dunt · coinquinantqz nō solum
eos quibus cum consueuerunt &
verum eciam ipsam aeris tem/
periem quo exalant spiritu infi/
ciunt ac corrumpunt ·

h Ic cum finem dicendi
bartholomeus fecisset
Quid nam cogitas an/
thoni andreas inqt · an te quid
aliud mouet? vidi enim admo
dum te intentum dum loquere
tur et nescio qua in premedita/
cione defixum · Tū anthonius ·
Ego ne quid senciam queris?

Scire inquit dicta sunt multa
a bartholomeo n̄ meo iudicio
ɔtempnēda. In quo sane laudo
ingeniū suū qui licet sit occupa
tissimus in hijs molestijs curie
nō tantū studijs impertitur tp̄is
vt hec nō omnino īpolite possit
dicere. Sed ea singula probem
ne an īprobem. multa que vidi
que audiui incertum me animo
reddunt. Verūptamen vt ita sit
quemadmodū hic opinat̄. ego
tamen secutus morē achademi
cor̄. qui contra ea que dicerent̄
disputare consueuerunt. afferā nō
nulla secus ac locutus est. que si
non accipiantur a nobis vestrū
erit iudiciū. Ego sane multos
cognoui non ɔtempnendos ho
mines. qui nulla racione vnq̄
cum bartholomeo sentirēt. qui
et rem me hercule grauissimam
reddidit leniusculā verbis suis.
culpam vero admodū grauem
nimiū depressit mole sermonis.
vt si iretur in suffragiū populi
non dubitarē quin ferme aliter
ac nos essent iudicaturi. cum in
luxuriā multa sint illi⁹ arbitrio
ac legibus ɔstituta iudicia: in
auariciā nulla. Sed tamen vt
nō iudicio populi disceptemus
sed racione. recte michi videor
posse dicē luxuriā multo fedius
crimē videri q̄ͣ sit auaricia. Illū

enī maius ac turpius viciū est
iudicandū ex q̄ animus magis
noster corpusq; labefactat̄ & cor
rumpitur. At certū est luxuriā
magis q̄ͣ auariciā eneruare cor
pus & animū pturbare. ergo fit
vt luxuria nequius sit vicium
estimandum. At vero luxuria &
corpis & anim virtutes infrigi
ac dissolui satis ɔstat. Licet enī
luxuriosos oēs insulsos effemi-
natos imbelles neq; ingenio cō
sistere neq; valitudine. Mentē
quidē ex suo statu dimouet et
priuat raciōe. ex quo seneca pre
clare in ꝓhemio declamacionū
nichil esse dixit tam mortiferū
īgenijs q̄ͣ luxuriā. Architas aūt
tarentinus vt nostis nullā capi
taliorē pestē q̄ͣ voluptatē hoībꝫ
dixit a natura datā. hec est enī
memorie īimicissima. aduersat̄
studijs lrāꝝ. quassat membroꝝ
firmitatē. ex viro mulierculam
reddit. ex docto ignaꝝ. stultū ex
sapiente. nullū habens ɔmerciū
cū virtute. Itaq; videbitis luxu
rie deditos nillius animi. nulli⁹
vigoris. nullius prudencie. ve-
cordes. ɔtemptos. abiectos. At
auaros contra. fortes. prudētes
industrios. seueros. temperatos
et animi magni & plurim ɔsilij
Luxuria q̄ꝫ semp nocuit. auari
cia profuit aliqn̄. Altera nulli

concessa etati altera quasi socia
ɔtermina senectutis · atqȝ in ea
non nichil toleranda · nõ subuer
tit animũ · nõ exagitat ingeniũ ·
nõ aufert studia lrãȝ et sciencie
disciplinã · Nã ⁊ in omni genere
doctrine excellentissimos ⁊ in re
publica prestantes viros scim⁹
fuisse auaros · Reges insuper et
egregios principes quoȝ virtus
maxime claruit inter mortales
auaros accepimus · vt si alterũ
mihi sit eligendũ malim auaȝ
me q̃ luxuriosum videri · Neqȝ
eñ pendere asscribi in eo nume
ro in quo ⁊ reges fuissent · ⁊ doc
tissim⁹ philosophoȝ aristoteles
multiqȝ preterea egregij in suis
studijs viri phĩe dediti ab lucia
no greco auctore fuisse enumerã
tur · q̃ȝ tanta ẽ auctoritas tanta
dignitas vt nomen ⁊ maiestas
sine patrono debeat auarorum
causam satis tueri · Sed sepona
mus auctoritatem quamlibet ⁊
qua arte qua ve racione dicatur
discuciamus · Putasti primum
ideo auaros dictos q̃ essẽt oꝑ
pum · eris · auri · argenti nimiũ
cupidi · Q̃d si ita est vt cupidio
res pecunie appellent̃ auari · cen
sebũtur rei hoc nomine omnes
Omnia eñ ab hominibus agẽ
da suscipiuntur pecunie gracia ·
ducimurqȝ singuli lucri neqȝ ci⁹

cupiditate · q̃d si sustuleris
negocia atqȝ artes penitus cess
sabunt · Quis eñ vllũ laborem
suscipiet quis aget quitq̃ operis
in quo quidem sit paululũ diffi
cultatis nisi in eis premiũ atqȝ
vtilitas fuerit adiuncta? Que
quo maior ostendetur eo paraci
ores erimus ad negocia subeun
da · vtilitatem quippe sequunt̃
omnes · illam appetunt · illi stu/
dia imparciunt̃ · Nam siue rem
militarem · siue mercaturam · siue
cultũ agrorum · siue artes has
quas vocant mercẽnarias consi
deres · siue eas eciã q̃s appellãt
liberales videt̃ singulis ꝓposita
ingẽs pecunie cupido · ob eamqȝ
adiri labores et discrimina que
subimus · Quicquid tractamus
operamur · agimus · eo spectat
vt q̃ multum commodi ex eo ca
piamus · quod quo ẽ vberius eo
afficiamur maiori voluptate · At
qui cum ɔmoda nostra ferme pe
cunia pensent̃ · certum ẽ pecunie
hoc ẽ auaricie causa fieri omnia
Quid eñ vt de vilioribus exer
cicijs loq̃r quoȝ late patȝ finis
leges ⁊ iura tractantes · quid ali
ud ducit · quid aliud trahit nisi
pecunie cupiditas ingẽs ⁊ lucio
lucrandi facultas? Quid item
medici q̃d reliqui q̃ sese ad libe
raliũ arcium studia conferunt?

nonne quest⁹ auiditate pellicīu
vt ꝗ̄ primū facultatem suam in
mediū proferant: et sub voce
preconis actionē se bonoꝝ facere
testenē: resq; cognicione dignas
nullā aliā ob causam se pfecisse
ꝓfiteantur nisi ob auariciā hoc
est ꝓpter magnā auri et argēti
cupiditatē. Confer te ad sanctio
res disciplinas phiam scȝ ⁊ the
ologiā. sciendi ne causa an pluri
mū lucrandi tanta ponit in his
ediscendis opera. Quid loquar
de sacerdotibꝫ quoꝝ studia ma-
nifestius apparēt. Num aliud
spectant. querunt. ambiūt. sub
fidei velamento nisi vt paruo la
bore diciores fiant. Quāta non
sollicitudine ꝗ̄ īportunitate atq;
adeo impudēcia hec petunt que
vocant beneficia. michi autē aie
maleficia videnť diuiciaꝝ gracia
Que ꝗ̄ sunt opulenciora eo ma
iorē in ea concursū atq; impetum
fieri videmus. nisi forsitan saluā
dam animā non ꝓpter vitā in
delicijs degendam ea tanto pere
putas expeti. Illi ipsi ꝗ̄ sub ypo
crisi hec se aspernari fingūt id
agunt vt non quesita ab eis ꝗ̄
vltro virtuti ac meritis suis de
lata esse videanť. plustres licet
singula exercicia siue ꝗ̄ aīo siue
que corpore administranť nihil
vacuū reperies immensa cupidi
tate. Quicquid inter mortales
tractari vides: quicquid piculoꝝ
suscipi eo spectat vt inde auri
atq; argentum exculpatur. Q̄d
michi quidē nulla videtur racōe
improbandū. Est enī pecopor
tuna ad vsum ⁊ ciuilē vitā pecu
nia. quā necessario aristoteles
inuentā tradit ad cōmercia hoim
seruanda resq; mutuo cōtrahen
das. Eius igitur appetitū si cul
pabis. culpes licet ⁊ ceteros q̄s
dedit nobis ipsa natura. Nam
quē te oro licet minus auri ar-
gentiq; cupidū potus cibi vesti
tus reliquarūq; rerū quibꝫ vitā
tuemur nō cupidū ac sollicitū in
ueniēs. Natura quidē inesse oibꝫ
aīalibꝫ sui cōseruandi appetitus
ex quo ⁊ ea q̄rimus ꝗ̄ ad victū
spectant ⁊ que ad tutelā corpis
ac cultū. At cum illa cōparentur
pecunia quid nuꝫ est nisi plane
securi scurre quidā esse velimus
si sim cupidus. si quero es. auꝝ
argentū. sine quibꝫ illa haberi
non possunt hoc est auarū esse
non est contra naturā auaricia
vt paulo ante dicebať. sed ipsa
natura indita atq; ipressa nob
veluti cetere cū quibꝫ nascimur
cupiditates. q̄ autē natura insūt
nobis minime sūt vituperanda
Nūc autē appetitū pecunie inesse
naturā omnibꝫ fateatis necesse ē

Omnes siquidē quacūqȝ ī etate
quocūqȝ in statu · honore · digni
tate fuerint auri cupiditate hoc
est auaricia tenent̄ auroqȝ gau
dēt tamq̄ȝ de re nobis ꝯgnata
⁊ affini · Quere hoc in pueris le
tabunt̄ minimis oblatis · quere
in adolescentulis · viris · senibꝰ ·
diuitibus · egenis · regibus · prī
cipibus · oēs eadē mēte letantur
pecunia · sectant̄ diuicias · opibꝰ
delectant̄ · neqȝ aliā ob causam
nisi ꝙ ita eos genuit edocuitqȝ
natura vt noceret pecunia ꝯpari
ea quibꝰ vita nr̄a alit̄ ac fouet̄
Cū igit̄ admonēte atqȝ hortāte
natura ꝯplectamur hanc cupidi
tatē nō est auaricia nobis vitu
perāda · At fuere quidā inquies
quos nullus huiusmodi rerum
appetitus moueret · Extitere itē
quidā q̄ nascerent̄ capite suillo
neqȝ tn̄ ꝓpterea non natura oēi
mur capite humano · Non sūt su
menda nob̄ exēpla viuendi ab
inertibus rudibus et indoctis ·
neqȝ inuestigandū quid peruer
sitas ac insulsitas aliquoꝝ hor
ridoꝝ atqȝ agrestiū aliqn̄ egerit
Sed quid sibi postulet hominū
societas ⁊ vita ꝯmunis quam et
seruare debemus · Est illud prete
rea qḋ in meā sentenciā eē vide
tur beatus augustinus vir doctis
simus inter latinos in libro de
libero arbitrio aliq̄ȝto leuiꝰ q̄ȝ
tu scripsit auariciam · hec si vera
sit diffinicio fateamur oportet
auaros nos esse natura · Nam
qḋ omnes appetunt id a natura
emanare putandū est eaqȝ sua-
dente fieri · At vero neminē repe-
ries quin cupiat plus q̄ȝ sit sa-
tis · nullum quin velit multum
sibi superesse · ergo naturalis res
est auaricia · Peragras si pla-
cet vniuersam ciuitatem · forū ·
vicos · templa · si quis ꝓfiteat̄
se nolle vltra q̄ȝ vsus eius ex-
poscat putato te fenicē repperisse ·
Neqȝ tu michi opponas volo
vastos quosdā atqȝ agrestes ex
istis ypocritis scurrisqȝ circum-
foraneis q̄ sub religionis specie
aucupant̄ victū sn̄ labore ⁊ sudore
sūmā paupertatē ac reꝝ ꝯtemptū
pre se ferentes q̄ est eis questus
vberrimus · Non enim ex istis
sordidis ac laruatis hominibꝰ
qui summa cum quiete abutunꝰ
nostris fortunis sunt nobis ciui
tates ꝯstituende · Sed ex eis qui
sunt accomodati ad ꝯseruacio
nē generis humani cultūqȝ ciui
lem · quorū si quisqȝ ꝯtempserit
quicquid excesserit vsum suum
necesse erit vt omittam reliqua
incōmoda nos omnes agrū colē
nullus enī seret nisi q̄tum sibi
et familie fuerit satis futurum ·

vide q̄ta rerum o[illegible]iū sequet̄ ꝯfusio si nichil habere velimus ꝑ ter ꝑ qd̄ sit nob̄ satis. Tollet̄ vsus gratissimaꝝ populo virtutū misericordie videlicet ⁊ caritatis nullus erit neq; liberalis neq; be neficus. Quis enī dabit alteri cui nihil ad dandū supest? quō munificū se prestare poterit quī tantum possidet q̄tum sibi soli sufficit? Auferet̄ magnificencia ciuitatū. tolletur cultus atq; or natus oīs. Nulla edificabuntur templa. nulle porticus nulla pa lacia. Artes cessabunt omnes. perturbacio deniq; vite nostre ⁊ rerū publicaꝝ sequet̄ si quilibet eo qd̄ sibi satis erit acquiesceret. Sed cum sciamus fuisse atq; eē hoc appetitu fere omnes omniū etatū. ordinū. nacionū. non solū vt velint et exquirant que sibi sint satis. sed eciā ea quibus ⁊ ceteris suppeditare possint ⁊ ipsi municiores existant aduersus futuros casus atq; īpetus fortune. Quis dubitabit quin ex ea du bitacione sint oēs auari existi mandi. cum ex eis constēt ville opida. ciuitates. ex quibus si censes eos eiciendos addas sanē deserendas eē vrbes ⁊ euertēdas Nā qui inhabitant illas expul sis auaris. nos quippe eiciemur quoꝝ nullus est quin hac racōe et cupidus sit ⁊ auarus. vacua ergo desertaq; relinquent̄ cul toribꝰ vicinia vrbiū tua hac sen tēcia. Sed quid ego in singulis hominibus versor? respublicas prouincias. ciuitates. regna. q̄d aliud dicemus si recte aīaduītas preter publicā auaricie officinā Que q̄a cōmuni exercet̄ decreto sumunt ex publico ꝯsensu aucto ritatē. Queso te inti in tua veteri illa romanoꝝ re publica atq; in hijs eciā quas postea vidimus tot vectigaliū varia genera sub ditis imposita et onera insueta deuictis gētibus indicta. tot ex quisiti exhauriēde pecunie modi ad replendā erarij vastitatē. nū tibi liberalitatē an sūmā auariciā representat? Cū dixit iugurtha ille vrbē venalē ⁊ mature pituā si emptorē inuenerit. num tibi vnū aut alteꝝ designauit auaꝝ an ciuitatē vniūsam? Si vrbs illa erat auara in qua predicant fuisse domiciliū sapiēcie ⁊ v̄tutis q̄d senciendū est de nostris que cotidie constituunt leges nouas quibus subditi enūscerent̄. vere te ad principes ac reges quid in eis reꝑies nisi publica auaricie testimoīa. nec ea p̄ua ꝫ amplissi ma. Robertus cicilie rex maiorū nostrorū memoria habitus est et dictus ad modum auarus.

Coaceruauit eũ immensũ auri
atqꝫ argenti põdus · ipse pciss
mus fuit · Et quid illustrius est
eciã hodie illius regis memoria
fama · noĩe · ⁊ rerũ gloria gestaꝝ ?
Quẽ non tantũ ɔmendaret li/
bris suis franciscꝰ petrarcha vir
excellenti ingenio et doctrina si
putasset auariciã in eo virtutis
laudẽ extinxisse · Quoquo men
tis aciẽ deflexeris astabunt tibi
documenta haud vilia et ꝑuate
et publice auaricie vt si hos ex/
times redarguendos vniuersus
sit tibi reprehendendus terraꝝ
orbis · totumqꝫ humanũ genus
immutandũ in alios mores · in
aliã viuendi institucionẽ · hijs
eñ adeo inoleuit pecunie cupidi
tas vt non viciũ ꝗ̃ virtus putet̃
auaricia · ⁊ quo ꝗ̃s dicior sit ma
gis honoretur · Dixi paulo ante
eos qui iuri ciuili ⁊ canonibus
non sciencia sed lucri cupiditate
se ad eoꝝ ɔgnicionẽ ɔferunt · ex
eo videtis ꝗ̃tus fiat tamꝗ̃ ad
certã aurifodinã ad has disci/
plinas ɔcursus · At hij quidẽqꝫ
appellẽtur insignia doctoꝝ licet
plures sint indocti susceperũt · hꝰ
ẽ questus ⁊ auaricie signa · scitis
ꝗ̃ frequẽtent̃ · ꝗ̃ honorenẽ · ꝗ̃ co
lanẽ ab omnibꝫ · ornanẽ quoqꝫ
preciosioribꝫ vestibus · aurei eciã
anuli gestandi ius illis datũ ẽ ·

vt plane intelligant hoĩes id ge
nꝰ facultatũ solũ auri coꝛro dedi
causa susceptũ · qui si audiuissent
a nobis auariciã esse detestabi
liorẽ ceteris vicijs : credo eciã vl
tro ꝓ sua humaĩtate patronos
sese eius ꝓfiterenẽ : ɔtenderẽtqꝫ
verbosius vt mos ẽ eoꝝ aut nul
lũ esse viciũ aut plene ⁊ vsitatũ
et quo sint multa grauiora · Et
quidẽ ego haud vob̃ ɔcesserĩ qd̃
paulo añ dixit bartholomeus
oĩa in vnũ ɔgesta vicia non esse
huic vni ɔparanda · Nam si ita
esꝫ male admodũ de nobis me/
riti essent prisci legũ latores in
stitutoresqꝫ vel tutores rerũ pub
licaꝝ · Qui cũ singulis criminibꝫ
flagicijsqꝫ quibꝫ turbarent̃ ciui
tates hoĩmqꝫ societates violarẽt̃
suã penã ɔstituissent auariciã re
liquerũt ĩpunitã · fures nãqꝫ rap
tores · sicarios · adulteros · homi
cidas · ceterosqꝫ sceleratos viros
puniẽdos lege sanxerũt · auari nlla
multarẽ pena · nulla sanciõe ꝓhi
berẽ · Atqꝫ id ea rõe opinor qꝛ ĩ
telligebãt sapiẽcissimi viri inata
eẽ mẽtibꝫ hoĩm seĩa quedã aua
ricie tanꝗ̃ nccĩa ad vrbiũ ⁊ ciui
lis vite ɔseruacionẽ · Tu võ ex
terminari e ciuitatibꝫ auaros ve
luti maximi criminis reos · Dici
te vos oro si viciũ esset auaricia
vicijsqꝫ vrbes essent purgande

vtrū sacius esse auariciā ne pelli ex eis an ambicionē. Alteri⁹ opem publicā sepe ad uitā alteri⁹ malo oppressam. M. crassus fuit auarus. C. cesar liberalis ꝗ cupidus domnandi. Quid romā euertit? crassi ne auaricia inmensa. an cesaris ambicio principatus? Videre quātum a vestra opinione dissenciā. Sit aliqui preceteris auari preterq̄ hāc omnē auariciā cupidi hos estimatis e ciuitatibus abici oportere. Ego contra aduocari in illas tanq̄ oportuna adminicula et sustentacula populorū. habundant enim pecunia qua inferiores imbecilliores q̄ sustētantur. qua multi vtunt in suis egestatibus vt hij a priuatis hominibus per sepe et rei publice maxie opitulent. Quā ob causam vt in benemoratis populis ac ciuitatibus constituunt horrea publica ad subministrandū frumentū in caristia annone. ita percomodū foret plures in eis collocari auaros. qui essent veluti priuatū horreum pecuniarū qd suppeditaret nobis priuatim et publice subsidium ad res vel pace vel bello qd maxie pecunia geritur necessarias. Est enim pecunia veluti nerui quidā quibus sustinentur respublice. cuius cū copiosi existāt auari tanq̄ rei publice basis et fundamentū sūt iudicandi. Etenim si qn̄ egebit subsidio ciuitas ad inopes ne et mercenarios et nescio q̄s diuiciarū contemptores: an ad diuites hoc est auaros. nam hec raro absq̄ auaricia cumulari possūt confugiemus? vtris prestat referta esse ciuitatē opulentis ne qui se aliosq̄ suis opibus tueant̄ an egenis quorū inopia et sibi et ceteris est difficilis ac molesta. Michi quidē optandū videt̄ eē quāplures cuiusmodi auaros ad quos tanq̄ ad arcem ad presidiū quoddā confugeremus in difficultate rerū. Non solū autem diuicijs nobis assunt ꝗ ampli⁹ consilio. prudencia. patrocinio auctoritate. Vidimus ipsi quidē plurimos permultos q̄ cū auari haberent̄ tamen et recte consulerēt rei publice et in ea plurimū auctoritate pollerent. quorū consilia proficere. nulla in re nocuit auaricia. adde q̄ afferunt persepe magnū ornamentū et decorē suis ciuitatibus. Quot vo vt vetera omittā nostris diebus magne domus. egregie ville. templa. porticus. hospitalia. auarorū pecunijs constructa. vt nisi hij fuissēt carerēt omnino vrbes maximis ac pulcherrimis ornamentis. Ac dicebas auaros tū de sertos

amicis· tū non sedare famē· tum
seuos· immites · ꝓpriis intētos
ɔmoditatibus· non negauerim
nonnullos repiri quoꝝ auaricia
sit in vicio sed et iusticiā quoqꝫ
aliquā dicimus que sit iniusta·
Vnde certum est vetus illud pro-
uerbiū Summū ius summa in
iusticia · Sunt quidē ꝙplures
quos ego eciā reprobo nō auari
quidē illi sed stipites · stupidi ·
plūbei· miseri· truculēti· tenaces
ex infamia hominum ⁊ fece qui
mores duros ⁊ asperos sortiūt̄
non ab auaricia ꝫ ex nature ma
lignitate· Auaros vero ɔgnoui
multos lautos· splendidos· or-
natos· sumptuosos· humanos ·
perfacetos · quoꝝ domus plena
esset et hospitibꝫ ⁊ amicis · Si
eñi verū est qđ est abs te obiectū
nō iuuari ab eis quēꝗ̄ pecunia·
nōne alia incidūt quibꝫ satisfa
ciat amicis ɔsiliū· sollicitudo· di
ligencia· auctoritas· opa· patro
ciniū· Non ɔsistit in nūmis ius
et munus amicicie· ꝫ in officio ⁊
beniuolēcia· q̄ cur ab auaro neq̄
ant prestari haud satis itelligo·
In amicicia quippe ɔseruanda
minimā ptē pecunia tenet· Etenī
illa pitagoreoꝝ adolescentū ami
cicia non ideo celebratᷣ ꝙ alter
alterū nūmis redemerit ꝫ ꝙ se
vadē atqꝫ obsidē dederit quoad

Summu ius suma iniusticia

socius ⁊ annuis rediret eandem
subiturus penā quā socius si nō
reuertisset· Nam ꝙ multa vicia
in auari vitam ɔtulisti non eadē
est vt dixi causa auaroꝝ omniū
sicuti nec ceteroꝝ quidē· repcries
ex eis m̄ltos beneficos· humiles
mansuetos· benignos· probos ⁊
minime molestos· Tu contra re
censebis perplures malos· ipro
bos· flagiciosos· imanes· supbos
Idem sane tibi dicam de poetis
oratoribus · iuriscōsultis· quoꝝ
quidā nequissimi extitere· Eos
quoqꝫ inuenies luxuriosos· fures
rapaces· cupidos· facinorosos · q̄
in nullā vnꝗ̄ auaricie suspicōe
deuenerūt· Itaqꝫ si q̄ auari vixe
rūt misere · libidiose· impure· cū
fraude · nō est auaricie ꝫ neq̄cie
luxurie· iusticie tribuendū· Qui
eciā affirmas pluriā mala aua
riciā pepisse ego ⁊ plura bōa Quid
habemꝰ salutariꝰ aq̄ ⁊ igni · ⁊ tñ
aquaꝝ ipetu regiones vastatas
audiuimus ⁊ m̄ltas egregias ig
ni vrbes ɔsūptas· Qđ aūt obie
cisti auaros oīs vtilitatis obli
tos studē ꝑuate hoc nō auaroꝝ
ꝫ cīm fere ē oīs ɔsuetudo· Qui
eñi sūt isti q̄ publicū q̄rant bonū
seposito ꝑuato emolimētoᷣ Ego
ad hūc diē nemīnē ɔgnoui q̄ suū
n̄ ꝓponeret si quidē possit ipune
diciē eiusmodi nōnulla a phis

de preponenda vtilitate communi magis apti disputandi solercie q̄ veritati. Sed vita mortaliū non est exigenda a nobis ad stateram philosophie. Consuetū est et communi vsu concessum atq; ab ipsius orbis ortu factitatū vt magis afficiamur proprijs q̄ communibus rebus qd idem fatebimur omnes nisi malumus magnifica loquī q̄ consueta. Sin autē ideo habes infensam auariciā quia ea importet secū multorū dāpna quibus parant diuicie. mercaturā quoq; et quicquid ē aliud in quo lucrū queritur oderis necesse est. nullū enī fit lucrū sine alicuius detrimento. Cum quicquid emolimenti vni addit alteri detrahitur. Nam qd extremo sermone tuo inuidiā queritās in auariciā affirmasti potissimū senes in eam labi. id ego laudi dandū puto neq; iudico etatis vicio euenire sed prouidencia. Cum enī senes tamq̄ q̄ emersi procellosū pelagus iter confecerint tempestatibus plenū. versent aīo discrimina et pericula que nos circūstant et egestates que nos premunt. Ad hec autē propellenda nouerint pecuniā q̄ plurimum prodesse: vereri ne in easdē recidant quas experti sūt difficultates. querendo ac conseruādo sibi prospiciunt et suis ac veluti vsu edocti ea preparant adiumēta q̄ precipua et vtilia ceteris cognouerūt. Non igitur imbecillitate animi sed firmitate. non errore sed prudencia experienciaq; rerū magistra comparāt pecunias vt firmissimū tutissimūq; presidiū ad inopiā egestatē egritudines reliquasq; mortaliū calamitates propulsandas. Quāobrem nō videtur senex errare si parat se summa vti sapiencia. q si quis eciā senilem auariciā turpē duceret. non hominis consiliū qui se communit sed insperatos improuisosq; casus: sed naturē fragilitatē culpare decet. que tot nos discriminibus subiecit. tot addixit necessitatibus. tot difficultatibus circumdedit. quarū rerū nisi maniter et verbis magis q̄ re velimus philosophari. a diuicijs necesse est suffragia postulentur ita non tantū naturalē sed vtilē et necessariā rem q̄dam constat esse in hoīe auariciā. que docet vt hijs se rebus muniat q̄s cognouit firmissimas scz ad sustentandā naturē humane fragilitatē et incomoda euitanda. Quod autē in virgilij fabula auaricie descripcionē voluisti contineri in quo plurimū verborū effudisti: perridicula atq; inepta michi videtur non tua solū sed et ceterorū q; curiosa

et indigna docto viro interpretacio· q̃ similibus fabellis nil aliud pret auarorꝫ detestacionẽ quesitũ putatis· Nam si eosdẽ versus in meã sentenciã traducere voluero nullo negocio ostendã auariciã illis describi non magis q̃ꝫ luxuriam· superbiã· crudelitatẽ · Itaqꝫ contempsi semper hanc insulsam auctoritatis ꝛ sapiencie suspicionem· quã nonnulli supersticiosa ambage poetarꝫ fabulis inclusam suspicant̃· Cum ipse seneca eciã dicat hoc eẽ propositũ poetis vt oblectent aures et fabulas connectent· Quid est enĩ uanius qđ cuidam etatis nostre viro accidit q̃ꝫ estimare ã plauti aut terencij reliquorũqꝫ fabulas occulcius aliquid aut obscurius sub alienis personis significari quas ad mulcendas populi aures inuentas: et edilibus ad ludos celebrandos sciamꝰ vendi solitas· Quãobrẽ istis tuis tam q̃ꝫ tragedijs quas nullo fundamento in auariciã contextisti: nihil digne responderi potest nisi te in explicanda perleui fabella nimis accuratã ac verbosam diligenciã attulisse· in qua meo iudicio omnem operam perdidisti ·

Hec cũ ridens dixissꝫ atqꝫ omnes andreã intuerenꝰ: cuius videbat̃ iã munꝰ vt anthonio responderet · Quã q̃ꝫ inquit ille silendi propositũ erat: mouit me tamẽ indignitas defensiois iportunissimi monstri vt non sit vlterius taciturnitati locus· deinde subridẽs: cetera quidem nõ ex aĩ sentencia sed aliorꝫ gracia reor anthoniũ disseruisse Qui vero senum auariciam defendit propriam agere causam visus est· vir quidam doctus et prudens cum legeret apud terẽcium etate nos fieri attenciores ad rem q̃ꝫ sit necesse: veritus ne cum senex auari suspicionẽ subeat senilis tutelam suscepit auaricie· vt autem accepimus quẽdam grecũ scriptorem laudasse dionisiũ siculum pessime vite tirannũ· platonẽ vero sanctissimũ virũ vituperasse ad eloquencie exercitacionẽ · Ita ꝛ te video hominẽ liberalissimũ id viciũ defendendũ suscepisse qđ nouels esse pre ceteris oppugnandũ · Non enĩ in eius excusacõez hec te dixisse certo scio· sed in accusacionẽ vt perspectis rõibus tuis maior michi tribueret̃ facultas q̃ a te sũt disputata refellẽdi· nã te q̃dẽ anthoni virũ liberalẽ nobꝫ ab oĩ non solum crimine auaricie sed suspiciõe si quis dixerit cupidũ forcasse non mencietur: cum id absqꝫ vicio possit contingere ·

hoc in loco duo meũ recognos-
cas velim in quibus michi labi
paululũ visus es. Primũ autẽ
scite cupiditatẽ et auariciã duo
verba sensu disiũcta ita posucis
ac si idem significarent. deinde
nam alia post videbimus an sa
tis recte senseris auariciam esse
secundũ naturã. Aliud certe sane
significat nobis auaricie nomẽ
aliud cupiditatis. omnis enim
auarus ardet cupiditate sed nõ
omnis cupidus auaricia. Si q̃s
me cupidũ dixerit si quis item
oẽs bonos viros non negaueri
cum sint quedã naturales cupi-
ditates vt phi volũt que absũt
longe a culpa. sicuti habendi q̃
suppeditent ad viuendi racionẽ
et decorẽ. vt cũ q̃s victũ et vestes
necessarias concupiscit. Si quis
pecuniam cupiat ad vsum vite
necessariã. ad beneficenciam. ad
liberalitatẽ. ad inopũ sustentaci
onẽ. nichilq; in eo hec cupiditas
reprehensiõis h; quã non aberra
bis si dixeris naturalẽ. est et alia
cupiditas habendi vltra quã de
ceat. plusq̃ȝ oporteat. cupiditas
vehemens inexhausta. excedẽs
modũ. que est cũ auiditate aufe
rendi. cumulandiq; studio. et aĩ
anxietate. laboris et sudoris plena
in qua versatur auaricia. hanc
nature ascribẽ hominis ẽ pace

tua dixerim parũ ipsius munera
atq; opera inspicientis. Nam si
ita res se haberet vt auaricia in
esset natura nobis in vanũ pro
fecto de illius iniquitate queri
possemus. Iniquũ enĩ foẽt atq;
indignũ illa parente rerum omniũ
atq; effectrice natura. si cũ cetera
ab ea procreata constituisset do
nis plena et muneribus hominẽ
quẽ solũ posuit suorum operum specta
torẽ. quibusdã vero prefecit inferi
orẽ rebus omnibus a se editis
reddidisset. vt is quẽ animantẽ
fecit ac racione preditũ. deterior
propagatus esset eis que inaĩata
produxit aut carencia racione.
Contẽpleris licet celũ licet ma
ria terras et que in eis cõtinẽtur
nullũ reperietur in eis auaricie
vestigiũ aut vmbra cupiditatis
sed redundabunt oĩa liberalitate
et munificencia. Quid enĩ celũ
qd nobis solẽ et lunã atq; lumi
naria varietate distincta largitũ
e quibus gignendi procreandiq;
cause prodeunt? Quid aer cuius
spiritu viuimus? Quid aqua q̃
tot piscium genera tot cõmoditates
nullo munẽ nrõ inuitata prebet?
Quid terra q̃ tot frugũ herbarum
fructuũq; species. tot animãcia
ad vsum nostrũ producit que
eciã si quid ei credideris reddit
cum vsura? Quid ista ingrati nũ

nobis aliq̄ cupiditatis aut aua
ricie insignia p̄ se ferre videntur.
omnia nature opera redundant
donis multiplicibus vt illa non
solū liberalis aut benefica ſ; eciā
prodiga esse videatur. quoquo
versū te vertas licet nihil natu
rē reperies cū auaricia coiunctū.
sūt enī contraria penitus longeq;
semota. hec largitur. illa aufert.
hec vltro porrigit plena manu
illa extorq̄t oblata. hec nos alit
illa spoliat alimētis. hec cōplet
oia muneribꝰ illa exhaurit rapis
vt rectius quodā mō dici posset
cetera esse preter naturā q̄z hanc
vnā naturalē. Sed attende q̄so
q̄z ipsa veritas tecū pugnet. non
inficiabeis opinor quin oriamur
omnes naturali quodā et insito
animis nostris appetitu nō solū
libertatis ſ; eciā principatus: vt
bene a natura instituti neq; alte
ri subesse et ipsi eminere ceteris
cupiamus. neq; solum in nobis
sed eciā in beluis hoc apparet. q̄
si qñ e vinculis eruperint tanq̄
in libertatē restitute discurrunt
ac gestiūt nec se arceri paciuntur.
qui ergo voluntarie subit serui
tutē vtrum tandem naturam du
cem sequitur an penitus desistit
a lege nature antique? nullū du
bium est auarū se subicere spon
tanee seruituti concupiscencie.

Etenī seruus est cui obtemperat.
quā sequitur ducem. quā sibi
dominus constituit. ergo ipsius
nature muneribus aduersatur.
Legi quidē nonnulla iohis cris
sostomi in hanc fere sentenciam
que referre percommodū est vi
sum. Etenī inquit omni tiranno
seuior pecuniarū concupiscencia.
Cui addicitur. Auarus delectacio
nē nullā habet: molestias vero
plurimas. insidias. odium. ca
lumpnias et omnia que sūt vir
tuti inimica. hec liberos seruos
facit et quidē seruis empticijs de
teriores. neq; hominū seruos ſ;
teterrimarū passionū atq; egri
tudinū cū quibus agunt ea que
hoibꝰ et deo displicēt. O amarā
seruitutē et diabolicū dñatū. Quo
tu igitur pacto cum hec audieris
tanti viri ore plata auariciā aut
pecuniarū concupiscenciam asseres
naturalē? per quā nature ipsius
precipue iura tolluntur. Quod si ea
esset scd̄m naturā diceremur auari
oēs. pducimur enī nobiscū natu
rales motus atq; ita affiguntur
vt nulla euellantur arte. nulla vōe
amoueātur quēadmodū videmus hoc
rē ad subitū cōspectū rei formido
lose. ad repētinū timorē pallescē
Auariciā vō innascī nobiscū q̄s
sanꝰ dixerit? Pauci sūt illi q̄ dē n
tales nascūtur ſ; fiūt errore opionis

Insuper que sunt naturalia in
nobis non vituperant̃·nulli aũt
dat̃ vicio si aut cecus aut clau
dus fuerit in lucẽ editus·at aua
ricia maximũ semper crimen iu
dicandũ est qđ ẽ in homine sine
statu ꝛ dignitate · Nox me defi
ceret si recensere vellem sigillatĩ
que sunt scripta in auariciã· tũ
a grecis tũ a latinis doctissimis
et sapientibus viris a quibus
nullũ verbũ omnino prolatum
reperies in ipsius vel laudẽ vel ex
cusacionẽ ne ab illis quidẽ ipis
q̄s retulisti habitos fuisse aua-
ros·Scio aristotelem auarum
estimatũ·scio eĩm aliquos credi
disse adiunxisse illum ad vitam
beatã bona fortune·ne si in sola
virtute animi felicitatẽ posuisset
erubesceret suscipe ab alexãdro
ea que numeranda in bonis mi
nime iudicasset· tñ nulla in pte
suoꝝ operũ scitis ab eo auariciã
laudatã sed positam in vicio· ꝛ
quidẽ a virtute admodũ ẽmotã
vt eciã si fuerit auarus nichilo
minus vi ꝯpulsus veritatis aua
riciam in malis numerauit ·At
ipse ꝛ multi philosophoꝝ fuerũt
auari hoc nõ assecuti aut munẽ
aut phĩe disciplina· sed culpa
moꝝũ et nature prauitate· phĩa
eĩm dux est ꝛ magistra vite bene
degende· virtutis indagatrix·
expultrixq; vicioꝝ·que nõ ho-
nestat res turpes sed vituperat·
non tribuit auctoritatẽ sceleri s;
adimit·docetq; appetendã vir
tutẽ atq; ꝯtraria fugienda· vt
quo quis doctior fuerit atq; eru
dicior eo magis in eo turpia fac
ta culpanda iudicem⁹·Vide q̃tũ
pateat vis honesti ꝛ nature vi-
gor·cum tam late euaget̃ auari
cia tam sit vulgata tã omnib;
insita vt dicis tamen ad hanc
diẽ nullus extitit aut phũs aut
verũ scriptor tam impudens quĩ
se eius patronũ sit ausus profi
teri · q̃uis aperte affirmauerĩ
neminẽ phũm fuisse vnq̃ auarũ
qui quidẽ esset dignus phĩ noĩe
Nam aut carebit appellacione
phĩ si fuerit auarus·aut si ama
tor extiterit sapiẽcie carebit aua
ricia· Itaq; acutũ·perspicacem·
eruditũ·ingeniosũ·doctum· elo
quentẽ cum quĩ sit auarus ꝯce
dã· amatorẽ vero sapiencie hoc
est virũ bonũ·equũ·iustum·ne-
quaq̃ fatebor · Misceri eĩm non
possunt ꝯtraria neq; vna in do-
mo cohabitare virtus ꝛ auaricia
in qua velut in spurcissimo ceno
ꝛ fetida sentina sordescit v̾tutis
splendor omnis·Nam qđ in cau
sam tuam attulisti patrociniũ
auaroꝝ regũ et principũ ceterũq;
eciã publicanũ non defensio hec

criminis est sed exaggeracio de
lictorum. Sed non hoc solo vicio
laborant magna fastigia. primum
vt in omni fortuna et condicione
hominum ita est in istis. plures
nouimus repertos malos quam bo-
nos. Non enim qui in excelso col
locantur ideo meliores mores
aut vitam laudabiliorem sortiuntur.
neque potenciam sequitur virtus
et sapiencia. Deinde solent esse
principes ac domini rerum potentes
superbi. tumidi. iracundi. seui.
crudeles. luxuriosi. neque propterea
eiusmodi vicia illorum potencia ex
cusantur. quin pocius culpantur in
eis magis quam in homine priuato
Est tamen aliqua ex parte vt
dissimulari possint. magnum
quippe est et supra multorum vires
in magno rerum arbitrio positum
racioni obtemperare et eius precep
to regi. exagitat mentem principa
tus. inflammat animum. perturbat
racionem. subicit varias cupidita
tes vt non multum mirentur ho
mines si illi efferuntur ira aut
luxuria cum quicquid libet licitum
arbitrentur. At vero auarum esse
regem aut quemuis principem persimile
monstri est. cum nichil immanius
est. nichil peruersius. nichil faci
norosius excogitari possit quam cu-
piditas dominantis. Referunt ceteri
homines auaricie culpam in timorem

inopie. cum dicant vereri se ne in
futurum egeant ne mendicent. hic
autem timor quomodo potest cadere in
principes aut reges quorum in sua
voluntate. dicione subditorum bona
sunt posita omnia? Quid deesse
potest preter animum ac bonitatem?
Quis eos hortatur ad auariciam
nisi pusillanimitas cordis et men
tis malignitas. nam potencia ipsa
quidem et magna rerum facultas ad
liberalitatem compellit. Et quidem ce-
tera vicia fomenta quedam atque
incitamenta extrinsecus habent
quibus subducantur magno in statu
collati. luxuria ac voluptas de-
lectacione sensuum mouetur. ira ab
vlcione vindicte oritur. crudelitas
ab intemperancia puniendi. odium
ab iniuria. at auaricia nullum ha
bet incrementum nisi a nequicia per
fectum. intus nascitur. intus habet
radices. que in rege ac principe
eo est pestilencior quo nocet pluribus
Caue enim putes maliciam eorum solis
eis obesse. plurimos ledat ne-
cesse est. primum dampno. tum
autem imitacione. Preclare quidem
vt cetera a cicerone vestro in li-
bris de legibus est impositum.
Cupiditatibus et vicijs totam
infici ciuitatem. nec tantum esse
mali peccare principes quamquam id sit
per seipsum malum quam tum illud quod
multi imitatores principum existant.

Neq; solū obsint q̄ corrūpunt sed corrumpūt· plusq; exemplo q̄ peccato nocent· Unde & platonis egregia sentencia· Quales in re publica essent principes tales reliquos esse solere·

Hec causa extitit anthoni cur tam late peruagaret auaricia· cur tantas suplerit vires cū rudes atq; inpiti id bonū existimarent ad qd̄ deditā curā principū suoꝝ cernerēt q̄ꝝ mores imitari pulchrū dicūt et principibus gratū· Atqui priuatoꝝ hoīm auaricia ledit non admodū multos· p̄cipis vero publicā stragē ac pestē secū trahit Nulle suabūt leges sub auaro p̄cipe· nulla iura· nulla iudicia· erūt scelera īpunita si redimant auro· insontes punient· elabentur sontes· nullū erit tam atrox facinus qd̄ non obumbret splēdore pecunie· latrocinia· furta· cedes· libera erūt si aliq̄d offerāt lucri· Omnia deniq; tamq̄ sub hasta in foro posita venūdabūt Quid plura ꝯ̄cretum omniū tum priuataꝝ tū publicaꝝ euersionē eoꝝ cupiditas suadebit· que eo maius meretur odiū quo maiori exercetur dampno populoꝝ· Quamq̄ audiā reges aut certū dños eos appellari deceat et eēm seruos miserrimos omniq; dignos contumelia· Quo em̄ quis deteriori atq; īpuriori domino seruit eo vilior atq; abiectior ē condicio seruientis· At auarū palam est seruū cupiditatis eē ea aūt ex omnibus animi pturbacionib; est spurcissima· ergo illi seruiens nō dn̄s sed ꝯtemptissimus atq; abiectissimus habendus est seru⁹· Rex autē tuus robertus rex non fuit ꝫ tirānus si in eo viguit auaricia· aut si dignus extitit regis noīe longe affuit ab auaricie culpa· Que scz in rege esse nō potest· nā rex ille dici meretur qui speculator ē ac procurator publici ꝯmodi· cui est cordi vtilitas subditorū· Qui queāq; agit refert ad eoꝝ quib; preest ꝯmoditatem· quā qui ꝯtempserit: animū a ꝯmuni bono ad priuatū traduxerit: non rex sed tirannus habendus est· hoc em̄ rex differt a tiranno· q alter eoꝝ quos regit ꝯmodis inuigilat· alter est suis intentus· Illud vo qd̄ a te in multis verbis est explicatū non plerosq; ꝫ oēs quo verbo nulli excipiunt· auri cupiditate ductos auaricia teneri refellant hij duo quoꝝ mores cū sint ab ei⁹ vicij labe sepositi eoꝝ est sue fame non deesse·

Tum subridens ancius· Atquā inquit cū omnis

dixisset anthonius de sacerdoti
bus sensit· quibus iā dudū hec
est comunis labes ⁊ morbus con
suetus · ab ipso em̄ vt michi vi
det̄ religiōis nostre inicio cepit
hec pestis vigere in illis· Judas
primū ex discipulis saluatorem
prodidit acceptis argenteis: ab
eo in reliquos ingluuies auari
manauit· ad nostrāq; perseuera
uit etatē adeo vt sit rarū sacer-
dotē reperiri huius cupiditatis
expertē· Refert beatus augustin⁹
queri sanctissimū virū ciprianū
carthaginēsem episcopū esse tē
poribꝫ suis non qualescūq; aua
ros in ecclesia sed feneratores ⁊
raptorēs· nec quoslibet homines
sed ⁊ episcopos· Quod si tunc acci
debat cum recens estuaret fidei
feruor: cū floreret martirū vtus:
cum redundaret orbis sanctitate
fideliū: quid in hac fece tpm:
in hac morū peruersitate: in hac
hominū corruptela ⁊ q̄si senes-
cente fide fieri putamus? Recte
Franciscus petrarcha vir sue eta
tis optimus ac prestantissimus
auarā babiloniā dicens: vidit
q̄ insita esset huic generi hoīm
auaricia· q̄ infinita cupiditas· q̄
ta libido questus· Michi quidē
maior est in modū improbandū
videt̄ eos qui in summa rerum
copia minimeq; destituta versen
tur cum militent stipendio xpi·
q̄s bona fortune ad nutū circū-
fluūt· tn̄ cruciari semper veluti
tantalū apud inferos ꝑpetua au
ri siti· et quo plura assequantur
eo ampliora ab eis concupisci·

Omittamus hec andreas
inquit· neq; em̄ locus ē
nunc neq; institutū de-
plorādi viros nostros quos in
multis posse fieri scio meliores·
Ad anthonij autē dicta reuerta
mur· cuius disputacio multis co-
nixa est oracionibus persuadere
nobis auariciā ⁊ vtilē esse ac ne
cessariam· At ea q̄ vera sint et
grauia consideremus· Dixisti mi
chi quidem interloquendū tibi
cultum videbat̄ auaros prodesse
ciuitatibus q̄ ⁊ multis opitula
rent̄ pecunia ⁊ rei publice essent
adiumento· hoc modo licet mor
bos et pestilenciā asseueres vtilē
nobis· quia plures ditent̄ here
ditatibus defunctorū· Ita ⁊ vene
ficos quoq; raptores et testamē
tarios condecet esse ꝑmultos· qm̄
falsis testamentis· rapinis· vene
no· nonnulli locupletent̄· scelera
q̄nq; ⁊ priuatim ⁊ publice pro-
fuerūt· Stuprū lucrecie libertatē
peperit populo romano· seditio
ꝑmaxia dedit tribunos plebi·
nec tn̄ aut stupra aut seditiōes
nō acerrime legibꝫ vindicant̄·

Nec q̄t scelus casu aliq̄n ꝓfuit ideo scelerā vtilia sunt censenda Si dixisses ꝯferri aliq̄d nobis eorum morte forsitan assentirer Relinquunt eñ vtenda ceteris que asportare secū nequeunt in quo cruciatus est eoꝝ ꝑgrandis cum muneri abstrahunt̄ ab auro et rebus hijs quas tanta cum cō q̄sitas tā diligēter custodiebāt

FVit auarus etate nostra q̄ in ip̄o mortis articulo afferri ante iusserat pel uim nūmis plenā aureis · opem subsidiūq; vite ab eis orās q̄ꝝ causa ad eam diē omnibus vite ꝯmodis caruiss̄ · Subinde mur murās en quibus vos relinquā S̄ Igitur non ipsoꝝ sed mortis est beneficiū si q̄n eoꝝ bona aliquibꝫ vsui fuere · q̄d idē vulgatū ꝓuer biū indicat · Auaꝝ nisi cū morit̄ nichil recte facere · Qualē hunc ergo habere decet et q̄̄ carū ciuē cuius interitū prestat optare q̄̄ vitam S̄ At fert opem egentibus subleuat presidio ibecillos · ab dās si libet cū vsura ⁊ eoꝝ dāpno quibus opitulari videt̄ · Nemo ad auarū recurrit nisi inuitus ⁊ extrema perculsus iopia · Sciūt eñ se ꝯfugere non tamq̄̄ in tutū portū in quo ꝯquiescant ſ̄ velut in acerrimū scopulum in quo fit aliq̄ rerū suaꝝ facienda iactura ·

Nā si q̄n fert subsidiū ciuitati id facit territēs ⁊ vi coactus aut pellectus lucro Est enim tenax pusilli animi ⁊ omni vacuus be niuolēcia · succurrere autē ciuibꝫ magni ē animi liberalis beniuoli excelsi · Sed per immortalē deū quid opis aut presidij sperandū est conferri ab eo cui q̄̄ pecunia nihil carius est · qui illius segre gā de a se metu libencius animā q̄̄ pecuniā effundit · qui mauult q̄nq; dignitate · liberis · vita de niq; carereq̄̄ nummis ·

TVrcdinus quidā auaꝝ rus admodū pecunios9 paucis ante annis casu costam fregit cū solus ob alioꝝ suspicionē habitaret · dum ad la mentacionem vicini cognatiq; accurrissent vix ab eo īpetrarūt vt medicus accerseretur · Is cū venisſ̄ pollicitusq; essſ̄ pristinā se illi valitudinē redditurū si sibi fie ret satis · Rogauit eger q̄d p̄mij peteret · cū triginta aureos dixisſ̄ Abi hinc ocius a me inquit ille Ego ne tanti faciā vitā meam · vt hic tā magno sudorē a me q̄ sita tā paruo suo laborē auferret S̄ malo quidem mori q̄̄ tam caro viuere · Neq; deinceps exorari potuit vllo modo vt vel minori precio curari se pateretur · Itaq; infelix homo paucis post diebꝫ

demones sepissime inuocās · q̄s
in tutelam se dedeāt ad inferos
abijt · dignā mercedē sue impie
tatis assecuturus ·

P Erseus autē macedonū
rex: si tū hoc noīe dign⁹
fuit: habundabat plurī
mo thesauro ⁊ quidē ꝑpetrato a
patre philippo ɔtra potenciā ro-
manoꝝ · Is bello q̄d cū eis gessit
quo et succubuit cū multa milia
basternaꝝ eq̄tū pediti q̄z ɔducti
ꝑcio ad auxiliū eius descēdisset
quibus nō solū regnū tueri sed
romanos etiā repellere potuiss̄ ·
missos eos per auariciā fecit ne
pecuniā ɔuentā solueꝛ · Alijs aūt
militibꝯ cū vasa aurea ꝓ nūmis
dedisse simulās postea se pecuniā
daturum receptis vasis milites
elusit · Ita ob custodiēdā aureā
supellectilē omniū se militū presi
dio spolians prelio superatus est
viuensq̄z vna cum filijs ⁊ regia
casa ductus in morē serui ante
publij emilij triūphantis currū
vt verissimā suo exēplo testaret̄
illam esse sentenciā · Auarus in
nullū bonus est: in se pessimus ·
Quid hoc non rege ꝫ vili pecude
abiecti⁹: q̄ auri ɔseruādi cupidi
tate auro simul ⁊ regno ꝑuatus
vilissime ɔsenuit · voluit credo vt
romani grās haberēt illi qꝫ tāti
ponderis auri ⁊ argēti tā diligēs

custos extitiss̄ · Ampla igit̄ spes
est constituenda nobis in auarī
tonis cū illis non vtat̄ ne in suā
quidē tutelā ac defensionē · Sed
hoc est ꝓpriū illius opus · nouit
rem q̄rere ⁊ cumulare · vti vō nes
cit · nūq̄ᵐ dabit auarus cū locus
aut tempus exposcit · Cōputat ·
cunctat̄ · differt · cū ꝓmenda pe
cunia ē: domū gemens ac dolēs
ac si excoriaret̄: ꝓfert tandē tar
da ⁊ lenta quicq̄d est manu · Iā
vero qꝫ affirmasti ⁊ habundare
amicis auaros · ⁊ domū eoꝝ re-
fertā esse hospitibus · credo hoc
forsitan accidere q̄z multos alli
ciūt ad diligendū se q̄z semp re
eoꝝ domus p̄z paupibꝯ ⁊ egeis
ꝓpter imensam beneficenciā ⁊ li
beralitatē · Sūt pij misericordes
opē suā atq̄z misericordiā pollicē
tur · Quid autē deserti⁹ eoꝝ edi
bus: quid infrequēcius: quid
magis solitariū: oēs mortales
eoꝝ domicilia rapis ac sceleribꝯ
referta abhorēt · expectacōibꝯ ꝓ
sequunt̄ · ɔsuetudinē fugiūt · col
loq̄a aspnāᶻ · Nā que canes illi
mordaces nō deterrēt ab ingr̄ssu
illaꝝ postiū ad q̄s spolia introe
unciū affixa ɔspicerent: infra q̄s
sciēt egēcū ⁊ suppliciū sanguinē
exorberi: Si beniuolenciā simul
tates atq̄z odia parit repies q̄ᵐ
plurimos eorū amicicia teneri ·

Si vero ab amore vt volũt sapi
entes amicicia proficiscatur.
cum auarus nichil diligat pret
suspsius cõmoditatẽ et vtilitatẽ
necesse est vt ipse quoq; nulli⁹
amorẽ aut beniuolenciã cõsequa
Verum vt cognoscas auarũ oĩs
dilectionis ꝛ pietatis expertem
ausculta nisi forte cõtẽpnis. Qui
pecuniã inquit amat innumera-
bilibus proximũ afficiet malis
et se quoq; vna cum illo. Etenĩ
irascetur. conuiciũ faciet. tultũ
rõbit. iurabit piurabitq;. nullũ
veteris seruans mandatũ legis
Nunq̃ diliget ꝓximũ qui aurũ
diligit. Qui amat pecunias nõ
solum non diligit inimicos sed
amicis videtur vt inimicus. Et
q̃d amicos dixi? ipsam naturã
ignorant qui pecunias amant.
nullã norunt cognacionẽ. non
cõsuetudinis recordanẽ nec reue
rẽtur etatẽ. omnes odio habent
At si vero hoc inquies cur multi
se in illoꝝ familiaritatẽ insinuãt
cur frequentãt domos. assistũt
sectanẽ? Non hij hoĩes spectãt
sed predam. cuius gracia multa
proferunt. dissimulant omnia
et cum eos sũme oderint odiũ
tamen in adulacionẽ conuertũt
Nã q̃d auaroꝝ cõsilia in patriã
extulisti. michil michi minus ꝓ
bari potest q̃ salutare aut rectũ
cõsiliũ prodire ex ore illius cui⁹
ingeniũ est dedicatũ auaricie. cu
ius appetitus semꝑ esuriẽs sub
ditus ẽ cupiditati. michil michi
crede alienius est ab eoꝝ moribꝫ
et natura q̃ vllã habere racionẽ
publice vtilitatis. nam quecũq;
cogitabunt. loquenẽ. agent. re
ferent ad raciones suas. id opti
mũ factũ esse censebunt ex quo
plurimũ in archã diriuet eciam
cum publico detrimẽto. priuatũ
cõmodũ semper cõmuni anteuer
tent. non dolebunt minui ciui-
tatis opes dum augeantur sue.
Nichil sanctũ erit apd̃ eos. nil
equũ. nil iustũ. hortabuntur ad
bellũ eciã iniquũ et cum periculo
patrie. si quid ex eo se explica-
turos confidãt. pacẽ suadebũt
turpẽ ac pniciosam ex q̃ domus
eoꝝ locupletior fiat. habebunt
venalẽ. vocem. operã. dignitatẽ
hostis deniq; patrie fiet pecunie
gracia. Quot eĩ reperti sũt eciã
memoria nostra q̃ corrupti auro.
empti precio. illã prodere volue
runt. ita et cõsilio fellaces ꝛ sub
dolos reddit auaricia et opera
iprobos ac perniciosos. Vos tu
anthoni vilissimũ genus hoĩm
ac maleficũ censebas eciã in vr
bem cõuocandos vtilitatis causa
Siquidẽ cupias asilũ istituẽ ad
q̃d vndiq; nepharij scelerati q;

homines ɔfugiunt recte arbitra tis. Si vero statui ciuitatū ɔsulē velis: existimas peruerse. Non enī malis ciuibꝰ sed bonis vrbes sunt replende. Plato quidem sapientissimus grecoꝝ censuit fieri res publicas beatas: si aut eas sapientes regerēt aut sapientie studiosi. Tu vero si aut auaris repleant̄ aut auaricie deditis: quo quid ē absurdius? hoc est ceo re stabilire q̄ funditus subuertere ciuitates. vnus aut alter auarus: hoc ē ɔmunis omniū expilator predo vrbem conturbat. Que sequet̄ vastitas? qd̄ excidium? si multos introduxeris q̄ oculis. visu. aspectu ipso fortunas nostras obrue̅ atq; assumere videbunt̄. et tu asseris eos esse vtiles: q̄ꝝ similes si darent̄ multi delerent̄ penitus ciuitates. Dicam libere qd̄ sentio. ego adiumenti nichil detrimēti plurimū existimo p auaros homibꝰ importari. Nullum enī ɔmodū nulla vtilitas a vitio ac turpitudine ɔficisci potest cū ea nulli sit decori ɔiūcta. et auaꝝ semotū esse constat ab omni vsu et splendoē virtutū. ab eo igit̄ nulla vnq̄ vtilitas emanabit. Seclusas esse v̇tutes omnes ab auari pectore latissime patet. Primum iusticie splendor in eo nullus vigebit: iudicatū p̄uaricatumq; certū firmissimū fundamentū. Nam cū duo dicantur a cicerone iustitie munera. vnū ne cui noceat̄. alterum vt ɔmuni vtilitati seruiat̄. auari ē et nocere omnibꝰ et ɔmunem deserere vtilitatē. Tum autē iustitie officium ē distribuere suum cuiq;. hoc est p̄mio et pena afficere. At auarus nō distributor s; raptor p̄mia alioꝝ in se trāsfert. inuidꝰ alteri. bñ. penā nullā infert oblato p̄tio. Ita in dando premio iniquus erit. corruptus in pena irroganda. q̄n reos tuebitur. insontes mulctabit. id iustū dicet qd̄ sibi futuꝝ fuerit questuosum. deinde vacuus erit ḡtissima virtutū liberalitate et munificēcia. Sunt enī longe ab auaricia diuersa cum alterā dando ac promerendo crescant: altera aufferendo. Erit quoq; extra magnificenciam et magnanimitatem. Nam quid excelso animo dignum geret homo tenuis. angustus. remissus. pusillis? At quid magnificum operabitur qui exhorrescit ad nomē impense? Nū quid vtetur pecunijs qui afficitur earum amore? Seruus est enim illarum non dominus: custos non dispensator. Quas cum cupiat augere numquaq; ad eas effrenandas manū admouebit.

nisi forsan ille : nam nomē ceti
cerbo natorū causa: magni fuisse
animi michi videtur. qui cū per
auariciā maximas contraxisset
diuicias. filij autē adolescentes
domi sūptuosius cenitarēt inter
simphonias & cantus. homo quā
taro famem sedasset nisi mensa
incomposita cū magno dolore ta
citus hec secū tulisset semel exci
tatus pstrepenciū cōuiuarū vocibꝰ
summa cum anxietate prodijt
tamq̄ e carcere e cubiculo suo in
flatus toruo vultu ac subtauci/
do . vix cōspiciens lucem desuper
cōtemplatus discūbentes magna
voce appellauit dispensatorē. et
en suspirans inquit postq̄ filij
bona hec meo sudore pta cōmessa
tionibus ac delicijs absumere
conantur. ego quoq̄ michimet
volo indulgere & dare me volup/
tati. michi est etas. illi de se vide
rint . perdāt omnia vt lubet dū
ipse michi prospiciā. atq̄ʒ inde
proferēs ex sordido loculo cereū
nūmulū . accipe ait profligemꝰ
dum res suppetit. eme in cenam
lactucas michi vt nos eciā con
uiuemur . Magno michi crede
aīo atq̄ʒ elato hijs vsus ē verbis.
vt nisi vulgi extimuissz opionē.
eiusmodi expensis rei familiari
male cōsuluissz. At predo assequiꝰ
temperancie laudē cū nulla in te

modū seruet. cū eius mens. ani
mus . appetitus prodeant ex in
temperancie fonte . Temperācia
enī medij est: auaricia extremorꝫ
Nam fortitudinē esse in eo quis
dixeit cū animū virilē corpusq̄ʒ
effeminari auaricia cōstet . Tes
tis & auctor grauis sit salustiꝰ .
prudencia insuper erit vacuus.
a quo enī relique virtutes & hec
aberit moderatrix aliarꝫ. Corrup
tus quidem cupiditate animus
recto rerū iudicio carebit. Tuus
ergo hic bonus homo desertus
ac destitutus omni splēdore atq̄ʒ
ornatu virtutū. vicijs cōstipatus
non ad presidia hominū natus
sed ad precipicia . nō ad cōseruā
dam rem publicā erit vtilis . sʒ
ad delendam. non ad ciuitates
sustentandas sed ad subuerten
das. Nā pernicies quedā bonorꝫ
omniū & cunctorꝫ criminū causa
semper auaricia estimata ē . de
qua audi q̄d crisostomꝰ noster:
libenter enī in eius sentencijs
tanq̄ in agro fertili versor: sen
ciat. et qualē arbitret . Perni
ciosū quid inq̄t est auaricia pni
ciosū. oculos exeat atq̄ʒ aures.
reddens homines fera bestia im
maniores. non amiciciā. non so
cietatē. non ipsius anime salutē
vllomodo excogitare permittit.
sed ab omnibus hijs āmouens

tanq̃ seuus tiñanus quos reperit
seruos sibi efficit· et qđ deteri⁹
est diligere cogit huc acerbe ser
uitutis auctorē· ex quo fit mala
bil' egritudo· hec decem milia in
duxit bella· sanguine quidē vi
as luctib⁹ vero ciuitates replēs·
Hec verba pspicue demōstrāt q̃
sit futura vtilitas eius q̃ vt ce
tera sileanť luctu ⁊ sanguine sic
vrbes replet· qui si te delectat
aduō illū in tuā rē p· ntā nō mo
leste feret sc care hoc iprobo ac
facinoroso ciuitatum architecto·
Si mihi quidē liceret sicuti pla
to e publica re quam iustā suis li
bris describit poetas expulit: q
co⁊ verbis ⁊ doctrina inficí puta
ret vitā adolescentū et ciuitatis
mores· ita ego si tñ hij mecū sen
tiūt auaros omnes decreto me
o eiciendos dicerem: quo⁊ non
verbis sed factis: nō doctrina ꝫ
exemplo ciuium animi corrum
puntur· Nam si feneratores etiā
apud priscos illos semp habiti
sunt infames hodieq; sūma cū
ignominia ab omnib⁹ rei pub·
lice officijs arcentur: cur non
deceat auaros maiori crimine
obnoxios: ex auaricia enī pdijt
libido fenerandi: nō modo priua
tione publicorum munerū: qui
b⁹ etiam multi boni viri caruere
ꝫ perpetuo exilio multari. Cuius
aūt amplius exterminandū est
animū inficere an corpus· At cer
te videmus leprosis ad euitan
dam morbi ɔtagionē domicilia
extra vrbes quib⁹ soli habitent
dari: q̃to honestius auari exter
minarētur ⁊ pcul abicēnť a nob·
q̃s animos que multo maior est
iactura constat non inficere solū
sed pdere hūanum genus· Vere
videor hoc dicturus eos solos
dignos esse quib⁹ elementa om
nia victum negent·

e Iciant omnino bartho
lomeus inq̃t· et iam hoc
decretū sanctiamus quo
nullum potest exq̃ri sanctius: nul
lum iustius decerni: qđ si obser
uareť foreť respublice immorta
les·

v Tinam inquit cintius
vna cum regib⁹ e nostra
vrbe exacti essent· et ne
in ea deinceps reciperentur per
petuo edicto prohibiti: vigeret
adhuc imperium illud quod dū
vacauit auaricia creuit in sum
mam amplitudinem· Postea
vero q̃ palam etiam occupauit
ciuitatem: atq; illa iugurthe vox
est emissa· Imperium collap
sum est dominante auaritia· Vn
de miror ciceronem quem bea
tus augustinus artificem gube
nande rei publice appellat eis

cis legibus q̃s rei publice dedit a se descripte· non ꝯ hanc addi disse · auaros pelli vrbibꝫ opor tere· que lex melior salutariorq; fuisset q̃ꝑ quas de seruandis sa cris cerimonijs instituit aut de magistratibus creandis· vtilior certe huius vnius promulgacio extitisset eiecto eo vicio qđ vir tutũ omniũ ꝯplectit̃ corruptelã Sed vir prudentissimus obse cutus forsan temporibus solũ modo mulcta plectendã auariciã censuit non addens grauiorem penã· Nos vero excludamus eã omnino ex habitaculo ciuitatũ neq; vestigium vllũ in eis tanti morbi reliquamus· Itaq; ferat̃ a nobis hec lex sanctior ceteris omnibꝫ· auaros in vrbibus ne finito · qui fuerint edicto publi co pretores eiciunto ·

Tunc andreas letor inq̃t probari sentenciã meã ꝯ ꝯtra anthoniũ sentire cui⁹ superest vt eciã dictũ· videri sibi laudandã in senibꝫ auariciã Idq; prudencia accidere ꝙ non prosequar longius veritus loq̃ citatis crimen· Vnam ciceronis nostri refero sentenciã ꝯtra opi nionẽ anthonij· Nostis illã oẽs sed anthoniũ fugit opinor cum ea dixit · Scribit enĩ se nescire quid sibi velit auaricia senilis nec quitq̃ꝑ fieri possit impruden cius q̃ꝑ quo minus vie superfit eo plus viatici q̃rere· Neq; vero est vt alijs ꝯsultũ velint ex eorũ cupiditate vt proficiant posteis qđ ab anthonio dicebatur sed excusacõe vtunt̃ ad obtegendã vicij sui culpã vt racione aliqua non ꝑuitate animi tanta ampli andi seruãdi patrimonij causa affici videant̃ · Illa vero perab surda fuit ꝯ hoĩe docto indigna sentencia videri tibi auariciã re necessariã qđ ipsũ sit inutile et perniciosũ · At nulla res ꝑnicio sior extimari debet q̃ꝑ ea ex qua mala omnia oriũ trahũt· omnia autẽ mala oriri ex auaricia com probat paulus aplũs cuius est aurea sentencia· Maloꝝ autem radicẽ esse cupiditatẽ eã ipsam intelligens ex qua est auaricia Quid hoc verius vnq̃ꝑ dictũ ẽ? quid ꝓlatu aptius q̃ꝑ ex stipite auaricie pullulare omnia genera maloꝝ? Ita si auaricia necessaia esset· mala quoq; omnia ꝯ vicia que in ea ꝯtinent̃ ex necessitate euenirẽt · Siquidẽ nullũ repies viciũ cuius non illa sit parens ꝯ ꝓcreatrix · peruertit enĩ animũ tollit rõem· veri iuditiũ aufert· et falsis imbuit opinionibꝫ vt questũ pietatẽ putet· fen⁹ spẽm beneficij· lucꝝ prudẽcie mercedẽ

Sed hoc precipuũ cupiditatis malum ē · vna q̄si reliq̄ꝝ altrix et cõseruatrix virtus caritas ē: qua deficiente apostolus testat̄ alijs q̄ꝫ virtutibꝰ carere · Nam licet in hanc multiplices laudes cõgessit̄ paulus dicens illam nõ inflare: nõ emulari · pacientē · benignā · non q̄rentē que sua sunt et cetera que nota sũt vobis · tamē iacobus in epistola sua vehemē tius illam extollit referēs ad eā virtutũ omniũ p̄ncipatũ · Qui eī in hac delīq̄rit fieri omniũ reum vox celestis p̄fecto ait · q̄ scelus auaricie detexit tũ ab hac vna tũ a ceteris v̄tutibꝰ alienũ · Nulla aũt neqꝫ tangi misericordia neqꝫ caritate auarorũ corda mo ueri · et ipse ē auctor crisostomꝰ · Exclamat eñ quodā in loco o/ perũ suoꝝ · Deteramus auariciā quā paulus radicē omniũ malo rũ appellat · fugiamꝰ hoc pctm · hec orbem instabilem fecit terrarũ · hec omnia cõfundit · hec nos abducit a beata seruitute x̄pi · cõ traria est p̄ceptis suis · hic enim dicit da indigentibꝰ · illa rape que indigentium sũt · hic iniuriā faci entibꝰ ignosce · illa p̄seq̄ris eos qui nullam iniuriā intulerũt · h̄ esto misericors ⁊ mitis · illa crudelis et immitis esto · Abiciamꝰ igit̄ amorē pecunie · abiciamꝰ igitur si cognouerimus eos omnes qui auariciam exercuerunt eciā mortuos: eoꝝ laboribꝰ alios gaudere: ipsos tormentis et suppli/ cijs affligi omni genere maloꝝ · Nõne igitur est extreme demen tie vt viuētes cõtinuis in laboribꝰ versemur · et mortui intolera/ bilia supplitia ⁊ tormēta paciamꝰ:

Tum bartholomeꝰ Egregie mīq̄t ista dicuntur a crisostomo ⁊ magna cuꝫ grauitate atqꝫ eleganter q̄ me adeo delectarũt vt cupiam suis libris fieri familiarior ·

Multo id quidem diceres magis inquit andreas si eum p̄mo sermone audisses · multa huius sanctissimi viri scripta legi magno cum or// natu verboꝝ ⁊ sententiarum gra// uitate · que autē retulit interpres quidam vir sane eloquens et sexaginta ferme annis fecit la/ tina · que licet nulla cum eloquē tia sermonis fuerint translata tanta est tamen dignitas rerum et verborum pondus vt etiam in humili atqꝫ obscura eloquentia illius aurei oris splendorem seruent · Sed existimo aliquem ex nostris: multi enim iam sunt grecis litteris instructi: hec illius dicta vberiore ac pulchriore stilo ad nos traducturum ·

Cum bartholomeus sane ꝑgratū nobis fuit audire inquit hec abs te greco hoīe doctissimo q₃. Cuius in ore resonabāt vberius ꝙ proferebantur a nostris omniū tñ que audiuimus grauitatē senēcia pauli apostoli quā retulisti videtur excedere. Ita est inquit ille. Sed ꝙtum hoc apli dictū cetera ātecellit tantū ipsū ab altera eius sentencia separat. Ait enī alio in loco auariciā esse ydoloꝝ seruitutē. quo solo dicto oēs raciones anthonij cuellunt. Nam ꝛ auari corpus affligi in hac vita declarauit ob miseram cui se tradidit seruitutē. ꝛ aīam torquendā diabolo tradi quem patronū sibi in vita delegit. dixit primū auariciā seruire sed q₃ seruitus tolerabilior videtur ob domini dignitatē. pessimi atq₃ īmundissimi demonis seruū vocauit. Dicant ceteri ꝙtum libet nullū dictū meli⁹ reperiet. nulla grauior auctoritas. nulla neruosior sentencia. Nā quid ab vllo aut vehemēcius verboꝝ ambitu magno aut firmius reꝝ ponderē potuit proferri ꝙ auaricia fieri hominē ydolatrā hoc est diaboli seruitorē. ita accidit ꝑfecto. Aurum enī ꝛ quicqd idest qđ recondit auarus. diligit. obseruat. colit. veneraꝛ vt deū. ꝛ velut rem diuinā vereꝛ tangere. Ob eam causam beatus augustinus auaros cōparans hereticis in libro q̄ est aduersus donatistas. Quero inquit quis peccet grauius an q̄ nesciens in heresim incurrit. an qui sciens ab auaricia hoc est ydolatria non recedit. teneꝛ enī ydolatrie crimīe. Deinde subdit Sicut enī heretici regnū dei nō possidebunt cō sentenciā diuinā et tamꝙ ex oraculo dei emissam qñ enī regno dei fruet aut quō fiet saluus q̄ ē auersus ab illis maxime mandatis ex quibus leges pendēt ꝛ ꝓphe. Que cum duo sint in quibus cōsistit legis plenitudo omnis. alteꝝ vt deū. alterū vt proximū diligamus. neq₃ dei dilectio aliqua potest in eo esse qui se optulerit ydoloꝝ seruituti. neq₃ mens ceca cupiditate vlla proximi beniuolencia teneaꝛ. Quid ergo superest nisi vt plane fateamur auaros esse homines detestandos. vita perditos. plenos sceleribꝫ dedecore flagicijs turpidine. Quoꝝ vita nichil ē infelici⁹ cū varijs angoribꝫ atq₃ anxietatibꝫ torq̄anꝛ. morte nichil miserius. cum sit eternis in supplicijs futura. At saltē dū viuunt aliq̄ voluptate animi aut corporis fruerentur. aliq̄ q̄ete gauderēt. ꝫ affligantꝛ

ꝯtinuis malis extra omnē bene viuendi cursū positi. odiūt eos quicumq; norunt: diris verbis execrantes. Augustinus compa rat illos hereticis. Ab aposto- lo pro ydolatris habentur. A cri sostomo turpiores immundissi- mis porcis dicuntur. Viuunt si viuere est in teterrima atq; mi- sima vite condicōne versati. sem per anxij pendentes animo suspē si. querūt absq; intermissiōe nec vnū tur quesitis. querculi. gemē tes. merore difficiles. sibi ipsis diffidētes vt mihi quidē sarrace- noꝝ vita et mores tolerabiliores videanē ꝙ auarorū: quibꝰ esset satius mortē appetere ꝙ viuere. tam odibilem tā miserā vitā. in qua nulla detē requies. nulla re spiracio. nullū gaudiū. nulla io- cunditas. Quid loquar de cura q̄ ꝯtinuo exeduntē auaroꝝ corda? Quid de cruciatu q̄ affliguntur thesauri amittendi metu? tanꝙ furiarū flagella fures ac latro- nes an̄ oculos obuersanē: qui il los respirare nō sinunt. veniat i mentē plautini senis in aulula ria hic nos admonebit ꝙ exul tatum sit cor auari: ꝙ afflictū: ꝙ oppressum timore. noctes ducit in sompnes. dies sollicitos ac la boriosos vt hij soli existant q̄bꝰ nulla sit habenda inuidia. Equi

dem iudico nullum maius ma lum nos cupiā posse quē odeti- mus ꝙ vt fiat auarus: quo vbo omnia sibi mala imprecanē. hoc est et corporis et anime dampna tionē: qua quidē re nil peius ne a deo quidē homini infligi potest. Quid igiē per immortalē deum vt aliqū finem dicendi faciam? eiusmodi homines tam demen tes tā precipites trahit? num au ri aut argenti cupido? At illud nichil pdest minime vtēti. Nū aut opum aut diuiciarū magni tudo? At ea ꝯtumulis ampla nul lus ē vsus illis q̄rum vorago nul la expleē copia. Num vt ꝙ mul ta posteris relinquāt? At ea mo dicum durabunt et cum sint pta male: prius multo dilabuntur. Nūquid appetunt quietem? At ea nunꝙ dabiē in pecunia ꝯpan da. Nū potentia illos ducit et do minandi appetitus? At indig- nissimum est vt hominibus pre esse velit qui se ascribit tei vilis sime seruituti. Ponant hunc errorem mentis vel paululum a liquando reuocent labentem ra- cionem. eius monitis obtempe rent. hec docebit homines nos esse: hoc ē vmbram et puluerem vt ait Flaccus. sed preditos a nimo immortali. hunc vnum es se ditandū. colendū. ornandum

reliquis in rebus non magnum studiū ponendū sed vtendū pro comeatu huius breuissime ac ve locissime vite. Sed quid sibi querūt miserrimi mortales oīm que mens que cogitacio tā ꝑul a vō deuios abducet. Si volūt diuites fieri cicius atq; facilius ꝯtē ꝑnendo ꝙ appetēdo ꝯsequenē Si quietē cupiunt alia racōe q̄ renda est. mens pura et sincera quietē prestet oportet nō archa. in quā quo plura congessecimus maiorib; molestijs implicabūt Si securitas cordi est. non aurū sed virtus hāc prestabit positā extra omnē metū. Si nobilitati placet. animus excellēs ⁊ bono suo gaudens nobilē facit. Si amplā hereditatē posteris relin quendi cura illos tenet. nulla ꝑ clarior. nulla solidior tradit̄ ꝙ virtutis et glorie. si potencia de lectantur. ille omnib; imperabit quī imperat sibi. ⁊ regnū mens bona possidet. pecuniā possidendo impotentes erunt. ignobiles. ti midi. pauperes. inquieti. Quo igitur ducet transuersos mala cupido. qua obcecati nil rectū nil honestū conspiciūt. Quid de serūt. virtutē rem firmā ⁊ stabilē nostriq; arbitrij. ⁊ ea appetunt quoꝝ vsus labilis ⁊ incertus et in arbitrio fortune positus. Hec que tanto studio ac defatigacōē perquirunt. que ꝑpter tot subeūt labores. in quibus etas tota con sumitur. diuicie. opes. agri. do micilia. ⁊ quicquid idest qd hic magni estimat̄. caduca sūt. fra gilia. que possidet̄ ex ꝯmodato neq; ꝑmansura diucius nobiscū Nichil horū eos sequetur cū mi grabunt e vita. destituent abeū tes. nudi īopes deserti descendēt ad īferos. dicturi ꝑpriā causam sine aduocato apud tremendū illū iudicē qui nescit auro corrū pi. nullū auxiliū aderit. nulla de fensio. nullū patrocinīū nisi qd virtute sibi quis et recte factis comparatit.

Tum bartholomeus plu rima in hanc sentenciā inquit scripta preclare monimētis lraꝝ nobis viri sapi tissimi tradiderunt. Ad q̄ si oēs adhiberent aures animūq; intē derent procul dubio subsisterēt paulisper nec ita proni ceciq; in cupiditatū pelagus deferrenē

Hoc ē qd admodū admiror inquit andreas cum tot monita excellenciū viroꝝ. tot sana ꝯsi lia. tot plenas auctoritatis sen tencias habeamus ante oculos positas quib; permoueri mētes mortaliū deberēt. tū existere ali q̄s qui omni racione posthabita

cupiditati dedicent se ac deuote
ãt tanq̃ deo. Resipiscãt ergo dũ
tempus dat̃ et aliquam racionẽ
habeant vite future. ausculent
sapientissimorum hominũ sen
tencijs. pareant docẽcium se vocĩ
bus. Illamq; in p̃mis M. tulij
inscriptã animo habeant ⁊ pecto
ri infixam vocem: nichil esse tam
angusti tamq; parui animi q̃ a
mare diuicias. Nichil honesti⁹
magnificẽcius q̃ pecuniam ɔtẽp
nere si nõ habeas: si habeas ad
benificẽciam liberalitatẽq; ɔferre.

Que cum dixissȝ lector inq̃t an
thonius me ꝑ auaris sensisse q̃
ista a te audirem⁹. Modo in
q̃t ille digna auribꝫ vestris. Frã
si probentur a vobis est vt non
pertimescam alioꝝ iudiciũ. Sed
cum satis collocuti sumus ⁊ noꝝ
superuenerit abeundum censeo.
Ita omnes ɔsurrexerunt.

Pogij florẽtini oratoris diser
tissimi ornatissim⁹ atq; copiosis
simus in auariciam dyalog⁹ fe
liciter explicit.

Perpulchre ac elegantissi
me de nobilitate disputationis
prefatio inicium sumit.

APud maiores no
stros sepe numero
de nobilitate dispu
tatum est. Multi
quidem i felicitate
generis: nonnulli in affluentia
diuiciarũ. pleriq; vero in gloria
virtutis illam sitam esse arbitra
ti sunt. Que res q̃niam michi
pulcherrima videt̃ ⁊ disputacõe
dignissima: ac nondum eã abso
lute perorata inuenerim: mecum
ipse statui mandare litteris ⁊ in
hoc festiuũ declamandi genus
traducere. in quo maxime veteꝝ
etas delectabit̃. vbi quenis ɔtẽ
tio forensium causarum accom
modate quidẽ ⁊ aptissime trac
tari põt. Ad te vero p̃nceps glo
riosissime vniauȝ seculi nr̃i lumẽ
hanc de nobilitate ɔtencionem
hijs paucis noctibꝫ lucubratam
nõ immerito ꝑferendã existima
ui. Nusq̃ enim ɔuenientius q̃
apud claritudinem tuam nobili
tatis sermo haberi põt. nec aliq̃
magis q̃ tibi hec oratio accom
modanda videt̃. qui omnẽ pro
fecto nobilitatis spẽȝ ãplex⁹ es.
Nã si de pstancia gn̄is agim⁹ qs
ẽ hodie pnceps int̃ fauces ytalie

qui vel vetustate maiorꝫ vel pa-
rentũ gloria·tuo sanguie clarior
videri posset · Si de opulẽcia di
uiciarꝫ querimus · amplissimus
tibi est prĩcipatus mirabili fide
ciuiũ ꝛ sũma omniũ beniuolẽcia
firmissim⁹. Si de anim virtute
opinamur·tantus tibi ẽ virtutũ
omniũ cumulus ꝙtum honest⁹
cuiusqꝫ animus desideraꝛ queat
Quid enĩ de iusticia·religione·
liberalitate·clemẽcia pietate·fide
ↄstancia·moderatione ac prudẽ
cia tua loquarꝛ quibus clarissi
mũ principatũ agis ·que tante
et tales sunt vt amor et delicie
humani generis vocari possis ·
Sicut de tito iperatore vespasia
ni filio traditũ ẽ·Quibꝫ de rebꝫ
nouã hanc ꝛ iocũdissimã nobi
litatis ↄtencionẽ·in signũ man
suetudinis tue merito iudicandã
comido· probatissime rerꝫ maxi
marꝫ interpres· ac dignissime il
lustriũ factorꝫ censor ·

Declamande contrauersie
titulus de nobilitate ·

Etate illa florẽtissima
qua inclitũ romanũ ipe
riũ adoleuit ·claruit se
natorij ordinis vir quidã fulgẽ
cius felix amplissimis opibꝫ ho
nestate·amicicijs·ciuiũ gracia·
fortunisqꝫ omnibus locupletissi
mus·q̃ ex vxore claudia genitã
eximie pulchritudinis lucreciã
habuit·vnicã spem honeste se-
nectutis sue · Nam supra prestã
tis forme pulchritudinẽ·q̃ oẽs
romanas virgiẽs antecellebat
tanta in ea erat vite moderacio
tanta vis ingenij·tanta lr̃arꝫ eru
dicio·tanta morũ honestas · vt
nichil sibi deesset qđ composito
cuiusuis animo fas est optare ·
Hui⁹ itaqꝫ ardenti amore saucij
inter ꝙplures aliquos romane
iuuẽtutis vehemencius incalesce
bant adolescentes duo·quibus
par forma ꝛ etas erat·dispares
vero fortune ꝛ mores · Alter enĩ
qui publius cornelius appella-
batꝛ·illustri ex familia cornelıorꝫ
ortus ꝛ oibus pene fortune bonis
affluebat · Nam supra generis
claritudinem ingentes sibi opes
erãt ·atqꝫ hijs ↄsentanee semp
amicicie·clientele·familie · potẽ
tatus· huic venandi·cantandi·
psallendi vniuersũ pene studiũ
erat·Alter vero cayus flamine⁹
vocatus·remissiore grẽe·honestis
vero parentibꝫ originẽ trahebat·
opes autẽ moderatas·domesticã
frugalitatẽ·ꝛ cenatũ rerꝫ famili
ariũ mediocritꝛ habebat·huic li
cet fortune humiliores viderenꝛ·
nihil tñ remissius agebat quin
aio floreret claro atqꝫ illustri ·

Nam in officijs aīoꝝ ⁊ p̄ūe cu
riosissim⁹ eāt· bello vbi op⁹ vide
ba² strēnu⁹· lītāꝝ vō solertissim⁹·
ita vt neqꝫ arma studijs neqꝫ
armis studia deessent· vite vero
moderacōe prudētia atqꝫ facun
dia pollebat sup̄ q̄p in adolescēte
credibile videret̄· Quibꝰ egregi
is v̄tutibꝰ rome clarus pollensqꝫ
habebat̄· Hij cū vna simul con
uenissent vt alter ei cui v̄go spon
deret̄ cedēt· piter fulgenciū feli
cem adeūt a q̄ admodū comiter
suscepti sūt· Nātā tum ꝗsqꝫ lu/
creciam vxorē petit· Prudētior
senex vbi illam nubil' etatis vi
det filie adolescentū causam expo
nit· At cū eius mores ac ingeni
um aīadūteret alteꝝ ex hijs petē
illam iubet· Virgo p̄mum ꝓ ho
nestate ac pudicicia reluctās cū
dei ꝫ diligēci⁹ pat̄ ipaēt paulis p
se tacitā ꝯtinuit· Deniqꝫ ad ge
nitorē ꝯuersa nobiliorē mq̄t ex
hijs tibi pater geneꝝ facio· atqꝫ
is michi sponsus incōmutabil'
electus sit· Quāobrē certa inter
adolescentes ꝯtrauersia fuit ꝗsnaꝫ
eorū nobilior esset· Cūm rei noui
tas miranda videbat̄: magna
tum populi frequentia ꝯtētio in
senatū deducit̄· vbi de nobilita
te huiusmoī habite sūt oracōes·

Seq̄tur oratio publij cornelij
scipionis suam in partem·

Si ex nob' lucrecia nobili
orē petit q̄s vestꝝ est P.
C· qui nō apte intellige
bat publium cornelium scipioneꝫ
ex illustri cornelioꝝ sanguine ge
nitū huiusmodi optionis gloriā
tulisse. Nemo enī dubitat eam
esse nobilitatē quā ex illustrium
origine maioꝝ accepim⁹· Illi eī
posteris suis illam tanq̄ꝫ heredi
tariū mun⁹ relinquūt· Nam cū
rebꝰ clarissime gestis disciplina·
moribꝰ· v̄tute· gloriaqꝫ illustrati
in re p· fuerint et clarissimū no
mē adepti ⁊ sūmos honoēs max
imosqꝫ magistratus ꝯsecuti: ꝓ
fecto ipsi suis artibꝰ ⁊ rei p· mu
nere nobiles facti sūt· q̄ꝝ eciam
nobilitatis recordacōe omnis eo
rū posteritas decorata ē· Nam si
ex sanguine· mēbris· ossibꝰ· atꝫ
visceribꝰ nr̄is in lucem educim⁹
liberos: quid aliud liberi dici pos
sunt nisi ꝓprie nostrorū corpoꝝ
ptes. Necesse ē igit̄ parentū glo
riā in liberos tanq̄ꝫ in ptes suas
diffundi ac piter a liberis in oēꝫ
deinceps posteritatē· Hinc parentū
ymagines in ipsis liberoꝝ vulti
bꝰ tanq̄ꝫ insite ac ingenite· tan/
ta quidem aliquando corporum
similitudine composite sunt· vt
nichil pene dispar censeri possit·

Ita vt plerũq; in illis parẽtes
renati videantur. Adiciunt̃ p̃te
rea nonnunq̃ mores liberoꝝ si
millimi et eadẽ pene ingenia et
cõpares vite cultus. Adiciuntur
insuper educaciones cõtinue. do
mestice cõsuetudines. et assidua
dictoꝝ factorũq; cõuersacio. Quĩ
bꝰ assuefacti aliqñ exteroꝝ etiã
animi alliciuntur. Quibus pro
fecto racionibus cõstat maximũ
robur consuetudinẽ ac naturã
exercere in liberos: vehemẽterq;
vim suã imprimere. ita vt plerũ
q; vicia maioꝝ posteritatẽ suam
quodã q̃si cõtagio deturpent: vir
tutes vero mirabili quodã splẽ
dore decorẽt atq; illustrẽt. Mag
na michi memorãdi copia forẽt
nisi me longius oracio distrahẽt
ex hijs qui ex claris parentibꝰ
nati cõfestim omniũ opiniõe ipsi
quoq; clari noĩati sunt. Quis
enĩ honore patris furij camilij
liberos nõ clarissimos nobilissi
mos iudicauerit: q̃ cũ patria
in hostiũ manus incidisset solꝰ
vrbis incendiũ extinxit. solus
rei publice ĩcolumitatẽ reparauit.
Quis deĩde reliquos quos aut
fabij. aut cathones. aut emilij
genuerunt non maxime dicet
gloriosissimos quoꝝ virtute po
pulus romanꝰ tot maximis tri
umphis tociens aut defensus ẽ
aut illustratus. Quis nõ iudica
bit nostrã rẽ publicã eoꝝ maxie
liberis debere: qui tociens pro re
publica tot ingentibꝰ periculis
vitã fortunasq; omnes suas ex
posuerunt. Nam si eoꝝ parentes
bene de re publica meriti sunt.
maximosq; illi honorẽs. ingentẽ
q; gloriã attulerũt. vtiq; ingrata
foret patria nisi illoꝝ memoriã
veluti celebrandissimã coleret.
Itaq; ne maiores nostri ingrati
viderentur publicis sanxerunt
legibus: vt hijs qui vel domitis
hostibus. vel fixis exercitibus.
vel prouincijs subactis victrici
gloria in patriam redibãt post
felices triumphos. quibus q̃si
dij ĩmortales honori publico effe
rebant̃. sculpte ymagines pone
rentur pro rostris. et arcus de
niq; triumphales cõstruerentur
quibus eorũ noĩa sempiterna
laude omnibꝰ deinceps posteris
paterent et egregijs titulis forẽt
memorãdissima. Deinde arcus
illos atq; ymagines merito in
stitutis diebꝰ populus romanꝰ
venerabatur. Quãobrem si iure
simulachris illis tãtus debebat̃
honos q̃tus profecto eoꝝ liberis
debebitur. Ea enĩ sculptili ficto
quodã artificio signa viroꝝ il
lustriũ dissimulabant. In hijs
aũt natura veras parentũ ymagĩes

ostendit. Illi quidē maiātū lapides nunq̄ r. p. ꝓdesse possūt. bonū vō vita imitacōe maioꝝ multas afferre vtilitates. multis ꝓdesse ciuib. multa etiā ꝓpulsare incōmoda. Itaq; hijs merito dant̄ tribunicie. ꝯsulat9. ꝯpia. dictature et omnes rei publice magistratus. Et si que rerum humanarum ē cura post q̄ exutis corporib hinc spiritus nobilissimi euolauerint: nichil ꝑfecto beatius aut dulci9 eoꝝ animis afferri potest q̄ vt ꝓprij liberi eoꝝ reliq̄ re coꝛdacioē maioꝝ in maximis rei pub. muneribꝫ impcij, sq; venerent̄. Videmus em̄ si quā habent voluptatē hij qui ex hac decedunt vita: totā quidē ad liberos ꝯulsam. Nichil aliud sapiunt aut cogitāt nec omnino sese mori arbitrant̄ si qñ illi supstites sunt. nec omnino se ab hūanitate derelictos si qñ in humanitate quandā adhuc sui viuentē porcionē relinquūt. Quibꝫ de rebꝫ si tātus in liberis parentum amor vt nullus maior ī rebꝫ mortaliū cogitari possit. Si tanta est eoꝝ spes in vita. in morte vero voluptas atq; eciā post exitū vite recordacio: manifestum esse cōstat maioꝝ meritis maxime eoꝝ liberis patriā debri. Illos p̄terea parentū gloria venerari ⁊ colere atq; eam grāitudinē exercere in posteros quā nō pfecte in parentes cōferre potuit. Hoc igit̄ summum ē nobilitatis genus posse maiorū suorum egregia facta dicere: posse illoꝝ bn̄ficijs petere honores publicos: posse gl'oriā rei pub. hereditario q̄da; iure vendicare: posse insup sese pres eoꝝ vocaē. et clarissimas in suis vultibꝫ ymagines ostendere. Hanc vtiq; nobilitatē vocant vniūsi. q̄s em̄ alios nobiles appellat vulgus nisi q̄s nobilissimi parentes genuē. Deinde hij qui litteraꝝ erudici sunt. nōne nobiles dicūt generosos: q̄si in gn̄e nobilitatis sint. Hāc p̄terea gn̄is nobilitatē opū affluētia decorāt q̄bꝫ familie ac domesticī apparat9 splendidiores sūt: exteriores q; amicicie ꝯseruant̄. frequencia celebriores. vtpote cū amicis ꝯgtis ⁊ exteris reliq̄s q̄ hoīs nccarijs carēt: q̄bus se alieno p̄sidio ē op9 suo q̄us arbito fauē ⁊ bn̄facē possit. Summum ē igit̄ fastigiū nobilitatis libalitas: quā frustra q̄s exercē nitit̄ in alios c9 nccitate sua satis n̄ sūt. Necce ē igit̄ q̄ vult esse liberal̄ afflue fortūe bōis. tūc ei liberalitate nobilitas clarescat sicq; plurimoꝝ grā ⁊ bn̄ficēcia p̄stātice. alias h̄ vn9 nobilitatis pulcherrim9 splendor obscurat̄. Et desit qñq; quās nobilis videri

cu n sepenumero liberalis eē nō possit· quot enim doctissimi viri inopia rez despecti vilesq; habiti sunt· quot excelsa ⁊ generosa in genia necessitate rei familiaris pene inculta desertaq; interiere· quoz virtus lucescere nō potuit exposita semper ad questus vite necessarios· Itaq; maximū pres tat adiumentū ad nobilitatis decorem affluencia bonoz· qua quidē expositus ad virtutē ani mus effici prestancior et virtus ipsa clarior videri possit· Quibꝰ de rebꝰ si m genē atq; in opibꝰ nobilitas est nemo vestrū dubi tat· P· C· quin maximus huiꝰ vrbis splendeat in me decor no bilitatis· Quis enī maioribus meis forcius ꝓ re publica pug nauit? Quis maius in orbe ter rarū huic dicioni īperiū subegit? Quis celerius pericula casuum nostroz calamitatesq; nostras ꝓpulsauit? Alter enim domitis asie regibus exterisq; nacionibꝰ subactis eternū asiatici nomen adeptus est· Alter vō ꝯflagrantē incendio ⁊ armis ytaliā· ac post cannensem pugnā nostris cala mitatibꝰ vrbem hāc ipsam inge miscentē incredibili virtute libe rauit· atq; illū exiciale incendiū brachine stirpis hanibalē ⁊ tot victorijs exultantē sūma primū industria ab oīs ytalie reuocauit Deniq; armis ī patriā reuersū effudit atq; extinxit· vrbemq; illā cartaginē nostri semꝑ īperij inimicissimā· non modo ab iniu ria repressit· verum eciā huic rei publice fortit subegit· vn̄ postea merito affricani nomē ꝯsecutus est· qd̄ eciā scipioni suo q̄ postea cartaginē ipsam iterū reluctantē deleuit quasi reliq̄t hereditariū Preterea ẗliquos quoz virtute aut gloria ciuitas nostra tociēs decorata est· quoz si res clarissi me gestas memorare velim· equi dem ignorarē exitum oracionis· illasq; ideo consultus taceo· qm̄ vobis note sūt· Quis enī ē hac in vrbe locus maioz meoz triū phalibus titulis vacuus? quod templū est qd̄ in hac vrbe nō ab illis iā direptis spolijs ēluceat? que delubra· que non illoz cre bras ⁊ gloriosissimas ymagines ostendāt? que tanta ⁊ talia sūt nobilitatis monimenta q̄̄ ta et q̄lia cuiq̄̄ mortaliū fas ē optare Est igitur ꝓpria michi nobilita tis possessio relicta quidē a ma ioribus meis q̄̄si res hereditaria Sunt michi ingenite eoz yma gines· hosce illi gestabāt habi tus· hec facies in eoz vultibus lucebat· Ego illoz sanguinem· illoz membra· illoz viscera atq;

illoꝝ formas in hac ꝯpagine cor
pis refero. ego ab illis ortꝰ: et ī
eorū diu laribꝫ educatus atqꝫ
adultus moribꝫ ac natura insitā
eoꝝ habeo nobilitatē. Si quid
illis iure ꝑ tot beneficijs patria
debebat michi q̄ꝫ ipsoꝝ portio
ni debeat necesse ē. Si michi ho
nores: si imꝑia: si magistratus
vltro exhibenē erāt merito ipsoꝝ
nulli ꝓprio q̄daꝫ iurē vendicata.
nichilqꝫ eoꝝ animis ḡtius ꝑfec
to celebrari potest. Deniqꝫ ab or
natū nobilitatis opum ac diui
ciaꝝ tantus michi est cumulus a
maioribꝫ meis relictus: q̄ntum ex
iusqꝫ moderatus animꝰ desiderarē
q̄at. Sunt michi ꝑmum pater
ni lares āplissimi ⁊ ornatissimi
vt ne regalibꝫ cedant edificijs
Est michi suburbanū i tusculā
no amenitate pulcherrimū. Sūt
michi in cāpania agroꝝ colonie
opulētissime: quibꝫ non mō vni
us domꝰ familia ſꝫ ingēs pene ex
ercitus nutriri possꝫ. Familiarꝭ
vero apparatꝰ ac domestice supel
lectiles auro ⁊ ebore distincte om
nis ex frequēcia fere populus ro
manꝰ nouit. Est igiē michi ꝑ
culdubio tot feliciū reꝝ dignitas
illustre q̄ddam ac clarissimū de
cus nobilitatis vt nec in hac vr
be oīm pace dixerī forte maius
inueniri possit. Sileat itaqꝫ fla

mineus: et in hoc certamie no
bilitatis desinat ꝑtē lucreciam
nō mō me grē et opibꝫ inferior
cuius pene originē scimꝰ: nec vix
ipse vbi agellū habeat agnouerit
Mea igiē iure nobilꝰ lucrecia ē
q̄ me flamineo nobiliorē ac sue
pulchritudis meritū elegit. Tu
vero sapiētia tua dulcissima lu
crecia letare. nō em̄ tibi carior ā
fortunacior spōsus optai poterāt
q̄ve tui amātior foret: ā cum q̊ fe
licius etatē agēs. deducam te in
āplissiā cellaqꝫ atria nrē domꝰ.
Videbꝭ ꝯiugales thoros q̄si regi
as pulchritudies. feres ornam
ta puellaꝝ electissima q̄lia tu ip
sa optare poteris. nullus tibi erit
populariū exercitatioⁿᵐ labor. vi
tā dulci ocio ꝑduces: neqꝫ somp
nū cotidiam q̄stꝰ sollicitudo du
ra excitabit. viues liberaliē vt vo
les. iocai. cātare. psallē. venai vni
cūqꝫ tibi studiū erit. habebꝭ comi
tes tuaꝝ voluptatū v̇gines ac ꝑ
dissequas que singulis votis tu
is obtemperabunt. nullus tibi
dies delectacionum vacuus ꝑte
ribit. noctes sil felicissimas a
gemus. q̄ oīa frustra flamineus
ꝓ te cū illis ipse careat ex inopia
sua spondē poterit. q̄nymo tibi
cum illo fuisset vita omni mise
ria tristior. Nam pro regijs e
dificijs angusti lares exhiberenē

pro magnificis apparatibus su
pellectiles populares · pro ocio
sollicitudines · pro quiete labor
pro sompno vigilie · nullus tibi
dies liber a laboribus immunisq;
cotidianarꝫ operarꝫ esset · Quis
igit̃ dubitat lucrecia qꝫ me spō
sum optaꝫ voluisti · cū nobiliorē
elegeris · vir hac tua sapientissi
ma electione aperctius loqui po
teras · eciā si corneliū appellasses
Caute autē ꝛ desiderio ꝛ pudici
cie tue ↄsuluisti · Nam cū pre pu
ellari honestate pudēt corneliū
dicere · me nobiliorē vocasti · im
prudentissimū est aliud existi
mare · quis enī credet te pro trā
quillitate sollicitudinē · pro opu
lēcia inopiā · pro felicitate mise
riā desiderasse · Vos ergo · P · C ·
pro magnitudine senatorie dig
nitatis equā iam de hijs rebus
sentenciam dicite ·

Sequit̃ oracio mij flaminei

Magna michi gracia est P · C · cū de nobilitate oracionē habiturus sim apud vos atq; aios vrōs nobilissimos dicere · Nusq̃ enī alibi tam nota tā exercita nobilitas est · Itaq; hoc michi iocundissimū est qꝫ in tanta quiete aiorꝫ · in tanta rerū cognicione · in tāta frequencia virtutis · nichil inusitatū expectari · nichil obscurꝫ dici

nichil deniq; inusitatū tractari
pōt · In hac vero ↄtrauersia · p · c ·
noua quidē ꝛ insueta vigilanci9
enitendū est qꝫ in priuatis reli
quis ↄtencionibus · non enī hoc
duorꝫ mō ciuiū · aut vnius tantū
diei sed omniū pene gentiū atq;
seculorꝫ quasi spectata et eterna
lex sanctissio quidē vrō senatu
ↄsulto ꝑmulgabit̃ · Videtis enī
pret̃ ↄsuetudinē maximā hodie
in hoc iudicio tocius populi ro
mani expectacionē · videtis oīm
ciuiū ꝛ exterorꝫ ora in vos esse ↄ
uersa · hijs non modo pro candū
est videre cuius iā nostrꝫ lucrecia
esse debeat · sed quis nobilior iu
dicandus sit · Vos igit̃ ac numē
vestrꝫ oro atq; obtestor · vei mag
nitudinē aiaduertite · qꝫ qꝫ in omni
re pariter iusticia seruanda sit
tum vero maxie ↄsideranda cū de
summis ac de spectatissimis rebꝫ
agit̃ · Michi autē queso · P · C ·
solito acrius oranti aut preter
ↄsuetudinē meā virtutē fortunasq;
meas ↄmemoranti · pro mansue
tudine ac paciencia vestra indul
gete · Non enī vsitatum michi
officiū est de me ipso predicare
aut cuiq̃ maledicere · Vnū enim
īmoderati est animi · aliud īpaci
entis · Verū ad id primū me re
cohibet nouū hoc dicendi gen9 ·
deinde huius insolencia cornelij

parum honeste de me antea lo⁹
quentis: cui cum modestiā meā
verb lacessere libuerit hoc mihi
eque adiumentū dedit vt forti
ter michi imprudenciam suam
cōtempnere liceat. Audistis P.
C. nobilissime lucrecie sapien-
tissimam optionē vt nostrū no
biliorē elegerit. Ausus est itaq₃
cornelius vt se nobiliorē faceret
in gñe atq₃ opib₉ ascribere nobi
litatē. ꝓpterea maiorum suorū
fortia facta narrauit: ingentes
ve sibi opes a parentib₉ suis re-
lictas late patefecit. Hec tota
eius oratio tandē continuit: de
se vero nichil commemorans: qm̄
nichil commemoratu dignū vide-
bat. vitam moresq₃ suos silencō
p̄terijt. Ego vero non in aliena
gloria aut ī falsis fortune bonis
sed in ꝓpria veraq₃ animi v̄tute
homīs nobilitatē esse existimo.
Nichil enī aliud ē nobilitas ni
si excellentia quedā q̄ digniora
quidē indigniorib₉ p̄ualent. Si
cut igit̄ homo animi prestantia
nobilior ē omnib₉ animātib₉ ⁊
ita q̄dam claritudīe tm̄ animi hō
hominē antecellit. nam cū in opti
mis artib₉ diu exercitatus aīm⁹
iusticia. pietate. cōstātia. magna-
nimitate. moderacōe. prudētia.
claruerit: cū bn̄ de dijs immorta
lib₉. p̄etib₉. ō amicis. ō cognatis

atq₃ de re pub. meruerit: cum in
sanctissimis litterāꝝ studijs edu
catus fuerit: tū ꝓfecto p̄ter cete
ros nobil̄ pollens. illustris. et
clarus hēbitur. qd̄ et cornelius ip
se cū de maiorib₉ loq̄ret̄ paulo
an̄ dicebat. Cōtra vo cū pessimis
artib₉ corruptus ad neq̄ciam ac
crudelitatē: ad ignauiā et scor
diā. ad intēp̄āciā atq₃ īiustitiā se
tradiderit. cū nulla fuerit reꝝ diui
naꝝ cura: q̄ parentū pietas: q̄ ami-
coꝝ beniuolētia. vtiq₃ apd̄ oēs mi
ser. ignobil̄. turpis. abiectusq₃ re
iudicabit̄. Cōstat igit̄ ex sola aī
v̄tute verā nobilitatē deflueē. non
g° diuitiaꝝ cumul⁹ q̄ gnis āpli
tudo dare q̄ eripē nobilitatē pōt.
Est ei ꝓpa nobilitatis sedes ani
m⁹: quē impat̄ illa reꝝ oīm na
tuā nō ex maioꝝ peculiari hēdita
te s₃ ex fastigio illo diuinitatis ab
origīe q̄dē cūctis eq̄ mortalib₉ infū
dit statuitq₃ illu₃ q̄si vite hoīs
p̄ncipē ac veluti q̄ndā speculi lu-
cē: cui si pulchras ymagīes osten
deris pulcherrimas q̄dē refert. si ve
ro turpes vtiq₃ turpissīe videbun̄.
Sic itaq₃ mortaliū anim⁹ ē pur⁹
quidē ac liber ⁊ ad suscipiendā
nobilitatē ignobilitatēq₃ disposi
tus. Nemo ī hoc optimo atq₃ p̄s
tātissimo munē humanitatis na
ture largitionē accusaē potest. eq̄
lem ei singul̄ hūc animū preb₃

neqȝ genus·neqȝ potenciã·neqȝ diuicias aĩaduertit· Nec quisq̃ tam inops tam vilis aut tã abiectus est qui ab inicio nascendi non parem cũ regũ aut ĩperatorꝝ filijs habeat animũ·quĩ nõ illũ splendore virtutis atqȝ nobilitatis gloria decorare possit· Nõ forte in hac causa frequẽtissimis exẽplis egeo Quid dicã de hijs quĩ humili loco parẽtibusqȝ abiectis orti ↄfestim clari nobilesqȝ euascerunt: quorum michi tanta vbertas affluit vt ad dicendũ hic dies satis non videretur· Attingã tamen ꝑ re paucissima ⁊ primũ nostre vrbis adolescenciã· Oꝛtus tullij hostilij nonne agreste tugurium habuit: cuius pentes pene cognici sũt·nonne illi diu pascẽdi pecoris cura fuit: deinde nõne tantũ illi claruit ingeniũ vt ad summũ huius vrbis tunc ĩperiũ perduxerit: hic eciã vrbem ampliauit ⁊ vientes et fidenates pñe nostre inimicissimos populo romano subegit· Nonne seruius quoqȝ tullius in seruitute natus atqȝ adultus summũ eciã huius imperij fastigiũ habuit: in quo tã egregie versatus ẽ vt ⁊ sabinos subigere ⁊ ter triumphũ agere ⁊ tres mõtes huic vrbi adiungẽ ⁊ dignitatẽ magistratuũ augere meritus fuerit· Marcus pͦo porcius

catho a quo porce gentis ꝓles cognomen atqȝ originẽ traxit· apud tusculanũ vicũ agresti quidem tugurio natus ẽ· huius tñ tanta fuit in hac vrbe dignitas atqȝ auctoritas vt oẽs seculi sui prestantes viros antecellẽt· ꝑfecto clarus ⁊ rei publice salutaris·non minus eciã lraꝝ q̃ milicie curiosissimus· hic in tanta ciuiũ veneracione fuit vt sapiẽcia sua senatoriũ ordinẽ auxerit ⁊ ipsam quoqȝ senatus maiestatẽ suo splendore decorauit· Nõne mariũ humi super crepidine iacentẽ a parentibꝫ infimis ortũ pene sordidissimũ traxisse nouimus: deinde tanta in eo virtus ⁊ probitas floruit vt in bello iugurthino primũ metelli ↄsulis questor fuerit·deinde ipse in ↄsulatu successerit· in quo tã fortit versatus est vt iugurthã ipsũ ⁊ bochũ mauritanie regẽ q̃ auxiliũ iugurthe attulerat ꝑmũ victos fugauerit· deinde multa opida numidie ceperit· tandẽ capto iugurtha ⁊ romã ante curtũ producto ingenti gloria triũphauit Postea cũ cimbri copias romanoꝝ disiecerũt ita vt timor rome grandis oriretur q̃tus vix hanibalis tpe fuerit·ne rursus galli terrã inuaderent iterũ ↄtra cimbros marius ↄsul designatus ẽ

et ꝯsulatus etiam quia id bellū
protrahebatur pluries ei dela-
tus est. quibꝰ tandem victis ac
disiectis secundo rome triūphū
egit. Socratem vero vnicū hu
mane sapientie decus: cuius doc
trina omnes philosophantium
scole illustrate sūt: quo nemo vn
q̄ mortalium doctior aut sapiē
tior apollinis oraculo iudicatus
est: mater obstetrix ⁊ mariona
rius pater genuere. Euripides au
tē q̄ tragicū carmē elegantissimū
condidit. ⁊ demostenes phoꝝ il
lustriū ⁊ grecoꝝ oratoꝝ eloq̄ntis
simꝰ: ābo pētes nō mō viles veꝝ
etiā ignotos habuerunt. Quis
igiť ingenij ꝯpos tot illustriū vi
roꝝ claritudinē sordidam ā igno
bilē dicere ausus erit? Necesse ē
eñ aut nusq̄ in mortalibꝰ esse
nobilitatē: ā illos omniū fuisse
nobilissimos: q̄rum ingenia vi
res. industrie. et oīm optimarū
artiū discipline. nō modo p̄ter
ceteros floruerūt ſ; pene vſ; ad
diuinitatē ꝑduxerūt. neq; tibi
licet ꝯtradicere corneli q̄ maiori-
bꝰ tuis ex hijs v̄tutibꝰ par inicū
nobilitatis dedisti. Non igiť cō
trahiť ex gñe nobilitas veꝝ ex in
serta animi v̄tute. alias nunq̄
illi fuissent nobiľ appellati q̄ꝝ
cetus tā humiľ tā tenuis ꝯptus
ē: sicut nec ꝯtradicere possumus.

Multi ei ex clarissimis viris ge
niti adeo flagitiose ⁊ turpiť vix
ērt vt eos nō mō ñ illustres veꝝ
obscurissimos v̄ore meritū sit. Sie
fetā p̄mo sordidas maioꝝ suorū
relq̄as. Scipiōis affricani filius
scipio nōne paternā ꝓbitatē ig
nauia superauit: q̄ ab anthiocho
rege turpissiē captus supplex ad
iunctis manibꝰ p̄carium vite spi
ritū rogauit. Hic eciam cū a po
pulo romano nō quidē suo bene
ficio ſ; cicerij qui p̄ūs scriba fue
rat p̄turam seľ impetrasſ;: adeo
ꝯpmaꝝ suoꝝ fauorē habuerit vt
nichil vnq̄ dolentius audierit:
cū vererētur ne aliq̄ flagitio dig
nitatē publicā labefactarēt. et ita
cornelioꝝ familiā polluēt. nunq̄
illum ius dicere ā pretoriam cel
lam in publico ponē passi sunt.
tantā sciebant in eo imprudētiā
atq; secordiā. Publius etiā tuꝰ
scipio bestia cū numidia ꝯtra iu
gurthā ꝯsulatū agēt: isq; rex a-
therbalē et hyēpsalē regis q̄n dā
mycipse filios amātissimos p.
romani in ꝯtēptum senatus iniq̄
trucidauerāt: sic ignaue exercitū
duxit vt nunq̄ copie nostre mi
serius ac flagitiosius vixerint.
deinde ꝯsul ipse a iugurtha pecu
nia corruptus pacē cum eo fedis
simā fecit. quā illico senatꝰ ip̄ro
bauit. ⁊ ꝯsulatu rep̄tere abdicatꝰ ē.

q̄d hac ignominia turpius aut
detestabilius īueniri pōt? Quid
dicā de ipudicissimo adolescente
quinti fabij maximi alobrogi fi
lio. qui cū vitā miserā ꝛ petulan
tissimā ageret non sibi profuit
paterna claritas quin sibi quī
tus pompeius pretor vrbē ab in
star furiosi bonis interdiceret.
Quid dicā et de nepote quinti
ortensij viri quidē in ciuitate nrā
et auctoritate ꝛ eloquencia cla
rissimi. q̄ ad tantū vite dedecus
luxu atq; libidine deductus est
vt inedijs ꝛ lupanaribꝫ publica
pene impudēcia ꝯstituerit. Pu
tas ne corneli hos nobiles esse
appellandos quoꝝ vita eo omi
serior fuit quo prestācius lumē
nobilitatis extinxerunt? Quid
si alioꝝ suoꝝ egregia facta predi
carēt? quid si parentū ymagies
ostenderēt aut domesticas edu-
cacōes ꝯmemorarent? an putas
id quicq̄ laudis coꝝ flagicijs
afferre? emmuero tū rectius dices
turpitudinē suā detecturos: eo
ꝓfecto deteriorē culpabilioremq;
quo virtutis exemplū q̄d ante
oculos habebāt miserē ꝛ nequiē
deseruerūt. neq; vllū censeo me
ritū talibus liberis beneficia pa-
rentū honesta in re publica debē
q̄m illi erāt ornamentū ciuitatis
hij vero turpissima fex et labes

rei publice. Illi quidē patrie ho
norē atq; icolumitatē afferebāt
hij vō sepe dedecus atq; ꝑicula
ciuiū ꝯglutinabāt. Illi eciā va-
rijs cladibus collacrimantem
patriā aut dubijs q̄ꝛq; ꝑiculis
nutantē v̉tutibꝫ atq; industrijs
liberabant. hij vero pacatā aliq̄n
ac requiescentē scelere ac nequi
cia turbari atq; euerti nitebāt.
Qualia igr̄ sunt ciuitati imo
detrata taliū hominū merita? nū
sacius rei publice foret huiusmo
di ciuibꝫ carere? nū coꝝ pentibꝫ
dulcius nō genuisse? Si eciā ad
coꝝ aīas taliū liberoꝝ nomen ꝑ
ueniret cū maxīe in vita patriā
dilexerūt. illos quidē ꝛ societate
mortaliū delendos ꝛ in vltimos
cruciatus veluti perniciosos et
inutiles ciues abiciendos puta-
rēt. Multi em̄ in hac re publica
scelerati liberi sentēcia patꝝ va
rijs supplicijs dampnati sunt.
Cuius rei exemplū est primus
iudex libertatis brutus q̄ ꝯsoci
os ꝯiuracōis filios necari iussit
Item et cassius qui filiū affectā
tē imperiū populi romani cesum
verberibus interfici mandauit.
Deinde manlius torquatus ci
uis noster clarissimus: qui cum
filius eius decius sillanus de pe
cunijs repetundis apđ senatum
accusaret; solus cause ꝯgnicōez

suscepit. Comperto postea crimi
ne ita de filio pronunciauit. Cum
sillanum filium meum immeri-
tum pecuniam in prouincia di-
ripuisse constat: non iniuria pa
ternis laribus et rei pub. munere
et omnium ciuium societate in-
dignum iudico. et deinde illū a
aspectu meo abire iubeo. Non ē
igitur mos optimi patris flagitio
sos liberos diligere uerū abicere
et abhorrere. Nullum ergo bene
ficijs paternis meritum illis in
pūia debet. siquidē in illis nullū
meritū nulla paterna imitetur virtus
Sicut enī splendor nunquā in ob
scura speculi facie relucet ita nec
in perniciosis ac sceleratis liberis
maiorum virtus splendere potest.
Frustra igitur corneli putas ma-
iorum gloriam in posteris heredi
tariam fieri et nobilitatē quasi pe-
culium relinqui. Virtus enim ac
virtutis sotia nobilitas propri
o labore queritur nec cum vicijs
constare potest. Omnis igitur
iactantia ista generis: alienam
laudem predicat non suam. etsi
sanguinem artus aut viscerā pos
teri a maioribus claris accipi-
ant superuacue illorum vendicāt
nobilitatem: cuius propria se-
des est animus: cuius pars nul
la posteris relinquitur. Supersti-
tem vero corporea sunt et sic cum

vita extinguuntur. Denique si illos
eruditi gloriosos vocant utique recte
inquiunt si probi sunt. tunc enī gnā
similē vitā agūt. Tu vero id pre
tereas corneli: quod si ignaui sūt ac
secordes et eos eruditi degenēs
vocant. quasi tunc a gloria et nobili
tate generis alieni sūt: ex quo per
spicuū fiat a nobilissims patribus
etiam degenēs educi posse. Nec
quid in hac causa censeat ignarum
vulgus estimandum reor: quod
maximos sepe in errores dila-
bitur. cuius opinio raro cum sa
piētia conuenit. Nunc vero ad no
bilē et gloriosam paupertatē peruē
niamus. Quis enī . M. agrippa
pauperior fuit: viro quidē pres-
tanti ac tū nostre rei pub. claris
simo. cuius dū publici census insti
tuerēt ne nichil in patrimonio inuē
tum ē quod in erarium deferri possit
Nōne valerio publicole qui ter
consulatum gessit semper gratissimū
rei p. funus ex publico constitutū ē
cum nullā in morte pecuniā reliquat
Quintū lucium cincinnatū vitā
rusti agentem ac serentē agros
nōne ad sūmū imperium populus
romanus vocauit: qui tante vir
tutis fuit ut cum prenestini ad
menia vrbis castra posuissent nō
modo vrbem obsidio liberauit
sed eos ingenti robore depulsos
apud flumen abiectham fudit.

Deīde octo ciuitates que p̄nestinoꝝ socie fuerant atq; ipsū prenestē aggressus in dedicionem accepit·que oīa ab ipō tantū in viginti diebus ɔfecta sūt·Quanta deinde fuit attilij serani gloriosa paupertas·quē cū esset semē agro aspergendū ad consulatū suscipiendū senatus reuocauit·ille disposito aratro tam fortiter hostiū copias deleuit vt salutē rei publice ɔferret·neq; dignitas ɔsulatus·neq; delicie ciuitatis·neq; adepte in bello opes eū ɔtinuerūt·quominus ad dulcē suū azellū·neq; ad rusticū curū q; opus suū redirēt·Hos ne igitur clarissimos viros quoꝝ excelsis aīs tantus splendor v̄tutis relucebat in paupertate atq; inopia viuētes ignobiles aut miseros dicemus? Erit ne quisq̄ tā racionis expers qui nō illos nobilissimos vocet quoꝝ meritis nobilitas rei publice seruata est patet igitur vt cū nobilitate paupertas ⁊ cū paupertate nobilitas constare possit·Nec quis putet honesti ⁊ gloriosi paupis nullā esse liberalitatē·cum enī viri illi clarissimi patriā tuebantur atq; ei noua imperia querebāt·cū in pulcherrimis muneribꝰ rei publice amicoꝝ oportunitatibus subueniebant·cū ciuiū iniurias ꝓpulsabant·nonne summū id liberalitatis genꝰ videbatur? Qui enī ex peculiaribꝰ ɔmodis exercet liberalitatē equidē non vituperandus sed in paucis potest eē liberalis·necesse est enī vt ad benefaciendū tantū impotēcior fiat q̄tum ex patrimonio detraxit·At qui in rebus publicis ac priuatis ope atq; officio prodesse nititur·tanto indies liberalior esse potest q̄to in re publica auctoritatem ⁊ ɔplura amicoꝝ presidia frequētibꝰ beneficijs adeptus ē Magna ergo potest esse corneli honesti ⁊ clari pauperis liberalitas·nec inopia quidem ab illo adimit nobilitatē·Nullū enim virtutis gradū aufert modesta paupertas·namq; hoc pulcherrimū munus homini eque a natura tributū est vt quisq; virtutem ɔsequi posset cuius sedes in penetralibus animi sita est·Nā nulla sors tam dura est aut tam acerba q̄ quidē homini virtutē eripe possit·nec vlla tam florēs aut iocunda que ignauo aut secordi gloriā possit afferre·Nam si fortuna virtutis imperiū haberet vtiq; non esset virtus neq; vllū virtutis meritū·non enim nostra foret sed aliena reꝝ benegerendaꝝ electio·Quāobrē desine iā corneli existimare vt v̄tus

libertalitas ac nobilitas aliquem
in affluentia diuitiarũ originez
habeant. Definit eciam eo esse
nobilitas qui opibꝫ caret. Vera
aũt hominis claritudo nulli casui
subiecta est. Item viri illi excelsi
q̃s sup̃ memoraui nunq̃ʒ in pau
ptate illa nobiles fuissent: quo;
tamen noĩa q̃si omni seculo cele
bratissima P. roman⁹ veneraẽ
Quibꝫ de rebꝫ P. C. si clarissi-
mi viri flagitiosos liberos ali-
q̃n educant: si ex abiectis pa-
rẽtibꝫ liberi aliq̃n oriunẽ glorio
sissimi: si in paupertate atqꝫ ino
pia viuentibꝫ maxim⁹ nõnunq̃ʒ
ẽfulsit v̓tutis splendor maĩfestũ
est nullam esse diuiciarũ aut ge
neris nobilitatẽ. verũ animus li
ber ⁊ ingenuus nulli flagitio ac
turpitudini seruiẽs atqꝫ in opti
mis artibꝫ exercitatus profecto
nobilis. clarus. pollensqꝫ habe
ri debet. Itaqꝫ cũ de nobilitate
agimus tota inter nos de v̓tute
ɔtẽtio relinq̃tur. in qua te mallẽ
P. C. alium ꝑ me dicentẽ ante
ponẽ. ne cum de meis loq̃r v̓tuti
bꝫ vitiũ ꝑcacitatis incidisse vi-
dear. Sed hoc michi periocun-
dũ est qui equissimos animos
vestros et mansuctudinẽ huma
nitatẽqꝫ vestram intuenti vtri-
usqꝫ vitã omnes intelligitis. vn
de nec falsa vobꝫ p̃dicare possũ: nec

vera michi quidẽ obesse debent.
Ego igiẽ vbi ex infancia adolere
cepi etatẽ meam omnẽ dulcissi
mis litterarũ studijs accomo
daui. Deinde aliq̃n pubescentior
factus magnã adolescentie mee
ptẽ in ph̃ia cõsumpsi: cuius doc
trina nescio quid in vita morta
lium laudabilius inueniri possit.
In quo studio nõ modo latinos
preceptores habui verũ etiam a
thenis illarũ optimarũ artium
grecos p̃ncipes audire libuit. in
q̃rum disciplinis q̃ntum ꝓfecerĩ
alioꝝ sit iudiciũ. Ego de me siñ
arrogãtia tñ hoc dicere possũ
q̓ nulli michi vnq̃ʒ dies vacui
neqꝫ vlle illugubrate noctes preri
ere. Erat infusa quedam michi
a natura sciendi cupiditas vt ni
chil recti ɔgnicõe dignius ingeĩo
meo iudicarẽ. Affluebat michi
vndiqꝫ copia preceptoꝝ ⁊ celeber
rime discipuloꝝ sotietates: inẽ
q̃rum sapientiã educatus nullus
effici poterat ignauus ac indoct⁹
animus. ac tanta fuit tũ michi
doctrinarũ ac bñ viuendi exerci
tatio vt nichil nunc qđ inhones
tũ sit desiderare q̃am. Itaqꝫ vicia
nature mee nõ mõ molesta verũ
etiã et ɔtraria facta sũt: dulcissi
me vero sotie v̓tutes. Deinde cũ
itelligerẽ preclaloꝝa tũ forte mor
taliũ igeĩa cũ ad r. p. accõmodã

totū meme patrie ↄcessi· nec vm
q̃ postea illius salutē ⁊ amplitu
dinē cogitare desij· michil laborū
pertimescens· michil periculi· qđ
illi gloriā ⁊ incolumitatē parare
possit· Itaqꝫ dū proximis supio
ribus annis vndiqꝫ pirata maria
infestabant· et gneius pōpe
ius vir clarissim⁹ romane classis
impeiū gereret· ⁊ michi decē
ex rostratis nauibus ↄcessisset
vt ↄtra cōmissā cuiusdā piratarū
alterius inimice classis ducem
ↄfestim dimicarē· nonne illū in-
gēti conatu resistentē cū omnibꝰ
suis copijs summa ope superaui?
Nōne in bello mitridatico eius-
dē imperatoris miles tociens val
larē· tociens muralē· tociēs ciui
cam coronā habui? Nōne etiā
aliqñ exercitus questor fortissi
mas sepe hostium acies deleui?
Nichil ꝑfecto adolescencie mee
defuit qđ non adeptus sim qđ
infra ↄsulatū militaris gloria cui
q̃ afferre pōt· et ita clarus ado-
lescens vixi vt cū senescā non m
utilis rei publice ciuis vixisse vi
deat· Quātus autem michi sit
amiciciaꝝ cultus vos dulces ami
ci mei quī vndiqꝫ hic astatis si
mul hactenus nouistis· quorū
oportunitatibus nunq̃ defui· tū
in foro· tū in hoc ordine· tum in
singulis priuatis publicis rebus
ciuiq̃ roganti assistens· Nulli
vnq̃ hominū meoꝝ beneficiorū
parcus· fidei pietatis atqꝫ amo
ris affluentissimus· Quāobrem
vt in cunctis ciuitatibus animis
euenire solet· omniū mihi grām
beniuolenciāqꝫ ↄiunxi· nemo est
in hac vrbe quinimo in orbe terraꝝ
quē vnq̃ me odisse notim nisi
forte populi romani sit hostis·
Hec deniqꝫ sūma est meoꝝ operꝫ
in re publica semp studiosissim⁹·
foris officiosus· domi iocundus
in studijs vigilātissimus· in pa
rentes pius· carus in ꝓpinquos
in amicos fidelis· in rebus vero
diuinis semper veneratissimus
fore studeo· hijs itaqꝫ artibus
semp putaui nobilitatē ↄsequi
posse· hijs virtutibus extimaui
clarū effecisse animū· ac ꝑfecto
corneli tuo clariorē· Quales enī
tui mores sūt· q̃les vite habit⁹·
quid vnq̃ in vita meritus es·
vt ante me nobilitatē vendicare
velis? qđ vllū vnq̃ abs te nrā
res publica beneficiū nouit? qui
hactenus in ea ita vixisti vt in
suis comodis nundū te natum
esse intelligat· quis est mortaliū
qui vnq̃ tuo proximio sit vsus?
in quē vnq̃ hanc quā adeo ex-
tollis liberalitatē exercuisti? nisi
forte in meretricijs aut ī omni
īpudicicia ꝓfuderis quibꝰ semp

domū tuam illam clarissimā ⁊ familiam tuam omnē ↄscriptā habes. Existimas tū clarꝰ fieri cū tubis et psallibꝰ illum scortorū gregem ducis: atq; in voluptatibꝰ tuis illoꝝ turba te vndiq; cōscriptū vides. cum inhonestis ā⸗plexibꝰ turpi luxu ac fedis ebrietatibꝰ colluctaris. At cū ita viuas maioꝝ tuorū egregia facta predicasti. fatebor quidē in nrā ciuitate illoꝝ claritudinē maxi⸗mā celeberrimāq; floruisse. verū hac recordacōe tu tuā impudēs ignauiam detegis. Nichil em̄ detestabilius est nichil miseriꝰ q̄ꝫ in tanto splendore v̓tutis etatem adeo cecā atq; obscuram ducere. prebebant em̄ tibi illi maximarū rerum exemplum et ad bn̄ de re pub. ꝓmerendum veluti ān oculos illustrissimū tibi iter o⸗stendebāt: vt facillimū tibi fuerit in tāto fulgore maioꝝ clarescere. Tu vero q̄si clara luce medias in tenebras demersus es. Deinde putas in re pub. eoꝝ meritis nitere cū tu illā tuis flagicijs deturpes. Putas illoꝝ bn̄ficijs claritudinē ↄsequi cū tu ipse igna⸗uus sis. Putas sompno. q̄ete. ocio. vino. epul. libidine atq; impudicicijs gloriam q̄rere: quā illi tot laborbꝰ. vigilijs. ↄtinēcijs. fame. siti. estu. algoē. casibꝰ atq; ꝑiculꝰ ↄq̄sierīt. Vehementer erras. nō ē vt si egregijs titul fulgē cupias tu teip̄; facias illustrē. Frustra in bonis hēditarijs v̓tus q̄ritur. nō q̄ꝫ re maioꝝ tuoꝝ libellos ⁊ mēsularias racōes: nunq̄ꝫ tibi virtutes ibi descriptas īuenies. Dicis eorū nunc exutis aīs michil esse iocundiꝰ q̄ꝫ vt te illoꝝ sanguinē atq; amorē oēs r. p. dignitates colāt et venerent. Ego v̓o arbitror si te nūc ex illo fulgore luminis ꝓspectāt: michil eoꝝ gloriosis spiritibꝰ detestabilius esse q̄ꝫ ꝙ tā diu flagitia tua hec claritudo patrie sustinuit. a q̄ si hic viuerēt te iā ipsi oēs repēte vna ꝑaul abiecis⸗sent. Nec pudꝫ o dij boī ꝙ cū illis educatus sis dicē: cū adeo turpiter et spurcissiē vixeris vt inē lupanaria vixisse videaris. Asseris illoꝝ ymagies in tuo ↄspcū relucē. An ignoras ꝙ secordia tua illoꝝ gloriā vicisti? Itaq; in tenebris tuis āpliꝰ eoꝝ splēdor nitescē nō potest. Deinde āplissimis laribꝰ. pulcherrimis suburbaīs. opulētissimis colonijs nobilitatē hāc tuā decorarā facis: meā v̓o mediocrē suppellctilē. domū popularē. āgustā. asellū. hoēstā paupratē vitupetas. sed nescis miser q̄ꝫto tibi illa dedecori sint: mea v̓o m̄ q̄ꝫ sint ꝓclara. pulchriꝰ est em̄ m̄ in tenuissimis rebꝰ florere

q̃ tibi in apparatibus maris sor deseere. q̃q̃ ego ⁊ publicis ma gistratib⁹ ⁊ ope militari maiora quidem habere potuissem. nec volẽti michi vnq̃ honeste opes deesse potuerunt. Sed quia nil supra honestatẽ cupio dulci hac frugalitate mea contentus sum. satis ẽ habere q̃tum cupiã. satis est cupere q̃tum honestũ sit. q̃c quid supra queriẽ luxurie cedit. Quid amplius desiderandũ est in vita nisi vt moderãte viuam? queũq; aũt ad ornatũ diuicie ↄglutinanẽ superuacui labores sũt. Sit virtus pro decore illus tris aĩ non compte supellectiles. splendeat egregius vir inter q̃- cumq; vilissima. non aũt miser inter splendidissima vilescat. non vereaẽ quis ex rerũ inopia virtutẽ amittere. nichil modicũ est benefacere volenti. qui nõ sit clarus seipsũ accuset. impie eñ de fortuna queriẽ. Quib⁹ de re bus desine iã corneli in hijs tuis opibus gloriari que potencioẽ secordiã tuã faciunt. desine fru galitatẽ meã ↄtempnẽ q̃ clario rem virtutẽ meã reddit. desine nobilitatẽ in bonis fortune ponẽ q̃ñ caduca ⁊ aliena sũt. Est quĩ dẽ cum virtute nobilitas ⁊ cũ no bilitate virtus collocanda. Hãc tu lucrecia splendor etatis nostre

verã virtutis nobilitatẽ nosti ac mirabili ingẽio adepta es. Tibi non inepcie puellarẽs. nõ mulie bres ornatus. non compta moni lia. nõ splendide vestes. nõ festi ui chori cantusq; placuere. sin gula quidẽ incitamenta luxurie. verũ p̃hie ac liberalibus artib⁹ dedita. ↄtinencia. laborib⁹. pudi cicia. vigilijs. sollicitudine vitã oĩ romana iuuentute celebrioẽ ducis. hac tu sola nobilitate mi chi placuisti. hac ego placuisse tibi intelligo. Nihil eñ in reb⁹ humanis copulacius ẽ ⁊ ama- bilius q̃ similis illustriũ viroꝝ amicorũq; affectus et par recte viuendi cupiditas. Nichil in- festius aut odibilius q̃ cũ alius ad claꝝ v̾tutis splendorẽ euolat alius ad turpes vicioꝝ volupta tes dilabiẽ. Itaq; cũ ego parẽ tuis moribus: cornelius v̾o dissi milẽ vitã agat. profecto vt me vehementer ames: illũ vero acer rime odias necesse est. Qualis eñ tibi cũ eo esse potest vite io- cunditas? Tu celeberrimis stu- dioꝝ ocijs intendere velles. ille vero lũꝝ inimicissimus garrulas luparũ voces ebrietatesq; suas interstrepere. Tu vero domũ ho nestate ⁊ pudicicia renitentẽ cõ spicere. ille vero libidine ac luxu ria debachantẽ intueri. tu inter

eruditissima semper ingenia de mirabilibꝫ rerum causis. de siderum motibꝫ. de moꝝ disciplinis ꝯcionari. Ille inter suas meretricum turbas de cunctis flagitijs ac turpissimis voluptatibꝫ q̃si in hijs artibꝫ egregius orator p̄dicare. Quomodo igit̃ inter taꝫ dissidentes animos par vnq̃ꝫ ꝯ concordia esse potest? Ego vero in pacificos meos lares tuam cōtinentiam dulcis lucrecia deducam: quā tamētsi supervacaneis artibꝫ pleni non sint: tam̄ virtute moribꝫ. iocunditate. et omni pudicicia relucent. Ibi p̄mum confertissimam librorū bibleothecam meam videbis. in quā semper omnem spem meam detuli. hic omnis meus est ornatus. Hij ꝯiugales thori. hee splendide q̃dem mee suppelectiles. ibi quos voles aut grecorum aut latinoꝝ commentarios leges. ibi sepe sim̃ de suaui nostra p̄hia disputabimus. repetam tibi aliquando q̃s mirabiles atheniensium philosophorum preceptiones audiui: quorum quidem dulci memoria delector. Nulla te vnq̃ꝫ ab hijs ocijs familiarium rerum sollicitudo detrahet. Satis enim cotidiani victus exprobratus michi asellus affert. q̃ si quis illum casus eriperet virtutem michi eripere nō poterit. quā michi mille ad vite commoda aditus patebunt. Itaqꝫ in altissimis tuis studijs frueere ocijs quibꝫ voles. Nemo tibi inter quietē beatas cogitationes tuas obiurgabit̃. Nullus tibi aderit scortoꝝ strepitus aut timor temerandi cōiugij: quod etiam castissimos matronarum animos turbare solꝫ. Neqꝫ tibi etiam et dulcissimi et amantissimi amplexus deerūt. Neqꝫ hoc pudiciciam tuam ledat. Est em̄ diuina quedam religio ad ꝯseruandum hominum genus ꝯiugalis cum virtute amor copulatus. Nulla deniqꝫ votis tuis contingere felitior fortuna possꝫ. Quid enim beatius est in rebꝫ humanis q̃ꝫ in tranquillissima iocunditate v̓tute ꝛ moribꝫ vitā agere? quid dulcius q̃ꝫ posse optimis ac pulcherrimis cogitacōibꝫ veraꝝ ingeniū alere? q̄d iocūdius q̃ꝫ cū eo viuē q̄ꝫ eq̄ ac te p̄clara desideria delectant? Vos aūt P. C. in q̄ꝝ ais sapientissimis tāte ac tā spectate rei iudiciū sedꝫ: nūc tandē expgiscamini ꝛ ꝯtencōis sūmā aīadūtite. Contendimꝰ namqꝫ de nobilitate. Satis vtriusqꝫ vite: fortune: studia: mores: vob̄ hactenꝰ noti ac nūc breuiter memorati sunt. vnꝰ hic ē ꝯtrauersie tandē exitus.

hodie quidẽ honestas cũ impu dicicia · continencia cũ libidine · magnanimitas cũ secordia · eru dicio cum inscicia · virtus cum ignauia contendit · vtra earũ nobi lior sit · P · C · in vestra sentencia relinquitur :·

Explicit contrauersia de nobili tate inter publiũ corneliũ scipio nem et cayum flamineũ per legũ doctorẽ egregiũq̃ oratorem bo-nacursium pistoriẽsẽ :·

Incipit dyalogus consolatori⁹ in quo anthonius consolatur bernhardũ mesticia affectũ ob casũ rei · p ·

Anthonius

Quid te fidiss. me preter morẽ tuũ contristatũ aliorsũ q̃ te decet vul tu voreq̃ deicit: vt iã non idẽ qui eras videaris ? Est tibi vt ciui bono in plebe fame qđ satis est · apud magnates fa uor mediocris absq̃ iactura · est studiorũ industria: copiaq̃ librorũ quibus animũ regas curasq̃ so leris · sunt amici quorũ vtaris consilio rebusq̃ fruaris · quibusq̃ tecũ vt veri solent oia coia sunt · honoris et rei publice rebus neq̃ religatus es nec onustus · Res fa miliaris si tui animi modestiam expectus sũ tibi suppetit: vt neq̃ preterea ad inuidiã neq̃ ad ne cessaria tibi desit · Eloquencie prudencieq̃ melioris plures se-quaces: paucos equales habes · ingenue natus es · egregie vitã agis · nulli obnoxius nisi v̓tutis inimicis · quibus displicuisse vera laus est · integer euo corporeq̃ sanus es · si non tuarũ ab vsu vi riũ sponte insanias · quo te igit̃ impetu exagitas ? qđ te maceras ? quarẽ floridã etatẽ ad senectutẽ intẽpestiue precipitas ? cur atro pos festinas officiũ remitentis ? non lenta veniet: vt eciã rupta fila non perfecta rescindat · Age igitur vt fortẽ decet virũ · et vitã que breuis est decurre suauius · Clamat tragicus · Dũ fata sinũt viuite leti · properat cursu vita cita to · hec enĩ pars nostra · neq̃ ha bet amplius homo de labore sub sole nisi vt bene viuat et letet̃ ·

Bernhardus

Ita loqueris quasi fecisse ac dix isse ex equo sit ·

Anthonius

Non sic existimo · sed ad virtu tẽ solitis viris rectitudo rerũ faci litatẽ · iniquitas violenciã facit ·

Bernhardus

Homines nos sumus: intra nos bellũ est illatũ · et q̃s ẽ qui semp victoriã ex hoste intestino retulerit

Anthonius

Non tu homo es vt grex hoim et fragil' multitudo passionũ se cutrix: vex q̃ viros reliq̃s virtu/te exupas: eadẽ animo impas.

Bernhardus

Vtinã tal' meũ sim q̃lis apd te. ẞ q̃lescũqz: hoĩes nos sum⁹ ñ dij.

Anthonius

Etsi deos immõles deitate nõ attĩgimus diuinitatis tñ ptici/pes et imitatores v̓tus facit.

Bernhardus

Recte putasti. nam q̃ heroicam ptigerint celestem vigorẽ diui nasqz vires inuestiũt. vt home ricũ illud de hectoẽ: quẽ dei puerum nominabat. Et illd maronis Credo quidẽ: nec vana fides: gen⁹ esse deoꝝ. ẞ vbi queso ho/die talis?

Anthonius

Si nõ huaiẞ tñ q̃ad possumus imitemur.

Bernhardus

Dicis vt phas ẽ. si vero par fa cis id opepreciũ est.

Anthonius

Me ipsũ iudicare errare est: id tñ vnum michi arrogo vt q̃lis/cũqz sim letus viuam.

Bernhardus

Felix es si nõ letitie mensurã excederes. Vita quippe iocundorũ q̃si via lubrica est. q̃ in ea gradit' aũ se vadit vt se cũ velit ñ retineat.

Anthonius

Vbiqz piculũ. vex in meroris q̃ in letitie pte effluẽ incõmodi⁹ ẽ.

Bernhardus

In vtꝛqz hz eutrapelia modos. locos. et tpa. tẽpus enĩ ridẽdi et flendi. q̃ seais facit nõ viri ẞ io culatoris vacat officio. neqz eq̃le in oĩa ã per oẽs mediũ v̓tutis. si q̃d illo tpe deest isto supfluit.

Anthonius

Dixisti sane. ẞ q̃d vite modũ cõ mutaueris ne me celes.

Bernhardus

Vt sunt tpa sic sunt mores.

Anthonius

Incõstanciam p̃dicas.

Bernhardus

Imo virtutẽ pando. cũ tempore morigerare animũ.

Anthonius

Socrẽ tibi obicio: q̃z vix moro sũ fama loq̃tur. illi tñ int adv̓sa et psp̃era simil' vultus fuit eadẽqz frõtis serenitas vt cũ etiã cicutã mortis poculũ iã hausisẞ int ex/pectatã mortẽ desperatãqz vitam hilaltate pi disputãs psistebat.

Bernhardus

Hoĩez pducis modestissimũ et beatũ q̃ tẽ p̃uatã eq̃nimit' sp habuerit ẞ errorẽ r. p. aliqñ ꝯmot⁹ est vt suoꝝ ciuium iracundiã sibiqz mortẽ pararuerit.

Anthonius

Jam intelligo quid mouearis. in omni dampno tibi priuatā mesticiam compares.

Bernhardus

Et quis adeo ferrei cordis ē aut ferino lacte nutrit⁹ vt publicos casus non doleat?

Anthonius

Scio dolo͛is incitamenta et tibi et bonis viris supresse et quibus cumq; rem publicā saluam esse volentibus.

Bernhardus

Quid igitur me accuses?

Anthonius

Quia preter etatē tuā et grauitatem tanti viri id agis. neq; modum seruas.

Bernhardus

In priuatis bene persuades. sed publicos casus quis lacrimis coequabit?

Anthonius

In omnibus ab extremis declinare prudentis est.

Bernhardus

Expecta paulisper queso. veterū volumina ne legisse recordaris.

Anthonius

Vtinā tam intellexisse q̄ legisse meminerim.

Bernhardus

Ex voluminibus illis victū te fatearis si perlegeris q̄ acerbo aio deorꝫ immortaliū rerūq; publicarꝫ iniurias maiores nrī pertulerūt.

Anthonius

In memoria habeo.

Bernhardus

Fatearis ergo necesse est illis iniurijs non sibi ire modū ꝫ impetū fecisse priores.

Anthonius

Mente capio. ꝫ rem ipsam planius redige ad memoriam.

Bernhardus

In prōptu est exemplorꝫ copia.

Anthonius

Quin vnū ede duntaxat.

Bernhardus

Scipionē affricanū audisti virꝫ clarissimū cū hanibal triūphis iam intumuissꝫ et romā obsidione conturbaret quid egerit?

Anthonius

J quo cepisti.

Bernhardus

Patribus spe destitutis cū delinquēda ciuitate iā ꝯsensissent gladiū medio in ꝯsilio preceps eduxit. publico iureiurando ꝯtestans quēcumq; de ciuitate deserenda postea locuturꝫ rei publice penas vitaq; dare. tātoq; furore fugitiuos viros retinuit.

Anthonius

Legi et apud liuiū sic habet lrā.

Bernhardus

Quo pacto ergo in consilio vbi

liber animus vbi modus pondꝰ
qꝫ seruantur acrimonia tā vehe
mēti vir inclitissimꝰ irruerit: ni
si qm̄ publice offensiones mo-
dum austeritatis humane p̄teri
unt. nec meste satis defleri nec
acriter vindicari sufficiunt.

Anthonius

Teneo.

Bernhardus

Preterea ex veteri testamēto sig
num habes cū in offensiōe diui
ni nominis aut legis sue blas-
phemia vestes absciudunt: q̄si
nō solum egre iniuriam ferre s̄
ob iniuriam publicā ꝯuitate re-
licta insanire videant̄.

Anthonius

Jam ꝯclusū teneo qd̄ petisti sed
nec iniurias quibꝫ te ipsū atte-
ris eiusmodi etiam ꝯgnoui vt
tātos q̄stus tamqꝫ immoderatos
gemitus excuciant.

Bernhardus

Eheus. que docti sil̄ et indocti
indigene et exteri ꝯfabulant̄:
tu q̄ris q̄si nescias.

Anthonius

Quid nesciā omitte. tu vero dic
qd̄ sentias.

Bernhardus

Commune piculū ex naufragan
tibꝫ q̄s ignorauerit.

Anthonius

Ignorare ꝯmunia michi insipiē
tia est. tibi scienti et interroga
to nō respondere indignitas.

Bernhardus

Etsi infandum verbis renouare
dolorem me moueas: pergam q̄
velis.

Anthonius

Perge obsecro.

Bernhardus

Nunq̄ͣ hominibꝫ vita magis
onerosa: mors minus timescen
da q̄ͣ michi regnicolisqꝫ nostris
quibꝫ vitales sp̄us tediosa seru-
at dies: et miquū sidus ortū ap-
ruit cū rei pub. gloria excideret.
felices si āticipata vita calamita
tes rei pub. p̄uixissemꝰ. si morte
p̄uentos nos fatū eripiendis ma
lis eripuissꝫ: q̄ in futurū ad meli
ora natales dies lucina ꝯseruas
set. s̄ q̄ melioꝝ speramꝰ: etas no
stra q̄ pditissimos alit homines
nephandissimam posteritatē ꝓ
mittit. si equidē natura vis ē in
sita rebꝫ ex similibꝫ similia ꝓcre
ans: quales nobis filios aut suc
cessores expectamus? Auream
etatem habuere priores. quam
posteritas deterior in argente-
am primo in eream proinde vi
cijs commutauit. Nostra vero
etas tantis polluta sordibus.
infamia fetens. et puris animis
exhorrenda vix aliarum feribꝫ
ꝯparata stercorea dici meruerit.

Fuit pridē apud nos gallicū nomen gloriosū·apud exteros venerabile· nunc ꝛ nobisipsis graues: ꝛ alijs ridiculosi sum⁹· Ma iores nostri virtutibus ꝛ gloria suis antecessoribꝰ hereditauerāt Inuēta tenuere· auxere retēta· aucta perfecere· Nos vero ꝓsperitatis nostre prodigi inuenta corrūpimus ꝛ corrupcionis inuenimus additamenta· exarsim⁹ bellis inchoandis· ēgendis errauim⁹· defecim⁹ terminando· ciuilia bella q̄rto studio aluerim⁹ experimur· intestio autē igni materiā sceleris ꝛ malaꝝ arciū sulphura ministrauimus· O fragiles in perniciē galloꝝ animi ac virtuti pertinaciē resistentes· Maiores nr̄os alienosq; populos virtute remissos olim bella corripuere· nos corrupere· illa repressere libidinē· hec expressere· illa virtutē hominū excitauere sopitā· hec molliciē prurientē exercitauere· aliena virtus ī infirmitate perficiť· nostra vero in infirmitatibus infirmať· Fuit olim cum nostra res publica florēt v̄tutis honos ꝛ emeritos premia laudesq; manebāt· nunc sole diuicie premiū sibi vendicāt· paupertas exprobrabilis· ex publicis ꝓuata ꝯgerere prudēciā dicim⁹· cōe ea artificio raptum iri noua quidē hominū ꝯiuracio est· Exterius hostis īpugnat: ꝫ viciorꝫ pestis īpugnat interius· armis gloriā querere· memoriamq; sui longā facere viri bellatorēs pridē cupiē· ꝛ ex hoste spolia penetralibus affixa filiis relinquentes Nostri vero tp̄is cōmilitones incendia· cedes· stupra· rapinas sacrilegia· fraudes in memoriale turpissimum et perniciosissimū spectaculū filijs derelinquunt· Verte in circuitu oculos· aures erige· ꝛ vndiq; feda visu auditu q; exhorrenda circūspicies· publice priuatimq; oēs abutimur Jus ꝛ iniuriā permiscue habem⁹ preest publicis rebus ambicio· vt ꝓuatis prosit diuina humanaq; preter ordinē ꝯfundimus· vt crescant priuata sacris auferimus· Quis verecundia scelerꝫ rubet? quis iudicij metu terreť licere credimus quicquid libuerit· Sola pecunia coliť· ꝛ cudentis malleatoris opus adoratur et quē laboꝝ finē ꝯsequi hijs artibꝰ possumus? quis hijs moribus debeť exitus? Incēdiū facesq; parati nostris manibus intu eor quibus publica res ardeat ꝛ gallicis bustū miserabile ruinę neq; flebiles tanq̄ nostre ignominie perpetua signa remaneāt Cadunt bello ꝯcertas· ruit p̄na

bella crebrescunt · robur nostre virtutis passim disperijt fundi tus · meum ipse reputo quicumqz hos dies letus agit q̄si qui p̄ris funus decantās p̄sequitur · sine igit̄ vt rei publice casus indig- ner : et cū res ipsa fletus suade- at iocos ne frustra ɔmoneas ·

Anthonius

Durum ne adeo manet ꝓposi- tū vt secus q̄ꝫ sentis nō audias?

Bernhardus

Jmo obaudiā · et tedet et pudet vt se tam tristibꝫ letitie nomen commisceat ·

Anthonius

Jn hoc emergunt sapientū ani mi vt etiam dura modeste ferāt ·

Bernhardus

Ego aūt in hac re moderari im modestiam puto ·

Anthonius

Vbi et rei publice quid cōmodi est vt cum ea pereas ·

Bernhardus

Vtinam pro ea nō cum ea · atqꝫ ego diuinā mentē imprecor vt camilli viri ɔsularis olim senten tia fuit : si quid in rem publicā nostram grandiols mali celestia moliuntur in caput hec in no- stramqꝫ familiam expleant : dū res publica melius habeat · non em̄ cathone sumꝰ meliores : quo nullus vir prestantior sua etate

vixit · qui rem publicā et liberta tem offendi nō ferens vtica ꝓfu gus sponte interijt · nec vita no stra marci curcij militaris viri dignior quā ꝓ rei publice salute redimenda ꝑsoluit : cum in ꝓfū dam vorāginem romano in foro eques insilijt ·

Anthonius

Pie dixisti · verum potius id e- uitare quo et cōmuni et tuo peri culo te eripias : et rei publice dū locus est ɔsule ·

Bernhardus

Jta me mones q̄si in me publica spes sita sit ·

Anthonius

Jmo veluti ꝑtem vtriusqꝫ fortune insisto vt boni animi sis : ac dū de rei ꝑditione dubitat̄ de ani mi ɔsilijqꝫ agat̄ salute ·

Bernhardus

Jn hoc solo obsequi possum vt condoleam ·

Anthonius

Verū aliosadhortai et verbo no stro animo vales ·

Bernhardus

Quid surdis canamꝰ? pauci ad rem pub · studia ɔuertunt · nulli se ipsos recte moneri paciunt̄ ·

Anthonius

Mirandum loq̄ris · ego aūt opi nor frustra bonis vti qui sibi vi uat ·

Bernhardus

Verax es · insup ꝛ perniciosū hūc dixerī qui publica negligat · sed id iam ꝯmune viciū est · ſiēmqꝫ defendit hominū numerus vt pro virtute habeat publicis de traxisse q̄tenus ꝑuatis addam⁹

Anthonius

Errorē pniciosū puto nā q̄ alīqꝫ priuatas copias in ꝯmuni eges tate videris ibi rei publice no- men deletum est ·

Bernhardus

Jam sentis quid michi molestū sit hec em̄ mali signa ꝑsagim⁹ ·

Anthonius

Signa hec vtinā nō vere presig nent · nauis patitur naufragiū que felicem postea portū inuenit Non semper mergit casus quē premit periculū ·

Bernhardus

Congrue exemplificas · iā exem plū in te retorquebo si ad inter- rogatū hoc primū mihi rīndeas ·

Anthonius

Age ·

Bernhardus

Naufrage nauis salutē q̄s spe ret · si remigia confracta · si malū inaliū · velū fenestratū · gubernacu la disporcionata habeat ?

Anthonius

Nullus ·

Bernhardus

Sane equidē nanfrage naui ꝑ dictis destitute nostra res publi ca par est · prudenciā q̄ guberna culis modū poīt ꝛ mediū ductꝰ ꝯciliat nec intus habem⁹ · ꝛ extra ꝯtempnimus audiendā ·

Anthonius

Absonū est · nam omnia prius experiri ꝯsilio q̄ armis ꝛ prudē cie iudicio q̄ fortune euentu se curos facit · maximūqꝫ rei publi ce tutamentū est animus in con sulendo liber ·

Bernhardus

Aliud quere incitamentum · hoc euanuit · in praxi est qd̄ xerses persaꝝ rex suis euocatis loq̄bat Vos equidē ait euocaui ne sol⁹ fecisse viderer · verumptamē me mēto nobis parendū magis q̄ suadendū ·

Anthonius

Magne calamitatis ostendis in iciū · te aūt de exēplo qd̄ superest edicere gestio ·

Bernhardus

Absoluā paucis · Remigia ꝑmū ꝯfracta gerimus si temperanciā que qualitates aīalesqꝫ actus ꝓporcionibus equat ꝛ motibus temperat · mollicie ꝛ deliciis su perfluis dissoluimus · Fenestratū velū pretendimus si iusticiā aut fauore relaxamus aut strīgim⁹ liuore · vt enim velum ad venti

q̃titatem aut ꝯtendit̃ aut mi-
nuit̃. nauimq; libãt ad mensu
ram: sic iusticia omnibꝰ equal̃ ⁊
ad omnes ꝯmensurata corporis
politici cõseruat eq̃tatẽ. Malũ
incisum erigimꝰ si generosos vi-
ros bella ꝯstrauerĩt aut virtutẽ
fortium animoꝝ illecebre moreſ
q; corrupti fregere. Nob̃ dum
hec insunt etiam salus ipsa sal-
uare si cupiat nõ poss̃.

Anthonius

Desine vltra punctari iam lacri
mas excussit dolor v̈bisq; viam
suspiria stringunt. stimulat̃ dic
tis additus corde gemitus. mo
dernus p̃grauat metus. futuroꝝ
ꝯna est timori semꝑ in pectus fi-
des. Spem etiam q̃ vltima om-
niũ deserit infelices ne ꝯiecceris:
sepe eñ salus fuit salutẽ sperare.

Bernhardus

Fragile solatium vbi omnia pre
ter spem deficiunt.

Anthonius

Certe ⁊ vnã spes esse potest.

Bernhardus

Imo nera est.

Anthonius

Dijs equa potestas vt olim fu
it. et poterit mitigari celestis ira
et fortune vultus immutari.

Bernhardus

Probe dixisti si mores ꝯmutaue
ris. Salustiũ audisti quid dixe
rit. Si te ignauie secordieq; de
deris frustra deos implores: ira
ti infestiq; sũt.

Anthonius

A parente meo in senioꝝ cena te
nui et a puero doctus sum. gra-
ues discordias sepe regna nostra
vastasse nõ ꝑdidisse.

Bernhardus

Vtinam nũc par ess̃.

Anthonius

Ille maiores et strepitu ⁊ armis
et pniciosa vastitate feruntur et
horridiores bellis.

Bernhardus

In supficie iudicas ⁊ falleris.

Anthonius

Cur fallor tu iudica.

Bernhardus

Que tu narras viroꝝ ⁊ prĩe cul
tũ vastitati dedere: hec mores et
aĩos arma sustulerũt. hoies bel
lis ãtecioribꝰ p turmas deuicti
sũt. hoc mõ ciuili bello v̈tus suc
cubuit. vita victoiosa triũphãt
Non eñ hoĩm morte regna pere-
unt ſʒ hũana impietas scelẽ col
lit. generacões ꝯuida natuã restau
rat. neq; dominia firma corporũ
fragilitas humana ſʒ celica v̈tus
que dei donũ est ⁊ ab eternis ce
ta sedibꝰ terrena stabilit. q̃tam
q; ptẽ sue claritatis accipiũt tm̃
et duracõis a sua eternitate par
ticipant.

Anthonius
Profunde nimis investigas.
Bernhardus
Profundo⁹ dolor grande ingeniū facit. et duris in rebus argucia maior.
Anthonius
Licet ne amplius perscrutari q̄d nobis ciuile bellū plus q̄ȝ alia bella sustulerit?
Bernhardus
Apte ad materiā que ⁊ merorē prouocet ⁊ questus lacrimosos aperiat.
Anthonius
Progredere vlterius.
Bernhardus
Non rerū tanta iactura q̄̄ta ho minū: neq; hominū q̄̄ta aīmoꝝ. Nos res ⁊ populos simulq; con siliū amisimus miseri.
Anthonius
Consiliū forsitan ad tempus re liquimus. nō amisimus dū ab io recuperata mente vertamur.
Bernhardus
Vanis coloribus duceris nec ar gumenti metam expectas.
Anthonius
Fare quod superest.
Bernhardus
Concede ergo paululum verbis meis. inde euagare quo velis.
Anthonius
Tuū ammodo sit dicere, michi audire imperabo donec sileas.
Bernhardus
Habuere greci quondam lrās ⁊ studia. viuendi sapienciā. dicē di genus. militandi disciplinā quibus orbe subacto precellerēt. Illa eadē sustulit a grecis roma na industria que ad romanos mundi gloriam et populorū sepa trasit imperium. Comes namq; virtutis preclara potestas. ⁊ quo se virtus transtulerit sequunē imperia. inde vt rerū vicissitudo ē lrās ⁊ studia grecoꝝ leges vite miliciēq; modū ab illis populis diuina voluntas aut proauorū merita ad nos trāstulerīt. Illos artibus virtuteq; relictis tanta ex arce corruisse miramur. Floruit post illos nostra res. p. ⁊ in rebz pacis ⁊ belli nomē magnificauit. viros habuim⁹ ⁊ corpe magnos ⁊ aīo fortes. sublimes ingeīo. ser mone graues. ⁊ ope magnificos quos virtutis amor ⁊ moꝝ apo sido nobis genuere preclaros. Eheus ⁊ reꝝ ⁊ morū mutacione fortune fauorē a nobis euulsum agnoscim⁹. pa rui os etenī hoīes corpore sed aīo minores. intelli- gencia terrestres. verbis molles et opere fragiles enutrim⁹. neg ligunē lrē. qui sapit sibi sapit ⁊ in sapiencia sua esurit. pre for tunā ⁊ temeritatē ad rei publice

magistratus ascendit. Uniuīq;
tantū licētie ē q̄ntum audacie. vn
deūmq; h abere vite lex ē. et dis
ciplina militū abſq; ordine quōdo
libet euagat. Ex aliorꝫ periculꝭ no
bis ꝓspicere facile est. et quoniā
pciores v̄tutis penuria corruē: ar
bitrarī nos stāē demēcia ē. Fleuisse
legi philostratū grecorꝫ egregium
q̄ndā cū tulliū in ocione pcorantē
attendisſ q̄m grecam eloq̄nciam
vir romanus exurpabat. Non
impie igit̄ qui rei pub. bona velit
euanescentē virtutē defleāt. Illa
enī sola imperat. sola felices fa-
cit et securos populos. Iniq̄ im
peria nunq̄ꝫ retinent̄ diu. solidū
est q̄cquid virtute roborat̄: et q̄
libertatē velint racioni virtutiq;
seruiant. Iam dicendi finē facio
si nos virtus fugit ruina perse
quitur.

Anthonius

Perdocte enucleasti nēē fomen
ta calamitatis. vnū expectabam
vt ex gn̄e ad specialiora descen
deres. et cupio mali tāti radix te
nacior que sit edoceas.

Bernhardus

Ex sacris litteris habes quoniā
radix omniū malorū cupiditas:
sub cuius nomine diuiciarum fa
mes et ambitus potestatis clau
duntur.

Anthonius

Id scio quoniam auaricia latē
cium indagatrix lucrorꝫ est. ma
nifeste prede auidissima vorago.
neq; habendi fructu felix: et que
rendi cupiditate miserrima. am
bitum noui qui ventosam glori
am et honores ambiat immeri
tos. Ille pecuma periculū et mag
nitudie sibi casū ꝑparat. ille īuidi
am nutrit degenerē: que maxi-
mis gemta palacijs supmis sem
per rebꝫ aduersatur. sed iniusti
sime q̄cumq; imperio malos ho
mines et ambitus reos et auari
cia corruptos olim inuenimus.
hec enim vitia cum regnis an-
nexa nascunt̄. aduersum hec cō
stituti qui publice presunt. qui
si tollant̄ magistratus et preto-
tis vacabit officium. res eadem
nunc est vt pridem. hec ipsa pes
tis cum supremis certamen ha-
bet miserijs. vincenda est igi-
tur.

Bernhardus

Rem faciendam loqueris: facto-
rem obmittis.

Anthonius

Consularium virorum sollicitu-
do hec est vt vicia que rem pub
licam opprimunt ipsi reprima-
nt.

Bernhardus

Absurdum ne [illegible]as vt qui sunt
victi de victoria c[illegible]endant?

quā enī seipsū cupiditate supauit mala quo pacto aduersus cupiditatē victus rebellabit ?

Anthonius

Leges sūt vbi hoīes ingeīo ꝑuo preter equū oberrant· pena metuqȝ in rectum callem reducant·

Bernhardus

A ligando lex nomen quondam assumpserat· sed vt lex sit nunc vix legisse satis erit· princeps ipse aīata lex est· cuius equitas leges viuificat· ea ꝛ eisdē rectificatur regentis iniquitas· salubre populis iuste legi est subesse· sed salubrius est bono rege regi· sic quā rem publicā curāt ex lege bona optima faciūt· cū auctoritatē statuentis adimplentis sequitꝰ vtilitas· michi nunc ob tuū de legū seueritate ꝯmonē in mentē venit qꝫ anacharsis leges hoīm araneaꝝ telis cōparabat· q̄ puas quidē muscas retinēt alligatas sed aīalia maiora tela dissoluta libere euadūt· sic exiguis hoībꝫ penā legis soluere imperant quā sibiipsis soluende legis licenciā vsurpant·

Anthonius

Vehementer admiror si vera loqueris hominū imprudenciā·

Bernhardus

Rem in oculis habes et vsu iam velut concessa preteriit·

Anthonius

Ast ego inter ea q̄ de re publica precipiuntꝰ id in primis teneo vt nemo honeste presit qui nō iuste·

Bernhardus

Id sencio· sed ridicula res est ꝛ turpe rei publice spectaculū si viri polluti in sublime resideāt q̄si eoꝝ vicia spectanda in circuitu populis exhibeantꝰ· viuit exēplo mobile vulgꝰ moresqȝ ꝛ fortunā prosequitꝰ potentū· nec instituta tam recte imprimunt edicto q̄ꝫ vite gubernantis exemplo· qꝫ si maiores ꝓprie dignitatis vicia tores sint erūt aliene integritatis corruptores· minimꝰ quisqȝ peccat sibi· sed q̄ꝝ vita ceteris ymago est cū peccāt omnibꝫ peccāt·

Anthonius

Omnes ad rem publicā capessēdā hanelant: ad virtutē pauci· ideo pleriqȝ rem publicā absqȝ virtute attingūt·

Bernhardus

Quicquid inuenerūt publica nō querūt quicūqȝ sine vtute cōmunem induunt maiestatē·

Anthonius

Forte euenit vt in cōe bonꝰ sit q̄ eciā priuatis viciis irretitur·

Bernhardus

In hoc cōparata ē natura bonoꝝ vt nulla bona inuicē discrepeāt

aut malo ꝯsonent· mala malis
possunt esse ꝯtraria·

Anthonius

Recte ꝯcedit̃· sed ex vna virtute
aliam sequi non est consequen
cie necessitas· ad tẽperatum esse
non sequit̃ esse iustum· neq; q̃ꝛ
iustus ideo fortis·

Bernhardus

Proterue euadis neq; michi re
spondes· ex logicis elemẽtis di/
dicisti q̃ ab vniũsalẽ ꝑticularis
sequit̃ non econtra· qui ergo in
cõmune bonus est ad ꝑticularia
prauus esse non potest· recto gra
du ad rem pub· ꝑ virtutem iter
ostendit̃ ideo virtutis officium
publice rei beneficium preuenire
necesse est· dum enim ꝓpriis affec
tibꝫ vir nõ dominatur quo pac
to aliena moderabitur̃ ꝓpterea
ex parentũ doctrinis optimi edu/
cunt̃ viri· ex optimis aũt viris
commodissimi ciues efficiunt̃·
ex cõmodissimis ciuibꝫ ꝓbatis/
simos eligi licebit· q̃rum mode
ramine res pub· felix crescit ⁊ fe
licior ꝑseuerat·

Anthonius

Commune rerum mortiũq; vela/
men est ⁊ eo communiter vtimᵘ
q̃ armoꝝ strepitus leges exau
diri ac vicioꝝ cum bella gerunt̃
frequens copia virtutẽ exerceri
nõ sinunt·

Bernhardus

Peccat̃ volẽtibꝫ q̃cquid placet
ꝑsuadet· ⁊ q̃ verecundiã flagicio
rũ reliq̃re ad pc̃ti regimẽ menda
cia sumũt· leges eo ꝑstanti⁹ de
fendi oportuit ⁊ acius obseruari q̃
vehemẽci⁹ ferro impugnant̃· vir
tutẽ augẽ studiosi⁹ licet vbi cũ
victis ꝯtramẽ agit̃: nec sĩ ꝯtrarie
tate virt⁹ splendebit cũ circa dif
ficilia sint ars ⁊ v̉tus· ex incensa
tis sume iudiciũ· nã vnũ ꝯtrariũ
alteri⁹ ꝯpõe roborat̃· in bello ob
eã rẽ leges rigidissiãs ⁊ acrima
legis incitamẽta nobꝫ exẽplificauẽ
ꝑores· taceo q̃ ꝑuis i rebꝫ spreta
militaris disciplina g̃uissiã suppli
cia decreuerit: in q̃bꝫ maximũ pec
cãdi gen⁹ dãpnũ sequiᶻ· supplicij
maximi metu ꝓuidissiẽ ꝓuideᶻ·

Anthonius

Obsecro dũ rei dignitas ociq;
tp̃s ꝯueniũt q̃ꝛ ď optimis ciuibꝫ
s̃monẽ traxisti vti q̃ rei p· ꝑsidia
sint: q̃s tu optimos ciues et rei
pub· dignos designes doceas·

Bernhardus

Qui diuina colat· hũana mode
ret̃· vacet honestis· iusticiã ser
uet· neq; se sibi sed rei publice
natum attendat: hunc ergo me
rito magistratibꝫ preficiendum
direxi· nõ em̃ impia ꝑ se subsis/
tunt ꝫ a deo ẽ oĩs potestas· No
uit q̃q; secta celeste aliq̃d venera

thura adolere·sacrificijs numina placare·⁊ quicquid diuine maiestati religiose ⁊ constant famulantur aliis facilius imperant· Modestos nichil precipitat·tenax honesti nullis tenetur illecebris· iustus nemini nocens ⁊ cunctis officio suo erit·⁊ qui publicus curis mentem animumque dedit iam seipsum exuens vniuersalem vir induit·non homo vnus sed ois in oibus effectus est·

Anthonius

Pulchre de moribus optimi viri disseruisti sed paulisper obsecro in rei·p·cura moremur·illic enim et scire vtilimum ⁊ delectabile perscrutari·dic igitur quibus in rebus publici zelatoris opus eminebit·

Bernhardus

Si ⁊ bona patrie auxisse ⁊ mala in se transferre voluisse studuerit Illi etenim felicissimi viri quos ante commendauimus· qui sibi mortem pro rei publice vita in vnius hois interitu omnium parauere salutem·

Anthonius

Difficillimum illud ⁊ rarissime virtutis opus·nam vnicuique innatum est dulcem vitam quam longissimam seruare·

Bernhardus

Patrie patribusque nunquam satis datum esse potest·a patria ⁊ parente vitam accepisti· vitam illis debes· quin ⁊ vite piaculo alligaris vt rei publice necessitatem quam maxime duraturam serues·hac enim lege bella licent·hoc mortis genere singulari viuit res publica ·et quam fugimus nos patres nostri dixere gloriosam·

Anthonius

Nostris moribus aliena res est· vt homines viuunt sic loquimur· viuere cupimus oes diutissime quare aptissime de hijs que viuendo fiunt colloquemur·

Bernhardus

Infeliciter viuit qui vitam communi dampno redemit·⁊ honesta mors beaciores facit quam turpis vita·

Anthonius

Non eadem hominum corpa neque par ingenium vt oli·presens etas et alios animos et alia patitur documenta·de hijs dicto opus est·

Bernhardus

Quid tu me dicturum velis quod non sis auditurus·

Anthonius

Nosse velim quid in te preter vite dampnum viri virtus in coi luceat·

Bernhardus

Exteriorem fortunam queris ⁊ exteriori bono tibi satisfaciam·qui enim sibi parcus est vt amplitudo rei publice sequatur hunc ad modernos mores comparatum supreme laudauerim·

Anthonius

Paucos habet hec secta discipulos

Bernhardus

Doctores olim multos habuīt et fuere qui ꝓprijs detraherent ut publicis adderēt. alij sue domus sue familie ꝓpter augmēta ut in omuni detrimenta vitarēt. Valeriū publicolā spectes q̄ proprias edes apparatūq; cōminuit ne pub. rei fieret onerosus. si vo de gloria que virtuti vicinior ē exempla velis fabriciū habes maximum cōsulē qui oblatū filio cōsulatū repulit: ne eadē familia frequencia magistratus ancellēt.

Anthonius

Remotissima et nr̄is gallis supērba ꝓducis. id ei maxime negas quod maxime volunt.

Bernhardus

Et id minime volunt qd maxime debent. quo eīm quisq; maiorē cepit ex publico maiora debet.

Anthonius

Tāta suavitate animos irretit honorū ambitus q̄si ossibꝰ here-at. eo more educti vivimꝰ vt oēs sibi maiora ⁊ meliorā q̄ alteri velit

Bernhardus

Nemo bonus sibi meliora putabit que rei pub. deteriora sūt. vt sunt mores sic opiniones q̄ dū sibi bene est rē pub. male habere nō credunt. ego vicīusa estimandum censeo dum r. p. male habeat nulli bene esse. quis inter cōvivas splendide epulatus: purpureis stratis insidens: odoratꝰ aromate: musicis lenitus: in cādente domo letum se felicēq; dixerit? quos honores salues tibi credas cum patria pereat?

Anthonius

Dicent. salutē rei publice multi volunt: nostre vero familie nos soli studemus. vniūsq; rei publice salus erit: in nob̄ solis spes nostra. nobis igit̄ maxime dum opus ē ꝓspiciendum.

Bernhardus

Affectatā ignoranciā respondes. qui eīm sedes excelsas tenaciter cupideq; seruāt eas sepe improvide turpiterq; ꝑdunt.

Anthonius

Respondent. qd adūsa feret fortuna paciendum erit. interī vero dum ꝓspera ē vtamur aiūt. et si obmiti ꝓdest dum q̄s nob̄ diuicias et honores magistratus auferet vitā auferat.

Bernhardus

Huiuscē satis ē m̄ vt oīa fortuā ⁊ affectatis desiderijs ēgi fereals.

Anthonius

Sic vitā instituit hominū nr̄s. vt et aīosum qddam opꝰ laudēt successuq; gaudent operis.

Bernhardus

Vera ē tragedi sentētia. ꝓsperū ac felix scelus virtus vocatur.

sed nemo se tuto periculis tam
crebris offerre potest · quē sepe
transit casus aliqñ inuenit·

Anthonius

Nil de se non existimat fallax
gloria· vt qui honoris splendorē
euanescit se sibi securū seruare
pollicetur quasi fortune imperet

Bernhardus

Saltim q̊s non presens gloria
preterita alioꝝ ruina pterreat·

Anthonius

Caucio futuroꝝ nulla ·pteritoꝝ
multa obliuio·solꝰ presens agit̃
dies · dū tute pretereat alterq;
succedat fortunā vicisse putemꝰ

Bernhardus

Putas ne hoc prudentis viri
officiū est?

Anthonius

Immo et moderna sapiencia p̃
dicat̃ hoc agere·vt homines tē
pus preterant: viuāt cum tpe·

Bernhardus

Caueāt illi ne tempus p̃tereāt·
nō recte ambulat qui viā añ se
longe non prospicit·⁊ qui semi
tas residui itineris minus cside
rat paciet̃ offendiculū : quoniā
exitus reꝝ metiri vera prudēcia ē

Anthonius

Alterius partis homines alteꝝ
viuendi genus inueniūt · vt mo
res et leges hoim inter plagas
terrene rotunditatis variantur
sic cū tpe altero altera ē vita ·

Bernhardus

Fluunt tempora·fortune locis cō
mutantur · alterantur homines
sed prudencia illa directrix ⁊ au
riga virtutū rerūq; moderatrix
manet incommutabilis · semp ea
dē·eterna·immensa·diuini vi-
goris·sine qua rebus humanis
esse cstancia non potest·⁊ si ab
hominibus deseratur in se tamē
integra perdurat ·

Anthonius

Antiquā prudenciā descripsisti·
nouāq; inuenimus ·tua affectꝰ
hominū ad rei qualitatē boniq;
mensurā coequat · Nostra vero
viceuersa res et rerum fines ad
nostra desideria cmensurat ·

Bernhardus

Fallax et fragilis atq; ficta est
illa versucia quā tu prudenciam
dicis·⁊ homines sui ignorancia
in mortes turpissimas p̃ua arte
perducit·p eius tramites impij
regū aulas ascendunt · quos in
pfundissimas carcerū tenebras
demergit·hoc gradus faciūt qui
bus ad horrenda spectacula ⁊ spi
culatoꝝ secures ascendit̃·cuius
exaltacio precipiciū ē· sūmitas
ruine principium·honos vulgi
improperia ·finis frequentissi-
mus mors inhonesta·

Anthonius

Questiũculam vnam si te nõ gra
uet sermonis ꝓlixitas insup oro
vt dissoluas.

Bernhardus

Non michi delphicũ oraculum
vt ad omnia respondeam.

Anthonius

Si nõ vt difficultas exigit tam̃
q̃tum sufficit facultas edoceas.

Bernhardus

Docere sapiẽtibꝰ et doctis cõces
sũ ẽ cũctis aũt iux̃ opĩoẽ; dicẽ.

Anthonius

Nõ sentẽtiã expecto ꝫ disputacõꝫ

Bernhardus

Tu vero dic quid dubitas: ego
quid sentiam.

Anthonius

Videre michi videor cũncta regna
iisdem vicijs laborare p̃ruisq; ac
tibꝰ homines vbiq; malignari
neq; tñ tantis affligi penis q̃ si
mili crime cõpe esse. si vera igitur
dixisti cur pari pcc̃o nõ eadẽ sup
plitia respondeãt.

Bernhardus

Quid apud exteros agat iudi
cet deus: nos vero q̃ sentimꝰ iu
dicemus.

Anthonius

Attamẽ ita fama habet. et nos
alioꝝ populorum scelera audimꝰ
sentimusq; nichilominꝰ ꝓsperas
eos.

Bernhardus

Os in celum ponis et testa marĩ
conaris exhaurire cũ de iudicijs
immense diuinitatis cõtendas.
extollit sepius vt deꝓmat. in al
tum tollit iniq̃s vt ꝓfundius p̃
cipitet. patit̃ ꝓsperari vt impro
peria iustius infligat. bellis et pes
tibꝰ terram p̃uis hominibꝰ ex
purgat ad sanitatẽ.

Anthonius

Sed et boni q̃p plures simul inte
reunt cũ pessimis.

Bernhardus

Qui in sua iustitia moriũtur in
eternitate viuunt.

Anthonius

Nõ si soli impij morte tollant̃ et
diuina iustitia magis elucebit.

Bernhardus

Nescis q̃ iuditia sua lõge occul
tauit ab hominibꝰ et velut abissũ
m̃ltã fecit illa vt lateãt. raro em̃
i oculꝭ eiusdẽ hoĩs pc̃m et pẽa. et q̃
videt pc̃ores gloiari q̃ pati iius
tos forte morte p̃uẽtus nec hoꝝ
supplitia nec hoꝝ p̃mĩũ aspiciet.
lẽto ei g̃du ad vindc̃aꝫ ꝓcedit deꝰ
et ad remuneñdas iustitias dissi
mulator ẽ. expectat ei hoꝝ pniaꝫ
hoꝝ cõstãtiã lõge ꝓbat ꝫ in pub
licis offens̃ cõẽ flagellũ suscitat
dñs. hos occidit q̃ peccauerũt: il
los q̃ nõ se opposuẽ peccantibꝰ.
hos e medio tollit vt contagio
ne peccatorum non putrescant.

alios iusticiā sectantes corrigit
non vt culpā puniat sed vt ad
vitandū culpā p̄muniat. Cuīās
medicus cū putridis humoribꝫ
bonos vt plurimū simul expellit
humores. debilē reddit pacientē
vt illū postea in vigorē nouum
reformet. Sic quid deus cogitet
super regna ignauos homines
relinquūt. comedunt hij ꝛ bibūt
et in pace sua gloriantur. ꝛ ecce
repente venit ira dei super eos et
mala que non preuiderant. De
regnis igitur exteris quid ar-
gumentaris q̄p̄ ab omni ordie
virtutis nos longius abesse cre
diderī qualescūqꝫ tamē sint. idē
deus est qui nos affligit. illos
autē sustinet ne cadant. sed dū
veneit tempus visitacionis sue
si peccauerunt in eū ꝛ subtraxit
brachiū suū ab eis erūt similes
nobis. tempora vero et momēta
iudicioꝝ dei in patris potestate
sūt. nec nostꝝ scire aut indagari

Anthonius

Peccauerunt maiores nostri ꝛ
afflicti sunt per tempora. non tñ
prope ruinā adducti de qua in
principio nostre collocucionis
lamentabaris.

Bernhardus

Reuersi sunt ꝛ misertus est eis.
nos in peccatis nostris veterasci
mus. penitenciā eiecimus de cor
dibus nostris. et non est rubor
in fronte nostra. ppterea forsitā
eiecit nos deus a facie sua ꝛ au
tit oculos vt nō videat. obdu
rauitqꝫ aures vt nō intret in eis
noster gemitus. vide quomodo
gentē iudeoꝝ elegit olim sibi do
minus in peculiarē populū dedit
qꝫ eis benedictionē sup omnes
gentes. ꝛ pepcit iterato iniquita
tibus eoꝝ. tandē vero penituit
eum ꝛ reliquit eos vt perirēt in
adinuencionibus suis et nūc in
seruitutē vagantur super faciem
terre. Nos autē pre ceteris xp̄ia
noꝝ populis maiora sumpsimus
de manu domini si dei timorē in
grati deponimus maiori nos ip-
sos supplicio dampnamus.

Anthonius

Et quis adeo petulans aut sibi
ipsi cōfisus eit vt deū nō timeat.

Bernhardus

Que nos ignoram⁹ ꝛ sperním⁹
quomodo metuemus?

Anthonius

Ignorare deū quis nisi mentis
inops poterit? a quo viuimus
et sumus. fide enī et timore dei
regū nostroꝝ thronus fundamē
tum accepit eundēqꝫ seruata re
ligio cōfirmauit. dicāt clodone⁹
clotarius. dagobertus. puppin⁹
karolus magnus huic veritati
testimoniū. qui cū fide ꝛ deuocōe

reges ceteros precellēnt maiesta te imperioq; metuē fieri celsio/ res: antiquoꝝ fuit sentētia· qm̄ fa cile hijs artibꝰ imperiū retinet᷑: qbꝰ ab inicio ptū ē· Est igit᷑ dif ficile retinē īpiu; si ɔtrariis arti bꝰ immutaur᷑· si em̄ oppositū in op posito ⁊ ꝓpositū in ꝓposito·

Bernhardus

Patres nrī honorauerūt q̄ nos ignoramus · ꝓpterea nō immeri to metuendū ne veniat sup nos illud apostoli quia nō curauerūt deū hr̄e in notitiā: tradidit illos deꝰ in reprobum sensū·

Anthonius

Castigati forsan redibimur· ag/ noscemus eū et ignoscet nobis: dat eīn sepe intellectū vexatio·

Bernhardus

Ecce iterꝫ atꝫ iterꝫ plaga magna et horrenda belli strages super nos ⁊ fugimus eū neq; redimꝰ ad patientē vt misereat᷑ ⁊ cessꝫ manus sua·

Anthonius

Spero qm̄ dabit pacē post vul/ nera ⁊ agnoscemꝰ q: misericors ē: neq; ſm iniq̄tates nostras re tribuet ſꝫ in multitudine miatū suaꝝ saluabit nos vt sciamꝰ qm̄ vana salus hominis·

Bernhardus

Utinam at; vtinā mihi ɔtraha tur mors quꝫ iam incognita pax e celo aduciat· si aūt lōge sit a nobꝭ pro munere hoc postulo vt hec michi dies extrema sit · et qꝺ meditacōe precogito ocul᷑ nō videam·

Anthonius

Belli tediū pacis incitamentū est· vastitas ꝓuinciarū strages hominū et bella ɔstringit q̄si q̄ materiā igni subtrahat vt extig uatur·

Bernhardus

Si bella fastidimꝰ belloꝝ causas fastidiamꝰ · bella em̄ nō ꝓpter se ipsa mouent᷑ ſꝫ ꝓpter ɔcupiscen cias hominū que si reꝑmant᷑ bel la reꝑmi necesse est·

Anthonius

In ore hominū est qm̄ vtraq; ex pte bellantiū pax optat᷑·

Bernhardus

Nomē pacis quis abnegabit· quo in terris nichil suauiꝰ reso/ nat ſꝫ in rebꝰ ipsis analogia ē· ⁊ q̄ noīe ɔueniūt re aliqn̄ dissonāt·

Anthonius

Imo verbo ⁊ facto pacē volunt ⁊ ꝑquirunt·

Bernhardus

Diuinū spiraculum ē si in ɔcor/ dātibꝰ in bonū aīs ɔis pax vniu salisq; trāq̄llitas ordiata petat᷑·

Anthonius

Ita aiūt ⁊ hec ɔis vulgi leticia ē·

Bernhardus

Incerta infirmaq; vulgi credulitas est: cui rumores aios faciūt. cuiusq; iudiciū simul cū fortuna mutatur.

Anthonius

Eciā inter magnates & satrapas ita asseritur & ab hijs in populū fama descendit.

Bernhardus

Fallē aut falli non credis hoīes in quibus mendacia nascunt.

Anthonius

Res ipsa docebit.

Bernhardus

Desiderij magnitudo spē reprimit id cū studiosius opto timidius expecto.

Anthonius

Si pacem voluerint bellantes quis resiliet?

Bernhardus

Scio pacē omnes velle sibi.

Anthonius

Habeatur igitur.

Bernhardus

Id avertat deus: sed regno & rei publice pax sit.

Anthonius

Et hij pacē desiderant: et illi. cōveniant igitur & erit pax.

Bernhardus

Paralogisas & a secundū quid ad simpliciter fallaciā facis.

Anthonius

Dixisse parū est si rei racionem non subiunxeris.

Bernhardus

Infirma cōsequēcia ē. volo michi pacē ergo volo pacem.

Anthonius

Peccatū paralogismi tuipse q̄ nosti manifesta.

Bernhardus

Perspicuū est. si pax que sit recte attenderis.

Anthonius

In cōmuni intellectu accipio. q̄d subtilius est a te expectabam.

Bernhardus

Pacis ignorancia miseriarum noticia facit. quicūq; pacē dum habent negligunt quasi dissipatores felicitatis posterius cū labore perquirūt. q̄d cū desidia perdiderunt. bella cōcitare facilimū. sedare quid difficilius? lata via que ducit ad bellū: sed strictissimus remotus est et obsitus angustijs exitus. propterea sapientū mos est in pace metuenda bella prevudere. in bello paci necessaria cogitare. et vt diffinitiue intelligatur. Pax est concordanciū in bonū animorum ordinata tranquillitas. Quicūq; enī querentes que sua sūt non que rei publice ambita quiete retinere: et cōcupita indefesse possidere studuerit: hij sibi pacem ymo suā pacem pertractant. non autē veram pacem

que in bonū ꝯcordes animos ꝯci-
liat et ordinē rei pub· in armoni
a debitaq; ꝓporcōne componit·
Est enī pax rei p· sanitas et de-
bita partium ꝯmunitatis mutuē
habitudo· velut corp⁹ humanū
in sanitate pdurat cū inter q̄lita
tes et humores tēperamētum et ꝓ
porcōis armonia ꝯplexionis ser
uat· sic incolumis rei pub· sta
tus ꝑseuerat si ptes queq; ad to
cius bonum legittimos ordines
teneant et neutra alterius locū
aut offitium vsurpare ꝑsumat·
eo pacto in bonū vniūsale ptícu-
lares ꝯcordāt animi et cū id po-
tissime intendit ad singularia
bona facillime deuenit·

Anthonius

Vno dumtaxat verbo mihi satis
feceris si ostendas q̄modo ex pti
cularib⁹ bonis ꝯmune bonū ꝯfla
tur: cum tn̄ per pticularia bonoꝝ
desideria ad ꝯmune bonū nō ne
cesse intendat·

Bernhardus

Silogismū falsigraphū ꝯponis
cū in intellectu ꝑncipioꝝ deficias
Ex pticularib⁹ enī bonis ꝓpter
se acceptis nichil vnū ꝯflat q̄m
ꝯtraria nulli vnq̄ȝ tercio ꝯueni-
unt: bona vero ꝑuata ꝓpter se q̄
sita ꝯtrarietates et bella faciunt·
cū in aduersis petant que vnico
ꝯpetāt· Ex pticularib⁹ vero bōis

ad ꝯmune bonū ordinatis resul-
tat bonū publicū· si aūt ad cū or
dinent̄ nec̄e est vt ipsū in inten
cione precedat et ꝑuati boni de-
siderīū velut pticipatiuū conse-
q̄tur·

Anthonius

Satiasti animum et de re ipsa
docte disseruisti·

Bernhardus

Auget mentē nimis disparitas
q̄ paci quā tu predicas recte non
ꝯuenit·

Anthonius

Pax tāte pfectiōis ē vt omnib⁹
et semp ꝯueniat· omni tp̄i oīm
q; fortune ꝯsonet· q̄cquid eā at
tigerit ptem sue mansuetudinis
sapiet veluti mirra odorifera: cui⁹
solo ꝯtactu sibi commixta redole
bunt·

Bernhardus

Aliud est dare pacem aliud acci
pere·

Anthonius

Quisquis donet ā accipiat ha-
bere maximū est·

Bernhardus

Scio expedire vt habeatur· ha
bendi modum difficillime habeo·

Anthonius

Res ipsa tempusq; modum do-
cebit· nam et victorib⁹ pax vtil̄
est: et victis necessaria hij com
mode ꝯcedunt illi necc̄io petunt·

Victoribus melior pacis condicio habent vnde ad votum accipiant et vnde pro imperio negent.

Bernhardus

Fortune leges illegittimas non nosti. dat sepe vincere: tamen victoria vti negat. Tunc quoque magis inuestiganda est pax victoribus cum eius arbitrium in eorum manu est. fugax namque et dominorum commutatrix est victoria: victorque a victo superari iocus est. In mentem venit hannonis illius carthaginensis peritissimi sentencia qui cum hanibal grauissimis prelijs romanos viribus spoliasset orbemque armis angeret. in senatu carthaginis perorabat vt ad petendam pacem legati romam mitterentur. Nunc ait petendi nobis vtilitas cum apud nos maneat donandi facilitas. spreta autem oracione eius et fortuna carthaginensium euersa est et ciuitas succensa. volat dubijs victoria pennis: incerta quo resideat loco. labore quesita breui spacio retinetur. Xersen persarum ducem potentissimum qui mare nauibus obumbrauerat. fluuios equorum potu siccauerat. montes abripuerat. equora pontibus subiecerat. vna cimba vix saluum eduxit. Troia successa breuem leticiam: flebilem victoriam grecis attulit. nam et terris sparsi sunt et equoribus iactati: tantoque ex numero vix tandem reliquie superierant.

Anthonius

Mirum si adeo inconstans victoria quod apud hostes nostros tanta diuturnitate retineatur.

Bernhardus

Cur victoriam appellas que victoribus et victis angustias et incommoditates contulerit. crede michi etsi patriam vastauerint. si opida surripuerint. si acies prostrauerint. agendo tamen passi sunt. terra nostra armis oppressa est. suis gentibus atque virtute destituta. hijsque tandem fuit adeo sua preciosa victoria vt qui nos a principio quindecim milibus inuaserant: victores tamen vix cum sex milibus pugnent.

Anthonius

Parum refert cum paucis aut cum multis vincere dum tamen vincant.

Bernhardus

Vincendo consumuntur neque maioribus eorum victis rebus frui licuit.

Anthonius

Concedit nobis victorie sue modus vt bene de nobis ipsis considamus.

Bernhardus

Quis bene confidet vbi victi sunt

animi: ꝛ preter pacem nichil iam spei habemus que in ambiguo ē

Anthonius

Qd in fieri est incertū habeatur donec fiat.

Bernhardus

Dictoꝝ opinio non ē facti fides.

Anthonius

Fiet et credes.

Bernhardus

Post rem secuta est affirmacio: ante rem fallax.

Anthonius

Si incredulus manes: alij patere vt credant.

Bernhardus

Rumores edicta facis.

Anthonius

Imo quod vere dicit̄ vere refero

Bernhardus

Verba seq̄ris: ego rem aspicio.

Anthonius

Sine me aliq̄ntisper in spe pacis ꝯsolari.

Bernhardus

Vana spes que dolore redimit̄. memini et scio q̄m nomen illud pacis me fefellit.

Anthonius

Dic igit̄ cur ñ esse pacē suspicaris?

Bernhardus

Sed tu dic in quo pacem speraueris cum nemo ad pacis p̄ncipia studiosus sit.

Anthonius

Durus es ꝛ nimis exasperās.

Bernhardus

Caue ne tu facillitate nimia decipiaris.

Anthonius

Dic queso pacis que principia putes.

Bernhardus

Si nos quā in bello fuere mores abiecerimus hoc pacis fundamentū est. si tenuerimus: etiā habitā pacem corrumpem⁹ Nescis q: pacis comes iusticia? q̄uumq; iusticia ꝓgressa sit sequit̄ pax. nescis quia iusticiā in particularibꝫ desideriis certā dirigit voluntas? has federe diuine ꝓuidētie colligatas nec fortuna vincere: nec humana potētia poterit superare.

Anthonius

Sunt equissimi viri: neq; oēs fortuna tp̄is abstulit. hij magistratū accipiāt ꝛ ceteros ope ꝛ exemplo ad vite tēpantiā reducāt

Bernhardus

Maulius torq̄tus q̄d respondeīt audisti cū vrbe corrupta maioribꝫ decretū sibi ꝯsulatū abnegassz. Ego ait neq; vrōs moēs ferre q̄az neq; vos meū impiū. sic forte ꝓbatissim⁹ q̄sq; nūc tp̄is poterit respondere.

Anthonius

Quid igi͛ expectem⁹? q̄s nobꝫ maneat exit⁹? vno tu vbo āgumēta ꝯclud

Bernhardus

In deo refero sentenciã · quod ab eo decretum est fiat · si pacem nostram voluerit etsi hominum desideria resistant fiet · ab eo plaga fuit · ab eo solo speranda medicina · quicquid laborant hoim ingenia a deo est regnorum tranquillitas · donũ enim celeste pax est et supreme beatitudinis quedam in terris ymago · cesset igitur nostra disputacio · agamus quod nostra interest · et disposicõe sincera pacis capaces nos exhibeamus : et exorande paci deuotos : et suscipiende non ingratos ·

Anthonius

In eandem incido sentenciã · ad quietem nos sompnus euocat · vale frater ·

Bernhardus

Et tuipse vale · et nos in omuni pace valeamus ·

Dialogus consolatorius nõ minus ornate quam viriliter docẽs quo quisqz modo pacis belliqz tempore erga rem publicã habere se debeat finem habet optatũ ·

Sequitur tabula declarans quo quisqz dialogus folio inicium sumat ·